

Onsdagen den 16 mars

Kl. 09.00–20.19

---

§ 1 Aktuell debatt om vägen in på arbetsmarknaden

*Aktuell debatt
om vägen in på
arbetsmarknaden*

Anf. 1 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Sverige ska vara möjligheternas land. Liberalernas utgångspunkt är att det inte spelar någon roll varifrån du kommer. Det viktiga är vart du är på väg. Framtidsdrömmar börjar på jobbet med egen försörjning, arbetskamrater och en vardag och gemenskap. Även välfärden börjar med jobben. Arbetslinjen är en förutsättning för välfärdsstaten.

Men både arbetslinjen och välfärden utmanas nu av ett växande utanförskap. Sverige står inför ett vägval. Det är det viktigaste vägvalet i vår tid. Ska de som släpps in i Sverige också släppas in på arbetsmarknaden? Eller ska de nya svenskarna hänvisas till bidrag och utanförskap därför att LO inte vill släppa in fler i arbete?

Jobb eller bidrag, arbetslinjen eller bidragslinjen. Vi liberaler väljer arbetslinjen. Det är bättre att nyanlända flyktingar snabbt kan få ett jobb även om jobbet är enkelt och även om startlönen är lägre än att de år efter år ska leva på bidrag från samhället. Vi har en enkel utgångspunkt, Stefan Löfven: Alla ska med.
(Applåder)

Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När Jan Björklund var minister brukade han rätt ofta tala om hur det var att ta över den förre ministerns skrivbord och vad man möjligtvis kunde hitta i skrivbordslådorna.

När vår regering tillträdde och klev in i Rosenbad hittade vi larmrapporter om högre arbetslöshet, dramatiskt sjunkande skolresultat och stor bostadsbrist. Arbetsmarknadspolitikerna och vuxenutbildningen hade monterats ned, och dessutom hittade vi ett budgetunderskott på 65 miljarder kronor.

En sådan politik får definitivt verkliga resultat för människor ute i det verkliga livet. Det gäller inte minst samhällets mest utsatta människor. När vi trädde till vid regeringsmakten tog det sju år för en nyanländ att komma i arbete. Det var ert resultat.

Efter ett förlorat val 2014 signalerade högern att den skulle förändras. Men i stället för att blicka framåt har man vänt blicken stadigt bakåt. På 60-talet var det kvinnorna som skulle ha lägre löner. På 30-talet var det arbetarna som skulle ha lägre löner. För några år sedan var det ungdomarna som skulle ha lägre löner.

Nu är det de nyanlända som ska ha lägre löner för att över huvud taget kunna få jobb. Ni får kalla detta startjobb, ingångsjobb, nystartsjobb eller vad ni vill. Det är samma gamla argument som vi har hört i snart 100 år. Några ska tydligen ha lägre löner för att komma i arbete. Det är lika fel nu som det var då.

(Applåder)

Att sänka löner för att skapa jobb är och förblir ett riktigt ineffektivt förslag. För att det över huvud taget ska få effekt krävs det så låga löner att det är socialt oacceptabelt. Det framhåller inte minst Konjunkturinstitutet, som ni så ofta brukar hänvisa till.

Det är uppenbart för var och en som i dag sliter till en inte alltför hög lön i vården, på restauranger och i butiker att deras möjligheter till löneförhöjning skulle minska drastiskt om det gick att anställa nyanställda för en spottstyver. Det går inte att isolera några grupperns löner och inte tro att det påverkar andra.

Det visar också forskningen. Den är oerhört tydlig på området. Den pekar på att sänkta löner för några kommer att pressa ned lönerna för den fjärdedel av löntagarna som tjänar sämst. Det motsvarar i Sverige 1 miljon löntagare. Den som ska experimentera med andras löner ska också känna till det.

Mitt besked är glasklart. Vi socialdemokrater kommer aldrig att acceptera statligt satta fattiglöner. Det ska löna sig att arbeta, punkt.

(Applåder)

Vi står inför en stor utmaning. Enligt nuvarande beräkningar ska 180 000 nyanlända ut på den svenska arbetsmarknaden de kommande tre åren. Det är dock i lika delar människor som inte har någon gymnasieutbildning som de som har gymnasieutbildning och också en högskoleutbildning.

För den gruppen finns det inte en enkel lösning. Det är olika människor och individer med olika förutsättningar och olika kompetenser. Det är därför som vi har påbörjat investeringar på över 60 miljarder kronor för att de som kommer hit och de som redan finns här i landet ska i arbete. De ska jobba.

I ryggen har vi nu en ekonomi som växer starkt. Vi har en tillväxt på ungefär 4 procent. Det är den högsta tillväxten i Norden, och det är en av de högsta i EU. Arbetslösheten är nu den lägsta på sju år. Ungdomsarbetslösheten är den lägsta på 14 år. Det gör att vi just nu på svensk arbetsmarknad har ungefär 100 000 lediga jobb, och vi har över 100 bristyrken.

Det är därför som vi investerar i ett kunskapslyft med 50 000 nya utbildningsplatser. För dem som har högskola och gymnasieutbildning satsar vi på validering och kompletterande utbildning. Vi skapar fler praktikplatser både på myndigheter men också tillsammans med näringslivet. Vi skapar snabbspår för en rad bristyrken, och fler är på väg. Det gör vi tillsammans med arbetsmarknadens parter. Det är det som bland annat kallas för den svenska modellen. Jag återkommer till detta i debatten.

Det finns, och det är sant, en grupp nyanlända som kommer att ha mycket svårt att hävda sig på svensk arbetsmarknad. Det måste vi ta på allvar. Det gäller dem som har en väldigt kort utbildning och har kommit lite upp i åren. Vi räknar med att det kan vara ungefär 25 000 personer

fram till 2018. För dem behövs enklare jobb, subventionerade anställningar, moderna beredskapsjobb men kanske också kortare yrkesutbildningar som inte kräver så mycket förkunskaper.

Utmaningen är stor. Det är inget tal om någonting annat. Men möjligheten om vi gör detta rätt är så mycket större. Därför sänker vi inte lönerna för de många, utan vi höjer kunskapen och skapar jobb till just de grupper som behöver det mest. Så avvecklar vi inte den svenska modellen, så utvecklar vi den, och så fortsätter vi det samhällsbygge som vi behöver göra i vårt land Sverige.

(Applåder)

Anf. 3 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! I dag går ungefär 4 700 000 människor i Sverige till jobbet. Några av oss gick upp för några timmar sedan och åkte bil. Några tog bussen eller tåget. Några går. Några gör det om några timmar, och några gör det i kväll. Det alla har gemensamt är att alla gör sitt allra bästa för att Sverige är och ska vara ett av världens allra starkaste och bästa samhällen. Det ska vi vara stolta över.

Sverige är ett starkt samhälle som håller ihop. Men det kommer inte av sig självt. Det ställer krav. Det kräver att alla gör vad de kan för att bidra, för göra rätt för sig och för att efter sin förmåga göra sin del av det vi kallar vårt. Det är jag övertygad om att de allra flesta människor i Sverige vill, men alla har inte fått den chansen, ännu.

I dag lever ungefär var sjunde person i arbetsför ålder – 800 000 personer – i utanförskap, och fler riskerar det att bli. Alltför många utan gymnasieutbildning och alltför många utrikes födda har fortfarande aldrig fått in den första foten på arbetsmarknaden, har aldrig fått sitt första jobb. Om inte något görs för fler vägar in i arbete riskerar ungefär 90 000 fler utomeuropeiskt födda varaktigt arbetslöshet.

Var och en av alla de människor som lever i utanförskap kan vittna om samma sak: frustrationen över att inte få en chans och känslan av att stå utanför. Det är oacceptabelt, och därför måste utanförskapet brytas så att fler får sitt första jobb.

(Applåder)

Det är naivt att tro att flyktingkrisen är över. Sverige står inför en situation som ställer större krav på reformer och integration än kanske någonsin i modern tid. Men det talar inte statsministern om i dag. Det han verkar riktigt engagerad i är inte reformer utan det partipolitiska spelet och lögner.

Att ljuga om sina motståndares förslag må vara en sak – det är ganska illa – men den värsta lögnen från statsministern är den om hans egen politik. I högtidstalen, till exempel i ett för bara några dagar sedan, säger Stefan Löfven: ”Här krävs nya verktyg för att alla som kan arbeta också verkligen arbetar.”

Samtidigt gör regeringen precis tvärtom. När människor behöver fler enkla jobb för att få det där första jobbet halverar regeringen RUT-avdraget. När det behöver löna sig bättre att arbeta för att bryta utanförskapet höjer statsministern bidragen till dem som inte jobbar. När fler behöver lära sig mer i den svenska skolan för att kunna komma in på arbetsmarknaden säger regeringen nej till att Sveriges högstadieelever ska få mer matte. Det hänger inte ihop.

Herr talman! Om man menar allvar med att alla ska jobba och göra rätt för sig och att Sverige ska hålla ihop måste man göra något åt detta, i form av reformer. En moderatledd regering kommer inte att lagstifta om sänkta löner, men en moderatledd regering kommer att se till att fler kan få sitt första jobb och sin första lön. Fler måste få känna känslan av att gå upp på morgonen även när det tar emot lite grann och att ha ett jobb att gå till och se fram emot. Då behöver Sverige ta åtminstone fem steg framåt.

För det första måste arbete alltid löna sig. Vi har fortfarande höga skatter på arbete, och det slår hårt mot dem med lägst inkomster. Det är därför första-jobbet-avdraget behövs. Förutom det behövs en satsning på att fler får behålla mer av försörjningsstödet om man börjar jobba, om än bara lite grann. Med våra förslag kan till exempel en ensamförälder som får ett deltidsjobb som ger 8 000 per månad få en extra tusenlapp att leva för varje månad.

För det andra måste fler få chansen att lära sig jobbet på jobbet. Yrkesintroduktion, som vi införde, är bra, men det går för trögt. Hittills har till exempel 28 yrkesintroduktionsjobb skapats i handeln. Det behövs många fler i många branscher. Därför behövs första-jobbet-anställningen, så att fler kan ta det första steget in på arbetsmarknaden och få möjlighet att lära sig jobbet på jobbet.

För det tredje behöver det ställas tydligare krav på att anstränga sig för att få det första jobbet. Det är därför vi behöver ha aktivitetskrav i försörjningsstödet, och det är därför det behövs en utbildningsplikt så att de som kommer hit utan grundskolekompetens kan få detta så snabbt som möjligt.

För det fjärde måste fler lära sig mer i den svenska skolan. Där börjar vägen in i det svenska samhället. Därför behöver vi lyfta skolan mer, med tydligare kunskapskrav, bra betalt till skickliga lärare och mer tid för lärare och elever.

För det femte behöver vi fråga alla som kommer hit vad de kan. Det får inte ta flera år innan de får den frågan, som det kan göra i dag, utan det måste ske så snart som möjligt, första dagen. Sverige är ett land där vi ska lova varandra att göra rätt för oss och där vi ställer krav på att alla ska bidra efter sin förmåga. Då måste vi ta vara på allas förmåga, och därför behövs tidig kompetenskartläggning.

Herr talman! Sverige har klarat utmaningar förut, och vi kan göra det igen. Men då krävs att vi höjer ambitionen i reformer och inte bara höjer tonläget i debatten. Då krävs politiskt ledarskap av en helt annan sort än det som Stefan Löfven kan leverera.

(Applåder)

Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Även om denna debatt har begärts av Liberalerna är den under alla omständigheter påkallad av verkligheten. Det har den varit under mycket lång tid.

Problem som är relaterade till västvärldens mest ansvarslösa invandringspolitik är inte något nytt, utan vi har påtalat sådana problem under många år. Då har övriga partier i den här församlingen i väldigt hög grad antingen kastat fula ord eller förnekat problemens existens.

Det är såklart bra att vi nu äntligen verkar vara överens om att det faktiskt finns en gräns för vad vi klarar i vårt asylmottagande och att antalet människor som har kommit till Sverige har betydelse för vår kapacitet att

ge ett vettigt mottagande och få en fungerande integrationsprocess. Det är bra att vi har kommit så långt i debatten.

Samtidigt, herr talman, tycker jag att ämnet för denna debatt – vägen in på arbetsmarknaden – belyser just det snäva perspektiv som alldeles för länge har fått prägla diskussionen om integrationspolitiken. För att komma vidare och lyckas med den ambition som nästan alla pratar om – att hålla ihop vårt land – måste vi göra upp med synen på att integration enbart handlar om jobb och sysselsättning.

Jag tycker att det blev väldigt tydligt, inte minst under den förra regeringens åtta år vid makten. Då satsade man miljarder på verkningslösa integrationsprojekt i form av olika särlösningar, subventionerade låtsasjobb, låglönejobb och så vidare. Man skröt om den största integrationspolitiska reformen på 25 år. Nästan ingenting av detta, herr talman, fick någon effekt. Problemen blev bara värre och värre, och utanförskapet har fortsatt att växa.

Under denna debatt har vi redan hört, och vi kommer att få höra, samma gamla politiker tjata om samma gamla politik, och det är samma gamla partier som står bakom den. Möjligen sätter man nya namn på en del av politiken, men det är samma gamla politik som inte har fungerat.

Jobben och sysselsättningen är givetvis *en* viktig nyckel till integration, men då handlar det om riktiga jobb. Då handlar det om satsningar i välfärden, om investeringar, om att skapa förutsättningar för små och medelstora företag att växa och om att göra det billigare och mindre riskfyllt att anställa. Det handlar om att skapa förutsättningar för industrin. Det handlar om att skapa förutsättningar för de viktiga landsbygdsnäringarna. Det handlar om ett utbildningsväsen som håller måttet och klarar av att svara mot de behov som finns på arbetsmarknaden. Det handlar om att försvara den svenska modellen.

Tyvärr har det under många år fullständigt saknats politik i detta avseende. Man har varit helt inriktad på de subventionerade låtsasjobben, särlösningarna för nyanlända och så vidare, och det har inte fungerat över huvud taget. Vi måste skapa förutsättningar för riktiga jobb i det här landet. Det är *en* viktig nyckel till integration, men det är inte den enda nyckeln. Det tycker jag är viktigt att lyfta upp i detta sammanhang.

För att man i praktiken ska etableras och vara en del av det svenska samhället krävs mer än bara sysselsättning. Man måste kunna språket, inte bara i form av ord och meningar, utan man måste förstå och kunna språket på djupet. Man måste förstå hur det svenska samhället ser ut och fungerar och vilka normer och värderingar som ligger till grund för vårt samhälle. Man måste anpassa sig. Man måste vilja bli svensk för att på allvar bli en del av Sverige och det svenska samhället. Det är detta, herr talman, som övriga partier i denna församling har så förtvivlat svårt att förstå.

Det är alldeles uppenbart att en stor del av dem som har kommit till Sverige under den senaste tiden saknar skäl för att stanna här, och därför kommer de att behöva återvända. Det måste givetvis ske snarast. Men många kommer att bli kvar här, antingen permanent eller åtminstone för mycket lång tid framöver. Då handlar det om att hålla ihop ett samhälle som håller på att slitas sönder av splittring och segregation.

Då måste vi vara tydliga med vad som förväntas. Vi måste vara tydliga med vad alla dessa människor har att anpassa sig till. Men kommer man till Sverige i dag möts man nästan av det motsatta. Här förnekas snarare

själva existensen av en majoritetskultur: Här finns ingenting du kan lära dig – vi har bara köttbullar, midsommar och sådana töntiga saker. Med de förutsättningarna är det klart att det blir svårt att hålla ihop ett samhälle med en snabbt växande befolkning.

Jag tror, herr talman, att vi måste hitta saker att enas kring, och jag tror mycket starkt på medborgarskapet som en viktig nyckel för integration, något som vi alla kan förhålla oss till och enas kring. Men det förutsätter att vi uppvärderar medborgarskapet, att vi låter medborgarskapet betyda något, att det blir något eftersträvansvärt – inte bara att du har bott i Sverige en viss tid utan att du också har etablerat dig i samhället, blivit en del av det svenska samhället. Då, herr talman, är jag övertygad om att vi också klarar av att hålla ihop det här samhället långsiktigt, och det är det avgörande.

Anf. 5 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Mer än kanske någonsin tidigare är Sverige i dag ett land som ser olika ut för olika människor. För de allra flesta är arbetsmarknaden bättre än på länge. Inte sedan 2008, före finanskrisen, har så många haft arbete att gå till som i dag. Men vägen till ett arbete fortsätter att vara längre för vissa grupper. För den som har kommit ny till Sverige är vägen till en fast tillsvidare tjänst oftast särskilt lång.

Sverige växer. Förra året flydde ovanligt många människor till Sverige. Kriget i Syrien är inne på sitt sjätte år, och människors drivkrafter att fly blir tyvärr allt starkare. Det är viktigt att kapaciteten i mottagandet höjs och att etableringen förbättras, så att vi kan anpassa våra system att fungera väl både i tider då det kommer många och i tider då det kommer få. Alla Sveriges kommuner ska hjälpas åt med mottagandet, så att etableringen påskyndas, och tidigare insatser ska genomföras, så att nyanlända snabbare kan lära sig språket och påbörja validering och utbildning. Bostadsbyggandet måste öka och civilsamhället ges en tydligare roll i etableringsprocessen.

Liksom de flesta länder i Europa har vi en åldrande befolkning. En prognos för de närmaste åren visar att antalet åldersavgångar överstiger antalet tillträdande unga. Utmaningen för de flesta europeiska länder är att få in fler personer i arbetsför ålder.

Att ta till vara nyanländas erfarenheter och kompetenser och samtidigt skapa vägar in på arbetsmarknaden är en av vår tids stora möjligheter – möjligheten att låta fler bidra till ett samhällsbygge där Sveriges ekonomi fortsätter att växa. Fler människor som kommer hit på flykt ska kunna lära sig svenska från dag ett och kunna arbeta från dag ett. Ju tidigare vi underlättar för människor att lära sig svenska, få sina kvalifikationer och betyg validerade och få möjligheter att skapa branschkontakter inom sitt yrke och etablera privata kontakter och nätverk, desto tidigare kommer människor i arbete eller startar företag.

Historiskt har Sverige klarat av att växa på ett bra sätt. Två årtionden efter Balkankriget ser vi att de som sökte en fristad i Sverige och gjorde Sverige till sitt nya hemland har etablerat sig i den utsträckningen att fler av dem läser vidare på högskolan än infödda svenskar. Sverige växte och skapade möjligheter av en stor utmaning.

Politikens roll är att säkerställa att människor snabbt kan etablera sig på arbetsmarknaden, på bostadsmarknaden och i samhället i stort. Just därför har regeringen infört kompetenskartläggning på anläggningsboenden och öppnat upp för möjligheten att börja lära sig svenska tidigt i asylprocessen. Miljöpartiet skulle också vilja se förslag på digital sfi, det vill säga möjlighet att själv studera svenska i mobilen eller på datorn, så att alla ska kunna träna språket redan från dag ett.

Regeringen har också skapat ett tjugotal snabbspår för människor med bakgrund inom olika bristyrken. Miljöpartiet vill se snabbspår också för egenföretagare. Många människor har i bagaget erfarenheter av att driva företag, och andra har en idé som de har burit med sig länge och vill förverkliga. Kan vi få hälften av de mest drivna nyanlända företagarna att starta företag i Sverige och hälften av dessa företag att bli bärkraftiga skapar detta många nya arbetstillfällen både för nyanlända och för ”gammalanlända” svenskar.

Detta är satsningar som vi ser som nödvändiga om Sverige ska fortsätta att växa med dem som har kommit hit. Samtidigt ser vi från Miljöpartiets sida att det behöver göras mer. Som en konstruktiv del av den diskussionen fortsätter vi som parti att vara drivande i debatten om hur vi kan förbättra etableringen på olika sätt.

Utöver snabbspår för egenföretagare och digitaliserat sfi ser vi också att vi behöver öppna upp arbetsmarknaden för fler genom att öka möjligheterna att arbeta från den första dagen som man är i Sverige som asylsökande. I dag krävs undantag från kravet på arbetstillstånd för att arbeta. Trots att utgångspunkten i de nuvarande reglerna är att asylsökande ska ha rätt att arbeta under asyltiden är det inte tillräckligt många som lever upp till det som krävs enligt utlänningsförordningen. Vår utgångspunkt är att fler som kan arbeta från dag ett också ska göra det. Därför vill vi se över dagens regelverk i syfte att underlätta för fler asylsökande att arbeta så fort de kommer hit.

För de asylsökande som redan har rätt att arbeta saknas möjligheten att skriva in sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen. Även om man inte ges tillgång till samma regelbundna kontakt och stöd som vanliga arbetssökande är det värdefullt för arbetsgivare att på ett tidigt stadium kunna få kontakt med asylsökande som har kompetens och erfarenhet inom till exempel bristyrken. Därför skulle vi vilja göra det möjligt för asylsökande att registrera sig, så att de blir sökbara för arbetsgivare i Arbetsförmedlingens elektroniska databas, och ge dem rätt till enklare stödinsatser som rådgivnings- och matchningssamtal.

Det finns en stor fara när länder slutar tro på sitt eget samhälles förmåga att växa och utvecklas. Historien har visat att öppenhet mot omvärlden är något som har gynnat Sverige. Samhällen som sluter sig tenderar att stagnera i sin egen utveckling. Framgångsrika samhällen är öppna, blandade samhällen. Sverige behöver fortsätta att vara öppet och skapa möjligheter för dem som kommer hit att bidra och vara en del av ett Sverige som fortsätter att växa.

(Applåder)

Anf. 6 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! En sak är fullständig klar: Sverige behöver fler som jobbar. Och med alla nyanlända som nu knackar på dörren blir behovet av

reformer som kan bana väg in på arbetsmarknaden allt större, för integration och jobb är inget annat än två sidor av samma mynt.

Bland alla dem som har kommit hit till vårt land finns det läkare och ingenjörer. Men många av dem som har kommit saknar utbildning, och det är dem som den här debatten borde handla om. Vi kan inte, som vi håller på att göra nu, förpassa dem till ett permanent utanförskap. De måste också snabbt kunna få ett jobb, för det här är en akut situation. Sverige behöver en regering som tar detta på allvar, som har ett högt reformtempo och som ger människor en chans att riva de murar som i dag omgärdar de första jobben.

Tyvär har vi hittills sett alldeles för lite av den varan. Stefan Löfven verkar vara mer upptagen av att prata om den svenska modellen än att faktiskt se till att den fylls med människor av kött och blod som jobbar.

Från Centerpartiets sida har vi inte suttit still i båten. Ser vi en utmaning tar vi tjuren vid hornen. Vi backar inte utan ser till att det finns konkreta lösningar. Det är därför vi har lagt fram förslag om till exempel hur det ska bli lättare att starta företag, genom ingångsföretag där krånglet minimeras till att lämna uppgifter och sköta skattebetalningar via en app. Många av de nyanlända har ju en företagarbakgrund. Det är också därför som vi har lagt förslag om lägre arbetsgivaravgifter, fler lärlingar och ökade möjligheter att starta RUT-företag – allt för att skapa fler vägar till det första jobbet.

Det är också därför som vi har föreslagit ingångsjobb.

Ingångsjobb bygger på att ett avtal sluts mellan arbetsmarknadens parter, ett avtal som gör det möjligt att anställa nyanlända med låg utbildning och bristande språkkunskaper till en lägre ingångslön än vad som i dag är möjligt.

Tar parterna sitt ansvar och gör detta är vi beredda att politiskt driva sänkta inkomstskatter för dessa grupper, vilket ger mer pengar i plånboken för den som anställs, och dessutom sänkta arbetsgivaravgifter för dem som ingår dessa avtal.

Om parterna inte är beredda att ta sitt ansvar är vi beredda att lagstifta om ingångsjobb, eftersom alternativet är utanförskap för hundratusentals människor, bidragsberoende och att integrationen riskerar att misslyckas. Det har, herr talman, Sverige inte råd med.

Låt oss komma ihåg att för individen är det inte en högre lön som är alternativet, utan det är ingen lön alls.

Internationella valutafonden, OECD, Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen och Finanspolitiska rådet är några av de myndigheter och expertorgan som lyft fram just att enklare jobb med lägre ingångslöner är nödvändiga för att nyanlända ska kunna få jobb.

När jag möter en människa som nyss har flytt kriget och förtrycket i Syrien, som inte vill något annat än att komma in i det svenska samhället och jobba, vill jag kunna säga att här får alla en chans att göra rätt för sig. Även den som inte behärskar det svenska språket och även den som har en bristfällig utbildning ska kunna få ett jobb.

Herr talman! I helgen höll Stefan Löfven ett tal till sina kollegor på kommunnivå. Det var ett intressant tal att lyssna till. Den svenska modellen nämndes så många gånger i talet att jag till slut tappade räkningen.

Men att statsministern upprepar orden, utveckla den svenska modellen, otaliga gånger kommer inte att göra att de fylls med innehåll. Det kommer inte att ge fler nyanlända ett jobb.

I hans tal lyste också ordet företagare med sin frånvaro, trots att det faktiskt är företagare som skapar jobben.

Statsministern läste dock upp en dikt om hur tillståndet i svensk ekonomi ser ut. Mot den bakgrunden tog jag också mig friheten att formulera en egen dikt:

76 dagar.

Svensk ekonomi växer starkt.

Men 76 dagar är den tid som regeringens budget har gällt.

Svenska tjänsteföretagare har förlorat 5 000 av sina kollegor.

70 personer har fått traineejobb – inte 32 000.

Skattehöjningar.

Den rödgröna regeringens budget har alltså gällt sedan årsskiftet – i 76 dagar. Att då som statsminister låta påskina att det är socialdemokratisk politik som är orsaken till att svensk ekonomi växer är milt sagt något magstarkt.

Herr talman! Sverige behöver fler som jobbar. Fler i jobb ger mer att dela på och mer till den gemensamma välfärden.

Vi står upp för att arbetsmarknadens parter ska göra upp om villkoren på den svenska arbetsmarknaden. Vi står upp för den svenska modellen, men vi inser också att den behöver utvecklas. Anledningen är enkel, nämligen att vi vill lyckas med integrationsutmaningen. Vi vill ge människor en chans. Det är inte rimligt att vägen till det första jobbet i vårt land ibland är svårare än att bestiga Mount Everest.

(Applåder)

Anf. 7 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman, ledamöter, kollegor! Arbetslösheten i Sverige faller. Den svenska ekonomin utvecklas förvånansvärt starkt. Många företag har svårt att hitta arbetskraft när de behöver anställa. Vi ser enorma behov av arbetskraft på arbetsmarknaden framöver.

Samtidigt finns det en uppenbar risk för att tiotusentals människor i det här landet aldrig kommer att kunna få dessa arbeten. De har för lite utbildning, de kan ha fel utbildning och de kan ha bristfälliga språkkunskaper.

Här ligger en enorm politisk utmaning att lösa detta. Det gör man genom konkreta åtgärder och förslag. Vi har dessa förslag. Vi har förslag om att starta yrkesutbildningar för dem som behöver det. Vi har förslag om att satsa på språkinstruktionen, så att fler kan få den gymnasieutbildning som är en förutsättning på arbetsmarknaden. Vi vill att man ska läsa svenska från första dagen när man har kommit hit.

Det är denna typ av praktiska lösningar – listan kan göras mycket längre – som vi talar med regeringen om när vi förhandlar om statsbudgeten. Det är så här man gör när man ser till att människor kan ta de jobb som finns och som skapas.

Vi har stora möjligheter att göra detta riktigt bra om vi tar tag i situationen – se till att det finns byggnadsarbetare, att det finns undersköterskor och att det finns ingenjörer i det här landet – och om vi ger människor chansen att få utbildning och ta jobb. Det är vår uppgift.

Men i stället handlar denna debatt från den borgerliga sidan om att sänka löner. Den handlar om någonting helt annat.

Men hur löser man problemet med en kommande jättebrist på undersköterskor genom att sänka undersköterskans lön? Man löser det inte ett dugg. Man löser det genom att utbilda undersköterskor. Så löser man problemet med denna brist.

Faktum är att om man sänker undersköterskornas redan alltför låga löner får man färre undersköterskor därför att de redan tjänar alldeles för lite och är smärtsamt medvetna om att de kommer att få en mycket låg pension, trots sitt slit. Det är en kontraproduktiv politik.

Men borgerligheten är egentligen ute efter någonting annat. De är ute efter att sänka lönerna för dem som tjänar minst. För precis som Stefan Löfven påpekade är det detta som sker. Man kan inte sänka lönen för några i restaurangbranschen eller handeln. Då sänker man den för många. Då blir det en press nedåt.

Vilka är de lågavlönade? De är framför allt kvinnor. Det är hyckleri från Liberalerna att tala om att vara ett feministiskt parti och i nästa ögonblick vilja sänka lönen för Sveriges lågavlönade kvinnor. Så gör inte feministerna.

Att sänka lönen för dessa grupper är att skapa en ny generation fattigpensionärer i Sverige, och det tänker vi aldrig medverka till. Pensionerna är låga nog för alltför många i det här landet.

Högern gör som de alltid gör. Om det inte är de unga som ska ha sänkt lön är det kvinnorna. Och nu är det invandrarna som ska vara murbräcken för att sänka lönen för dem som tjänar minst. Vi känner igen er politik. Vi vet vad ni är ute efter.

Många har kommit till Sverige. Gör vi rätt nu och investerar kan vi göra detta bra. Vi måste bygga massor med bostäder, vi måste utbilda människor och vi måste föra en ekonomisk politik som investerar för framtiden. Här önskar jag att regeringen var mindre ängslig och vågade höja skatten för de rikaste och vågade investera mer.

Men lika viktigt som det är att göra rätt är det att inte göra fel. Faktum är att Stefan Löfven och Anna Kinberg Batra tillsammans är på väg att rikta ett välriktat sabotage mot etableringen på den svenska arbetsmarknaden. Det gäller de tillfälliga uppehållstillstånden och kopplingen mellan uppehållstillstånd och arbete. Faktum är att alla partier här i riksdagen utom Vänsterpartiet är överens om denna politik.

Dessa förslag har sågats sönder och samman. LO har kritiserat att man ska koppla uppehållstillstånd till arbete. De säger att det gör arbetstagarna beroende och ökar risken för att de utnyttjas. I praktiken är systemet omöjligt att administrera och kontrollera. Det säger LO.

TCO slår fast att tillfälliga uppehållstillstånd kommer att leda till en försämrad etablering på arbetsmarknaden. Det är precis det som vi talar om i dag. De säger att oseriösa arbetsgivare kan utnyttja nyanländas utsatta situation på arbetsmarknaden.

Saco menar att förslaget kommer att försämra nyanlända akademikers möjligheter att etablera sig inom relevant yrke.

Sveriges Kommuner och Landsting pekar på att ungdomar kommer att drabbas särskilt. Risken är stor att de väljer att avstå och helt enkelt inte

börja en gymnasieutbildning därför att de måste få ett arbete för att få stanna i landet. Särskilt utsatta är de också när det gäller risken att utnyttjas av oseriösa arbetsgivare.

Arbetsförmedlingen ger en helt förödande kritik. De säger att detta riskerar att slå sönder det nuvarande arbetet med tvååriga etableringsplaner, och det är inte konstigt.

Man är alltså på väg att genomföra någonting som direkt saboterar möjligheten till etablering på arbetsmarknaden, och det menar jag är fullständigt ohållbart. Det räcker inte med att göra rätt. Man måste också undvika att göra direkt fel.

Jag skulle vilja höra från både Stefan Löfven och Anna Kinberg Batra vad de säger om kritiken från LO, Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsförmedlingen. Är det inte så att ni håller på att förstöra de goda möjligheter vi har att låta människor komma in på svensk arbetsmarknad?

(Applåder)

Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Jag har lyssnat noga på statsministern både i dag och tidigare. Vilken uppgivenhet! Statsministern har möjligen hittat en retorik som går hem i förstamajtåget, men bara där. Resten av svenska folket undrar fortfarande vad som ska hända med alla som kommer till Sverige.

I verkligheten och bortom retoriken står Sverige inför den största utmaningen i vår tid. Ska vi välja integration, eller ska vi åstadkomma segregation? Det kommer några hundratusen personer till Sverige på några få år. Några är välutbildade, men många är mycket lågutbildade. Vi har haft en låg tröskel för att komma in i Sverige, men vi har haft en hög tröskel för att komma in på arbetsmarknaden och få jobb. Det är höga trösklar som skapar segregation.

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes födda och utrikes födda är större i Sverige än i något annat EU-land. Det är den skillnaden vi kallar segregation. Det beror på att andelen enkla jobb är mindre i Sverige än i något annat EU-land och att lönespridningen är mindre i Sverige. Det sambandet förnekas av Socialdemokraterna, och det är obegripligt – de vetenskapliga studierna är entydiga. De svenska studierna visar alla att höga startlöner minskar sysselsättningen för utsatta grupper. Statsministern argumenterar här som om valet stod mellan att flyktingar ska få jobb med hög lön och att flyktingar ska få jobb med låg lön. Då hade det ju varit enkelt, men sanningen är att valet står mellan lön eller ingen lön.

Det är parternas ansvar att teckna avtal och bestämma om löner och andra anställningsvillkor, herr talman, och jag delar den uppfattningen. Denna makt har parterna fått genom lagstiftning. Jag försvarar den modellen; det var en liberal regering som införde detta en gång i tiden. Men vad ska staten göra i tider när parterna inte visar samhällsansvar? Socialdemokraterna och Stefan Löfven säger att man aldrig kan tänka sig att lagstifta. Nu tänkte jag att vi skulle ha en gissningstävling. Jag ska läsa upp ett citat. Ni får själva fundera på vem som har skrivit detta:

”Det läge som nu uppkommit på arbetsmarknaden gör att regering och riksdag inte längre kan stå överksamma.”

Rätt svar är att Ingvar Carlsson skrev det. Han fick stöd av Göran Persson, Mona Sahlin och Margot Wallström som satt i hans regering. Citatet finns i propositionen om allmänt lönestopp från februari 1990. Det är det

mest långtgående ingrepp i det ni kallar förhandlingsmodellen som någon sin har föreslagits i Sverige. Regeringen skulle gå in och lagstifta och låsa alla löner under två års tid, och strejker skulle förbjudas för alla svenska arbetstagare. Ingvar Carlsson tyckte att det var så viktigt att han avgick när han inte fick igenom detta.

Förslaget var brutalt. Vårt förslag är en västanfläkt. Det handlar om de nyanlända under några år. Parterna ska naturligtvis i första hand lösa det, annars måste samhället ta ansvar. Det som står på spel nu är större än det som stod på spel när Ingvar Carlsson ville vidta sina brutala åtgärder. Då ville han hejda inflationen, och det var nog så viktigt. Men vi vill förhindra segregation och utanförskap.

Herr talman! Ni kallar er ett arbetarparti, Socialdemokraterna, men ni är på väg att bli ett bidragsparti. Ni säger och skriver på affischer att alla ska med, men ni menar att LO-medlemmar som redan har jobb ska med. Ni segregerar Sverige.

Till alla er som nu har markerat mot Liberalernas förslag, såväl de rödgröna som Anna Kinberg Batra, vill jag säga: Ingen som jobbar i Sverige ska få sänkt lön. I Sverige sänker vi inte löner för dem som jobbar. Alla som jobbar får lönehöjningar enligt de avtal som tecknas, men det vi måste diskutera är hur nyanlända flyktingar ska undvika att hamna i utanförskap. Det är enligt vår uppfattning bättre att de snabbt kan få ett första jobb, även om startlönen där är något lägre än vad den är på resten av arbetsmarknaden, än att de ska behöva gå år efter år på bidrag. Jobb är nämligen bättre än bidrag, och vår utgångspunkt är enkel: Alla ska med.

(Applåder)

Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Kristdemokraterna vill ha en arbetsmarknad där alla får plats och där alla får chansen att jobba till hundra procent av sin förmåga. Det har vi inte i dag. Vi har många hinder.

Minns ni Karl Bertil Jonsson? Nej, jag talar inte om Karl-Bertil Jonsson på Postverkets fragila avdelning som förbättrade på samhällets skuggsida, utan jag talar om LO:s ordförande 1994–2000 med tilltalsnamnet Bertil – Bertil Jonsson. Inför LO-kongressen 1996 talade han om arbetsmarknaden och sa: ”Vi säger nej till allt tal om flexibilitet. Vi står i vägen. Mötesdeltagare! Jag lovar: Vi står kvar.”

Då var Stefan Löfven ombudsman på LO-förbundet Metall. Kanske var han på plats och lyssnade och tänkte: Yes! Detta är bra. Vi står i vägen! Vi säger nej. Statsministern tycks nämligen tänka likadant 20 år senare: Vi står i vägen – vi står kvar.

Hur ska man annars förstå oviljan att agera när vi nu ser en kraftigt förändrad och tudelad arbetsmarknad där utrikes födda och personer med bristande utbildning har krympande jobbchanser och där de utsatta grupperna utgör en allt större del av de arbetslösa? Ser han inte sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda? Det är hundratusentals personer med bristande utbildning och bristande språkkunskaper som inte får en chans på den svenska arbetsmarknaden. Den stora klyftan i Sverige går mellan dem som har ett jobb och dem som inte har det, och den vidgas.

Visst, ett snabbspår ska införas, och det är bra. Under galgen sker ett par utvidgningar av RUT, efter överenskommelser med Alliansen. Men i

regeringens politiska spagat försämras samtidigt RUT-taket. Det får företagen att tveka. De tvekar inför att skapa jobb i en bransch där nära hälften är utrikes födda och fyra av fem kommer från tidigare arbetslöshet och uppsägning. I övrigt ekar det tomt i regeringens reformverkstad. Lampan är släckt. Det är några traineeplatser och löften om validering som har hörts förut. Det frustas inte direkt av reformiver.

Socialdemokraterna står i vägen för flexibilitet. De säger nej till varje förändring, till exempel i en LO-modell som kanske fungerade förr men som behöver fixas lite nu. Stefan Löfven är tydlig: Oavsett hur kraftigt arbetsmarknaden förändras och försvåras står han kvar. Han står i vägen. Då står man i vägen för att utsatta på arbetsmarknaden ska få känna stoltheten i att försörja sig själv och bli en del av arbetsgemenskapen vid kaffeautomaten. Med statsministerns vokabulär: Det är inte okej, herr talman.

Vi kristdemokrater har föreslagit introduktionsanställningar. Det har fått statsministern att gå i taket. Vad är det då för förgripelse vi föreslår? Jo, vi föreslår en anställningsform med initialt minst 75 procent av kollektivavtalad lön och 25 procent utbildning – lära-sig-på-jobbet-tid som arbetsgivaren ansvarar för, med anställningsskydd som för andra. Man lär sig jobbet på jobbet, utan krångel och utan specialkrav – enkelt, för att reformen ska kunna göra skillnad. Det är ingen mirakelmedicin men genomförs tillsammans med många andra reformer, som jag återkommer till.

En liknande modell med 75 procent lön och 25 utbildning, fast med en rad problem, finns på sätt och vis redan. Den har stöd av regeringen och Vänsterpartiet och heter YA-jobb. Stefan Löfven tycker till och med att företag utan kollektivavtal ska kunna använda sig av den modellen. Men i YA-jobben ska myndigheter in, och fack och arbetsgivare ska sluta avtal centralt och lokalt. Planer ska skrivas, följas upp, kontrolleras och redovisas till höger och vänster. Det är en god tanke insvept i byråkratins våta filt och i grunden helt beroende av om facket prioriterar detta eller inte.

Då måste vi tänka nytt. IMF, OECD, Finanspolitiska rådet – alla pekar på behovet av att sänka trösklarna, av fler enkla jobb och av att man ska göra något åt problemet med höga ingångslöner som stänger ute människor.

Regeringens eget finanspolitiska råd menar att förändringar för vissa grupper inte har effekter på arbetsmarknaden i stort. Därför föreslår Kristdemokraterna riktade skattelättnader för just de grupper som reformen riktar sig till, nyanlända och unga. Det behövs vägar in på arbetsmarknaden för alla.

I den svenska modellen är målet om full sysselsättning centralt. Alla som kan ska få jobba. De ska få kvalificera sig för a-kassa och sjukförsäkring, kunna utbilda sig och det ska vara starka parter som tillåts ta och som tar ansvar. Om parterna inte tar ansvar fullt ut, om LO-modellen inte bidrar till den svenska modellen utan sviker de utsatta på arbetsmarknaden, då måste vi också kunna diskutera justeringar. Vi kan inte fortsätta att resa murar runt arbetsmarknaden så att bara den som har perfekta kvalifikationer har en chans. Då släcker vi hopp och framtidstro. Vi måste hitta lösningar, inte dogmatism. Vi måste värna människan, inte ett visst system.

Herr talman! Regeringens idélöshet när det gäller den tudelade arbetsmarknaden blir inte vackrare för att den kläs i klasskampskläder. Vi behöver inte mer av politik som säger nej. Vi behöver ta bort det som står i vägen. Strax har statsministern i fyra minuter en chans att peka på alla

hinder som han ska riva och alla vägar som han ska öppna för att få fler i jobb. Men det kommer han inte att göra. Han kommer fortsätta att attackera dem som vill göra just detta, för det är han som står i vägen.

(Applåder)

Anf. 10 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är utan tvekan en mycket stor utmaning att nyanlända också ska i arbete. Det är en utmaning som naturligtvis har växt med det stora antalet asylsökande som har kommit till landet. Det är helt naturligt att det kommer att krävas enklare jobb, ja. Där är vi helt överens.

Nu står de borgerliga här i kammaren och säger: Men vi vill inte sänka några löner. Det är precis det som ni föreslår. En del säger det rakt ut, andra vill lagstifta om en kortare arbetstid, men resultatet blir dessvärre det samma för löntagarna. Vattendelaren i svensk politik går precis här. Det är mellan er som tycker att människor ska ha jobb och tvingas ha bidrag och det är mellan oss som tycker att människor ska vara i arbete och inte behöva bidrag. Där går skiljelinjen.

(Applåder)

I ärlighetens namn om man inte har gått i grundskolan, då har man en mycket liten chans att få ett arbete, oavsett hur mycket Anna Kinberg Batra och Jan Björklund tänker att sänka deras inkomster.

I stället investerar den här regeringen nu i Sveriges nya jobbagenda som bevisligen ger resultat. Det borde också kunna glädja er. Arbetslösheten sjunker ju. Vi behöver fortsätta. Dessutom utvecklar vi lösningar på det som är det riktiga problemet, att äldre nyanlända med kort utbildning har väldigt svårt att få jobb. Det är dem som vi ska sikta in oss på.

Lyssna nu noga! Här kommer det att behövas subventionerade anställningar. Vi ska förenkla anställningsstöden och utveckla moderna beredskapsjobb. Vi behöver olika former av kortare yrkesutbildningar som inte kräver stora förkunskaper.

Många av de nyanlända har med sig viktiga yrkeskunskaper som efterfrågas på vår arbetsmarknad. Så många som 70 procent av de nyanlända är under 40 år och har ett långt arbetsliv framför sig. Det är därför som regeringen tillsammans med arbetsmarknadens parter – svenska modellen – utvecklar snabbspår in i bristyrken för nyanlända. Det handlar om kockar, läkare, sjuksköterskor, tandläkare, apotekare, lärare, styckare, slaktare och ytterligare 18 bristyrken är på väg. Det här är ett styrkebesked för den svenska modellen.

Tillsammans med Sveriges arbetsgivare skapar vi praktikplatser för nyanlända. Det gäller både myndigheter och näringslivet. Tillsammans med Sveriges kommuner, landstingen och studieförbunden förbättrar vi språkinläringen genom att anställa fler sfi-lärare. Vi anordnar också utbildning i svenska redan på asylboendet.

Tillsammans med de borgerliga partierna har vi beslutat att vidga RUT-avdraget så att de också inkluderar flyttjänster, trädgårdstjänster och vissa it-tjänster i hemmet.

Vi snabbar på bedömningen av utländska utbildningar. Vi förbättrar valideringen av kompetens. Vi startar kompletterande högskoleutbildning för nyanlända akademiker. Medan Moderaterna skär ned över 1 miljard kronor på nyanländas etablering satsar den här regeringen 870 miljoner på insatser som ska korta vägen till jobb eller till utbildning.

Den svenska modellen bygger på att var och en som har möjlighet också ska ta ansvar för att försörja sig själv genom arbete. För att förtydliga den modellen vill vi också införa tydligare krav på att den som ansöker om försörjningsstöd ska också stå till arbetsmarknadens förfogande.

Allt detta gör regeringen nu, och vi är beredda att göra mer, men jag vill återigen vara oerhört tydlig: Vi tänker inte sänka löner. Vi kommer icke att äventyra den svenska modellen.
(Applåder)

Anf. 11 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! Tack för diverse inlägg hittills i den här debatten.

Jonas Sjöstedt är förvånad över Sveriges starka ekonomiska utveckling. Låt mig börja med att avslöja vad som ligger bakom den. Under åtta år pågick nämligen i det här landet ett budgetarbete som gjorde att det till exempel lönade sig bättre att arbeta. Vi tog ansvar för offentliga finanser som resulterade i att fler utrikesfödda än någonsin går till jobbet. Därför utvecklas svensk ekonomi fortfarande starkt efter arbetet med vänsterbudgetarnas tid.

Jimmie Åkesson står här och försöker att undvika jobbfrågan, som om inte fler vägar in i arbete är en helt avgörande fråga för integration.

Maria Ferm tog upp flera viktiga frågor om vikten av att lära sig språket tidigt och tidigare komma i kontakt med arbetsmarknaden. Det behövs konkreta reformer för att så ska kunna ske. I dag kan det ta flera år innan man ens definieras som nyanländ. Det behövs mycket mer.

Men statsministern är den som tar i hårdast hittills i den här debatten. Han tar verkligen i, han har högt tonläge, det är hårda ord och han verkar nästan drivas av någon form av hat mot bilden av sina politiska motståndare. Det är så starkt att han till och med ljuger i riksdagens kammare. Det är anmärkningsvärt.

Själv hatar jag utanförskap. Jag möter människor som undrar vad de ska göra för att få in en fot i det svenska samhället. De har kommit hit från andra länder och undrar när de kan börja göra rätt för sig, när de kan komma på fötter för att kunna försörja sig själv och sin familj, nu när de har fått en ny chans livet. Då tänker jag inte först och främst på: Hur ska jag manövrera för att behålla makten? Hur ska jag prata bort den akuta flyktingkrisen, eller låta så arg som möjligt och måla upp bilder av mina politiska motståndare?

Jag tänker ta ansvar för att kunna genomföra de reformer som krävs för att bryta utanförskapet och få fler i arbete. Här är den avgörande skillnaden mellan statsministern och mig. Det är bra att den skillnaden kommer fram i dagens debatt. Det är bra att skillnaderna mellan Sveriges olika regeringsalternativ syns här.

Det finns de som säger att man inte får svartmåla. Det har de alldeles rätt i. Samtidigt måste man våga att beskriva Sverige precis som det är. Statsministern talade i sin inledning om att var ca 25 000 personer som hade riktigt allvarliga problem. Sverige är alltså ett land där ungefär 800 000 människor eller fler lever i utanförskap. Detta är ett stort samhällsproblem. Det är 800 000 drömmar som släcks. 800 000 människor som inte får chansen att visa vad de går för, 800 000 människor som ställer sig frågan: Men jag då? Varför får jag inte vara med och bidra till att bygga Sverige starkt?

En ansvarsfull regering blundar inte för det. Den ropar inte högt om sina motståndare, utan den agerar för att faktiskt bryta utanförskapet.

Det är tunt med konkreta förslag från regeringen Löfven. Det förvånar inte, men det är tråkigt. Det behövs fler konkreta reformer för integration. Allianspartierna har visat flera olika vägar in för att fler ska kunna få det första jobbet. Vi från Moderaterna har fem steg som Sverige snabbt behöver som allra mest för att bygga Sverige starkare. Det måste löna sig bättre att jobba. Fler måste få lära sig jobbet på jobbet. Fler måste anstränga sig för att kunna ta första jobbet. Fler måste lära sig mer i den svenska skolan. Redan första dagen som människor kommer hit från andra länder ska vi fråga: Vad kan du bidra med för att bygga Sverige starkare?

Så får vi ett starkt samhälle som håller ihop. Därför behöver vi ett nytt ledarskap.
(Applåder)

Anf. 12 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Det är inte första gången vi har den här typen av debatter i de här sammanhangen. Jag har ägnat mig lite åt att spela så kallad floskelbingo under den inledande delen av debatten, och jag fick faktiskt bingo när Jan Björklund talade om sänkta trösklar.

Vad innebär egentligen sänkta trösklar i praktiken? Det är självklart att trösklar behöver sänkas om människor ska komma i arbete. Det är inget konstigt. Men, herr talman, nu kommer attacken. Nu kommer attacken på det svenska samhället, attacken på den svenska modellen från den liberala falangen här i kammaren efter åtta års regeringsinnehav. Man har splittrat och segregerat det svenska samhället. Man har fört en fullständigt ansvarslös politik. Sedan kommer man, efter sitt regeringsinnehav, och säger att det är så illa att vi måste ha ett systemskifte, att det är så illa att vi måste göra om hela den svenska modellen om vi ska kunna komma vidare. Det är lite stötande, herr talman, att man agerar på det sättet. Först river man ned, sedan ropar man på systemskifte.

Sänkta trösklar innebär i praktiken sänkta löner, subventionerade låtsasjobb, försämrad arbetsrätt och etablering av en permanent låglönklass i det svenska samhället. De allra flesta i denna låglönklass kommer att vara människor som kommit hit från andra länder. De kommer inte att ha jobb som det går att leva på och kommer inte långsiktigt att kunna försörja sig på de jobb de har. Vi riskerar att långsiktigt permanenta en låglönklass i det svenska samhället, och det är ingen lösning som jag vill se. Den måste vi motverka med kraft.

Sedan kan man också fråga sig varför det här skulle fungera nu. Vad är skillnaden på lägre löner och det man har ägnat sig åt från borgerlighetens sida i åtta år? Nuvarande regering står för detsamma; nu pratar Stefan Löfven om subventionerade jobb. Det har inte fungerat. Den borgerliga regeringen satsade nästan 70 miljarder bara på utgiftsområde 13, det vill säga integration. Men nästan ingenting av det har fungerat. Vi kan ta in-stegsjobben som ett exempel. Bara 7 procent har gått vidare till ett riktigt jobb utan stöd. Det fungerar inte. Vad är det då som säger att lägre löner kommer att fungera? Det får precis samma effekt. Det är precis samma inneboende problem i en sådan reform som i allt annat man har ägnat sig åt.

Herr talman! Det här handlar inte i första hand om att få människor i arbete. Det handlar om att förändra det svenska samhället i grunden. Och det är man tyvärr, till följd av en ansvarslös politik och de dåliga beslut man fattade under sin tid i regeringen, på god väg att tvingas göra.

Det är väldigt få som pratar om riktiga jobb i den här debatten, vilket jag tycker är lite tråkigt. Vi måste ju bygga långsiktigt. Vi kan inte bygga samhället starkt genom kortsiktiga lösningar, genom att fokusera på hur vi snabbt löser de problem som har skapats. Det finns ingen snabblösning. Jag tycker att de senaste tio åren har visat det med all önskvärd tydlighet. Detta går inte att lösa snabbt. Vi måste bygga någonting från grunden. Vi måste bygga någonting i det svenska samhället som också gör att vi håller ihop det svenska samhället.

Grunden är för det första att ta ansvar för invandringspolitiken. Sköter man invandringspolitiken får man också en fungerande integration. För det andra krävs satsningar på riktiga jobb, satsningar på att hålla ihop det svenska samhället. Bygg kring det svenska samhället och de saker som förenar oss i Sverige! Då är jag alldeles övertygad om att vi också kommer att hålla ihop det svenska samhället långsiktigt, inte bara kortsiktigt.

(Applåder)

Anf. 13 MARIA FERM (MP):

Herr talman! I mitt inledande anförande lyfte jag särskilt fram vilka möjligheter som finns i ett Sverige som växer och både tar till vara och bejakar utvecklingsmöjligheterna med migrationen. Jag lyfte också fram hur de som kom till Sverige under Balkankriget har etablerat sig väl här.

Samtidigt finns stora utmaningar. Även om andelen högutbildade är lika stor bland utrikes och inrikes födda saknar hälften av dem som kommit till Sverige de senaste åren gymnasieutbildning. Det är väsentligt färre än hos resten av befolkningen. 10 procent av de utrikes födda har bara en förgymnasial utbildning som är kortare än nio år. För personer födda i Sverige är denna andel knappt 1 procent. Samtidigt är andelen så kallade lågkvalificerade arbeten, jobb som man kan få med kort eller ingen utbildning, liten i Sverige jämfört med andra länder. Det är viktigt med offensiva åtgärder som är särskilt riktade till denna grupp och som vidtas relativt snart, precis som statsministern tog upp.

Enligt siffror från LO är 90 procent av dem som kom som asylsökande till Sverige förra året under 40 år. Det är i stor utsträckning människor som har ett långt arbetsliv framför sig, som kommer att kunna lära sig svenska, som det lönar sig att utbilda och som med rätt insatser kommer att kunna vara en ren pluspost för Sverige inom några år.

Tidigare har permanent uppehållstillstånd garanterat en långsiktig etableringsprocess, där människor haft möjlighet att komplettera det som saknats i deras utbildning för att kunna arbeta inom sitt yrke i Sverige eller för att alls bli anställbar på den svenska arbetsmarknaden. Nu införs tillfälliga uppehållstillstånd, men inte för att regeringen sett det som eftersträvanvärt, utan för att hantera en ohållbar situation som har att göra med att EU som helhet i höstas svek sitt ansvar för människor på flykt.

De tillfälliga uppehållstillstånd som nu införs under en begränsad tid riskerar dock, vilket till exempel Saco påtalat, att få högutbildade att ta arbeten som de är överkvalificerade för i syfte att få permanent uppehållstillstånd. Det ger dem sämre chanser att på sikt arbeta inom det yrke som

de är utbildade till. På detta sätt berövas också samhället den kvalificerade arbetskraft som de annars skulle tillföra. Dessutom tränger det undan människor med lägre utbildning från chanserna att arbeta med sådant som de skulle kunna arbeta med. Inte minst därför är det viktigt att höja kapaciteten i mottagandet och förbättra etableringen. Så kan vi få ett samhälleligt stöd för att påskynda återgången till en mer human migrationspolitik.

Sverige växer, och det som förenar oss är byggandet av vår gemensamma framtid snarare än gemensam historia, etnicitet eller religion. Vi behöver fortsätta på den inslagna vägen och skapa vägar in på arbetsmarknaden för fler. Regeringens arbete med snabbspår för den som tidigare arbetat som kock, lärare, sjuksköterska eller farmaceut är ett tydligt exempel på hur vi kan underlätta genom att skapa kontaktytor i arbetslivet som stärker den enskilde och täcker behov hos arbetsgivarna där det finns brist på arbetskraft.

Avslutningsvis vill jag säga att jag ändå ser hoppfullt på framtiden. Sveriges arbetsmarknad går mycket bra, Sveriges ekonomi likaså. Att många människor har kommit hit på kort tid är en utmaning, men också en möjlighet. Det är en möjlighet att få de extra händer i vården som vi vet att vi behöver så mycket, att bygga hus och tågspår i en utsträckning vi knappt sett i modern tid och att pusha de tekniska framstegen och forskningen ännu längre framåt och göra Sverige till ett ännu bättre land för fler.

Anf. 14 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Vi ser problemet med en tudelning av den svenska arbetsmarknaden, en uppdelning mellan dem som har jobb och dem som inte har jobb. Det har blivit ett A-lag och ett B-lag.

Därför vill vi från Centerpartiet lägga fram konkreta förslag som gör att fler kan kliva in i värmen, in i jobbgemenskapen. Utan människor som jobbar kommer den svenska modellen, som Stefan Löfven så varmt förespråkar, att riskeras. Utan människor som jobbar kommer det mindre resurser till välfärden.

Ingångsjobb är en sådan brobyggare. Sänkta arbetsgivaravgifter är en annan. Men högre skatter innebär högre murar. Det är ett snävt fokus på dem som redan jobbar, på dem som redan är inne i värmen. Med denna ensidighet bygger man murarna starkare. Det är helt fel väg att gå, inte minst i det läge som Sverige i dag befinner sig i.

Socialdemokraterna skanderar att alla ska kunna leva på sin lön. Och jag håller med, men en egen lön är alltid bättre än ett bidrag.

Faktum är att den ende i Sverige som har varit med om att sänka lönerna för dem som redan har ett jobb är Stefan Löfven. Han öppnade den möjligheten i sin roll som IF Metalls ordförande, just utifrån att det var bättre att behålla jobbet än att bli bidragsberoende.

Nu är det tyvärr ett annat ljud i skällan. Nu vill han inte låta arbetsmarknadens parter komma överens om avtal som skulle ge de nyanlända jobb till lägre ingångslöner. Nyanlända förvägras sitt första jobb för att Stefan Löfven egentligen slåss mot väderkvarnar. Liksom Stefan Löfven vill vi utveckla den svenska modellen, men till skillnad från statsministern berättar vi också hur, nämligen med ingångsjobb.

Jag kan också passa på att skicka ett lugnande meddelande till statsministern: Lägre ingångslöner leder till att nyanlända får jobb. Det leder inte

till att de som redan har ett arbete får en lägre lön. Däremot leder det tydligt till nya jobb, och då jobb som inte utförs i dag. Det borde, herr talman, vara ljuv musik i allas öron och inte minst i statsministerns öron. Han säger sig ju ha en jobbagenda, och dessutom har han ett löfte om Europas lägsta arbetslöshet som han ska uppfylla.

Herr talman! I Centerpartiet förväntar vi oss att regeringen all sin vakna tid ska vara fokuserad på att hitta lösningar som skapar fler jobb. Men tillåt mig att tvivla. Den gröna skatteväxlingen har blivit röda skattehöjningar. Id-krav och gränskontroller är det som ska värna asylrätten. Föräldrar ska skiljas från sina barn.

Det här, herr talman, är helt fel väg för Sverige.

(Applåder)

Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tänkte inför den här debatten att jag skulle mäta lite grann vad de andra företrädarna talar om. Själv ser jag utbildningsfrågan som helt avgörande. Ska vi lösa det här måste människor få en yrkesutbildning som gör att de kan få de arbeten som vi ser komma.

Jag tänkte att jag skulle mäta hur mycket lönesänkarpartierna – Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna – kommer att prata om utbildning i den här debatten. Facit är noll sekunder hittills. Så stort är intresset för det som är lösningen här – noll. Ni har bara pratat om lönesänkningar och sämre villkor. Extra anmärkningsvärt är att vi har en tidigare utbildningsminister som inte verkar tro på utbildning som metod för att ge människor möjligheter i livet.

Jag tycker att det speglar vad den här debatten handlar om. Den handlar om vilken sorts Sverige vi vill ha. Ska vi göra det som Sverige har varit bäst på – investera för framtiden, investera i människor så att de kan få ett arbete och försörja sig, bygga bostäder och bygga bra kommunikationer – eller ska vi använda situationen för att försöka öka klasskillnaderna och medvetet skapa ett B-lag på arbetsmarknaden?

Nej, vi vet att sänkta löner inte ger fler arbeten. Vi vet att sänkta löner ger fattigare människor som har svårare att försörja sig och att det ger usla pensioner. Det är vad vi vet om sänkta löner.

Men vi bör ju rimligen ha en högre ambition än så för vilken sorts samhälle Sverige ska vara. Det är klart att vi både ska få ned arbetslösheten och göra att människor kan försörja sig. Man ska kunna vara trygg med att man kan leva rimligt gott och försörja sin familj. Det är vår ambition, och vi har lösningarna för att nå den.

Jag noterar också att ingen här har försvarat förslaget om tillfälliga uppehållstillstånd. Ingen har försvarat förslaget att koppla uppehållstillstånd till arbete. Den enda ledamot som har talat om det är Maria Ferm från Miljöpartiet. Hon har noga och väl underbyggt angripit det förslag som Miljöpartiet själva kommer att rösta för här i riksdagen om ett tag. Det säger lite om var Miljöpartiet har hamnat i dag. Jag tror att jag vet varför ni inte vill försvara det här. Det är därför att ni vet att det motverkar etableringen på arbetsmarknaden. Det gör att de som har kommit hit är utsatta och utlämnade till oseriösa arbetsgivare.

Vad handlar det om rent konkret? Ta kvinnan som arbetar i restaurangköket och blir utsatt för sexuella närmanden av chefen. Samma chef avgör

om hon får stanna i Sverige, för om hon går kanske hon inte får ett uppehållstillstånd. Hon är i en fullständig beroendeställning. Ska vi skapa det medvetet?

Vad säger vi till mannen som har fått jobb på en flyttfirma men inte får ut hela lönen utan blir blåst på en del av sin lön? Ska han våga gå till facket och säga att så här ska det inte gå till i Sverige? Nej, han riskerar hela sin framtid genom att göra det.

Vi bygger in en fälla, en möjlighet att utnyttja människor i en desperat situation, med systemet med tillfälliga uppehållstillstånd och kopplingen mellan uppehållstillstånd och arbete.

Jag tror att det är därför som det är så tyst i den här kammaren om det som ni alla andra partier vet och är för, att det kommer att vara uselt för etableringen i Sverige.

Det är viktigt att göra rätt, och vi har förslagen för att göra det. Nästan ännu viktigare nu är att inte göra fel. Ni är på väg att göra fel och kasta ut människor i en oerhörd utsatthet och ett beroende av oseriösa arbetsgivare. Ni försvårar deras möjligheter att försörja sig själva och bli en del av det svenska samhället. Det är hög tid för er att tänka om.

(Applåder)

Anf. 16 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Det går alltid att lita på Jonas Sjöstedt. Han har alltid samma lösningar på problemen, nämligen höjda skatter och höjda trösklar. Men det är inte höjda trösklar in i Sverige, för precis som Jonas Sjöstedt sa representerar han ett parti som säger nej till de åtstramningar av reglerna för flyktinginvandring till Sverige som en stor majoritet står bakom. Han vill i stället att vi ska ta emot fler, och det skulle man kunna göra om man var beredd att vidta mycket långtgående åtgärder för integration. Men hans enda integrationsåtgärd är att höja trösklarna ännu mer på arbetsmarknaden.

Er politik med en kombination av ytterligare ökat flyktingmottagande och höjda trösklar in på arbetsmarknaden leder inte bara till utanförskap, som vi nu är på väg mot, utan det skulle leda till en social katastrof, Jonas Sjöstedt.

Herr talman! Det är ett fattigdomsbevis att landets statsminister i den viktigaste debatt som äger rum i vår tid, flyktingdebatten om integration, för att få med sig sitt eget parti måste ljuga om vad vi andra står för. Det är ingen som föreslår att de som har ett jobb ska få sänkt lön. Vi föreslår det inte, och det är väl vårt förslag som är det mest konkreta av alla partiernas.

Vad är det vi föreslår? Vi föreslår att nyanlända de första fem åren och ungdomar under 22 års ålder ska kunna få startjobb. Där är ingångslönen lägre och beskattningen lägre. Jag ser gärna en överenskommelse med parterna, lik överenskommelsen om de nya jobben, där vi åtar oss att sänka skatten om de åtar sig att sätta lägre startlön. Men om parterna inte gör en sådan överenskommelse kan denna kammare och statsmakterna inte frånsäga sitt ansvar. Det är precis på samma sätt som Ingvar Carlsson resonerade 1990.

Vi överlämnar en mycket stor makt för Sveriges framtid till parterna, och det fungerar så länge parterna tar sitt samhällsansvar. Nu är den stora

utmaningen integration. Vägrar man att ta i den kan samhället i övrigt inte abdikera.

Jag är naturligtvis kritisk mot LO:s inställning, men samtidigt förstår jag den. LO företräder inte hela svenska folket. LO företräder sina medlemmar, och de som är medlemmar i LO är de som redan har ett jobb. Det är ju då man blir rekryterad in i en fackförening. LO har inget ansvar för att de som inte har ett jobb eller som nu är på väg till Sverige ska få jobb.

Är parterna inte beredda att ta det här ansvaret, med den stora makt som riksdagen har givit dem, måste staten agera. Staten kan inte abdikera om utanförskapet växer.

Herr talman! Regeringen och Stefan Löfven talar om snabbspår för människor genom olika utbildningar. Vi tycker att det är bra. Med den stora inströmning av flyktingar som nu sker kommer den utbyggnad av vuxenutbildning som sker att behövas.

Utbildningssatsningar är bra, men det kommer inte att räcka. Vi lyckas ju inte ens med alla våra egna ungdomar. Många går inte färdigt utan hoppar av gymnasiet. Tanken att alla de som kommer hit snabbt skulle kunna ges en studentexamen är naturligtvis inte realistisk. Det är därför vi behöver ytterligare åtgärder.

Herr talman! Sverige står inför en mycket stor samhällsutmaning under kommande år. Det handlar om integration och om att Sverige ska hålla samman. Det kräver omtänkande och nytänkande eftersom risken är att vi går mot en kraftigt ökad segregation och ett kraftigt ökat utanförskap.

Sveriges ledstjärna bör vara det som ni socialdemokrater formulerade så väl en gång i tiden: Alla ska med.
(Applåder)

Anf. 17 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Det är en mycket klagande debatt. Vi har en regering och en statsminister som i praktiken nekar stora grupper av utsatta personer tillträde till svensk arbetsmarknad. Man står i vägen samtidigt som man viftar med solidaritetsflaggan. Man gör inte det man ska för att nå sitt eget jobbområde och verkar ha övergett målet om full sysselsättning.

Men det måste finnas möjlighet att bygga ett liv i Sverige med hopp och framtidstro för nyanlända och unga. Det måste gå även om man är ung, även om man har brister i sin utbildning och även om man är nyanländ.

Jag tror att vi behöver göra flera saker. För det första: Den svenska arbetsmarknaden är krävande, och de flesta jobb kräver kvalifikationer. Så kommer det att fortsätta vara. Vi behöver rusta och utbilda genom högskola, yrkeshögskola och yrkesvux. Vi behöver en bättre skola med fler speciallärare, rätt till komvux på gymnasienivå och validering. Vi ska göra rätt saker på ett effektivt sätt. Vi måste ha mer fokus på utbildning med kombination av yrkesförberedande och språk.

Men det räcker inte, så för det andra måste vi ha sänkta trösklar med reformer, såsom introduktionsanställningar, som möter det som IMF, OECD och andra bedömare pekar på: Det är svårt att komma in på grund av höga kvalifikationer och höga ingångslöner.

När vi säger 75 procent av kollektivavtalad lön och 25 procent utbildning på jobbet säger Stefan Löfven att det är statliga fattiglöner. Han har själv denna reform, fast en krångligare variant med 200 blanketter som

myndigheter och fack ska godkänna. Även här får man 75 procent av kollektivavtalad lön och 25 procent utbildning. Han har dock inte förslag om sänkt skatt för dessa grupper.

För det tredje behöver vi öppna upp så att fler vardagsjobb kan växa fram. RUT ska breddas och framför allt inkludera tjänster som utförs oavlönat vecka efter vecka i svenska hushåll. Momsen på reparationer ska sänkas så att arbete kan flyttas från oavlönat till avlönat så att fler vardagsjobb kan växa fram och svarta jobb bli vita. Någon kan hämta tvätt åt en äldre person eller barnfamilj och leverera färdigvikt tvätt att lägga in i garderoben. Det ingår inte i RUT i dag.

Vi behöver också pröva om vi på olika sätt kan stimulera en återkomst av administrativa jobb, som länge rationaliserats bort. Det har ofta inneburit att personer som borde göra annat, till exempel utveckla högteknologiska produkter, undervisa, lösa brott eller vårda patienter, i stället utför administration.

För det fjärde behöver vi tidigare insatser i asylprocessen för språk, utbildning och jobb.

För det femte behöver vi förenkla och rensa i den djungel av arbetsmarknadsstöd och program som finns och som ingen arbetsgivare har koll på förutom de som ägnar sig åt att maximera subventionen. Vi ska fokusera på de stöd som har lyckats bäst, såsom nystartsjobb, och slopa dem som har fungerat sämst eller dömts ut. Vi ska ge större jobbmöjligheter för personer med funktionsnedsättning och för dem som har en lång väg tillbaka.

Herr talman! I Kristdemokraternas Sverige jobbar inte alla alltid heltid, men alla ska få chansen att jobba 100 procent av sin förmåga. Vi vet att skillnaden mellan att överleva och att leva ofta är ett arbete. Därför är frågan om jobben så mycket större än arbetsmarknadens behov. Det handlar om grundläggande mänskliga behov: att ha en plats och vara efterfrågad.

Det är dessa grundläggande behov som det är uppenbart att statsministern saknar en vettig plan för, eller en plan över huvud taget. Det är ett av de tydligaste beskederna under denna debatt.

(Applåder)

Anf. 18 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Låt mig först påminna om det jag sa i mitt öppningsanförande. När vi tillträdde tog det sju år för en nyanländ att komma i arbete. Det är resultatet av er regeringstid. Det vägrade ni att se, liksom ni vägrade att se de sjunkande skolresultaten. Det hade ni inget ansvar för heller. Ju mer ni satt vid regeringsmakten, desto mindre var det ert ansvar.

Nu när ni inte längre sitter vid regeringsmakten får ni förtjänst av allt det goda som sker.

Den enda slutsatsen av detta är att Sverige mår bäst när ni är i opposition.

(Applåder)

Ni prövade högerexperimenten. Ni slösade bort 110 miljarder kronor på de så kallade ungdomsarbetsgivaravgifterna för att hjälpa några få. Det misslyckades totalt. Nu är ni inne på samma spår igen, fast det är allvarligare. Nu ska 1 miljon svenska löntagares löner pressas nedåt.

Men ni begriper inte den svenska modellen och lönebildningen. Det går inte att isolerat ge en grupp lite lägre lön utan att det påverkar de andra. Forskningen är tydlig med detta. Ungefär 25 procent av de lägst avlönade kommer att påverkas och få sänkta löner. Det är så lönebildningen fungerar.

Dessutom undergräver ni den svenska modellen om politiker ska gå in och sätta löner, och det är det ni inte begriper. Ni duger inte till att sköta lönebildningen. Lämna det till parterna.

Det står er fritt att skälla på LO, men TCO och Saco säger samma sak: De vill inte ha någon inblandning av politiker i lönebildningen. Det vill ingen forskare eller expert heller. Dra bort det förslaget så gör ni Sverige en tjänst.

Vi ska rikta insatser till de människor som behöver det. Det handlar om snabbspår, utbildning och enklare jobb. Arbetet är grunden för den svenska modellen, men löner ska inte sänkas. Människor ska leva på sin lön.

(Applåder)

Anf. 19 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! Denna debatt har tydligt visat på alternativen i svensk politik. Det finns de som hellre pekar finger åt andra och lägger sin kraft på att ljuga om sina politiska motståndare än på de reformer som krävs för att bryta utanförskapet.

Det värsta är inte att det är oartigt och osakligt utan att det riskerar att de 800 000 som redan är i utanförskap snart blir ännu fler. Utanförskapet måste brytas. Men efter denna debatt kan vi konstatera att vi har en statsminister som blundar för detta.

Det Alliansens fyra partier har visat under debatten är olika förslag för att öppna upp arbetsmarknaden för fler och för att utveckla politiken för att få fram konkreta reformer så att fler kan få sitt första jobb i Sverige.

Alla som kan jobba ska jobba. Så bygger vi Sverige tillsammans. När människor växer, växer också Sverige. För oss är det inte stora, tomma ord vi säger på en lördag. För oss är det verklighet som vi vill genomföra med reformer varje dag i regeringsställning. Denna debatt visar att vi behöver en annan regering.

Det är naivt att tro att flyktingkrisen är över. Samtidigt måste vi förbättra integrationen i det svenska samhället. Det behövs i skolan, på arbetsmarknaden och i hela samhället.

Därför måste arbete löna sig bättre. Fler måste få lära sig jobbet på jobbet. Fler måste anstränga sig för att ta det första jobbet. Fler måste lära sig mer i den svenska skolan. Och Sverige måste ställa frågan från första dagen: Hur kan människor bidra till att vi ska fortsätta vara ett av världens allra starkaste samhällen?

Gör vi detta med konkreta reformer kan Sverige mer.

(Applåder)

Anf. 20 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Den vanliga vandringsmyten att det tar sju år för en ny-anländ att få arbete i Sverige är trams. Det är inte sant. Efter sju år är det ungefär hälften som arbetar. Det är inte samma sak; det är något helt annat.

Herr talman! Gör din plikt, kräv din rätt. Jag menar att i detta sammanhang måste vi bygga med både krav och incitament.

Kom gärna till Sverige. Du får gärna bo här permanent, men då måste du anpassa dig. Du måste lära dig språket, du måste lära dig samhället, du måste ta del av samhället och du måste skaffa dig en försörjning. Du ska sträva efter att bli svensk. Då kan du också få full tillgång till välfärd och offentlig service. Man ska kunna kvalificera sig för ett medborgarskap i Sverige. Jag menar att det är så vi måste bygga.

Verktygen vi ska ge de människor som kommer är validering, utbildning i svenska språket, utbildning generellt och samhällsorientering och liknande.

Faktum är att vi nu i ungefär 20 år har haft en integrationspolitik i det här landet. Än så länge har väldigt lite av det fungerat. Alltså måste vi tänka nytt. Vi måste utgå från att de som kommer till vårt land också själva måste vilja bli en del av samhället. Det kan inte bara vara samhällets ansvar att lösa det här, utan man måste själv vilja.

Det är där, herr talman, vi landar när vi ska summera det här: Gör din plikt, och kräv sedan din rätt! Vi ska skapa verktygen, vi tillhandahåller verktygen, men ska det här fungera måste också de som kommer hit vilja bli en del av det svenska samhället.

Anf. 21 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Under dagens debatt har det förts fram flera perspektiv och förslag på hur arbetsmarknaden kan komma att inkludera fler. Det är en av vår tids stora uppgifter att ge möjligheter för människor att skapa sig en framtid i vårt land och på så sätt stärka Sverige som land och ta vårt ansvar för människor som flytt krig och förföljelse.

Men vi får inte glömma att rasism och främlingsfientlighet fortsatt är ett samhällsproblem som begränsar individers möjligheter att förverkliga sig själva och känna sig inkluderade i samhället. Regeringens satsning på att både motverka och förebygga olika former av rasism utgör en central hörnsten i hur vi kan inkludera fler människor på den svenska arbetsmarknaden och i samhället i stort.

Öppenhet mot omvärlden har historiskt sett gynnat Sverige. Sverige har växt med människors driftighet, instinkt och förmåga att omsätta sina idéer och sina ideal i en vilja att skapa ett bättre liv för sig själva, sina nära och samhället i stort. Sveriges ekonomi kan växa om vi tar till vara nyanländas kompetenser.

Jag vill tacka Liberalerna som tog initiativ till den här debatten och även rikta ett tack till alla partier som har medverkat och pratat om den här viktiga frågan.

Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag måste säga att den här debatten har gjort mig orolig. I stället för att låta människor jobba sig ur utanförskapet är det tydligt att de nyanlända ska förpassas till bidragssystem och väntan. Till den som kommer till det här landet och kanske till och med saknar sitt eget skrifspråk är budskapet att du ska gå igenom grundskolan, gymnasieskolan och kanske till och med högskolan, och först därefter kan du få ett jobb i det här landet. Fram till dess ska du leva på bidrag.

För oss i Centerpartiet är det självklart att ett jobb alltid är bättre än inget jobb alls. Det är bättre att snabbt börja jobba än att passiviseras.

Herr talman! Jag är orolig. Jag är orolig över att vi har en regering som inte mäktar med att genomföra de reformer som krävs för att jobben ska bli fler. De är så upptagna med att skandera om den svenska modellen att de glömmer bort människorna bakom den. Deras vilja att försvara systemen gör att människor kommer i kläm. Det handlar om tiotusentals människor. Nyanlända får inte en ärlig chans att bidra till vår gemensamma välfärd, att få kollegor, få en trygg tillvaro och kunna mötas vid kaffeautomaten.

Centerpartiets förslag om ingångsjobb kan användas som en murbräcka mot arbetsmarknadens höga trösklar. Vi har med oss en lång rad expertorgan i detta.

Jag vill därför avslutningsvis rikta en uppmaning till regeringen. Inför ingångsjobb, och ge de här människorna en chans. Gärna utbildning, men först ett jobb. Det är hög tid för handling.

(Applåder)

Anf. 23 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! För varje komplicerat samhällsproblem finns det en lösning som är enkel, lättbegriplig och helt felaktig – normalt Jan Björklunds ståndpunkt i debatten. Så är det även i den här diskussionen. Man tror att man kan lösa komplexa samhällsutmaningar genom att förstatliga lönepolitiken och tvinga fram lönesänkningar för dem som redan tjänar alltför lite. Det är inte en lösning på *något* samhällsproblem.

Jan Björklund använder strejkförbudet 1990 som argument. Man kan inte använda ett stort misstag som argument för att göra om samma misstag igen fast i en annan form. Jag tror att även Socialdemokraterna inser att det var ett dåligt förslag. Det var också ett förslag som ledde till att vi fällde en socialdemokratisk regering – någonting som vi inte brukar göra varje vecka direkt.

Vi vill att de som kommer hit ska utbilda sig. Vi vill att de ska känna sig hemma i det svenska samhället. De ska få ett arbete, och de ska etablera sig.

Jag tänker på en av mina riksdagskollegor, vars föräldrar flydde hit från diktaturens Iran. De gjorde precis det här. De skaffade sig en högskoleutbildning, arbete och bostad, och de fostrade sina barn. Ett av dem sitter nu i Sveriges riksdag. Hon sa: Med tillfälliga uppehållstillstånd tror jag aldrig att de hade vågat söka till högskolan. De hade inte satsat. De hade inte vetat om de skulle få vara kvar i Sverige.

Jag tycker att det är om det som den här debatten borde handla. Om att de som nu är här och är föräldrar till blivande riksdagsledamöter, eller vad de nu kommer att göra i framtiden, faktiskt ska känna: Här kommer jag att få vara kvar.

Det är ett grundläggande misstag att införa tillfälliga uppehållstillstånd och att koppla uppehållstillstånden till arbete. Risken är att man fastnar i arbeten som inte ger trygghet och utveckling. Risken är att man utnyttjas av oseriösa arbetsgivare som har all makt över människors framtid. Det är dåligt för etableringen i Sverige. Jag önskar att den här debatten mer hade handlat om det.

Jag vill tacka både herr talmannen och meddebattörerna för diskussionen.

Anf. 24 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Jag har lyssnat på statsministerns inlägg under den här debatten och försökt förstå vad som är regeringens svar på hur de här personerna som nu kommer till Sverige i mycket stor omfattning och har låg utbildningsnivå, alltså inte de som är läkare, ska komma in på arbetsmarknaden.

Jag hör ett begrepp som statsministern återkommer till gång på gång, och det är moderna beredskapsjobb. Jag undrar varför statsministern inte säger traineejobb. Det var ju de som skulle fixa arbetsmarknadens problem före valet. 32 000 traineejobb lovade han, men det har inte blivit någonting. Det är den största floppen i svensk Amshistoria, och konkurrensen är hård om det epitetet, kan jag säga.

Nu kallas det alltså moderna beredskapsjobb. Det är såklart samma sak; kalla det vad ni vill. Jag ska säga att även de åtgärder som de borgerliga partierna vill vidta på det här området, när man går in och gör konstgjorda jobb, har svårt att få fäste. Man hoppas och önskar att volymerna ska bli mycket större än vad de blir. Skälet till det är ofta att det blir för krångligt. Myndigheterna talar inte näringslivets och företagens språk, och då struntar företagen i det. Det är omgärdat av mängder av regler.

Alla vet också att när riksdagen går in med en subvention kan det vara tillfälligt och upphöra när nästa budget läggs på bordet eller om tre år eller något sådant, och så sitter man där med stora kostnader som man har tagit på sig. Det är därför som Amsåtgärder och subventioner har svårt att få verkan i verkligheten, oavsett om de kallas traineejobb eller beredskapsjobb. Det gäller även Alliansens olika åtgärder. För att det ska få effekt behövs riktiga villkor på arbetsmarknaden.

Ja, statsministern, nu sjunker arbetslösheten. Den sjunker till följd av att vi har fört en stabil ekonomisk politik i Sverige under lång tid. Den sjunker till följd av konjunkturen. Problemet är att de som står allra längst från arbetsmarknaden inte märker att arbetslösheten sjunker, utan det är de med god utbildning som nu får jobb. Det är naturligtvis bra att de får det, men vi riskerar att skapa ett mycket stort utanförskap på grund av den situation vi nu befinner oss i. Och, herr statsminister, jobb är bättre än bi-drag.

Jag vill tacka herr talmannen för att riksdagsstyrelsen beviljade vår debatt, och jag vill tacka mina meddebattörer.

(Applåder)

Anf. 25 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Ser inte statsministern utmaningen med den tudelade arbetsmarknaden, hur allt fler i utsatt ställning, ofta utrikes födda, inte får en chans att ta sig in på svensk arbetsmarknad? Ser han inte risken för ökade arbetslöshetsperioder – långa perioder i arbetslöshet som kan föra ett socialt utanförskap i arv? Det handlar om barn som under hela uppväxten inte ser sina föräldrar gå till jobbet. Jag frågar eftersom Stefan Löfven tydligt här i dag säger nej till reformer som just kan ge personer i utsatt ställning jobb. I stället får vi inga svar på detta problem.

Kristdemokraternas förslag innebär inte att de som har jobb får sänkt lön, men vi vill ge unga och nyanlända som inte har jobb eller lön chansen att få ett jobb där de lär sig jobbet på jobbet till en något lägre ingångslön:

75 procent av kollektivavtalad lön, där 25 procent är utbildning och lärsig-jobbet-på-jobbet-tid. Det är vårt förslag.

Regeringens eget finanspolitiska råd har koll på forskningen. De säger att sådana jobb inte leder till lägre löner eller minskad trygghet för dem som har ett jobb. Vi föreslår detta tillsammans med reformer för utbildning, för vardagsjobb, för mer av tidigare insatser och för bättre arbetsmarknadspolitiska stöd. Då öppnar vi de riktiga portarna in i det svenska samhället, till arbetsgemenskap och samhällsgemenskap.

Detta är vad Kristdemokraterna vill. Det är fortfarande höljt i dunkel vad Socialdemokraterna vill, mer än att bevara den svenska modellen. Statsministern har nu två minuter på sig att förklara varför han står i vägen för reformer som för Sverige mot målet om full sysselsättning där alla får chansen.

Tack, alla, för denna debatt!

(Applåder)

Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Till att börja med vänder jag mig till dem som har gått upp i debatten och sagt att de inte hör några förslag från regeringen. Ni hör ingenting som inte låter som skattesänkningar eller sänkta löner! Annat vägrar ni ju att lyssna på. Men jag rekommenderar er att läsa protokollet från den här debatten. Då kommer ni att se ett antal mycket bra förslag.

Jag tackar Jan Björklund för initiativet till debatten. Den har varit bra. Den har varit uppfriskande, och den har tydliggjort skiljelinjerna i svensk politik och att ni nu inte längre, i diverse partier på den borgerliga kanten, försöker etikettera er som arbetarparti. Det är väldigt tydligt vad er politik handlar om.

Det är tre stora saker som föreslås från den borgerliga kanten. Det första är stora skattesänkningar på sammanlagt 64 miljarder kronor. Alla förstår vad det kommer att göra med välfärden. Ni vill dessutom sänka lönerna för vanliga löntagare, för det är vad era förslag kommer att innebära. Ovanpå det driver ni marknadshyror, inte minst Liberalerna, vilket direkt skulle innebära höjda hyror. Detta är inget som svenska löntagare mår bra av. Det är en sällsynt giftig cocktail för svenska löntagare och svensk ekonomi. Det slår mot välfärden, och det kommer att slå direkt mot människors plånböcker, och därför ska vi undvika det.

Mot detta står regeringens politik, vårt alternativ, där vi investerar för ett modernt Sverige. Det är en riktig investering där alla arbetar och kan leva på sin lön – inte arbetar och tvingas till bidrag, som i ert recept. Vi investerar i mer kunskaper, stärkt innovationskraft, förnyelse och högre produktivitet, så att det svenska näringslivet stärker sin konkurrenskraft och kan hävda sig högt upp i värdekedjan. Det är så vi får råd med en välfärd som håller hög kvalitet, och därmed kan vi också behålla och utveckla en hög levnadsstandard. Detta, mina vänner, är ett Sverige att vara stolt över! Vi ska fortsätta utveckla den svenska modellen. Vi ska inte avveckla den.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:81

16 mars

-----

*Aktuell debatt
om vägen in på
arbetsmarknaden*

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:110 till näringsutskottet

2015/16:121 till konstitutionsutskottet

2015/16:123 och 124 till näringsutskottet

2015/16:128 till arbetsmarknadsutskottet

2015/16:129 till finansutskottet

2015/16:132 till kulturutskottet

2015/16:134 till utbildningsutskottet

Skrivelse

2015/16:103 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 106 och KOM(2016) 107 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 10 maj*.

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2015/16:SoU6 Socialtjänstfrågor

Utbildningsutskottets betänkande

2015/16:UbU7 Avtal med konsortiet för europeisk forskningsinfrastruktur
European Spallation Source Eric

Kulturutskottets betänkande

2015/16:KrU6 Civila samhället

Skatteutskottets betänkande

2015/16:SkU19 Mervärdesskatt

§ 4 Genomförande av mätinstrumentdirektivet och direktivet om icke-automatiska vågar

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU11

Genomförande av mätinstrumentdirektivet och direktivet om icke-automatiska vågar (prop. 2015/16:91)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU6
Integration (skr. 2015/16:58)
föredrogs.

Anf. 27 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till våra reservationer 1 och 6, alltså både den alliansgemensamma och Moderaternas.

Vi ska behandla ett motionsbetänkande gällande integrationspolitik med flera motioner, både från Alliansen och regeringspartierna. Självklart är det avslag som yrkas på resterande motioner.

Det har funnits en berättelse om hopplöshet i Sverige. Det talas om en utveckling vi inte kan påverka och att Sverige står inför stora sociala problem.

Det går inte att förneka att vi står inför utmaningar – de facto är det nästan förminskande att kalla det för utmaningar, för det är stora problem Sverige står inför, och de är inte lättlösta. Det handlar om stora grupper människor som behöver utbildning. De behöver ganska omfattande utbildningsinsatser, något som vi historiskt aldrig varit med om.

Vi är vana vid att utbildningsnivåerna höjs i iteration, generation efter generation. Men nu handlar det om att höja utbildningsnivån för stora grupper av människor som har en utbildningsnivå vi inte har haft i Sverige på ungefär 100 år. Det handlar om analfabeter.

Ungefär 30 procent av dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen har sex års grundskola eller lägre, och i denna siffra är inte den senaste höstens migration medräknad. Ungefär 50 procent har nioårig grundskola eller lägre som utbildningsbakgrund. Bland kvinnor har den största andelen kvinnor inskrivna i etableringsreformen aldrig förvärvat någon gång i hela sitt liv. Att kalla det för en utmaning är en underdrift – det är ett jättestort problem som Sverige i modern tid inte har haft erfarenhet av att hantera.

Däremot går det att se längre tillbaka i tiden och titta på hur Sverige idkade fattigdomsbekämpning då. Man började främst med barnen, med skolplikt för barn. Det var förmodligen en av de viktigaste reformerna för att få människor ur fattigdom. Då, precis som nu, fanns det normer, kulturer och hävd som höll barnen kvar på gården. Men vi var modiga och sa ifrån. Vi ställde tydliga krav, och barnen gick till skolan. Kanske var det på individuell nivå jobbigt för barnet eller föräldrarna, men i slutändan var det till gagn för samhället.

Samma utgångspunkt måste vi ha i integrationspolitiken. Det går inte att mäta enbart på individuell nivå, utan man måste även mäta på makronivå. Det går inte att enbart titta på första generationens svårigheter, utan man måste även se om andra generationen har nytta av den första generationens strävanden.

Jag tycker att den diskussion som har varit när det gäller ingångslöner på svensk arbetsmarknad har förts på ett ganska ensidigt sätt av de olika parterna.

Först och främst behöver vi göra det lättare för människor att komma i arbete. Det går inte att komma ifrån. Du kan inte höja utbildningsnivån för så här många människor i så många olika åldrar till en sådan nivå att de

kvalificerar sig direkt in på svensk arbetsmarknad. Du kan inte göra det på så pass stor och bred basis att du får den höjning av sysselsättningsgrad som krävs.

Joakim Ruist gjorde en ekonomisk uträkning för Finansdepartementet. I den beräkningen var det väldigt tydligt. Om vi höjer sysselsättningsgraden för utrikesfödda, för invandrare, med 10 procentenheter – det är en radikal höjning – skulle vi nå, så att säga, statsfinansiellt break-even om 50 år.

Det är nog att förminska det att kalla det för en utmaning. Om vi ska göra så att det är en tioprocentig sysselsättningsnivå för de här människorna måste vi höja utbildningsnivåerna otroligt mycket för grupper som aldrig har utbildats tidigare eller som har en väldigt svag utbildningsbakgrund. Det är en utbildningsresa de ska göra i det vuxna livet. Det vet vi är mycket svårare.

Självklart behöver vi utbildningar. Vi behöver utbilda alla efter vår bästa förmåga. Men du kommer inte ifrån att du även måste göra det lättare för dessa människor att komma in i arbete. De ska kunna ta jobb trots sin lägre produktivitet. Vi vet nämligen att en stor del av ens produktivitet utveckling i Sverige sker på arbetsplatser. Det är på jobbet man lär sig nya metoder och modeller. Man lär sig normer. Man lär sig arbetsmetodik. Det är därför det är viktigt att se till att fler får tillgång till arbete och kan göra den produktivitsresan trots att de har en svag utbildningsbakgrund. Det kommer vi inte ifrån.

Här blir det väldigt tydligt med Socialdemokraternas modell. De tror inte på detta. Jo, det gör de, för när LO gör detta är det okej. När LO endast erbjuder löner på 13 000 kronor i månaden för sina lärlingar, just för att de ska höja sin produktivitet på arbetsplatser, är det okej. Trots att de inte får lägre hyra för att de är lärlingar och trots att de inte får billigare mat för att de är lärlingar är det okej att ge dem 13 000 kronor. Principen är väldigt enkel: Du betalar inte lön för utbildning. Det är en rimlig princip som vi har i Sverige.

Detsamma måste väl få gälla för många av de nyanlända eller ungdomar som finns i Sverige. Låt oss säga att man tar ett jobb som man inte kan fullt ut. Man vill lära sig det på plats och vill höja sin produktivitet på arbetsplatsen. Då måste man väl kunna få göra det och inte få lön för den tiden man lär sig. Det är exakt samma princip som LO självt framför i sin argumentation.

Därutöver anser vi i Moderaterna att de lönestöd och så vidare som finns är alltför krångliga. De är i stor utsträckning ineffektiva. Vi vet att vissa bidragsformer eller stöd är så pass komplexa att trots att de är väldigt generösa drar sig arbetsgivare för att använda dem. De är helt enkelt för krångliga. De kräver väldigt stor handpåläggning av arbetsförmedling et-cetera.

En mer effektiv form av sådana stöd är till exempel nystartsjobben, som ges till dem som varit arbetslösa efter en viss tid. Det har av IFAU:s utvärderingar visat sig vara en av de mer effektiva formerna av anställningsstöd. Beviset är kanske att Socialdemokraterna väljer att behålla detta anställningsstöd.

Nystartsjobben är en modell man kan bygga ut. Man kan egentligen slå ihop stora delar av de bidragsstöd vi har till arbetsgivare med detta för att det ska bli enklare och rimligare. Det kan bygga på att man får sänkt skatt i stället för direkta bidrag och så vidare. Det är en mycket rimligare modell.

Vi i Alliansen har ett förslag på hur man i alla fall på kort sikt kan göra instegsjobben lite mer rimliga, tills vi kanske kan få på plats en mer genomgripande översyn av de här anställningsstöden. Till exempel är poängen med detta väldigt god. Var är det vi lär oss tala svenska? Jo, det är på arbetsplatser och det är tillsammans med andra svenskar. Man lär sig inte bra svenska på en sfi-bänk. Jag pluggade tyska i sju år i svenska skolan, och jag är inte gångbar på tysk arbetsmarknad. Men om jag hade varit något halvår i Tyskland hade förmodligen mitt språk blivit mycket bättre. Varför ska inte denna enkla princip också gälla nyanlända?

Det är klart att man ska kunna kombinera till exempel en språkpraktik eller ett arbete med utbildning. Varför ska denna utbildning endast vara på sfi? Varför kan man inte göra detta när man pluggar matematik på komvux? Varför ska man inte kunna göra det när man till exempel pluggar svenska B på komvux?

Här ser vi väldigt tydligt att vi i Alliansen har gått ihop och föreslår denna förändring, medan de rödgröna partierna är emot detta. Det är beklagligt, för det hade varit en rimligare modell än vad vi har i dag när det är begränsat enbart till sfi.

Det var våra yrkanden och våra motiveringar i dagens debatt. Jag hoppas att debatten blir intressant. Det blir spännande att äntligen höra vad de rödgröna har att komma med på detta politikområde, för än så länge har vi hört väldigt lite.

(Applåder)

Anf. 28 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Åtminstone en del av oss, om inte alla, har suttit i kammaren i snart två timmar och lyssnat på en debatt. Den skulle handla om vägen in på arbetsmarknaden, men den handlade i princip om det som många av mina kollegor vill diskutera även i denna debatt, nämligen om hur personer som nyligen har anlänt till Sverige och beviljats uppehållstillstånd här ska komma in på den svenska arbetsmarknaden. Det kallas i vanligt tal ofta för integration. Det är något som jag och mitt parti underkänner som definition av vad integration eller segregeringsbrytande egentligen är.

Jag har fört anteckningar under morgonens debatt. Jag tänkte börja lite grann med det som kom upp mot slutet. Det sas i debatten: Trösklar skapar segregation. Det är ganska talande, för det visar väldigt tydligt vad som har gått snett på det här området.

Självfallet är det så: Ju svårare det är att komma in på en arbetsmarknad och ju mer regelverk och byråkrati det finns som upplevs som besvärande, desto längre tid tar det att söka sig in i samhället. Men segregation handlar om många fler aspekter än hur lätt eller svårt det är att komma in på arbetsmarknaden.

Segregation löser man inte genom låtsasjobb eller genom att människor eventuellt kan försörja sig själva till en viss del. Segregation löser man inte genom att alla har ett jobb, om jobben är i olika sektorer och med

olika villkor och om människor inte möter personer med annan bakgrund eller ser samhället som helhet.

För någon vecka sedan såg jag en interaktiv karta över USA, som ofta brukar lyftas fram som ett bra exempel på hur mångfald fungerar, inte minst av de borgerliga partierna och deras vänner, som pratar om just exempelvis sänkta trösklar och låga löner som ingång. På kartan hade man markerat, i olika färger, varenda enskild medborgare efter personens bakgrund och etnicitet. Det var ett oerhört segregerat samhälle som växte fram. Det var oerhört tydligt. Det räcker inte med att ha någon form av sysselsättning och det räcker inte med låga löner och andra ingångsvillkor för att det ska vara ett samhälle där vi inte delas upp, där vi bryter segregationen. Det räcker inte på långa vägar.

Herr talman! En annan nyhet som skymtade förbi för någon vecka sedan var en undersökning som hade gjorts vid Södertörns högskola. Den presenterades som att sverigedemokrater har en negativ människosyn. Om man tittar på frågeställningen kan man kanske se att undersökningen som sådan inte var helt felaktig. Men vad innebär ”negativ människosyn”? I det här sammanhanget innebär det att vi inte alltid tror att människor alltid vill andra gott och alltid gör sitt bästa i alla lägen. Det innebär att vi, till skillnad från övriga partier, inte har en lika naiv syn på vilken politik vi ska bygga eftersom vi också ser vilka ovälkomna konsekvenser det kan bli.

Vägen till helvetet kantas av goda intentioner. Jag tror att jag har sagt det någon gång tidigare i den här kammaren, och det är verkligen så. Integrationspolitiken har under alldeles för lång tid byggt på goda intentioner. Det har skapat många hål, många tomrum som har utnyttjats och som har fått direkt kontraproduktiv effekt.

Det är väldigt slående att se och höra, under en debatt som den förra, vilken otroligt passiverad syn de övriga partierna har på dem som kommer till vårt land: Det är vårt ansvar att släppa in dem i samhället. Själva bär de inget eget ansvar. Det är vårt fel om personer hamnar i utanförskap.

Ibland är det absolut så. Det finns problem i vårt samhälle. Det finns problem i våra system. Men i grund och botten måste vi se till att skapa förutsättningar och möjligheter så att de enskilda individerna kan göra vad de vill, ta sig dit de vill och förverkliga sig själva och sina drömmar.

Dit kommer man inte genom subventionerade sårlosningar. Dit kommer man inte genom att behandla människor som anlänt till vårt land som offer, som några vi ska ta hand om.

Herr talman! I vår reservation och i den föregående debatten, där min partiledare föredömligt förde fram vår syn på integrationspolitik och samhällsbygge, trycker vi på just detta, att det handlar om betydligt mer än en plats på arbetsmarknaden. Jag har ett erkännande att göra: Jag är inte politiker i första hand för att se över vilka som har jobb och vilka som inte har jobb, trots att jag sitter i arbetsmarknadsutskottet. Jag tror att ett samhällsbygge handlar om så oerhört mycket mer än så.

Jag har själv sett och själv upplevt via mina kontakter och min bakgrund vad det innebär att inte känna sig hemma, vad det innebär att känna en rotlöshet, vad det innebär att hamna utanför på riktigt. Det är oerhört mycket mer än att inte kunna försörja sig. Det är att känna sig borttappad och förvirrad, att känna att någonting saknas inom en.

Det åskådliggjordes ganska tydligt att många känner till detta, exempelvis i melodifestivalen när vi fick höra vår nationalsång ändras och i diskussionen kring detta där det motiverades med att det var ett statement som handlade om hur viktigt det är att säkerställa att alla känner att deras bakgrund är med, att deras bakgrund är giltig, att ens rötter och varifrån man kommer är någonting man bär med sig.

Självfallet är det så. Jag är övertygad om att det är en del av det mänskliga behovet att känna kontakt med sina rötter. Det är mer än att bara bo och verka här och nu och bara blicka framåt. Vi har ett behov av vår historia.

Men det man ofta glömmer bort är att detta såklart även gäller för vårt samhälle och för dem som har sin historia och sin bakgrund här, alldeles oavsett om det är en historia eller bakgrund de facto, eller för att man faktiskt har tagit den till sig. När jag pratar om Sveriges historia ser jag det som min historia, alldeles oavsett om mina föräldrar och deras föräldrar bodde i Sverige eller inte. Det gjorde de inte, i alla fall inte hela sitt liv om jag pratar om mina föräldrar och inte alls om jag går längre tillbaka.

Det är också därför som vi i vår reservation 2, som jag för övrigt yrkar bifall till, talar om vikten av att vi när vi lyfter fram etablering och diskuterar segregationsbrytande måste tala om annat än etablering på arbetsmarknaden och mer än bara för dem som precis har kommit hit. Den segregation och de klyftor som finns i vårt samhälle skapar nämligen mänskligt lidande, splittrar vårt land och skapar en otrygghet.

Vi måste fokusera på att faktiskt erkänna vår historia och vår kultur, välkomna andra in och göra det möjligt för dem att veta vad som är det nya hemlandet. Vad är mitt hemland över huvud taget? Det kanske inte är mitt nya, utan det som alltid har varit mitt hemland.

Det här har vi tyvärr tappat bort. Jag brukar ofta hänvisa till en diskussion jag hade på ett seminarium under lärarutbildningen, där jag hörde mina studentkollegor i gruppen bredvid diskutera just vad som är svensk kultur och svensk historia. Där var det en tjej, för övrigt med utländsk bakgrund – min erfarenhet är att det ofta är personer med utländsk bakgrund som ser problematiken att vi har glömt bort och tagit det för givet här hemma – som lyfte fram just frågan att om vi ens ställer frågan om vad som är svenskt, då har vi väl ändå tappat någonting? Då har väl något gått förlost?

Herr talman! Precis så är det. När vi inte längre står upp för vårt land, vår historia, vår kultur, våra seder, när vi inte längre känner oss själva, ja, då tappar vi något för oss själva och då tappar vi också förmågan att bjuda in andra till vårt samhälle. Då skapar vi segregation. När vi bygger politik på snabba lösningar, på att se på en person, räkna efter hur länge han har befunnit sig i landet och säga att du kan få subventionerad lön, men du kan inte få det för du har varit här för länge – då skapar vi motsättningar. Då splittrar vi vårt samhälle. Då segregerar vi vårt land.

När vi blundar för att det skapas arbetsplatser där de enda som arbetar är de som kan få de här subventionerna, eftersom arbetsgivaren bygger hela sin praktik på det, då är det ingen integration som sker om någon blir anställd, för då är man fortfarande segregerad. Då är det en särskild låglöneklass som har byggts upp, eller en subventionsklass om vi nu hellre vill låtsas att en subvention på något sätt inte är ett bidrag. Man kommer fortfarande inte in i samhället.

Det finns mycket att säga om det här området. Mitt anförande kanske låter något förvirrat, men det är just därför att jag har så svårt att bestämma mig för vad jag vill ta upp. Om vi läser igenom både proposition och betänkande ser vi hur man skryter med exempelvis samlingen Sverige tillsammans som hölls. Det var ju fantastiskt. Jag var där. Man sjöng tillsammans. Men det var ingen riktig insikt om läget.

Det finns citat om att mottagandet just nu minskar i Sverige, och det kanske underlättar. Men det här har ju skrivits mitt under vintern. Då har det alltid minskat. Situationen nere i Grekland just nu är att det ökar igen. Vi är på väg mot samma siffror som förra året, och även om vi inte når samma siffror, fast Migrationsverkets prognos tyder på uppemot 140 000 och de har dessutom ofta överträffats, så är det ett historiskt större mottagande än under väldigt, väldigt lång tid.

Och här diskuterar man som om alla ska in på arbetsmarknaden så snabbt som möjligt. Alla till buds stående medel ska användas – subventioner, bidrag – samtidigt som man pratar om att 80 000 ska avvisas, samtidigt som man säger emot sig själv i varenda mening.

För mig är det alldeles självklart: Vi måste bygga Sverige utifrån Sverige. Vi måste välkomna personer in i vårt land. Vi måste erkänna det samhälle vi har, det värde som finns i vårt unika samhällsbygge. Vi måste se hur det kan öppnas upp för dem som faktiskt vill bli en del av vårt Sverige, inte hur vi ska lappa och laga ett system som totalt har havererat.

Anf. 29 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte försöka fokusera lite på vad Paula Bieler sa. Hon hade några poänger om att integration innebär långt mer än bara ekonomisk sådan, nämligen att det är en social process att bli svensk och bli en del av det svenska samhället. Det stämmer.

Här blir den klassiska vänster–höger-konflikten en fråga om vad staten kan uppnå. Vad är statens uppgift? Det är här det inte går ihop. Med tanke på effektiviteten i andra åtgärder som vidtas av staten vore ett statligt program för att försvenska människor förmodligen det mest ineffektiva program som någonsin skulle implementeras. Först och främst finns inte några vetenskapliga modeller för att lyckas. Det är ett socialt projekt, det vill säga genom att socialisera med andra svenskar blir man svensk.

Här blir det svårare i frågan om ekonomisk integration. Förvisso kan du bli ekonomiskt integrerad men fortfarande leva segregerat. Det är fullt möjligt. Däremot är det nästan omöjligt att vara ekonomiskt segregerad och samtidigt försöka integrera sig själv socialt. Det är jättesvårt om du inte har råd att bosätta dig där svenskar bor eller om du inte har råd att betala de omkostnader som finns för att till exempel skicka ditt barn till en annan skola. Alla dessa saker kräver en ekonomisk integration.

Det handlar om ekonomisk integration, särskilt i ett land som Sverige som har den största andelen arbetande människor i världen. Särskilt om vi tittar på ”pursvenskar” pratar vi om en sysselsättningsgrad på upp till 95 procent. Det är på arbetsplatserna svenskarna befinner sig. Var är det man ska socialiseras med svenskarna om det inte är på arbetsplatsen?

Anf. 30 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Vi har haft den här diskussionen i olika forum, alltifrån nätdebatter till här i kammaren.

Först och främst måste jag få säga emot lite grann. Frågan om ekonomisk integration är inte alltid ett krav. Jag har inte under hela min livstid levt i en familj med god ekonomisk integration i samhället, men det finns faktiskt möjligheter att träffa representanter för det svenska samhället ändå – bevisligen.

Men det är absolut så att arbetet är en stor och viktig del i våra liv. Det är oftast där man träffar kollegor och socialiserar. Det jag vänder mig mot är att den politik som har förts, med de subventionerade sÄrlösningarna och sÄranstÄllningarna, har skapat en segregerad arbetsmarknad. Det är en marknad för låtsasjobb. Det är inte längre som när mina föräldrar kom hit. Pappa jobbade på Volvofabriken sida vid sida med svenskar, lärde sig svenska och kom in i samhället genom jobbet.

Nu finns särskilda branscher. Vi ser en tydlig uppdelning av den svenska arbetsmarknaden. Vi ser att det har satts i system hos arbetsgivare att använda de subventionerade bidragen för att ha nyanlända hos sig ett tag. Sedan går det vidare till nästa.

Resultaten av satsningarna är näst intill obefintliga. Det är 11 procent för något subventionsstöd. 7 procent har via instegsjobb kommit in på den reguljära arbetsmarknaden efter ett halvår. Miljarder har satsats på att få in personer på arbetsmarknaden, som det heter, men det har varit en låtsasmarknad. De har inte kommit in på arbetsmarknaden eftersom man har byggt system där nyanlända jobbar med nyanlända för en billig penning och där staten betalar. Då möter de inte det svenska samhället, utan de utnyttjas i stället. Det är inte detta Sverige jag vill bygga.

Anf. 31 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Om du kommer som nyanländ och får en subventionerad anställning för att lära dig svenska på en arbetsplats är det en poäng att inte hamna tillsammans med landsmän.

Min hemkommun Solna har kravet i språkpraktiken att det inte får finnas landsmän där du ska arbeta. Det leder till en fantastisk språkutveckling. Det är ett sätt att lösa problemet.

Paula Bieler har en poäng i att vissa subventionsformer är otroligt ineffektiva. Snarare är de så pass ineffektiva att de inte används. De kostar inte miljarder eftersom de är för krångliga att använda. De ger inte någon påverkan på arbetsmarknaden i och med att det är så få som nyttjar dem.

Men låt oss titta på de lite effektivare formerna, till exempel nystartsjobben. Där går en stor andel vidare till arbete. Det är ett bidrag som ges till både inrikes födda och utrikes födda, vare sig du är invandrad eller inte invandrad. De får en god effekt. Det finns poänger med sådana subventioner, särskilt genom att utflödet rimligtvis är stort jämfört med alla andra jämförbara åtgärder som staten har sysslat med.

Däremot blir jag tveksam till Paula Bielers alternativ. Vad blir alternativet?

Nu har gränserna stängts. Allt är relativt när man pratar med Sverigedemokraterna. Nu har volymerna sänkts, och regeringen har utlovat att man ska fortsätta. Låt oss säga att regeringen håller fast och lyckas. Vad vill Paula Bieler då göra för att människor ska hamna i arbete?

Anf. 32 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack för frågan!

Ja, det finns nystartsjobb, och många går vidare. Det är fortfarande en majoritet som inte kommer in på den reguljära arbetsmarknaden. Dessutom har nystartsjobben fått kritik bland annat för att många som har kommit in på arbetsmarknaden antagligen skulle ha kommit in ändå. Men precis som Hanif Bali sa är det en satsning som vänder sig till flera, vilket kanske är en av anledningarna till att den funkar något bättre. I nystartsjobben ser man mer till den enskildes situation.

Vi har inte varit emot den principen. Det vi vänder oss mot är särlösningar där invandrare behandlas som en grupp, framför allt nyanlända. Man glömmer ofta bort gammalanlända. Jag hörde att även Maria Ferm har börjat använda uttrycket. Jag tror att jag har sagt det tidigare och säkert även andra.

Vad vill Sverigedemokraterna göra? Vi tänker inte lova någon quickfix. Precis som jag har sagt så många gånger förut finns det ingen quickfix. Det man måste göra är att se på hur Sverige byggdes starkt förut och hur generellt en mer levande och bättre arbetsmarknad skapas – och satsa på den sortens åtgärder. Det är därför vi, som det så ofta klagas på, inte har särskilda integrationsprogram med särlösningar. Vi trycker tydligt och starkt på att de satsningarna finns på andra områden.

Vi pratar småföretagares villkor, att skapa möjligheter till fler riktiga jobb genom att göra det lättare för små företag att växa till medelstora och större företag. Vi talar om lärlingsanställningar. Vi var ett av de första partierna, om inte det första partiet, i kammaren att prata om lärlingar som en enskild anställningsform. Det är en utmärkt valideringsmöjlighet för den som i praktiken vill visa vad man kan för att komma in på arbetsmarknaden. Man kan också lära sig och komplettera på jobbet.

Det här är den politik vi har talat om i flera år som ni försöker paketera som er egen och ny. Det kommer att ta tid, men det är så man bygger Sverige.

Anf. 33 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation nr 3 och även den alliansgemensamma reservationen nr 6.

Precis som har lyfts fram i den tidiga morgondebatten mellan partiledarna och inledningsvis i den här debatten har Sverige en stor utmaning i att få människor att komma i arbete. Det är helt avgörande att få möjlighet att komma i arbete, få egen försörjning och framför allt komma in i vår samhällsgemenskap.

Det finns stora utmaningar på arbetsmarknaden. Vi ser en stor tudelning mellan de människor som i dag har ett arbete och de som inte har ett arbete. Det är helt avgörande att få bukt med.

I fråga om integrationen har Sverige under lång tid inte varit tillräckligt bra. I dag tar det mellan sju och tio år från mottagande till att hälften av de nyanlända kommer i arbete. I Sverige är sysselsättningsgraden bland de nyanlända 16 procentenheter lägre än i Europa, och Sverige är sämst i klassen. Det visar på behovet av rejäla reformer från Sveriges sida.

Centerpartiet vill se en rad reformer för att förbättra arbetsmarknaden så att fler människor kan få in en fot på arbetsmarknaden. Vi vill ge dem en möjlighet att visa upp sig, få erfarenheter och egen försörjning.

Regeringspartierna fokuserar ofta på utbildning och matchning. Det är otroligt viktigt. Jag delar uppfattningen i många av förslagen som är kopplade till validering och matchning. Centerpartiet vill i flera lägen gå ännu längre. I fråga om matchning har Arbetsförmedlingen under lång tid inte fungerat. Synen måste förändras till exempel med hjälp av en jobbfixarpeng.

I fråga om utbildning finns en rad bristyrken där branschen och företagen skriker efter arbetskraft men inte har möjlighet att anställa.

Där är det oerhört viktigt med yrkesutbildningar, både yrkeshögskola och yrkesvuxutbildningar men också specialiserade branschskolor i de ganska smala branscher som har ett stort behov men kanske inte har möjlighet att anordna utbildningar på det lokala planet. Det tror jag är helt avgörande.

Men det behövs fler åtgärder än bara utbildning och matchning även om det är oerhört viktigt. Det är därför Centerpartiet har föreslagit ett antal förenklingar kopplade till både ingångsföretag och ingångsjobb.

Ingångsföretag är ju en möjlighet för unga men också nyanlända att på ett enkelt sätt starta ett företag och driva en verksamhet i begränsad omfattning för att sedan kunna växla upp till en annan bolagsform. Det tror vi skulle vara väldigt framgångsrikt.

Ingångsjobb var en stor del av den förra debatten. Vi är beredda att sänka arbetsgivaravgiften men också inkomstskatterna om parterna kommer överens om att införa så kallade ingångsjobb för nyanlända. Det är oerhört viktigt att också parterna tar sitt ansvar för att fler människor ska komma in på arbetsmarknaden.

Det behövs också andra förslag. Vi har under vintern presenterat förslag om att man ska kunna få arbeta från dag ett när man kommer till Sverige. I dag är det så att om man som nyanländ ska börja arbeta måste man söka tillstånd hos Migrationsverket för att få arbeta. Det tycker vi är orimligt. I stället borde det vara självklart att grundförutsättningarna är att man faktiskt ska få arbeta från den dag man kommer till Sverige – även under tiden man söker uppehållstillstånd.

Det behövs också regelförenklingar i de olika systemen kopplade till de subventionerade anställningarna. Det är ett av förslagen som Alliansen gemensamt lagt fram som är kopplade till instegsjobben. Vi behöver förenklingar och förbättringar av dessa så att de kan komma fler till del. Det är ofta det som företagen lyfter fram – de undrar varför man inte använder de anställningsformerna. Det är ju för att det oftast är för krångligt och för svårt.

Utöver förändringarna på arbetsmarknaden ser vi, vilket också tas upp i betänkandet, att det behövs förändringar i både mottagningssystemet och etableringsuppdraget. Där vill Centerpartiet se en ”närodlad” integration, där vi i större utsträckning låter kommuner och civilsamhället ta ansvar men också ger dem förutsättningar för det. Det är därför vi har föreslagit att vi ska låta kommunerna ta över ansvaret för just mottagandet och ta emot de asylsökande.

Vi har också föreslagit att etableringsuppdraget ska återgå från Arbetsförmedlingen till kommunerna. I det lokala samhället har kommunerna koll på arbetsmarknaden, och de kan på ett bättre sätt vara en större del i etableringen. De har också de ekonomiska incitamenten för att göra det,

för får människor inte komma i arbete hamnar de så småningom i försörjningsstöd och blir då en kostnad för kommunerna. Att ge kommunerna etableringsuppdraget ger dem också ett starkt incitament att vidta de åtgärder som krävs för att människor ska komma i arbete.

Men det krävs också att den nationella politiken skapar förutsättningar med bättre regelverk på arbetsmarknaden och skapar förutsättningar för de små och växande företagen, som är jobbmotorn i svensk politik.

Här är det som var med i migrations- och integrationsöverenskommelsen mellan regeringen och Alliansen oerhört viktigt – att yrkesintroduktionsanställningarna där man har både jobb och utbildning snabbt kommer på plats. Förslaget är att det ska gälla även nyanlända men också företag utan kollektivavtal. Jag ser med spänning fram emot att det snart presenteras av regeringen.

Anf. 34 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Vi debatterar integrationsfrågor. Det är kanske de viktigaste frågorna för vårt land just nu och de kommande årtiondena. Hur ska vi klara av att modernisera Sverige och säkra vår framtid som ett industriland och ett utvecklat välfärdsland samtidigt som väldigt många människor kommer till Sverige? Många av dem har inte de språkkunskaper, kvalifikationer eller kompetenser som företagen efterlyser.

Det här är en problematik som vi alla är väl medvetna om. Samtidigt kan vi ha olika politiska sakförslag för hur vi ska kunna nå dit.

Vårt parti, herr talman, är i grund och botten ett invandringsvänligt parti. Vi är för övrigt också ett utvandringsvänligt parti – vi anser att om individen väljer att bosätta sig någonstans för att bygga sin framtid där ska individen få göra det. Jag har rätt att själv kunna välja.

Det här är inte helt oproblematiskt för ett land som Sverige, som samtidigt har väldigt omfattande stödsystem och kräver väldigt mycket av sina invånare och medborgare. Det är väldigt svårt att komma hit och på bara ett år eller två veta hur allting fungerar och ha hela sin framtid säkrad.

Vi har ju ett system i Sverige som bygger på att från det att en kvinna är bekräftat gravid fram till att barnet föds, går ut gymnasiet och blir myndigt, under de 19 åren, finns det i praktiken en detaljerad plan för den personen för varenda dag. Det är kurvor, och det ska mätas. Det är utvecklingsplaner, och det är olika sociala koder man lär in. Man går i skolan och får betyg, och det är klassresor och studieresor. Det är hälsokontroller och uppföljningar och så vidare. När vi efter hela denna långa mangling kommer ut i andra änden som 18, 19 år gamla ska vi någonstans ha redskapen med oss för att kunna navigera i samhället, tänka kritiskt och bygga en framtid här.

Det är klart att för en person som inte genomgått hela den resan utan kommer till Sverige vid 19 års ålder – eller 17 eller 25 eller 15 – blir resan väldigt mycket svårare. Det är vi ju medvetna om. Vi inser att i integrationsprocessen – som också är en följd av att Sverige är ett land i en global ekonomi och inte någon isolerad ö, är EU-medlem och samarbetar med andra länder och så vidare – blir det en rad krockar och en del komplikationer som vi på olika sätt måste försöka hantera.

Då finns det de säger: ”Stäng gränserna och släng nyckeln i Östersjön!” De vill stänga dörren och hoppas att omvärlden inte tränger sig på. Det är i det långa loppet rätt svårt.

I andra änden finns det de som säger: ”Det här är oproblematiskt – låt alla komma, så löser sig allting!” Det är lika problematiskt.

Vi i Liberalerna, herr talman, har under hösten sett att det är nödvändigt att vi vidtar åtgärder och fattar beslut som vi utifrån vår ideologi tycker är bekymmersamma och tuffa. Men vi inser att det har varit nödvändigt för Sverige att göra det. Vi har ställt upp på till exempel id-kontroller och annat för att vi ska kunna ha en situation som fungerar, där de människor som har kommit till Sverige – och de är väldigt många – ska få en fair chance att komma in i vårt land, hitta ett jobb, få en utbildning och så vidare.

Däremot är vi bekymrade, herr talman, över de lagförslag som snart kommer till riksdagen. De innebär bland annat att man går från det man kom överens om i migrationsöverenskommelsen i höstas, nämligen treåriga tillfälliga uppehållstillstånd som regel, till att uppehållstillstånden för en särskild grupp – i stort sett bara människor från Syrien – ska vara ettåriga.

Då blir etableringstiden väldigt svår. Då ska människor lära sig svenska och vara redo för arbetsmarknaden på bara ett år. Sedan måste den där planen upprättas och lite annat. Det innebär att människor sitter på boenden under långa väntetider, kanske över ett år. Sedan får de veta att de får stanna i ett år, men insatserna för att de ska kunna komma in i samhället blir bara en tre fyra fem månader långa. Och sedan kanske de får ett beslut om att de får vara kvar i Sverige. Det hackar upp möjligheterna för oss att ge folk en fair chance att komma in i Sverige.

Från Liberalernas sida är vi väldigt kritiska till detta. Vi har ställt upp på restriktiva åtgärder, men vi anser att det senaste förslaget från regeringens sida är ogenomtänkt.

Det är inte bara vi i Liberalerna som tycker det. Det är samtliga remissinstanser. Det är inte bara en, två eller tre; det är 22 remissinstanser som alla sågar det här förslaget från Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Herr talman! Det andra som är viktigt att nämna när det handlar om integrationspolitiken är att i det system som vi har byggt upp vad gäller etableringsinsatser, anläggningsboenden och Migrationsverkets system för att godkänna och pröva ansökningar och annat, där hänger migration och integration ihop. Det är sammanhängande frågor.

Det systemet är inte anpassat för att det ska komma så många människor som det har kommit det senaste året.

Det betyder att handläggningstiderna blir längre och att människor får vänta längre på ett beslut om de får stanna i Sverige. Då måste vi från politikens sida fundera över: Kan vi korta handläggningstiderna? Där finns det överenskommet i Migrationsöverenskommelsen från regeringspartierna och allianspartierna i höstas att man ska utreda detta för att se hur handläggningstiderna kan kortas.

Från vårt partis sida har vi föreslagit ytterligare åtgärder för detta. Det innebär bland annat att man bör kunna ha snabbare förfaranden i de sammanhang där vi med väldigt stor säkerhet vet att en person får stanna i Sverige. Då bör det genom skriftligt förfarande och annat kunna gå snabbare.

På samma sätt vet vi att det kommer människor från länder där avslagsfrekvensen är väldigt hög – närmare 100 procent från exempelvis en del

länder på västra Balkan. Då bör man kunna titta på om det behövs något särskilt prövningstillstånd för överklagande, exempelvis.

När man vet att det lutar mot ett bifall bör det kunna gå snabbare. När man vet att det lutar mot ett avslag bör det kunna gå snabbare att fatta besluten. I annat fall har vi en situation där tiotusentals människor sitter ute på anläggningsboenden i Sverige och inte har särskilt mycket att göra.

Etableringsinsatser sätts inte in så tidigt i processen och inte så mycket integrationsinsatser. Kanske kyrkan kommer dit någon gång, och någon lokal fotbollsförening kommer dit. Det ordnas lite fritidsaktiviteter ganska sporadiskt. Det är framför allt väldigt varierande mellan olika delar av Sverige och olika boenden. Det skiljer väldigt mycket.

Herr talman! Det är någonting som är viktigt för vårt parti i integrationsprocessen att handläggningstiderna kan kortas. Alternativet är att människor sitter kvar i nästan två år och väntar på uppehållstillstånd. Det bryter ned människor att sitta och vänta i kanske ett eller två år och inte veta hur morgondagen ser ut och om de kommer att återförenas med sina barn och inte veta om de får stanna, och så vidare. Det är inte värdigt Sverige.

Vi har i vårt land fattat beslutet att vi ska vara ett öppet land och hjälpa många människor som flyr och många människor som invandrar. Det har varit en bred samsyn i riksdagen om att göra det. Då har också vi här inne och alla vi politiker i svensk politik ett ansvar att se till att de människor som kommer till vårt land, och som våra myndigheter fattar beslut om att de får stanna, bo och leva här, får en framtid här och rimliga förutsättningar att komma in i vårt land.

Herr talman! Jag vill ta upp ett tredje område. Jag vill också passa på – vilket jag tror att jag glömde bort – att yrka bifall till Liberalernas reservation 4 under punkt 1 och till den alliansgemensamma reservationen om instegsjobb och komvux.

Herr talman! Den avgörande frågan är förstas att människor har ett eget jobb och en egen försörjning. Även här måste vi ställa oss frågan hur pass väl Sverige är rustat och anpassat för att väldigt många människor som kommer ska kunna komma in på vår arbetsmarknad och få ett jobb att gå till.

Vi har föreslagit från vårt parti och även från andra allianspartier hur man kan sänka trösklarna in på arbetsmarknaden. Vi har föreslagit en modell om en ny anställningsform som vi kallar för startjobb. Centerpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna har andra varianter på detta.

Gemensamt för alla allianspartier är att vi vill sänka trösklarna in på arbetsmarknaden så att fler människor får en chans att komma in, få ett jobb, vara delaktiga och växa med detta. Vi är mycket bekymrade över om vi får en avtalsrörelse med nästan 500 avtal som ska slutas med mycket kraftigt höjda ingångslöner. Det kommer att försvåra för många människor som kommer till vårt land att kunna komma in.

Det är inte heller någonting som bara vårt parti kritiserar. De som har kritiserat de svenska ingångslönerna och problematiken för sysselsättning i och med att de är så pass höga är även IMF, Konjunkturinstitutet, Finanspolitiska rådet, EU-kommissionen och OECD. Det är en mycket bred uppfattning att om man har för höga ingångslöner blir det svårt för nyanlända att kunna komma in på arbetsmarknaden.

Vi hoppas givetvis att arbetsmarknadens parter tar det i beaktande under avtalsrörelsen. Det är väldigt viktigt för vårt land i och med att det är så många avtal som sluts. Nu har inte Landsorganisationen någon gemensam samordning i detta. Men vi utgår ändå från att det finns ansvarstagande aktörer på den fackliga sidan. Det har det alltid funnits tidigare, och det måste det finnas även denna gång.

Anf. 35 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Det är ganska intressant att det finns en del motsägelser i resonemanget. I mitten och i slutet av anförandet kunde vi höra att de personer som vi fattar beslut om ska stanna i vårt land måste ges goda förutsättningar att etablera sig genom att de i princip ska kunna etablera sig innan beslutet är fattat.

Det var lite så resonemanget gick. De kommer in i processen för sent, eftersom de väntar på besked. Men någonstans finns ändå möjligheten att det blir avslag i beslutsprocessen. Det kanske inte är helt orimligt att man väntar med åtminstone vissa satsningar innan dess.

Sedan står det var och en fritt att försöka studera på eget bevåg. Det är inte helt ogörligt när man tar sig till ett land att man vet vilket land man kommer till. Det gäller särskilt med dagens teknik, där vi vet att mycket finns tillgängligt.

Det jag framför allt reagerade på var att det i inledningen talades om att man är invandringsvänlig och utvandringsvänlig. Människor ska få välja i vilket land och i vilket samhälle de vill bo. Det kan såklart vara behjärtansvärt.

Jag har ofta lyft fram att det inte skulle finnas några större problem om invandringen och migrationen världen över såg ut på det sättet att det var människor som själva valde vilket samhälle de trivs bäst i och var de tror sig ha bäst förutsättningar att bygga sig det liv de själva vill leva.

Problemet är att det inte är av den anledningen som människor flyttar i stora strömmar. Det är alltifrån naturkatastrofer och krig till att vi har extrema globala välfärdsklyftor. Jag ser inte riktigt hur man kan prata om ett val i den bemärkelsen att människor söker sig till ett visst land.

Det är snarare så att människor kanske känner sig tvingade eller att det är deras enda utväg. På vilket sätt har de då förutsättningar att komma in i ett samhälle de inte ens vill vara i?

Anf. 36 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag vet inte i vilken ände jag ska börja. Om Sverigedemokraterna anser att människor inte väljer att flytta till ett annat land utan att de tvingas, då är det i sådana fall ännu mer angeläget att människor får stanna. Är det inte det? Eller anser Sverigedemokraterna att det är okej om du flyttar frivilligt men inte okej om du blir tvingad? Ska du vara kvar i naturkatastrofen då? Är det Sverigedemokraternas alternativ?

Den rimliga logiken i detta är väl att om människor inte kan leva på en viss plats måste de få förutsättningar att leva någon annanstans. Det behöver inte betyda att alla människor kommer till Sverige, och det kan inte betyda det. Vårt land klarar inte det.

Mitt anförande handlar om att vi ska vara ett öppet land och hjälpa människor som kommer. Men vi kommer aldrig att kunna bära hela världens problem på våra axlar. Det vet alla. Det är heller ingen som begär av

oss att vi ska klara alla världens eländen och tragedier. Oavsett vad är vår utgångspunkt som ett liberalt parti att individen själv ska ha så mycket makt som möjligt över hur den ska leva sitt liv.

Herr talman! Den andra frågan blir lite märklig. Det handlar om insatser under väntetiden. Om människor kommer till Sverige och ansöker om skydd här, blir kvar en månad eller två, och sedan får ett beslut om avslag är det klart att vi inte har satt in några stora integrationsinsatser under den tiden. Men detta gäller om människor blir kvar i ett och ett halvt år ute på ett boende med dagsersättning och med väldigt lite aktiviteter, sysselsättning, och så vidare. Jag tror att man kan föreställa sig det själv. Efter ett tag blir man ganska passiv.

Om människor kommer från områden där det fortsatt är rörigt med konflikter och annat, kanske inte har hela familjen samlad och är oroliga för var anhöriga befinner sig kan en sådan process givetvis bli oerhört tuff. Det bryter ned människor. Jag kan svara mer i nästa replik.

Anf. 37 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Det är just därför jag förespråkar min politik. Den går ut på att se till att personer kan komma i skydd så tidigt som möjligt. Vidare migration till ett samhälle där de eventuellt ska bosätta sig permanent sker under reglerade former via utbyggda vidarebosättningsystem och så vidare. De vet på förhand och har möjlighet att välja vilket land de tror sig kunna höra hemma hos. Det landet har också möjlighet att sätta upp de villkor som gäller för ett liv i det landet.

Problemet här är utgångspunkten att vi, precis som sas i anförandet, hjälper människor i nöd som kommer från utsatta situationer genom att de ska ta sig över halva jorden och bosätta sig permanent här från början.

De människor som vi pratar om när det gäller denna utmaning, detta problem eller vad man nu vill kalla det kommer inte hit med utgångspunkten att de vill bo i just Sverige och att det ska vara hemlandet. Det är andra faktorer som har drivit dessa personer att lämna sitt hemland, där de kanske helst vill vara. De har inte riktigt haft möjlighet att välja var de ska bygga sitt liv på bästa sätt, om de inte kan bo där.

Om man inte ser problematiken i att personer kommer till ett samhälle utan en egentlig önskan att leva där blir det oerhört svårt att skapa ett gemensamt samhälle. Då lyfter man bort hela hemkänslan från människors liv.

För mig är det oerhört viktigt att jag känner mig hemma här, att jag har det liv jag vill leva och att jag inte bara är någon som man bollar runt mellan olika arbetsinsatser eller ser som en faktor i ett själlöst samhälle där vi bara producerar och förhoppningsvis kanske kan försörja oss själva men faktiskt inte hör hemma i samhället.

Vad vill man göra för att människor ska ha en hemkänsla?

Anf. 38 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det är inte så att vi hämtar människor från hela jorden. De enda vi hämtar till Sverige är för övrigt kvotflyktingar från lägren i Syrienkrigets närområde i grannländerna. Det är möjligt att Sverigedemokraterna är emot det. Jag är inte det, utan jag önskar att vi kunde öka vår kvot.

Sverige är än så länge en rättsstat. Det betyder att vi enligt vår lagstiftning prövar ansökningar från människor som kommer till Sverige och söker asyl här. Det måste vi göra. Man kan inte bara tänka bort det. Det betyder att vi när människor kommer hit måste pröva deras ansökningar.

När vi prövar ansökningarna får människor vänta under handläggningstiden. Det jag argumenterade för i mitt anförande, herr talman, var att man om den väntetiden är ett och ett halvt år måste kunna sätta in en del insatser under tiden, till exempel ge människor förutsättningar att läsa svenska. Sverigedemokraternas huvudinvändning mot detta verkar vara att man inte vill sätta in några särskilda insatser under väntetiden. Men en hel del av de människor som väntar kommer att få bifall, och risken är att de när de sedan kommer ut och ska få sin etablering kommer att ha brutits ned och passiviserats under ett och ett halvt år.

Det är väl bättre att vi försöker investera i människor så att de kan komma in i vårt land och känna den hemkänsla som Paula Bieler argumenterar för?

Anf. 39 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag inleder med att yrka bifall till reservation 5 från Kristdemokraterna och reservation 6, som är gemensam med Alliansen.

Det senaste halvåret, herr talman, har flyktingkrisen stått i fokus i Sverige men också i EU. I går var det fem år sedan Syrienkriget påbörjades. Ingen kunde väl ana att det skulle pågå i årtal.

Syrienkriget har fått stora effekter på flyktingströmmen: 4,7 miljoner Syrienflyktingar har sökt asyl i regionen. 6,5 miljoner är flyktingar inom Syrien, och hela 13 ½ miljon inne i Syrien är i behov av humanitära insatser. 4 miljoner av dem befinner sig i områden som är oerhört svåra att nå fram till. Allt detta är enligt UNHCR:s statistik.

Vi har fått rapporter om att det är brist på matransoner i FN:s flyktingläger. UNHCR säger att 90 procent av de syrier som befinner sig i exil lever under fattigdomsgränsen. Få har fått möjlighet till arbetstillstånd i grannländerna och kan alltså inte skapa sig en egen inkomst. Nu behövs en rejäl insats för att ge dessa människor ett framtidshopp.

Herr talman! Det är inte bara Syrien som människor tvingas fly ifrån, utan det gäller många länder runt om i vår värld. Krig, konflikter och förföljelse gör att människor i ren desperation tar sig över Medelhavet för att få ett nytt liv, se ett ljus, få skola till sina barn och kunna försörja sig själva och sina familjer.

Det är i denna svåra position vi befinner oss nu. Vi måste försöka hitta möjligheter för alla som kommer till Sverige. Under förra året var det över 160 000 personer. Därför krävs en fungerande integrationspolitik i Sverige.

Utgångspunkten för Kristdemokraternas integrationspolitik är att ge människor förutsättningar att ta ansvar för sitt eget liv, vilket de som kommer hit också vill. De som kommer till Sverige som flyktingar eller arbetskraftsinvandrare ska snabbt ges möjlighet att på olika sätt komma in i samhället. Staten ska ge stöd i processen och stödja integrationen för var och en som kommer hit. Men vi ska inte ta ifrån den enskilde ansvaret för sin egen försörjning.

Bland dem som kommer till Sverige som asylsökande finns personer med väldigt olika utbildningsbakgrund. Det kan finnas högspecialiserade läkare, men det finns också analfabeter. Här krävs olika insatser.

När man fått sitt uppehållstillstånd, vilket tar allt längre tid eftersom många har kommit samtidigt, slussas man ut i kommunerna och till Arbetsförmedlingen, som får en stor och viktig uppgift att försöka jobba med att få in personerna i egenförsörjning.

Det vi kallar etableringsfasen är ungefär två år. Det har enligt olika undersökningar visat sig att det efter etableringsfasen bara är 5 procent som har en egenförsörjning. Det är naturligtvis ett misslyckande; något annat kan man inte säga.

Om man först har hela processen fram till att få ett uppehållstillstånd och sedan har två år i etableringsfasen är man snart uppe i fyra år då en person inte har kommit in i reguljärt arbete. Tiden att komma in på arbetsmarknaden måste vi naturligtvis korta ned.

Riksrevisionens övergripande slutsats, som vi behandlar i betänkandet, är att statens insatser inte är tillräckligt effektiva och att det krävs förändring inom såväl integrationsområdet som andra angränsande politikområden. Det gäller särskilt bostadssituationen, som är prekär.

Herr talman! I dag har vi stora skillnader vad gäller sysselsättnings- och arbetslöshetstal runt om i landet mellan inrikesfödda och utlandsfödda. Vi har stora hinder att få ett arbete för många med låg utbildningsnivå. De som har låg utbildningsnivå känner att de har höga trösklar in. Ingångslönerna är för höga, och det gör att många arbetsgivare inte anser sig ha råd att ta emot någon som inte kan prestera på topp redan från start.

Bland de personer som inte har en gymnasieutbildning visar det sig om man tittar på statistiken att arbetslösheten efter 15 år i Sverige är 30 procent. Detta, herr talman, måste vi göra något åt.

Som Riksrevisionen konstaterar måste etableringsfasen, som Arbetsförmedlingen ansvarar för, bli mer individanpassad, och det måste skapas ett högkvalitativt serviceutbud som tillvaratar de nyanländas kompetens och rustar dem för arbetsmarknaden.

Enligt Riksrevisionen måste det också bli mer fokus på kvinnors etablering, som halkar efter. Det är något vi kristdemokrater vill ändra på. Vi tror att det till exempel kan ha samband med att många kvinnor tar ansvar för hem och barn. De avstår kanske från att delta i språkundervisningen för att den inte går att kombinera med ledighet som förälder. Här föreslår vi att man ska kunna få stöd med barnomsorg och barntillsyn under den tid man deltar i sfi-klassen. Ingen ska behöva avstå från sfi på grund av barn.

Herr talman! Vi tror också att det behövs en reformering av Arbetsförmedlingen. I Svenska Dagbladet i dag står det att förtroendet för Arbetsförmedlingen aldrig har varit lägre bland arbetsgivare. Det tycker jag är en väldigt tråkig utveckling.

Socialdemokraterna brukar säga att Arbetsförmedlingen är på gång, har mycket förändringar och så, men tyvärr är det än så länge väldigt mycket negativ feedback för Arbetsförmedlingen. Där måste vi hitta alternativ.

Jag tror att det finns väldigt många andra aktörer som kan göra saker som Arbetsförmedlingen gör i dag. Det ska finnas kvar någon som tar

myndighetsbeslut och som gör uppföljning av arbetsförmedlande aktiviteter. Men det behöver inte vara Arbetsförmedlingen.

I går besökte jag Radic i Lund. Det är ett kompletterande företag som tar in nyanlända via Arbetsförmedlingen. De introducerar den nyanlända till det svenska arbetslivet och till vidare studier. De rustar personen individuellt, skaffar fram praktikplatser och anordnar sfi-undervisning med inriktning på yrkessvenska. Man anordnar till och med cykelkurser. Efter som det krävs i hemtjänsten i Lund att man cyklar mellan de äldre är det viktigt att rusta deltagaren i programmet även för att kunna cykla, för det är inte alla som kan det när de kommer till Sverige. Man tittar individuellt på vad personen behöver rustas med för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Då behövs den här typen av kompletterande aktörer på ett bra sätt.

Vi kristdemokrater stöder också det Riksrevisionen föreslår om fler platser i komvux, att man kan komplettera sina studier. Det är något som vi driver tillsammans med Alliansen.

Riksrevisionen föreslår vidare att man undersöker möjligheten att involvera landets kommuner som leverantörer inom etableringsuppdraget. Det är en viktig fråga som vi bör fortsätta att lyfta.

Jag besökte i förra veckan Nacka kommun. De jobbar oerhört offensivt och kreativt för att lösa just den enskildes behov. Där får alla som vill studera komvux. Det är du själv som avgör om du behöver en komvuxplats. Om du behöver det får du ansöka, och det enda kommunen gör är att följa upp att det man erbjuder leder till arbete och att leverantören av komvux har ett bra program.

Det är minimalt. Vi minskar regelkrånglet. Att vi ska göra allt i offentlig regi måste vi komma ifrån. Vad det offentliga ska göra är att upphandla, granska och följa upp.

Det är också därför som Kristdemokraterna har föreslagit en ny form av anställning som inte kräver några som helst myndighetsbeslut. En person som är nyanländ och som inte har fått tag på ett arbete kan söka en introduktionsanställning där man lär sig jobbet på jobbet. Man får en lön motsvarande 75 procent av kollektivavtalad lön, och 25 procent är arbete. Många arbetsgivare säger: Du saknar erfarenhet, och du saknar svenska språket. Låt det då bli en utbildningstid.

Vi tror att den enskilde hellre startar med en lite lägre lön än går på försörjningsstöd.

Herr talman! För att kunna integreras på den svenska arbetsmarknaden behövs också bostäder. Även här tror jag att vi behöver göra förenklingar. Vi föreslår i vår integrationsmotion något vi kallar hembo, att kunna använda sig mer av människors hem. Vi tror inte att man i så snabb takt kommer att kunna bygga nya bostäder. I Nacka kommun har man redan börjat tillämpa detta. Man ger en viss ersättning till personer som erbjuder en bostad till nyanlända. Vi måste hitta fler kreativa lösningar på bostadsområdet.

Vi vill också utveckla detta med samhällsorientering. Vi vill att det ska få ta lite längre tid. Vi tror att den processen är viktig och att det civila samhället kan göra mycket för att integrera människor i det svenska samhället.

Avslutningsvis är det viktigt att vi tar till vara det humankapital som kommer till Sverige och inte slösar med de resurser som kommer med alla

som kommer till Sverige. Vi ska ordna enklare vägar in i arbetslivet. Men vi kommer också att behöva enklare typer av jobb, som RUT- och ROT-tjänster, som oftast har fångat upp de arbetslösa.

Regeringspartiernas olika arbetsmarknadsåtgärder tror jag inte kommer att lösa problemet för nyanlända. Många blir i stället inlåsta i otaliga utbildningsinsatser och arbetsmarknadsåtgärder som försenar inträdet på arbetsmarknaden. Vi måste sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och skapa fler riktiga jobb. Ett eget jobb ger arbetsgemenskap och möjlighet till egen försörjning. Det, herr talman, bör vara målsättningen för etableringen på arbetsmarknaden. På så sätt bidrar vi till en effektiv integration.

Anf. 40 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Socialdemokraterna vill ge människor som har kommit till vårt land bästa möjliga förutsättningar att etablera sig och bli en del av vårt samhälle. Vi som redan bor i Sverige har förmånen att leva i ett land som människor vill eller tvingas fly till. Vi vet att det inte är enkelt, och vi vet att det kommer att finnas en utmaning inte minst vad gäller bostäder. Vi vet att en del kommer att lära sig språket snabbare och att andra kommer att få slita betydligt mer.

Riksrevisionen har uppmärksammat flera områden i etableringen där det krävs åtgärder. Etablering är svårt men definitivt inte omöjligt. Utgångspunkten för beslutsfattande är att vi hittar breda överenskommelser här i riksdagen. Regeringen har föreslagit stärkt förvaltningsanslag till Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag, regelöversyn för etableringsuppdraget, snabbspår med förstärkta arbetsmarknadsinsatser, tidiga insatser för personer med uppehållstillstånd i anläggningsboende, svenskundervisning i anläggningsboende, validering inom etableringsuppdraget och ändrade regler för etableringsersättning vid arbete inom etableringsplanen.

Det handlar om en rad åtgärder som är viktiga och som kommer att spela roll. Det har gjorts viktiga överenskommelser över blockgränsen, och det skapar bättre förutsättningar för att klara den situation som vi står inför. Ändå vet vi alla här att det krävs mer.

När alla kommuner tar sitt ansvar i mottagandet bör väntetiden för boställningen kunna kortas något. Men boendefrågan kommer att ta tid att lösa. Även om bostadsbyggandet ökar måste byggandet ske på både kort och lång sikt i betydligt högre utsträckning. De viktiga samtal som nu förs över blockgränsen kring bostadspolitik hoppas jag leder framåt och skapar förutsättningar för en enklare, bättre och snabbare process.

Alla är överens om att etableringstiden är alldeles för lång. Dessutom är det stora skillnader mellan män och kvinnor. Det är fortfarande en lägre andel kvinnor än män som tar del av de arbetsmarknadsinsatser som finns. I Sverige ska män och kvinnor ha samma tillgång till åtgärder. Det krävs ett mer strukturerat sätt för att nå jämställdhetsmålet.

Herr talman! Det går att beskriva etablering på olika sätt. När man läser vårt betänkande eller hör förslag och debatter här i riksdagens kammare blir det oftast väldigt tekniskt. Men det handlar ju om människor. Det handlar om praktisk politik som påverkar och gör stor skillnad i människors vardag.

I fredags träffade jag en kvinna på ett socialt företag. Hon hade ännu inte lyckats få någon lägenhet. Därför delade hon och hennes tre barn lägenhet med en syster. Hon jobbade stenhårt på sin svenska, och svenskan

var faktiskt väldigt bra, trots att hon hade varit kort tid i det sociala företaget. Hon drömde inte bara om lägenhet. Hon drömde om ett jobb. Hon hade erfarenhet med sig som sömmerska, och hon var bra på att laga mat. Hon ville försörja sig och sina tre barn. Hon ville starta sitt liv på riktigt.

Här i riksdagen finns det partier som inte tycker att detta slit ska löna sig, att lönen inte ska sättas på grund av arbetet utan utifrån etnisk härkomst. Jag är övertygad om att den som lär sig svenska skulle bli mer motiverad av en lön att leva på än av låga löner. Bättre låg lön än ingen lön alls – så kan man slarvigt sammanfatta vad några här säger.

Låt mig då översätta diskussionen här i riksdagen till vardagen för Iman, som kvinnan jag mötte hette. Hon ska kunna visa en framtida hyresvärd att hon har förmågan att betala hyran varje månad. Hon ska kunna gå till affären och handla mat till sig och sina barn. Hon ska se till att de har kläder på kroppen. Jag tror att de flesta föräldrar tycker att det är ganska rimligt att man kan köpa jeans och gympadojor till sina ungar. Hennes ungar kanske någon gång ska kunna hänga med kompiserna till badet, kanske gå på Subway någon eftermiddag vid något tillfälle och kanske till och med gå på bio och se den där filmen som alla snackar om i skolan.

För att klara det krävs det en lön att leva på. Allt det funderar vi inte på, och det har inte våra barn någonsin behövt fundera över – om de kan hänga med på badet. Men det är just den verkligheten som Iman och hennes likställda lever i.

En lön att leva på skapar förutsättningar för att starta sitt eget liv. Det skapar förutsättningar för att ha ett liv.

Många arbetsgivare är naturligtvis inte beredda att betala full lön till någon som inte kan bevisa att han eller hon kan svenska och som inte har något cv att visa upp.

För dem som behöver en längre introduktion på arbetsmarknaden finns det naturligtvis olika former av subventioner. Det talar vi ofta om. Denna subvention betalar vi gemensamt via skattsedeln. Vi socialdemokrater tycker att det är en bättre modell att vi betalar den gemensamt än att vi låter dem som redan från början har sämst förutsättningar betala. Vi tror inte på att göra människor fattigare. Det är en del av den svenska modellen att vi gemensamt tar ansvar.

Iman och andra i hennes situation ska ha förutsättningar att starta sina liv. Det krävs inga utredningar för att komma fram till det. Det krävs bara att man kan plus och minus, och det krävs att vi bestämmer oss för vilken modell som vi vill ha. Vi ska rusta människor för arbetsmarknaden med gemensamma resurser – vi ska inte låta dem själva bära sina kostnader och låta familjer bli fattigare – och faktiskt komplettera med bidrag att leva på.

För ett tag sedan fick jag och representanter från alla partier, tror jag, en fråga från medierna hemma i Skåne: Vad ska ni göra åt att 13 procent av skåningarna vid något tillfälle 2015 inte kunde betala sin hyra?

Varken jag eller någon representant från något annat parti svarade: Ge människor lägre lön.

Arbetsförmedlingen har en stor och viktig roll i etableringsprocessen, och vi socialdemokrater vill att Arbetsförmedlingen ska vara en omställningsspecialist. Just nu pågår ett utvecklingsarbete inom, men också utanför, Arbetsförmedlingen.

I Simrishamn sitter Emma på Arbetsförmedlingen tillsammans med ansvariga på skolförvaltningen, tillsammans med ansvariga på omsorgsförvaltningen och tillsammans med kommunalrådet Kalle och funderar på hur man på bästa sätt krokar arm för att tillsammans göra en etablering så bra som möjligt.

Frågor som man måste ställa sig på både regional och lokal nivå är: Hur många människor kan etableras framöver? Hur många platser kan vi fixa i vår kommun? Hur många av dem behöver vi anställa i framtiden för att klara den framtida personalförsörjningen? Hur ser det ut med bristyrkena?

Det privata näringslivet behöver också personal. Där talar man om att det gäller att ta upp frågan nästa gång man har frukostträff, och nästa gång och nästa gång.

I de lokala diskussioner som jag har varit delaktig i fokuserar man inte på problem på samma sätt som vi fokuserar på problem här i riksdagen. Lokalt och regionalt handlar det mer om hur man skapar bästa förutsättningar för att människor ska få bostad, för att skolan ska funka, för att människor ska komma i jobb och för att sjukvården ska vara tillgänglig.

I en stad som Simrishamn är den viktigaste frågan av alla: Hur ska de människor som genom Migrationsverket har hamnat i kommunen få en chans att stanna? Det är nämligen en chans för kommunen att öka sin befolkning och vända en negativ befolkningskurva. Den vill man inte slarva bort. Därför handlar etableringsfrågorna i Simrishamn om att snacka väldigt mycket sinsemellan. Men de handlar också mycket om praktisk politik. Väldigt mycket handlar det om att göra.

När jag kommer till Arbetsförmedlingen i Kristianstad, min egen hemkommun, träffar jag Tina, Annelie och Tomas. Om jag kör till Bromölla träffar jag Sofi. Där är det också mycket hands on. Kommunal sitter ned tillsammans med den kommunala omsorgsförvaltningen och Arbetsförmedlingen, och man talar intensivt om nästa snabbspår. Man syr ihop utbildningar som matchar arbetsgivarens behov. Man ställer frågan: Hur ska vi se till att fylla på med personal där sådan saknas?

Listan på bristyrken är ganska lång. Ofta finns det ingen att matcha när arbetsgivaren har ett behov. Dessa svar kanske vi hittar i etableringsarbetet. Men vi kommer att behöva tala mer om det. Vi kommer att behöva diskutera hur vi kompletterar med kunskap och utbildning och hur vi ska se till att det blir effektivare vägar i vuxenutbildningen. Upphandlingsprocesser måste göras.

Frågor som alltid är aktuella men som nu kanske får en ny skjuts av etableringsarbetet är: Hur ser vi till att de som ska ut på arbetsmarknaden har en bättre kunskap om arbetsmiljö? Det är en fråga som jag har mött på många ställen där jag har varit på besök.

Det skulle vara lättare för arbetsgivare att ta in människor om de visste att det fanns en grundläggande kunskap om regler och förordningar när det gäller säkerheten på arbetsplatser. När människor ska kliva in i jobb eller praktik är det nämligen ett krav som ställs. Det är exempel på praktiska problem som diskuteras ute i verkligheten.

Arbetsförmedlingens arbete hamnar åter i blickfånget. Många av oss har mött frustrationen man känner och har känt under mycket lång tid. Det är många uppföljningar och redovisningar. Det är tid som de hade behövt för att möta människor.

Regeringen har sett till att Arbetsförmedlingens regelbördor och återrapporteringar ska ses över. Då säger de arbetsförmedlare som jag möter: Äntligen.

Vi socialdemokrater kommer att fortsätta utvecklingen mot en arbetsförmedling som arbetar proffsigt och som sätter individerna i fokus. När Arbetsförmedlingens uppdrag blir allt tydligare och mer renodlat ökar naturligtvis möjligheterna för de anställda på Arbetsförmedlingen att göra ett riktigt bra jobb.

Sveriges kommuner och regioner måste också ta ett stort ansvar för mottagande och etablering, och den extra satsning som innebar att kommuner och regioner i slutet av 2015 fick dela på 9,8 miljarder för att hantera den rådande situationen var helt nödvändig.

Samtidigt är det också nödvändigt att förbättra systemet för ersättningar till kommuner och regioner. Vi socialdemokrater kommer att fortsätta följa den utredning som fått i uppdrag att föreslå åtgärder för ett sammanhållet system för mottagandet av och bosättningar för asylsökande och nyanlända. Det är en mycket viktig signal.

De satsningar som regeringen gör för att stärka de ideella organisationernas jobb är verkligen väl investerade pengar. Sällan, kan man säga, får vi mer pang för pengarna. Det pågår otroligt många viktiga verksamheter runt om i vårt land. Aldrig någonsin ska jag sluta imponeras av alla de ideella krafter som bidrar till ett bättre samhälle. Föreningslivet runt om i vårt land är en viktig motor i arbetet för en lyckad etablering. Folkrörelser och det övriga civilsamhället gör att politik fungerar i ordets rätta bemärkelse.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 41 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Annelie Karlssons berättelse om en invandrarfamilj som vill ha en lön att leva på, ha råd att äta på Subway ibland och gå till badhuset var gripande. Den påminner mycket om min egen barndom. Jag växte upp i det socialdemokratiskt styrda Stockholm och med en socialdemokratiskt styrd regering. Jag hade aldrig råd att äta på Subway, och vi hade inte råd att gå till badhuset. Varför? Jo, därför att vi levde på socialbidrag. Det är så verkligheten ser ut. Alternativet för dessa människor är oftast inte om de ska in på den fina höglönemarknaden eller inte. Alternativet är bidrag.

Det finns ingen i den här kammaren som har sagt att bidragsnivåerna ska ned. Det är inga som har sagt att de vill skära ned på socialbidragen. Med andra ord riskerar inga att få det sämre ställt än de har det i dag. Det enda de riskerar är att få det lite bättre ställt än de har det i dag – jämfört med att leva på socialbidrag, jämfört med att så att säga leva på statliga matkuponger. Det är alternativet.

Vi kan titta på det socialdemokratiska skyltfönstret Malmö – där har vi det hemska exemplet. Vanligtvis brukar Vänstern stå här och säga att de inte vill ha det som i USA. I Malmö har man en större andel människor som lever på vår motsvarighet till matkuponger, nämligen socialbidrag. De klarar inte av att ha en inkomst för att betala de grundläggande behoven och för att kunna mätta sig själva och ha kläder på sig. Det är en större

andel som lever på socialbidrag i Malmö än i USA. Det är fruktansvärt. Annelie Karlsson! Du vill förvägra dem ett värdigt arbete.

Anf. 42 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag var kanske otydlig i mitt inledningsanförande. Hanif Bali! Om du hörde mig säga att jag tyckte att alternativet var bidrag ber jag om ursäkt för att jag var otydlig. Det som jag talade om var att när människor kliver in på arbetsmarknaden och gör ett jobb ska de ha en lön som motsvarar lönerna på den övriga arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater tänker inte skapa en egen fil för utlandsfödda, utan vi vill att de omfattas av svenska kollektivavtal på precis samma villkor som alla andra på svensk arbetsmarknad.

Däremot ser vi, precis som alla andra i den här kammaren, problemet när människor saknar erfarenhet och kanske behöver utveckla sitt språk mer. Det är då vi går in med statliga subventioner. Det är då vi gemensamt betalar en del av lönen för att arbetsgivaren inte kan bära hela kostnaden. Vi tycker att det är en bättre modell att vi gemensamt delar på den kostnaden i samhället än att vi låter dem som redan har en låg inkomst – eller låg ersättning, ska jag säga, för de har ingen inkomst – gå in och ha en låg lön.

Lönen ska vara till för att människor ska kunna leva på den. När det gäller att leva på sin lön talar Hanif Bali om de extremt höga lönerna i dag, och då funderar jag på vilka det är som har dem. Är det undersköterskor, vårdbiträden, hotell- och restauranganställda eller anställda inom min bransch, alltså handelsanställda? Använd gärna någon måndag då och då till att besöka dem och kolla deras höga löneläge! Jag tror att de gärna berättar om det.

Människor ska gå in på arbetsmarknaden med en lön att leva på, så att de kan börja sitt eget liv och försörja sig. Det är en rimlig ingång på svensk arbetsmarknad.

Anf. 43 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Du säger att du inte *tycker* att alternativet är socialbidrag, Annelie Karlsson, men det är verkligheten. Vad du tycker är alternativet spelar ju ingen roll. Om människor med lite lägre produktivitet inte ges tillträde till arbetsmarknaden är ju alternativet bidrag. Det är alternativet.

Ingen av oss här som företräder att man ska sänka trösklar vill förneka någon alla de insatser du är villig att göra också. Vi har inga problem med dem; det är klart att vi ska ha utbildning, komvux och språkpraktik. Allt det där ska vi ha också. Men du vill ta bort ett verktyg. Vi vill ha alla dina verktyg – och lägga till ett. Men du vill ta bort ett, nämligen att den som har lite lägre produktivitet kan vara på en arbetsplats under en tillfällig period och höja den produktiviteten där.

Det här är det orimliga, för det handlar inte bara om språk etcetera. Jag har ett exempel som gäller livsmedelsanställda, nämligen slaktare. Det kommer in en slaktare, och han får sina kunskaper validerade. Han har varit slaktare i sitt hemland, och allting är korrekt på papperet. Men när han dyker upp på arbetsplatsen klarar han inte av att slakta i den kedjeprocess, den industriella process, vi har i Sverige. Oftast är det nämligen mycket småskaligare etcetera.

Det är typiska skillnader. Vi har hög produktivitet i Sverige; Socialdemokraterna har ju kämpat med näbbar och klor och höjt produktiviteten i det här landet. Vad händer sedan när någon kommer från ett land med lägre produktivitet? Jo, den stängs ute. Vad arbetsgivaren då säger är: Låt mig anställa den här killen lite billigare, med en lägre ingångslön, så att han kan lära sig detta på arbetsplatsen och sedan – när han är redo – gå upp i en högre lön.

Varför vill ni inte tillåta detta? Ni ställer er ju emot detta, för ni vill ha ett fackligt veto mot det. Då vet vi hur facket agerar – de kommer att säga nej, blankt nej, precis som de gör i dag. Det är orimligt att ha modellen att ni och facket ska sitta och kontrollera vilka utbildningar som är okej.

Anf. 44 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är intressant när Hanif Bali talar om vad vi och facket vill. Vi socialdemokrater försöker hålla oss väldigt långt ifrån arbetsmarknadens parterers uppdrag. Det Hanif Bali och hans allianskamrater nu gör är dock att kliva rakt in och sidsteppa parternas jobb. Ingångslöner sätts av parterna; de sätts inte av oss i riksdagen. Det är den ordning vi har, och det är den ordning vi ska fortsätta ha.

Jag förstår inte varför en arbetsgivare skulle vilja anställa fler om lönen var låg än om lönen är enligt kollektivavtal och staten betalar en del av den. Subventionen innebär ju för arbetsgivaren att han ändå har en lägre kostnad. Varför skulle arbetsgivaren vilja anställa fler om det var så att det var en lägre ingångslön än om han betalar samma lön som till alla andra han har anställda och får en del tillbaka via subvention från staten? Vad är det som gör att arbetsgivaren skulle lockas att anställa fler om vi sänkte löneläget? Det är någonting jag inte kan förstå även om jag har ägnat timmar åt att lyssna på er och era argument, Hanif Bali.

Jag har ändå träffat ganska många arbetsgivare, i synnerhet innan jag kom till riksdagen eftersom jag då jobbade som förhandlare. När jag har träffat arbetsgivare har jag aldrig någonsin mött en enda som sagt ”Ja, nu är det så billigt, så nu anställer vi några till!”. Man har bara anställt när man har haft ett anställningsbehov, och det anställningsbehovet skulle inte bli ett enda dugg större för att lönerna sänktes. Anställningsbehov bygger vi i stället på helt andra grunder än att dumpa löner. Det gör vi genom att människor har en lön att leva på och kan bidra till att vi sätter hjulen i rullning. Det kan vi göra när människor kan efterfråga och vara köpstarka. (Applåder)

Anf. 45 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Nu ska vi debattera lite ytterligare, Annelie.

Ja, man ska kunna leva på sin lön. Det är också vi för. Men precis som Hanif Bali säger vill vi ju att man ska gå från bidrag till lön, och då är frågan bara hur hög lönen ska vara. Det vi föreslår är att man i så fall skulle ha 75 procent av en kollektivavtalsenlig lön, så vi säger inte att vi egentligen ingriper i hur kollektivavtalet sätts. Det kan snarare faktiskt få en uppdrivande effekt om man nu ser att man ska kunna ha marginal för att erbjuda några en lite lägre andel av lönen för att lära sig jobbet på jobbet.

Min fråga till Annelie Karlsson gäller dock snarare Arbetsförmedlingen, som får ganska mycket kritik av Riksrevisionen i den skrivelse som har kommit till oss. Det skulle behövas mycket förnyelse där. Arbetsförmedlingen jobbar mycket med åtgärder, åtgärder och åtgärder, och många fastnar i åtgärderna. Det försenar snarare inträdet på arbetsmarknaden. Hur ser Annelie Karlsson och Socialdemokraterna på förändringen av Arbetsförmedlingen? Vad ska man göra för att minska hela åtgärdshysterin, eller vad man ska säga?

Vi kristdemokrater är för fortsatt subvention av vissa anställningar, men problemet är att många tycker att det är så krångligt. Det är nystartsjobb, instegsjobb och ungdomsgarantier. Man ska veta vilka tider som gäller för lönestödet, hur mycket stöd man får, vilka åldrar som ska få och hur länge. Arbetsförmedlingen ska granska allt detta med tider, löner och uppföljning. Det är otroligt mycket administration. Det är därför jag har tyckt att vi måste hitta ett annat sätt, och där är introduktionsanställningar en del för att ta bort detta. Låt arbetsgivarna och arbetstagarna själva fatta ett beslut om att någon får börja på en lägre lön medan man lär sig jobbet!

Har vi tid med alla de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som ska granskas och all den administrationen? Är det inte bättre att försöka förenkla?

Anf. 46 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Inledningsvis tänkte jag att Désirée Pethrus och jag nog kan bli överens. Sedan vidareutvecklade hon sitt resonemang, och då tänkte jag: Nej, det är nog som vanligt.

Jag blir lite förvånad över att Désirée Pethrus säger att regelverket för Arbetsförmedlingen är för krångligt, för när vi tog över regeringsmakten frågade Arbetsförmedlingen oss: Kan ni på något sätt hjälpa till så att vi kan komma ifrån allt regelkrångel? Åtgärderna är för många, och de är för krångliga. Vi kan inte hantera det, och arbetsgivarna kan det än mindre.

Det är precis det den nuvarande regeringen har börjat med, nämligen att försöka göra det enklare för Arbetsförmedlingen att göra sitt uppdrag genom att ta bort en del av de krångligheter den borgerliga regeringen faktiskt var med och införde. Den var med och såg till att det blev de förutsättningarna. I den delen tror jag alltså att vi skulle kunna vara överens. Arbetsförmedlingen önskar inget högre än att vi ska se till att subventionerna blir mer renodlade och enklare att använda.

Vi socialdemokrater har ingen ambition att människor ska rulla från åtgärd till åtgärd och från praktik till praktik, utan vi tror att vi kan göra det mycket effektivare genom att se till att människor får kunskaper och får pröva på arbetsmarknaden. Sedan ska det naturligtvis leda till ett jobb. På något vis försöker borgerligheten smeta på oss att vi tycker att bidragsmodellen är så bra. Hade vi tyckt att bidragsmodellen var bra hade vi inte gjort så stora satsningar på utbildning. Vi vill rusta människor med kunskaper för att de ska kliva ut på arbetsmarknaden och stå starka och redo att göra sin del. Det handlar om att människor ska kunna försörja sig.

Smeta alltså inte på oss rollen att vi vill att människor ska leva på bidrag! Det är precis det vi vill motverka med vår arbetsmarknadspolitik. Vi rustar människor för arbetsmarknaden, och de ska ha en lön att leva på.

Anf. 47 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Det som jag tycker mig ha sett i mycket av den forskning och i det som vi har fått del av från Riksrevisionen och från andra aktörer när det gäller återkopplingen till arbetsmarknadspolitiken är att arbetsmarknadsåtgärderna ofta försenar inträdet på arbetsmarknaden. Det är bra och vällovt att nu försöka förenkla och slå ihop olika åtgärder – det kan vi kanske till viss del vara överens om – men problemet kvarstår, att människor går kvar i olika åtgärder. De kommer inte in på arbetsmarknaden med riktiga jobb. Det är det här som är den stora utmaningen.

Jag tror inte heller att Arbetsförmedlingen kommer att klara av detta själv. Man är helt inne i åtgärder och hur man ska följa upp. Man kommer aldrig att komma ifrån uppföljningssystemen. Det är därför som vi säger att när det kommer så här många nya människor till Sverige måste vi se till att arbetstagare och arbetsgivare själva sköter detta. Vi har inte tid och inte råd att vänta så här länge på att få ut människor i arbete.

Vi i Alliansen får naturligtvis vara självkritiska till etableringsfasen. Man har sett efter hur många i etableringsfasen, som uppgår till två år, som efter tre månader har kommit in i arbete. Det är alltså 5 procent som har ett riktigt jobb. Det är ju absolut oacceptabelt. Vi måste vidta åtgärder.

Då säger Socialdemokraterna att de ska slå ihop och vidta lite andra åtgärder. Det är det som vi vänder oss emot. Vi tror inte att det är lösningen att vidta åtgärd efter åtgärd. Det försenar inträdet på arbetsmarknaden. Det är här som vi måste sätta in åtgärder. Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken behöver förnyas. I stället bör det handla om: Låt människor komma in i riktiga jobb på en gång! Det är det som är min kritik mot Socialdemokraterna.

Anf. 48 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Kritiken mot Socialdemokraterna är att det är för långa processer. Ja, men vi har ju ingen annan uppfattning än att människor ska komma i jobb tidigare. Den delen är vi helt överens om. Det är därför som vi jobbar med regelverket så som vi gör nu.

Det som är Désirée Pethrus lösning är att man ska låta arbetsgivare och arbetstagare själva göra upp och helt ställa samhället åt sidan. Det kan man inte göra därför att man inte har jämbördiga parter. För att göra upp och ingå överenskommelser krävs det att det är två parter som är jämbördiga. Inte ens Kristdemokraterna kan väl påstå att en arbetsgivare och en nyanländ är jämbördiga parter – en nyanländ med dåliga språkkunskaper, dålig, kort eller fel arbetslivserfarenhet för det som arbetet kräver. Ska man då säga att den nyanlände får göra upp med arbetsgivaren? Det krävs naturligtvis att man går in och hjälper till för att se till att arbetslivets villkor blir sjysta även för de nyanlända.

Nyanlända omfattas av svenska kollektivavtal med den ordning, reda och lönesättning som de innebär. Då vill man i stället gå in med statliga subventioner. Det måste väl vara en modell som säkrar att det blir ordning och reda på svensk arbetsmarknad även för den gruppen.

Varför skulle vi i Sverige lämna en grupp därhän? Det ska vara sjysta villkor och vår modell som vi är stolta över och som hela världen tittar på. Men nu kommer det nya människor till oss. Ska de lämnas därhän och inte omfattas av detta? Det är inte en politik som Socialdemokraterna någonsin kommer att stå för. De som kommer till oss ska ha samma förutsättningar

som alla andra. Något annat kommer vi aldrig att bli överens om, Désirée Pethrus.
(Applåder)

Anf. 49 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Det har varit intressant att lyssna på både Annelie Karlssons anförande och replikskiftena. Jag hakar upp mig på det sista som sas, att det ska vara lika villkor för människor som kommer till Sverige. Det är många fina ord som hörs från Socialdemokraternas retorik när de pratar om den svenska modellen. Men de lika villkoren innebär att människor som i dag lever på försörjningsstöd ska få göra det i morgon också. Människor som inte är inne på arbetsmarknaden ska inte få vara det i morgon heller.

Den stora utmaningen är att människor inte kommer in på arbetsmarknaden i dag. Det gäller särskilt människor som är utrikesfödda och även långtidsarbetslösa eller ungdomar. Då måste vi se till att genomföra förändringar. Vi har föreslagit att parterna själva ska komma överens om ingångsjobb med lägre ingångslöner för just nyanlända. Vi matchar upp detta med lägre arbetsgivaravgifter och lägre inkomstskatt.

Det handlar om att man ska ha en lön att leva på. I dag lever människor på en etableringsersättning som är på drygt 6 500 kronor. Är det en ersättning värd att leva på? kan man fråga sig. Man måste ju få in en fot på arbetsmarknaden och visa upp sig. Det kommer att ge mer pengar för den enskilde. Vi diskuterar lägre ingångslöner, inte lägre löner. Det är tydligt att man vill måla upp en bild av det. Men det här handlar om att få en chans att genom sitt första jobb komma in på arbetsmarknaden. Då behövs det nya åtgärder.

Vi delar helt uppfattningen att det behövs åtgärder för utbildning, för etablering och för validering och för att få fler bostäder, även om vi i vissa fall kan ha lite olika syn också på det. Men det behövs ju mer åtgärder. Då är det ett viktigt steg att det ska finnas en möjlighet att få en ingångslön eller en lön över huvud taget. Man kan också se att få av de människor som kommer in i ingångsjobb eller har låg lön har det också senare i livet.

Anf. 50 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att citera en annan skåning, Peps Persson. Han sjunger: Ett och ett är två. Två och två är fyra. Lönerna är låga och hyrorna är dyra. Ska det vara så svårt att fatta att det är falsk matematik?

Människor ska kunna leva på sin lön. Det är ganska enkelt. Det är därför som era lönesänkingsförslag inte är bra för människor. Vi socialdemokrater säger nej. Det människor framför allt inte behöver är sänkta löner. De behöver högre lön för att kunna skaffa sig ett boende, köpa mat och se till att ungarna får kläder på kroppen. Lönen behövs. Vi har inte skapat löner därför att vi har den samhällsmodellen. Det är för att människor behöver sin lön. Det är det som är grunden till att vi har de löner som vi har.

Ingångslönerna i våra avtal är ganska låga, enligt mitt sätt att se det. Enligt Centerpartiets sätt att se det är de tydligen höga, åtminstone för höga.

Vi har ju alltid svårt med kommunikationerna när det gäller den svenska modellen, kollektivavtal och hur vi ska utveckla dessa. Vi uppfattar det nog inte på samma sätt. Kollektivavtal ryms inte i en bok. Poängen med svenska kollektivavtal är att de är väldigt flexibla och anpassade till olika branscher. Ingångslönen för en undersköterska är helt annorlunda än ingångslönen för en byggnadsarbetare eller för en läkare. Det skiljer sig väldigt mycket mellan olika branscher. Det är det som parterna har byggt upp, och det är det som är modellen med lägre ingångslöner för vissa jobb och högre för andra jobb. Det vill ni slå sönder. Ni vill fördärva den modellen som har fungerat under så lång tid. Jag förstår inte hur ni kan tro att det skulle innebära någon framgång för Sverige.

Anf. 51 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ta upp den så kallade framgången i Sverige. Vi är sämst i Europa på etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända. De människor som i dag står utanför arbetsmarknaden kommer inte in på den. Rörligheten är extremt låg i Sverige jämfört med andra länder. Det pekar bland annat OECD på.

Vad är det som vi ska förändra så att vi får in fler människor på arbetsmarknaden? Ett sätt är bland annat lägre ingångslöner eller så kallade ingångsjobb, så att människor får en chans. Det skapar också förutsättningar för nya jobb, jobb som i dag inte är lönsamma att utföra utifrån att löneläget är för högt. Det ger människor en chans att få en erfarenhet, uppleva en gemenskap och komma in i det svenska samhället.

Flertalet stora expertmyndigheter – OECD, EU-kommissionen och så vidare – pekar på det. Med lägre ingångslöner skulle vi kunna få fler nya jobb i Sverige samtidigt som människor får in en fot på arbetsmarknaden. Ofta leder det till att man söker nästa jobb. Det är ju det första jobbet som är helt avgörande för att komma in på arbetsmarknaden.

När man lyssnar på Socialdemokraterna i debatten säger de att man ska avsäga sig allt som gäller arbetsmarknadens parter uppdrag, och framför allt när det gäller lönebildning. Då är det intressant att man själv lägger fram förslag om att gå in i lönerörelsen för lärare. Jag skulle gärna vilja höra Annelie Karlssons kommentar till varför det är okej att gå in i lönerörelsen och påverka den i vissa branscher, men inte i andra.

Varför motsätter ni er att vara öppna för att diskutera möjligheten för människor att komma in på arbetsmarknaden, mer än bara utbildning och validering? Utbildning och validering är viktigt, men det behövs fler förslag. Där har vi presenterat en rad förslag kopplade till ingångsjobb och ingångsföretagande, men också förändringar av Arbetsförmedlingen och matchningen.

Anf. 52 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Fredrik Christensson har haft möjlighet att damma av gammal borgerlig retorik. På 30-talet var det, som statsministern sa i talarstolen, arbetarna som skulle ha lägre lön. På 60-talet var det kvinnorna, min mammas generation. För inte så länge sedan var det ungdomar. Nu är det nyanlända.

Frågan som jag tycker att Sveriges löntagare måste få ett svar på från Fredrik Christensson och övriga borgerliga företrädare är: Vem ska betala det i slutändan? Ska de som kliver in med de låga löner som ni nu föreslår alltid ha de låga lönerna, eller ska de efter ett, två eller tre år jämföras med övriga på svensk arbetsmarknad? Det ser ut som att Fredrik Christensson instämmer i det sistnämnda – de ska till slut jämföras.

Vem ska då betala mellanskillnaden? Kommer det friska pengar från arbetsgivaren, eller är det kollektivet som ska betala det? Det brukar vara kollektivet som betalar. Då innebär det att någon annan får stå tillbaka tills de är i kapp. Kollektivet betalar de lönesänkningar som ni nu föreslår.

Nu hoppas jag vid Gud att det inte finns någon majoritet i den här kamraren för era förslag om lägre ingångslön för en grupp, men skulle så vara fallet ska Sveriges löntagare veta att det är de som ska betala. För i slutändan ska vi väl ändå jämföra människor på svensk arbetsmarknad? Det hoppas jag i alla fall.

(Applåder)

Anf. 53 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Det är ganska intressant att vara den enda som inte har låst sig vid arbetsmarknadsvinkeln. Det blir väldigt spännande debatter att lyssna på. Förvisso håller jag med om att låglöneförslaget är helt fel ute. Samtidigt kan jag inte låta bli att förundras över att man hävdar att antalet jobb inte på något sätt påverkas av vad de kostar. Det går inte riktigt ihop. Men det var inte därför jag begärde replik.

Precis som Hanif Bali reagerade jag på det här med Subwaybesök och badhusbesök och framför allt på påståendet att vi andra inte har behövt fundera på allt det där. Jo, det är väldigt många andra som har behövt fundera på det, både med och utan utländsk bakgrund, var man nu drar gränsen för detta.

Det är här den stora skiljelinjen går mellan oss från Sverigedemokraterna och övriga partier. Vi reagerar väldigt kraftigt när vi hör hur bara den ena sidans problematik lyfts fram. Man tar fram särskilda lösningar och tror att man kan lösa många problem genom att satsa mer och mer resurser på sär lösningar, sarsubventioner och satsningar för dem som precis har anlänt till vårt land. Man lyfter fram deras problem, men ser inte när samma problem drabbar även dem som redan finns här sedan tidigare, vare sig de har anlänt för länge sedan eller har bakgrund i Sverige sedan generationer tillbaka.

För mig är det alldeles självklart att den här sortens retorik och tanke-sätt bygger motsättningar, ställer grupp mot grupp och skapar splittring och segregation. Min fråga är helt enkelt: Vad vill Socialdemokraterna göra för att säkerställa att personer som bor i vårt land, alldeles oavsett bakgrund, ses som en del av samma samhälle?

Anf. 54 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Egentligen skulle Paula Bieler ha ställt den frågan till dem som vill sänka lönerna för dem som kommer till vår arbetsmarknad, för det är de som vill skilja ut den gruppen. Vi socialdemokrater säger att man ska omfattas av exakt samma villkor. Därför faller den frågan ganska platt.

Jag vänder mig mot det Paula Bieler sa angående detta med besök på Subway. När jag refererade till oss här i kammaren gällde det vår nuvarande situation. Våra arvoden innebär att vi kan besöka Subway tillsammans med vem vi vill vilken dag som helst, eller hur?

Den retorik som sverigedemokrater använder om att det är just de som har verklighetsförankring blir lite provocerande för en del av oss andra. Jag har inte alltid kunnat göra allting som jag har drömt om. Jag är född i ett arbetarhem och växte upp på landet under väldigt enkla förhållanden med en arbetande pappa och en hemmamamma. Det går inte att smeta det där på mig och säga att det är ni sverigedemokrater som vet att det finns människor som inte har det bra. Jag vet också det. Jag vet även att det finns många som är anställda på deltid inom handel eller inom kommuner och landsting och som har svårt att få det att gå ihop.

Det är just av den anledningen vi skapar en arbetsmarknadspolitik för alla. Vi ska rusta alla med tillräckliga kunskaper för att kunna stå starka på arbetsmarknaden. Man ska kunna ha ett jobb att försörja sig på. Det ska vara på heltid, och det ska vara under förutsättningar som gör att man kan förena föräldraskap och förvärvsarbete. Detta omfattar alla, var man än är född. Arbetsmarknadspolitik är till för alla. Det vi pratar om här i dag är integration, och därför blir kanske bilden lite vinklad ditåt. Men vår arbetsmarknadspolitik är inte riktad bara till utrikes födda. Den är riktad till alla. Och det finns verkligen behov av att se över den.

Anf. 55 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Annelie Karlsson för svaret. Det är väldigt bra att man är medveten om att problemen finns på många olika håll. Det är jag också alldeles övertygad om att man vet sedan tidigare. Det jag lyfter fram är att den bild jag och många med mig har fått är att man inte har haft något som helst problem med att ta resurser från område efter område i vår budget och satsa på ett enskilt område, nämligen integration och mottagande. Så har det varit alldeles oavsett vilken regering – röd eller blå – som suttit vid makten, dessutom i eskalerande grad.

Även Annelie Karlsson talar här om att man skjuter till mer resurser. I skrivelsen står det att man skjuter till mer resurser. Pratas det om kommunernas mottagande säger man att staten skjuter till mer resurser. Men man ignorerar problemen med att det inte finns bostäder, att människor klumpas ihop och att vi har oerhört stora och ständigt växande klyftor i vårt land. Bara mer resurser satsas på det här området kommer allting på något sätt att lösas sig, tror man.

Det jag efterfrågar och saknar i politiken är vad man vill göra för att faktiska möten ska ske mellan dem som kommer till vårt land för att bli en del av vårt land och vårt samhälle och dem som redan är en del av vårt samhälle. Jag pratar inte om arbetsmarknaden, utan om samhället i stort. Jag pratar om hur alla som bor permanent i Sverige och vill vara eller förhoppningsvis redan är svenska medborgare också ska kunna känna och säga att de självklart är en del av Sverige, att Sverige är deras hemland, att Sverige finns i deras hjärta och att de är en del av samhället – känna det tillsammans med alla övriga i samma kategori. Vad vill man göra för de riktiga mänskliga mötena och mänskliga relationerna?

Anf. 56 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror, i motsats till Paula Bieler, att de investeringar vi gör i människor är goda investeringar som vi kommer att ha mycket nytta av framöver. Vi gör investeringar och satsar pengar för att människor ska bli en del av vårt svenska samhälle genom att vi rustar dem med kunskaper för att kliva in på arbetsmarknaden. När man kliver in på arbetsmarknaden får man förutsättningar för att skriva sitt hyreskontrakt och starta sitt eget liv. Jag tror verkligen att det är väl investerade pengar, och jag kan inte se något alternativ till att rusta människor så att de ska stå starka i samhället och bidra. Vi har sagt detta i kammaren förut. Vi behöver ungefär en halv miljon välfärdsarbetare de närmaste tio åren i vårt land. Det är de människorna vi rustar nu för att de ska kunna bli en del av den arbetskraft som vi behöver runt om i landet.

Möten mellan människor är nödvändiga, och det råder verkligen brist på sådana möten. Vi ser hur främlingsfientligheten och motsättningarna mellan människor ökar. Men runt om i landet deltar 70 000–75 000 människor via studieförbundens försorg i svenskundervisning för människor som kommer till vårt land. De pratar om samhället och hur samhället fungerar. Det är viktiga möten som kan hjälpa dem som kommer till oss att förstå hur allting hänger ihop. Häromveckan var jag på ett ställe där man pratade om synliga och osynliga regler, vilka regler som inte finns skrivna. Självklart behövs möten mellan människor. Men jag tror att både Paula Bieler och vi i andra partier bör fundera lite över hur vi själva bidrar till en bättre sammanhållning i Sverige, hur vi sluter klyftorna, inte bara ekonomiskt utan också människor emellan. Mer kärlek och mindre hat!

(Applåder)

Anf. 57 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget till beslut och avslag på samtliga motioner.

I dag talar vi om statens insatser för nyanländas etablering.

Riksrevisionens rapport, som ligger till grund för dagens debatt, belyser att statens insatser för nyanländas etablering inte var tillräckliga. Rapporten påvisar bland annat problem med bostadsbrist, långa handläggningstider och outnyttjade kunskapsresurser.

Vårt Europa har ändrats sedan Riksrevisionen lämnade sin rapport i juni förra året. Regeringen har sedan dess inlett ett omfattande utvecklingsarbete för ett hållbart mottagande i hela landet och påbörjat insatser för att människor snabbare ska kunna etableras i det svenska arbets- och samhällslivet. I detta arbete har regeringen tagit hänsyn till Riksrevisionens rekommendationer och även en del av de idéer som föreslås i motionerna.

Herr talman! Regeringens fokus är att skapa fler jobb, minska klyftorna och öka sammanhållningen i Sverige. Regeringen ser de utmaningar som finns och har inlett ett seriöst arbete med att reformera Sveriges etableringspolitik och därmed förbättra mottagandet.

Redan under 2015 avsatte regeringen 11 miljarder kronor till kommuner och landsting som ett riktat stöd till arbete med flyktingmottagande.

De ineffektiva etableringslotsarna har avskaffats. Alla kommuner kommer nu, efter sin förmåga, att få ta emot flyktingar. Och olika former av individuella etableringsinsatser håller nu på att genomföras.

Herr talman! Så kallade snabbspår har redan introducerats inom ett flertal bristyrken. Snabbspår innebär att den nyanlända får ett program innehållande svenskundervisning, validering och arbetsmarknadsinsatser skräddarsydda utifrån yrkeskompetens.

Regeringen har redan infört snabbspår för en rad olika yrken som exempelvis läkare, sjuksköterskor, kockar och lärare, och fler snabbspår är på gång.

För två veckor sedan föreslog Miljöpartiet att vi skulle titta på möjligheterna till snabbspår för egenföretagare. Många av våra nyanlända har erfarenhet av att driva företag från sina hemländer. Kan vi tillvarata denna kunskap och underlätta för dem att driva företag även här skapar det nya arbetstillfällen.

Dessutom har civilsamhället, vars insatser under den ansträngda hösten och fortsatt är av avgörande betydelse för flyktingmottagandet och etableringsprocessen, fått utökade medel.

Herr talman! Vi är ett litet land, och vi mår bra av att växa tillsammans med vår omvärld. Öppenhet är en förutsättning för utveckling. Länder som sluter sig mot omvärlden stagnerar.

Den snabbt växande befolkningen till följd av den ökade invandringen är en välkommen förändring som kan bidra till en växande och dynamisk ekonomi om potentialen tillvaratas, särskilt med tanke på hur Sveriges demografiska utveckling har sett ut.

Jag är glad att majoriteten av partierna här i Sverige är lösningsorienterade och ser dessa möjligheter i stället för att vända sig inåt, som många andra länder i Europa gör just nu, och fortsatt står upp för det land som välkomnade mig när jag flydde hit som 22-åring från Chile. Jag tror att framtidens historia kommer att döma dagens Europa mycket hårt.

Herr talman! Vi måste kunna bemöta och ta emot människor med värdighet. Vi var inte tillräckligt rustade för att ta oss an den utmaning det innebar att väldigt många människor på flykt kom till Sverige i höstas.

Vi måste nu snabbt ta fram åtgärder så att vi inte står inför samma situation igen. Vi måste presentera konkreta förslag och konstruktiva lösningar på de kommande utmaningarna så att en tillfällig lag kan bli ännu tillfälligare, för jag vill inte se det land som en gång välkomnade mig bli en del av Europas dolda murbygge. Jag vill inte se att rädslan tar över. Jag vill inte att vi blundar för den humanitära katastrof som pågår.

Anf. 58 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag ska fatta mig ganska kort.

Jag reagerade på formuleringen att kommuner numera ska ta emot efter sin förmåga. I min värld innebär det att man tar hänsyn till att det eventuellt kan finnas ett tak för förmågan, att man tar emot så många som man faktiskt har förmåga att välkomna in i samhällsbygget. Samtidigt hänvisar det här tillbaka till ett förslag som inte ens, och väldigt medvetet inte ens, har tagit hänsyn till bostadssituationen.

Min fråga är helt enkelt: Vad vill man göra för att säkerställa att det faktiskt ska vara förmågan att ta emot som styr mottagandet och inte en fördelningsnyckel bestämd ovanifrån och ett mottagande i en storlek som vi inte kan reglera?

Anf. 59 MARCO VENEGAS (MP) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det här är något som kommer att vara bestämt uppifrån, utan det kommer verkligen att baseras på kommunernas förmåga.

Det finns flera kommuner i landet som redan har sagt att de kan ta emot ett antal flyktingar, eftersom de har kapacitet när det gäller bostäder, arbetstillfällen och studieplatser. Jag tror att det är väldigt viktigt att inte se detta som en tvångströja för kommuner, utan att det kan vara en stor möjlighet för många kommuner att kunna ta in nya invånare. Speciellt tänker jag på de kommuner som avfolkas på grund av att många vill flytta till stora städer för att läsa vidare eller söka sig en annan möjlighet.

Anf. 60 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Det vore jättebra, eller åtminstone mycket bättre, om det verkligen var kommunernas förmåga att ta emot som styrde, om kommunerna själva fick anmäla hur många de har plats för och om det var arbetsmarknad, bostadsmarknad, skolor, daghem och allt vad det handlar om som styrde. Men faktum är att det inte är det. Faktum är att vi för bara några veckor sedan klubbade igenom en lagstiftning som innebär att man ska kunna tvinga kommuner att ta emot och kunna hänvisa personer till kommuner. Orsaken var att man hade insett att Sveriges mottagande är alldeles för stort. Platserna för dem som kommuner själva anser sig ha förmåga att ta emot räcker inte till.

Man skulle då kunna reagera så som jag och mitt parti gör, och så som man har gjort i vissa länder, och på något sätt lösa det temporärt för dem som är här men inte försöka tvinga ut dem i samhället, för det bara bromsar mottagandet och skapar motsättningar och mer problem. Vi vill låta det faktiska mottagandet fortsatt styras av en verklig förmåga att ta in människor i samhället.

Eller så kan man göra så som alla ni andra i kammaren tyckte och skapa nya lagar där man tvingar kommuner att ta emot fler än de själva anser sig kunna utan möjlighet att överklaga.

Jag fick inget svar på min fråga: Vad vill man göra för att säkerställa att det är förmågan som styr?

Miljöpartiet tycker dessutom att vi ska öka mottagandet igen så snart som möjligt. Ni talar om att vi måste skapa förutsättningar för detta. Men innan ni ens har presenterat några sådana förutsättningar talar ni om att vi måste upp på höga nivåer av mottagande igen – samtidigt som vi har ett stort och växande utanförskap.

Hur ska man garantera att det är faktisk förmåga och vilja att kunna ta emot personer som styr välkommandet i Sverige?

Anf. 61 MARCO VENEGAS (MP) replik:

Herr talman! Paula Bieler och Sverigedemokraterna borde vara glada för att lagen gör att alla kommuner ska ta emot flyktingar. Det motverkar nämligen precis det som Paula Bieler säger om att segregation är det värsta som kan hända. När alla kommuner tar emot flyktingar blir det mycket lättare för människor att integreras i de små och stora samhällen de kommer till.

Anf. 62 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Tvärtemot vad man kanske kan tro när man har lyssnat på debatterna under dagen byggdes Sverige faktiskt inte på låga löner och usla villkor. Sverige byggdes genom investeringar i både samhället och människorna i det. Det gjorde vi som ett medvetet samhällsprojekt med gemensamma investeringar som gynnade framtiden, byggde vägar och järnvägar, byggde upp skola, hälso- och sjukvård för alla och ett trygghets-system som gjorde att ingen lämnas ensam.

Samtidigt har Sverige haft ett stort flyktingmottagande, även historiskt. Ensamkommande från Finland, judar från Europa och flyktingar från diktaturens Chile eller krigets Balkan är en del av Sverige.

Framgångsfaktorn är att vi har investerat i både samhället och människorna som kommit. Valfärdsbygget och flyktingmottagandet har gått hand i hand. Det behöver det göra även i dag.

Som ett av världens rikaste och tryggaste länder har Sverige alla möjligheter att ta emot de människor som söker sig hit.

Herr talman! Regeringens svar på att historiskt många sökte skydd i Sverige 2015 är stängda gränser, sämre möjlighet att stanna, otrygghet och splittrade familjer. Det ska avskräcka flyktingar från att komma till just Sverige.

Att kräva andrum i en situation där människor i detta ögonblick tar sina sista andetag i Medelhavet är cyniskt och brutalt. Dessutom är det, ärligt talat, naivt.

Jag tappar inte tålamodet så ofta, men i dag är en sådan dag. Jag vill inte höra ett ord till om sänkta löner från rika personer vars polare gömmer undan skattepengar. Jag vill inte höra ett ord till om integration samtidigt som regeringen vill införa TUT och splittra familjer. Jag vill inte höra ett ord om att skydda system i stället för att skydda människor, när systemen finns till för just dem. Jag vill inte höra ett ord till om andrum medan människor på flykt tar sina sista andetag.

I verkligheten kan inga stängsel i världen stoppa flykten. Det är bara fred och rättvisa som kan göra det. Men till dess är det vår förbannade plikt att ge människor skydd och förmå fler länder att göra det.

Hur bra det kommer att gå är enbart en fråga om huruvida vi är beredda att investera i att bygga samhället större och investera i de människor som lever i det, oavsett var de är födda. Rätt till skydd och en välfärd att lita på är nyckeln.

Att vilja göra Sverige till ett sämre och otryggare land borde ärligt talat vara en ganska svårsåld politisk vision. Ändå är det just den dystra och sorgliga visionen regeringen nu verkar torgföra.

Med förslagen om tillfälliga uppehållstillstånd som huvudregel och skippad anhöriginvandring kommer man att skapa raka motsatsen till integration. Det verkar alla remissinstanser rörande överens om.

Otrygghet har aldrig varit ett bra fundament att bygga framtiden på. Men det är just otrygghet inför framtiden, splittrade familjer, sårbarhet och beroende av arbetsgivare för att få stanna som regeringen erbjuder människor som kommer till Sverige för att söka skydd. Det är tveksamt om förslaget ens är förenligt med Europakonventionen om rätten till familj.

Förutom det uppenbara lidandet riskerar förslagen att leda till sämre etablering, sämre integration, sämre hälsa och sämre nyttjande av människors kompetens och samhällets resurser.

Det viktigaste politiska förslaget för att förbättra integrationen någon kan komma med i dag är att få regeringen att lägga förslagen om tillfälliga uppehållstillstånd och medveten splittring av familjer i papperskorgen.

De borgerliga partierna passar å sin sida på att använda flyktingarna som murbräcka för sina gamla vanliga krav på sänkta löner och villkor. Det är ingen överraskning. Först var det arbetarna, sedan kvinnorna, sedan de unga och nu flyktingarna. Vanligt folk ska pressas medan skatteflyktingar ska komma undan.

Herr talman! Det finns en annan väg. Vi borde i stället vara stolta över den trygghet och framtid Sverige erbjuder och utveckla och förbättra den. Vänsterpartiet ser utmaningen med att många människor kommer till Sverige på samma gång. Vi ser också att åtta år med borgerligheten vid makten har skapat stora revor i välfärden.

Det behövs folk, och det behövs investeringar för att bygga Sverige större med fler bostäder och bättre skola och vård. Det är också en satsning på jobb. I budgetförhandlingarna kräver Vänsterpartiet 10 miljarder för att ge socialarbetare, lärare och undersköterskor i kommuner och landsting fler kollegor.

Borgerligheten lämnade inte bara en försvagad välfärd efter sig. De lämnade även ett samhälle som är sårbart i kriser. På vissa håll blev mottagandesystemet väldigt ansträngt under hösten, både för att mottagandet är ojämnt fördelat i landet och för att det är ganska stelbent.

Det är detta, herr talman, som regeringen väljer att kalla systemkollaps och sedan stänger gränser för människor på flykt och föreslår otrygghet och familjesplittring för dem som ändå lyckas ta sig hit. Det är att sätta system framför människor.

Kommuner, myndigheter och frivilliga pekar på byråkratiskt krångel som hindrar dem att utföra viktigt arbete. Man fastnar i pappershögar. Det är orimligt. System finns till för människor, inte tvärtom.

Vänsterpartiet föreslår till exempel regelförenklingar för att socialsekreterare ska få tid att arbeta med barn i behov av stöd. Vi föreslår att Migrationsverket ska slippa stämpla blanketter för vinterkläder, som varje människa fattar behövs, när man behöver lägga sin tid på handläggning av ansökningar.

Vi har ett batteri av förslag för att skapa ett bra mottagande av människor på flykt.

En stor del av det som krävs för att bygga Sverige större och starkare är insatser som ligger på helt andra områden än integrationens. Det handlar om bostad, arbetsmarknad, utbildning och välfärd. En del andra viktiga steg har vi i Vänsterpartiet redan kommit överens med regeringen om i tidigare budgetförhandlingar. Annat återkommer vi till framöver.

Jag vill ändå ta upp några av de konkreta saker som skulle göra skillnad på riktigt här och nu om man menar allvar med att skapa bättre förutsättningar för människors möjlighet att bli en del av Sverige och vår gemensamma framtid.

För det första behöver vi fler boendeplatser i mottagningssystemet. Boendesituationen är ansträngd, och asylboenden lever inte alltid upp till de krav som ställs. Vi föreslår ett snabbare byggande genom en satsning på prefabricerade bostäder och bättre utnyttjande av befintliga lokaler. Genom större statligt och kommunalt ansvar för mottagandet skulle vi göra oss oberoende av Frasse Fixare-typer, alltså privata lycköskare som dyker

upp överallt. Det innebär att säkerhet och trygghet kan tillgodoses bättre på boendena och hjälper kommunerna att planera.

För det andra behöver vi snabbare utbildningsinsatser. Utbildning för att komma i arbete eller komplettera kompetens är helt avgörande för etablering, även om det inte låter så när man lyssnar till borgerligheten. Därför vill vi utveckla valideringen av utländska examina, stärka studiehandledningen på modersmål och modersmålsundervisningen och öka möjligheterna till svenskundervisning från dag ett. För att kunna göra det behöver vi se till att nyanländas kunskap används bättre i både studiehandledningen och modersmålsundervisningen.

För det tredje behöver vi snabba på vägarna till arbete. Vänsterpartiet vill utveckla Arbetsförmedlingen så att det finns tid och resurser som passar individen. Vi vill ge Arbetsförmedlingen ökat ansvar för validering av yrkeskunskaper, återinföra krav på att arbetsgivare lämnar information till Arbetsförmedlingen, möjliggöra för körkortsstudier med CSN-stöd och utse en nationell samordnare för att rekrytera till bristyrken.

För det fjärde ska fler kunna hjälpa till. Överallt i landet finns människor som vill hjälpa till och står beredda att göra det. Därför vill vi även ge folkhögskolorna möjlighet att utföra språkintröduktion och erbjuda studiecirkel i svenska från dag ett. Vi vill skapa bostadsförmedlingar där både privata och offentliga aktörer kan erbjuda boendeplatser. Vi vill skapa ett flexibla regelverk för uthyrning och ge stöd till lokalsamhället för aktiviteter som stärker sammanhållningen.

Att satsa på välfärden och utveckla våra samhällssystem är att satsa på framtiden. Det är att inte naivt låtsas som att världen kommer att bli en annan. Vi har behoven, och vi har resurserna att investera. Tillsammans med dem som nu kommer kan vi faktiskt bygga Sverige mycket större och starkare. Vi har gjort det förut. Låt oss göra det igen.

(Applåder)

Anf. 63 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Vi har nu under ett antal timmar lyssnat på dels en aktuell debatt om hur man ska förbättra mottagandet till Sverige, dels en debatt om integration. Något som har varit talande under de här timmarna är att ett löfte har brutits. Det måste vara ett av de löften som har gällt kortast tid i svensk politisk historia, för när jag åt frukost i morse hörde jag att Anna Kinberg Batra sa i radio att Alliansen inte vill sänka löner. Nu har vi under flera timmar kunnat höra hur Alliansen använder sänkta löner som sitt enda politiska verktyg i integrationsdebatten.

I den här senaste debatten, om AU6, har vi hört hur Moderaternas talesperson Hanif Bali har argumenterat för detta och mot de så kallade höga lönerna på arbetsmarknaden.

Jag tror att det är oerhört viktigt, herr talman, att det förs till protokollet att Anna Kinberg Batras löften till väljarna inte ens räckte en dag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 10.)

Anf. 64 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! I dag på morgonen tog jag en kort promenad runt riksdagskvarteren och kunde konstatera att vattnet ned mot Strömmen var avstängt och dammluckan var uppe. Jag undrade stillsamt vem som har ansvar för att reglera den där luckan. Sedan kom jag på att frågan var felställd. Det är naturligtvis inte vem utan vad som styr luckan man ska fråga. Förmodligen handlar det om elektricitet i förening med mekanik och både hård- och mjukvara.

Herr talman! Jag väljer detta exempel för att visa på att Sverige på bara en generation har blivit ett surfande, twittrande och swishande samhälle helt beroende av den digitala tekniken.

En lång period av säkerhetspolitisk avspänning och det faktum att det svenska folket har klarat sig från både storskaliga terroristdåd och naturkatastrofer under lång tid har lett fram till en sammantaget minskad krismedvetenhet. Vi är också som folk i dag mindre beredda på olyckan.

Man ska samtidigt framhålla att det finns undantag. Det finns en folk rörelse i vårt land som består av så kallade preppers. De har gjort det till en livsstil att förbereda sig på kriser av närmast undergångskaraktär. Det är en rörelse som har sitt ursprung i USA. Den som vill dyka ned i preppningens värld kan med fördel läsa Lars Wilderängs *Sjämklart*, som är en dystopisk roman om vad som händer när vår teknik slutar fungera.

Herr talman! Försvarsutskottet har tagit initiativ till framtagandet av en broschyr som bär namnet *Om krisen eller kriget kommer*. Det här initiativet togs för mer än ett år sedan och alltså nästan ett år innan arméchefen generalmajor Anders Brännström modigt och förtjänstfullt konstaterade att Sverige inom loppet av några år kan befinna sig i krig.

Avsikten, herr talman, med utskottets initiativ var att inspirera myndigheter och kommuner att påminna alla invånare i vårt land om att de som individer har ett ansvar för sig själva och för sina närmast anhöriga.

Herr talman! Vi bör alla se till att ha livsmedelskonserver hemma. Vi behöver alla se till att det finns vattendunkar och batterier till ficklampor och radioapparater. Vi behöver förbandslådor, och en del av oss behöver lagra mediciner. Vi behöver fotogenkök för tillagning av varm mat. Vi behöver värmeljus och mycket annat.

Herr talman! Vi minns alla skogsbranden i Västmanland 2014. Den föranledde den dåvarande regeringen att tillsätta en utredning. Det var kammarrättsrådet Aud Sjökvist som fick uppdraget att titta på hur väl den svenska krisberedskapen vid detta tillfälle fungerade. Den nya regeringen tog dock initiativ till att förkorta Aud Sjökvists utredning. I stället för ett år fick utredaren bara sex månader på sig, och utredningsarbetet skulle i stället tas över av MSB.

Detta var, herr talman, betänkligt, med hänsyn till att MSB också som aktör var involverad i själva krishanteringen i Västmanland. Därför tycker vi från Alliansens sida att det är viktigt att vi nu lyfter fram de slutsatser

som Aud Sjökvist i utredningen kom fram till. Därför vill vi yrka bifall till reservation 9.

Jag märker att tiden har rusat, herr talman, och jag ska försöka avrunda.

I helgen uttalade överbefälhavare Micael Bydén att Försvarsmakten om Sverige blir angripet och står ensamt har för avsikt att slåss till sista soldat. Man kan tycka att ett sådant uttalande inte är helt relevant när det kommer på den strategiska militära nivån, men en sak är säker, och det är att om försvaret ska få möjligheten att slåss till sista man kommer det att kräva stöd av ett nytt, återuppbyggt civilförsvaret. Jag tror mig veta att i den debatt som nu ligger framför oss kommer många partier att visa på engagemang när det gäller civilförvarsfrågan.

Låt mig avslutningsvis erinra om att nästan inga myndigheter i det här landet är beredda att utföra extraarbete utan någon som helst finansiering. Den bistra sanningen är att förra årets försvarsuppgörelse inte innehöll en enda krona till det civila försvaret. Det måste vi naturligtvis ändra på.

Anf. 65 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Hur trygga vi än är och känner oss finns det egentligen inget vi kan göra för att helt förebygga kris och krig. Även om vi i Sverige varit förskonade från krig i 200 år kommer det en dag då vi åter hamnar i krig. Låt oss hoppas det dröjer riktigt många år till dess.

Kriser är också något som vi varit relativt förskonade från, även om vi har haft flera stora katastrofer de senaste 30 åren. Estoniafärjans förlisning 1994 och Tsunamikatastrofen tio år senare, år 2004, i Thailand, är smärtsamma minnen av hur katastrofer kan slå sönder livet helt på ett kort ögonblick för mängder av människor. Det är en tydlig påminnelse om hur sårbara vi är och hur solsken väldigt snabbt kan bytas till totalt mörker.

Därför är det ett viktigt arbete att vi alla får attityden ”inte rädd, men förberedd”. Vi måste gemensamt rusta oss för att kunna stå emot både krig och katastrofer, för frågan är inte om de kommer utan när.

I betänkandet finns två viktiga tillkännagivanden från riksdagen till regeringen. Ett är att vi bör se över förutsättningarna för utbildningsinsatser på regional och lokal nivå för räddningstjänstens deltidsbrandkårer.

En stor del av vårt brandförsvaret bygger på en organisation med deltidsbrandmän – ett brandförsvaret som vilar på lojalitet och engagemang hos alla dem som bor och arbetar i närheten av brandstationer ute i landet. Det är ett brandförsvaret som bygger på att man både har sitt civila arbete och att man på sin fritid vill engagera sig och öva i brandförsvaret.

För att underlätta för den organisationen, och för att sänka trösklarna för dem som vill vara med, anser vi att utbildningens placering ska vara lätt att nå för den enskilde som går en brandutbildning. Det får inte vara ett hinder att det, som i dag, bara finns två utbildningsorter i landet. Utbildningen måste finnas där utbildningsbehovet finns, till så stor del som möjligt. Vi får inte missa nya medarbetare till deltidsbrandkåren för att vi inte kan ge lokal eller regional utbildning.

Vi vet att det på många platser i landet finns ett rekryteringsbehov, och eftersom personerna bör bo och arbeta i närheten av stationen är rekryteringsbasen begränsad. Att vi har en välbemannad, utbildad och tränad deltidsbrandkår är en viktig del i det civila försvaret.

Det andra tillkännagivandet är att informationsinsatsen till allmänheten och den enskildes ansvar under och inför en kris bör tydliggöras, något som utskottet också tagit initiativ till och hållit en offentlig utfrågning om.

Eftersom vi aldrig helt kan skydda oss från kriser och krig är det vi själva och vår förmåga att hantera kriser som är det viktiga. Hur förberedd en befolkning är på kriser och krig, är avgörande för vilka konsekvenser det oförutsedda får.

Vi måste generellt öka kunskapen om vad det innebär om krisen eller kriget kommer, men vi måste också göra människor mer medvetna om hur viktigt det är att ta ett eget ansvar för att vara förberedd. Vi kan inte tro att samhället ska kunna ta hand om oss. Vi måste rusta oss betydligt bättre för att ta hand om oss själva.

Därför är det första steget att vi medborgare vet att vi måste klara de 72 första timmarna utan el, vatten och värme. Det är viktigt. Vi kan klara mycket själva om vi förbereder oss – det handlar om allt från ficklampor och dunkar till att ha batterier hemma. Och det handlar om att inte vara rädda utan att vara förberedda.

Vår moderata motion om att förstärka det psykologiska försvaret är viktig. Det handlar om att vi har en befolkning som är väl informerad och en befolkning som är medveten om vad psykologisk krigföring innebär. Bara genom en bred folklig förankring av vad det innebär med ett psykologiskt försvar, och en befolkning som märker då främmande makter försöker med falsk propaganda, kan vi försvara oss. Vi behöver bättre utreda vad vi behöver förstärka vad avser psykologiskt försvar för att ha en robust beredskap.

Herr talman! Vårt samhälle i dag är logistiskt väldigt välfungerande vad gäller transporter och lagerhållning av mat och andra varor. Det är bra, och det ger korta ledtider för varor, vilket sänker kostnaderna både för transporter och lagerhållning. Så långt är det bra, men i händelse av kris eller krig innebär det att det inte finns varor i lager att hämta om transporterna eller varutillförseln slutar att fungera. Hur vi ska säkra mat och varutillförseln till samhället då vi inte har egna lager är också sådant som man behöver titta vidare på.

Från moderat håll har vi motionerat om att vi behöver se över behovet av ett nytt totalförsvar – ett totalförsvar som också ser över och inventerar alla de kompetenser som finns ute i samhället. Det handlar om att alla nödvändiga kompetenser finns och om att man inte har samma personer på flera olika befattningar i händelse av kris. Det är också avgörande att den militära sidan på ett bra sätt kan samarbeta med den civila. Hur bra de olika delarna samarbetar är ofta det som är avgörande vid kriser och krig.

MSB har här en nyckelroll, och vi kan utifrån utvärderingen av Salabranden se att MSB:s roll behöver bli tydligare. MSB behöver också tydligare gå ut med direktiv för hur kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer ska samarbeta och organisera sig i händelse av kris och krig.

Det är ofta inte resurserna som är problemet, utan det är hur man på bästa sätt koordinerar de resurser man har som är det svåra. Bara genom att använda alla resurser på rätt sätt kan man förhindra de stora katastroferna, något som utvärderingen av Salabranden visar. Koordinering av insatser är lika viktig som resurserna. Därför är också alla typer av övning

bra. Det är bara genom att testa och utvärdera som man kan utveckla. Verksamheterna måste utvecklas, så att vi vet precis vad vi ska göra i händelse av kris och krig.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 9 och 11.
(Applåder)

Anf. 66 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Det är av avgörande betydelse, tycker vi sverigedemokrater, att man har en fungerande myndighet, organisation, för att sannolikheten ska öka att vi i händelse av kris och krig får en effektiv krishantering och att resurser kommer på rätt plats.

Har vi det i dag? Nej, det tycker inte vi. Vi har MSB. Jag ska inte kritisera MSB. Det är styrningen av MSB och de uppgifter och de möjligheter man har att verka som jag tycker är fel.

Vi vill inrätta en civilförsvarsmyndighet. Motsvarande kompetens finns på MSB och kan lyftas in i den myndigheten. Men myndigheten måste ha en mycket tydligare roll. Det ska inte vara så mycket tryck på samverkan utan på samordning. Man måste kunna få samordna mellan länsstyrelserna och samordna verksamheter inom landet. Det är det som är den stora bristen. Det framgår också av Riksrevisionens kontroll av MSB. Man pekar på stora brister. Jag ska inte läsa upp alla. Men det är en följd av att det är som det är. Vem har ansvaret? Ja, man tittar och ringer och frågar: Hur är det med krisplanering? Hur är det med sårbarhetsprövningar? Vad händer sedan? Man fördelar ut pengar och bidrag till projekt och verksamheter. Riksrevisionen tittar på detta. Varför då? Pengarna används till mycket annat.

Nej, jag tror att man ska lägga ned MSB i den form den nu har och återupprätta en civilförsvarsmyndighet. Det ska vara ett tydligt ansvar. Man ska se till att man knyter ihop det militära försvaret med det civila. Utan ett bra och tydligt civilt försvar kommer vi inte att kunna använda Försvarsmakten heller. Det fungerar inte. De fungerar bara tillsammans.

Försvarsberedningens försvarsrapport förutsätter att det civila försvaret bara klarar sig i 5–10 dagar i en konfliktsituation. Det är alarmerande. Enligt vår mening bör Sveriges totalförsvar kunna hantera att försvara Sverige uthålligt över en längre tid – vi pratar om månader.

Herr talman! Liberalerna talade nyss om budget. Det håller jag fullständigt med om. Det är jätteviktigt att man uppmärksammar detta och ser till att man ger ordentliga kommande budgetar till civilförsvaret. Det är en nödvändighet. Annars kommer det bara att minska mer och mer.

Herr talman! Vi har skrivit en hel del motioner. Jag ska nämna några.

Civilförsvarsmyndigheten är en del. En annan sak handlar om deltidsbrandmännen, som har en mycket svår situation. När de har en anställning utanför räddningstjänsten kan de vid behov inställa sig för att tjänstgöra. Problem har uppstått när deltidsbrandmännen förlorar sin primära anställning och behöver få ersättning från a-kassan. Det finns flera exempel på detta. Då får de inte a-kassa fullt ut, för de anses inte stå till arbetsmarknadens förfogande fullt ut. Jag tycker att vi allihop borde enas om att rätta till det. Det har vi också föreslagit.

Rekryteringen av brandmännen är ett annat område. Vi har påtalat att kraven måste vara höga. Det går inte att sänka kraven med hänsyn till kön eller varifrån man kommer, utomlands eller inomlands. Kraven på en brandman måste vara tillräckligt höga. Har man lägre krav måste det finnas differentierade uppgifter. Antingen behöver man en viss förmåga för att kunna verka fullt ut som rökdykare, kunna bära tungt och så vidare, eller så behöver man det inte. Därför motsätter vi oss alla sådana här riktade kampanjer i syfte att rekrytera personer från minoritetsgrupper eller av ett visst kön. Man ska rekrytera från alla grupper, men kraven ska vara lika.

Sedan är det ytterligare någonting som vi trycker ganska hårt på. Det är livsmedelsförsörjningen. Vi har hört här att man pratar om att vi ska kunna ta ansvar för oss själva. Ja, det är klart att vi ska, under ett antal dagar. Men vi anser att man också måste bygga upp beredskapslager i fråga om livsmedel, som man hade förr. Man ska bygga upp detta igen. Det handlar om konserver som ska bytas ut. Förr tömde man lagren, som jag har sagt tidigare i kammaren. Det gick ut till krigsförbanden. De kände detta i tre dagar. Sedan fyllde man på med nytt. Man hade de här beredskapslagren. Det var inget märkvärdigt. Det kan man återupprätta och sprida. På det viset säkerställer man att det finns mat till den svenska befolkningen under en längre tid. Med vatten gjorde man samma sak.

Sedan har vi drivmedel och sådana saker. På landsbygden finns det ofta tankar. Men ska det fungera med civilt försvar måste vi ha en levande landsbygd. Vi har därför skrivit ganska mycket om att självförsörjningsgraden ska öka. Hur ska det gå till? Ja, vi kan ju börja med att försöka få alla kommuner att köpa närodlat. Det blir dyrare för kommunerna. Ja, men vill vi ha en levande landsbygd får vi se till att vi gör upphandlingen på det viset, som är tillåtet inom ramen för EU. Det handlar om att sätta prisnivån, så att den kanske har 10–15 procents betydelse i stället för 80–90 procent, som i dag. Det är då långtradarna kommer. Vi köper fläskfilén för halva priset i butikerna. Den kommer från andra delar av Europa och är transporterad hit med långtradare. Prisnivån är satt till 85–90 procent. Det är billigare för kommunen.

Det knäcker landsbygden. Grisbönder lägger ned. Mjölkbönder lägger ned. Här kan vi vidta ganska enkla åtgärder. Det handlar om att föra en politik där man viktat annorlunda och det blir dyrare för kommunerna. Det är kommunerna som ska göra det här. Men vi kan stödja kommunerna på olika sätt i det arbetet – eller hur, Centerpartiet?

Sedan har vi då lager. Och jag tänker på skolor. Det är också en del i en helhetssyn på civilt försvar – att vi har skolorna och den levande landsbygden. Ja, men hur får vi skolorna kvar på landsbygden? Hur får vi bussen att gå åt andra hållet? Det finns exempel på det: bra lärare, höga löner och fin miljö. Vad händer då? Då kanske det inte är rätt upptagningsområde. Då får de inga busskort. Då åker de inte till landet. Det finns åtgärder som man kan vidta. Det finns massor med saker att göra. Levande landsbygd har med civilt försvar att göra.

Ett psykologiskt försvar tycker vi också att man ska inrätta. Det finns ett stort problem. Vad är vi beroende av i ett psykologiskt försvar? Ja, vi är beroende av press, tidningar och radio. Vi är alltså väldigt beroende av en rapportering från en yrkeskategori som svenska folket har lägst förtroende för. Är det ett problem? Man har lägst förtroende för journalister. De enda som tävlar med journalisterna är vi politiker. Vi ska tillsammans leda

landet, höll jag på att säga. Den ena gruppen skriver. Det blir ett problem. Det borde vi tänka på allihop. Hur ska vi angripa ett sådant psykologiskt försvar och ett sådant stort psykologiskt problem?

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD).

Anf. 67 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Kära ledamöter och åhörare! Det här är ett omfattande betänkande. Det omfattar många olika områden. Det är högst aktuella frågor som berör oss både nationellt, i samarbete med andra länder, och ute i landets alla 290 kommuner på individnivå.

Jag ska börja med att tala lite om räddningstjänsten och dess betydelse för att kunna ge trygghet och långsiktiga förutsättningar för en levande och fungerande service i våra bygder. En stor fråga gäller rekryteringen till räddningstjänsten. Det är någonting som måste fungera på ett så bra sätt som möjligt. Här finns det stora utmaningar.

Det måste vara så att det grundläggande uppdraget, som handlar om att ha förutsättningar för att rädda liv, att ge trygghet och att finnas i hela landet, ska kunna fungera i praktiken. För oss i Centerpartiet är det viktigt att man jobbar hårt för att utveckla brandmannautbildningen och säkerställa att det finns kompetensförsörjning. Ambitionen är att det ska finnas tillgänglig utbildad personal i hela landet.

I dag ser vi en utveckling där allt fler deltidskårer läggs ned. Det kan bero på olika saker. Det kan handla om den lokala arbetsmarknaden. Avståndet mellan arbetsplatsen och den lokala räddningsstationen blir allt längre när det handlar om insatstiden. Det gör att det är svårt att rekrytera personal som är tillgänglig för insatsen.

Det kan bero på en förändrad demografi med ökad utflyttning och en högre genomsnittsålder. Det kan också bero på politiska prioriteringar där man centraliserar och gör det mer otillgängligt.

I glesbygden är deltidsbrandmännen stommen i räddningsstyrkorna. Det är många kommuner som enbart har deltidsanställda brandmän. Av 11 000 anställda i den kommunala räddningstjänsten är närmare 60 procent deltidsanställda. Kommunernas problem med att rekrytera den här typen av brandmän är särskilt stor i glesbygd och landsbygd.

Ofta ersätts det av brandvårn. Det bygger på frivillighet och ger en ökad osäkerhet om hjälpen kommer när den så väl behövs. Det skapar ofta otrygghet hos individen. Vi ser med oro på den utvecklingen. Vi anser att det är väldigt angeläget att kvalitetssäkra och utveckla utbildningen och också jobba för att kompetensförsörja. Det behöver vara lärarledda lektioner. Man måste säkerställa att det finns teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att anpassa till dagens villkor.

En centralisering av brandmannautbildningen bidrar också till längre resvägar. Det försvårar ofta när det handlar om rekryteringen och att få fler från hela landet att vilja bli utbildade och sedan också ta tjänst. Det urholkar kompetens, och det kan också urholka engagemanget.

För att underlätta rekryteringen och personalförsörjningen vill vi att deltidsbrandmannautbildningen ska förläggas på regional och lokal nivå. Vi vill att det ska säkerställa kompetensförsörjningen, och vi ska ha utbildad personal i hela landet.

Prot. 2015/16:81

16 mars

-----

*Beredskap för
kris och krig*

Vi gläds åt att av två tillkännagivanden som läggs fram för kammaren handlar ett om att regionalisera utbildningen och att göra det så lokalt som möjligt. Centerförslaget och alliansmotionen är oerhört viktiga. Dessa frågor måste få en långsiktig lösning.

Att som kommunpolitiker i dag arbeta med dessa frågor handlar om att tillgodose och säkra att det finns ändamålsenliga resurser. Inte minst är det lokala politiska ledarskapets engagemang oerhört viktigt. Det är i hur politiken möter frågorna som det skapas en bredd i den kommunala organisationen. Det ger möjligheter till samverkan internt i organisationen men också tillsammans med många andra.

Det är många utmaningar vi står inför och händelser som vi måste möta. Vårt gemensamma fokus måste vara att arbeta så förebyggande som möjligt för att kunna förhindra olyckor. År 2015 var ett år då antalet bränder med dödlig utgång ökade. Det är någonting som vi måste analysera. Vi måste jobba för att förebygga det inför framtiden.

När vi ser på bemanningen inom räddningstjänsten var 2014 andelen heltidsanställda kvinnor 3,8 procent enligt MSB. Det är ur olika perspektiv en låg siffra. Delar av vårt försvarsutskott står bakom att vi behöver öka andelen kvinnor inom den kommunala räddningstjänsten.

Det är en oerhört viktig fråga. Det handlar om att utveckla kontakterna mellan kommunen som arbetsgivare och de anställda i organisationen för att kunna hitta förutsättningarna att förbättra och utveckla möjligheterna för den enskilde.

Det handlar också om att arbeta för en större bredd och en större kulturell mångfald inom den kommunala räddningstjänsten. Det är frågor som ligger väldigt nära den polisiära verksamheten. Vi vet att en relativt sett större andel skulle underlätta dialogen med många olika grupper i landet och också bygga säkerhet.

Hur räddningstjänsten ser ut har också betydelse för en kommuns möjligheter att utvecklas. Det är väldigt många företagare och eventuella bosättare som tittar: Var finns räddningstjänsten? Hur ser inställetiden ut i praktiken för att kunna nås av en insats?

Det är grundläggande kommunala frågor och frågor om samhällsservice som vi måste ta på största allvar. Det är inte minst viktigt för att kunna få en levande bygd och långsiktiga satsningar.

Utredningen efter branden i Västmanland har visat på många viktiga perspektiv. Det bör vi följa upp. Vi behöver arbeta med de rekommendationerna.

Jag är från Säffle. I Säffle rinner Byälven igenom staden. Det är vatten som ursprungligen kommer från Norge som sedan går via Arvika och via vår kommun ut i Väneren. För 15 år sedan berördes vi i allra högsta grad av de stora vattenflödena. De gav efter åtskilligt regnande väldigt stora problem i Arvika men också i Vänerområdet.

Detta belyses i dagens betänkande. Det handlar om vilka åtgärder som måste vidtas för att förebygga och förhindra kommande översvämningar i vattenstråken och sjöarna. I takt med att det förslyas, att stränderna växer igen och med förändrad reglering ökar också riskerna för översvämning. Farleder som inte längre används gör att vattnet inte flyter fram lika lätt.

Vi har sett de praktiska konsekvenserna. Ett antal så kallade hundraårsregn har nu blivit oerhört återkommande den senaste perioden av år. Det testar systemen. Det visar på hur oerhört viktigt det är att jobba med

fysisk planering. Det handlar om att dimensionera om avloppsrör, trummor och rensbrunnar och att säkerställa att räddningstjänsten lokalt kan gripa in och hjälpa när det kan behövas.

Detta problem har vi tillsammans med många andra kommuner. Det är ett problem som uppstår lokalt på många platser i Sverige. Det kan också handla om andra stora extraordinära händelser som vi måste möta och hantera. Här har vi ett oerhört viktigt ansvar tillsammans. Jag hoppas att den utredning som är tillsatt ska kunna visa på konkreta strategier och också lyfta in vilket ansvar staten ska ta för att se till att det blir förebyggande insatser i de utsatta områdena.

I arbetet för att få ett starkare totalförsvar är frivilligorganisationerna en oerhört viktig resurs. Den tillgången måste långsiktigt säkerställas. Med fler engagerade invånare och genom att arbeta tillsammans stärks vår gemensamma förmåga att också hantera kriser.

När vi nu återupptar totalförsvarsplaneringen utgår jag från att det kommer att involvera väldigt många olika organisationer i Sverige. Det kommer också att tydliggöra målsättningarna för vad vi ska klara tillsammans. När vi möter cyberattacker, propagandakrigföring, underrättelseverksamhet och andra utmaningar finns det mycket jobb i närtid att göra. Vi måste ha utsattheten för den enskilde i centrum så att vi förebygger och säkrar tillvaron.

När vi tittar på säkerhetsläget kan vi konstatera att Ryssland på nyårsafton tog ett nytt grepp i sin säkerhetsstrategi för fortsättningen. Det ser väldigt allvarligt ut. En av punkterna är att Ryssland fokuserar på att höja sin livsmedelsförsörjning. Man jobbar för oberoende.

Sverige är Europas mest exportberoende land. Det handlar om att vi måste importera över hälften av de livsmedel vi behöver. Vår egen försörjning fortsätter att minska. Det är en oerhört viktig fråga för vår nation. Det kräver ett oerhört starkt engagemang i kammaren. Vi behöver också en strategi för att vända trenden. Vi behöver öka vår produktion för att minska vårt beroende av omvärlden i händelse av att det skulle bli kris eller avskurna transporter.

Det finns många frågor kopplat till detta. Inte minst gäller det dagens situation. Jag hoppas nu att vi kan föra debatt om vad vi i praktiken är beredda att göra för att vända trenden och minska sårbarheterna.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till Centerpartiets reservation nr 20 och vår gemensamma alliansreservation nr 9.

Jag vill avsluta med att säga att vi tillsammans har att göra många vägval den närmaste tiden. Ju mer vi sätter fokus på de frågor vi diskuterar i dagens betänkande, desto bättre står Sverige rustat för att kunna möta kommande utmaningar. Det gäller såväl civilt som totalt när det handlar om Sveriges beredskap.

(Applåder)

Anf. 68 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag ska i dag tala om Vänsterpartiets syn på krisberedskap med anledning av dagens betänkande.

Det har successivt blivit en allt större åtskillnad mellan försvar och krisberedskap. När kriget definierades bort från hotbilden övergavs den gamla totalförsvarsidé om en samlad och centralt planerad beredskap för kris och krig. Separeringen av militärt försvar och civil krisberedskap

skedde märkligt nog parallellt med att frågor som terrorism, cybersäkerhet, klimatförändringar och naturkatastrofer började ses som delar av en allt bredare säkerhetspolitisk agenda. Hotbilderna blev allt fler och mer komplexa, men den svenska förmågan att hantera dem blev snarare sämre.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, lyfte i samband med utskottets besök förra veckan fram störningar inom el- och dricksvattenförsörjning, läkemedelsförsörjning och livsmedelsförsörjning som områden där allvarliga händelser tydligt riskerar att påverka samhällets funktionalitet. Till detta lade man till nukleära händelser som skulle få stora konsekvenser, vilket inte minst händelserna i Fukushima i Japan för fem år sedan har visat. I ett läge där uppgifter om teleavbrott och elavbrott, liksom larmrapporter om en hårt ansträngd sjukvård, är rena vardagsföreteelser, bör vi åtminstone ställa frågan om Sveriges beredskap för större kriser och katastrofer verkligen är tillräcklig god. Det handlar helt enkelt om vår förmåga att över huvud taget fungera som samhälle i vardag, kris eller krig.

Enligt lagen ska alla kommuner och landsting göra risk- och sårbarhetsanalyser. Genom att statliga myndigheter, kommuner och landsting genomför egna analyser byggs kunskap upp på alla nivåer. MSB reglerar endast i vilken omfattning som myndigheterna ska lämna sin redovisning av risk- och sårbarhetsanalyserna, inte vilken metod som myndigheterna ska använda i sitt analysarbete. De särskilda förmågebedömningarna byggs på självskattningar, vilket innebär att olika myndigheter kan ha resonerat på olika sätt när de har gjort sina bedömningar. De sammanställningar och analyser som görs utgår därför från innehållet i myndigheternas redovisningar snarare än i att jämföra myndigheternas olika bedömningar. Ett första steg är att alla de risk- och sårbarhetsanalyser som kommuner, myndigheter och andra upprättar använder samma metod, utvecklar andra mått än självskattning, och dessa får ligga till grund för en nationell risk- och sårbarhetsanalys.

Sverige är ett för litet land för att inte samordna och koordinera sina resurser. I dag ska försvarets stöd till samhället och andra myndigheter vid behov ske ”inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser”. Branden i Västmanland hade kunnat släckas tidigare om Försvarsmakten tillskrivits uppgiften att hålla viss beredskap för att stödja samhället med brandbekämpning. Så var tyvärr inte fallet.

Vänsterpartiet vill ge Försvarsmakten ett uppdrag att bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer.

”En tryggad livsmedelsförsörjning föreligger när alla människor, vid alla tidpunkter, har fysisk, social och ekonomisk tillgång till tillräcklig, säker och näringsriktig mat för att tillgodose sina kostbehov och matpreferenser för ett aktivt och hälsosamt liv.” Så lyder FN-organet FAO:s definition av livsmedelstrygghet.

Hälften av den mat vi konsumerar i Sverige i dag är importerad. Samtidigt har Sveriges befolkning ökat från 7 miljoner till 9,4 miljoner i dag jämfört med 1950. Under samma period har antalet jordbruk minskat från 40 gårdar per tusen invånare till sju gårdar per tusen invånare. Den brukade jordbruksmarken har minskat från 4 miljoner hektar till drygt 3 miljoner hektar, eller från knappt 600 hektar per tusen invånare till 325 hektar per tusen invånare. Under samma period har beredskapslagren av livsmedel avvecklats. Detaljhandeln har skapat ett just-in-time-tänkande med sina

lager på vägarna. Och den individuella reserven av livsmedel med lång hållbarhet har mer eller mindre försvunnit från våra hem. Alla dessa förändringar ökar vår sårbarhet vad gäller livsmedelsförsörjningen.

Samtidigt ser vi ett starkt växande intresse för produktion och lokal förädling av livsmedel. Det behövs ett långsiktigt och genomtänkt arbete som ökar självförsörjningsgraden, gynnar arbetstillfällena och uppfyller miljöpolitikens mål.

Den finska livsmedelsstrategin är ett intressant exempel. Finnarna har bland annat tänkt till om hur en gård ska fungera även när kris råder och hur livsmedelsförsörjningen ska kunna lösas regionalt.

I arbetet med den svenska livsmedelsstrategin bör det tillföras ett långsiktigt perspektiv i syfte att öka självförsörjningsgraden, gynna arbetstillfällena och uppfylla miljömålen. Saknas livsmedlens roll vid en kris i livsmedelsstrategin har riksdagen ett ansvar för att det perspektivet lyfts in.

En sårbarhetsfråga som sällan diskuteras är tillgången till läkemedel. Sveriges Apoteksförening har gjort en undersökning som visar att hundratusentals kunder tvingas vända i dörren varje månad utan medicin eller gå hem med en annan medicin än den som var tänkt. Bristande hänsyn till krisberedskapsaspekter i avtal i kombination med att man förlitar sig på just-in-time-tänkande har skapat en större sårbarhet. Flera myndigheter har de senaste åren pekat på sårbarheten i bristande lagerhållning både lokalt på apotek och hos grossister.

Privatiseringen och avregleringen av apoteksmarknaden i Sverige har ansetts vara en orsak till att läkemedelsbrist kan uppstå när samarbetet mellan konkurrerande apotek inte går att genomföra eller informationsflödet om läkemedelstillgången inte är öppet redovisat. Sverige har i dag mycket liten inhemsk tillverkning av vacciner och läkemedel och är därmed beroende av import. Vid en allvarlig smitta finns alltså en risk för brist på både förbrukningsmaterial och annan vårdutrustning.

Regeringen har initierat en översyn av apoteksmarknaden, och förslag på hur tillgången till läkemedel ska säkras vore välkommet.

Människan behöver tillgodose vissa grundbehov för att fungera. Vi behöver tillgång till vatten, mat, värme, sömn och trygghet så att det inte uppstår psykiska och fysiska effekter. Samhället är i dag mycket känsligare för störningar än vad det var förr. I dag kan det räcka med ett oväder eller elavbrott för att det ska bli allvarliga problem med försörjningen för många. Även hushållen är sämre rustade för störningar eftersom många inte är förberedda på att klara sig på egen hand utan hjälp från samhällets funktioner. Att som förr ha ett lager av mat hemma är i dag ganska ovanligt. Likaså är möjligheten att ta vatten från egen brunn mycket sällsynt, även utanför staden. Att få den enskilde att vidta konkreta beredskapsåtgärder inför abstrakta hot och risker är svårt. De dagliga behoven går alltid före, och det gäller inte minst för människor som aldrig har upplevt en svår påfrestning på samhället men också för utsatta grupper där vardagen i sig är en utmaning.

Andra länders erfarenheter av nationella informationsinsatser för att stärka den enskildes förmåga vid kriser och svåra påfrestningar bör studeras i syfte att utforma en större svensk informationsinsats.

Ett intressant exempel är den kanadensiska kampanjen att alla medborgare ska klara 72 timmar på egen hand utan myndigheternas inblandning. Den kampanjen har också gett mätbara och konkreta resultat.

Vid en utvärdering av kampanjen svarade 42 procent av respondenterna 2010 att de aktivt letat information om hur man ska agera vid en kris. Fem år tidigare låg motsvarande siffra på 25 procent. År 2010 hade fyra av tio kanadensare gjort i ordning eller köpt en nödväska och upprättat en beredskapsplan. År 2005 låg motsvarande siffra på tre av tio kanadensare.

Även i Sverige har MSB och Civilförsvarsförbundet arbetat i denna riktning, bland annat med en nätutbildning: ”Är du förberedd om krisen kommer?” Men den har fortfarande begränsade resurser och därigenom haft ett begränsat genomslag.

Det kan finnas skäl att se över behovet av att vi lagstiftare tydliggör individens eget ansvar och samtidigt satsar erforderliga resurser för att hjälpa människor både att förstå ansvaret och ge dem verktyg för att axla ansvaret vid en kris.

Jag yrkar bifall till reservation 21.

Anf. 69 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Låt mig först börja med att yrka bifall till reservation 9.

Den här debatten grundar sig på en rapport som vi i försvarsutskottet har låtit göra: *Om krisen eller kriget kommer*. Det är en rubrik som har fått mer aktualitet med tanke på arméchefen Anders Brännströms uttalanden för en tid sedan när han inbjuden till Markstridsdagarna sa att läget är sådant att Sverige kan vara i krig om några år.

Det är viktigt att få in den tanken. Vi i Sveriges riksdag och i samhället i stort har på något vis tänkt oss tanken att vi skulle vara vaccinerade mot att Sverige skulle drabbas av krig. Det är någonting vi tror och hoppas aldrig ska bli fallet. Men jag tror att det är väldigt viktigt att vi i alla instanser, inklusive detta hus, får in en beredskap för att vi faktiskt kan bli drabbade.

Det har också sagts vid flera tillfällen att om exempelvis Baltikum skulle bli attackerat är det önsketänkande att Sverige skulle kunna stå utanför.

Som vi alla vet, herr talman, är en kedja aldrig starkare än sin svagaste länk. I den här frågan, vilket vi har velat påvisa i rapporten, är det civila försvaret en svag länk. Det har under lång tid monterats ned. Under 20–25 års tid har det monterats ned, och det har accelererat – de senaste elva åren eller så har vi varit helt utan. Därför är det hög tid att vi lyfter fram de här sidorna och ser vad vi kan göra för att stärka det civila försvaret.

I rapporten kommer det fram att av länsstyrelserna är det ungefär hälften som tydligt har kommunicerat budskapet om den enskildes ansvar. Av våra 290 kommuner är det ungefär var tredje som har gjort detsamma.

Som förut har sagts här är det viktigt att poängtera den enskildes ansvar. Det finns föregångsländer – Kanada har nämnts här – där man på ett betydligt mycket mer framgångsrikt sätt än i Sverige har fört fram den enskildes ansvar att klara sig själv.

Jag vill också lyfta fram krisberedskapssystemet.

Sommaren 2014 utbröt det som skulle bli den största skogsbranden i modern svensk historia.

Alliansregeringen beslöt i augusti samma år att tillsätta en så kallad skogsbrandsutredning. Utredningens uppdrag var att utvärdera räddningsinsatserna och annat arbete som gjordes i samband med skogsbranden i Västmanland.

Skogsbrandsutredningen pekar på en rad viktiga lärdomar inför framtiden och sätter ljuset på att det i akuta situationer ställs höga krav på en väl fungerade beredskap i samhället.

Här är det viktigt att se att det behövs en tydlig organisation, samordning och klara vägar för kommunikation. Det är viktiga delar för att klara en krisinsats. Det är just vid nationella påfrestningar som medborgarna måste kunna sätta sin tillit till samhällets funktioner.

Vi har fått redogörelser i utskottet som visar på de grava problem som fanns i Västmanland. Man fick nästan intrycket att det var ett under att inte hela Västmanland brann upp. Det är viktigt att de här erfarenheterna tas till vara, att vi vet om ansvarsområdena så att vi kommer bort från stuprören och informationen kan flöda fritt och att det finns en tydlig ansvarsfördelning så att vi tidigare än i fallet i Västmanland kan sätta in rätt åtgärder.

Några ord, herr talman, om det civila försvaret. För att säkerställa och bibehålla samhällsfunktioner i ett skymningsläge är totalförsvarets alla bitar, militära och civila, absolut nödvändiga.

Under alltför många år har arbetet med att planera totalförsvaret uteblivit. Förberedelserna har varit sparsamma eller inga alls, och möjligheterna att upprätthålla någon form av civilt försvar vid en kris är i dag mycket små om några alls.

Planeringen för totalförsvaret måste återupptas, och myndigheters förståelse att på central och regional nivå prioritera och fördela resurser vid höjd beredskap måste utvecklas. Möjligheterna att aktivera totalförsvaret vid en kris måste säkras.

Det civila försvaret förutsätter samverkan mellan Försvarsmakten och ett antal samhällsfunktioner, organisationer, institutioner och företag. Det är någonting som måste övas.

På uppdrag av den förra regeringen pågår för tillfället ett arbete med att återuppta planeringen för det civila försvaret inom länsstyrelser och centrala myndigheter. Det ska vara färdigt nu i juni. I detta arbete är det angeläget att lärdomar och resurser från arbetet med skydd mot olyckor och med krisberedskap används i planeringsarbetet för det civila försvaret.

I Försvarsmakten finns det en lång rad resurser och kompetenser som skulle kunna vara en viktig del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer. Jag vill nämna några exempel.

Försvarsmakten disponerar som allom bekant många helikoptrar – ett drygt femtiotal. Vissa är optimerade för eftersökning och räddning av personer över såväl land som vatten. Exempelvis Black Hawk är en betydande transportresurs för att snabbt flytta personal och materiel till ett område där lokala myndigheters resurser måste förstärkas. De skulle kunna användas på det viset. Vissa av helikoptrarna är utrustade för medicinska uppdrag och skulle kunna bidra vid större olyckor när den civila organisationen för ambulanshelikoptrar är otillräcklig. Det är ett exempel.

Den stora transportkapacitet som finns i form av Försvarsmaktens transportflygplan är också en resurs som i avsevärt större utsträckning skulle kunna planeras in i samhällets beredskapsåtgärder när det gäller olika typer av icke-militära hot.

Ingenjörsförbanden har fordon som är optimerade för att arbeta under extremt ogynnsamma förhållanden och exempelvis röja vägar eller rasmassor. De har också personal som är specialutbildad för att hantera och desarmera olika typer av bomber och sprängladdningar.

Vid många av våra garnisoner finns också speciella terränggående skyddade bärgningsfordon med en kapacitet som överstiger de flesta civila bärgningsbilar. De skulle kunna vara ett bidrag i situationer där sådana egenskaper är värdefulla.

Det sista exemplet jag tänkte ta upp, herr talman, är Försvarsmaktens olika typer av bepansrade personaltransportfordon. De skulle kunna utgöra en värdefull resurs för polisen vid insatser där det föreligger en stor risk för att personalen ska bli beskjuten, exempelvis vid ingripanden mot terrorism.

Herr talman! Det stora problemet i grunden är inte bristande lagstiftning eller författningsstöd. Myndigheter har rätt att begära stöd från varandra. Problemet är snarare olika myndigheters tendens att vilja skaffa egna resurser för alla tänkbara eventualiteter. Detta leder till misshushållning med statens medel, och det är någonting vi inte har råd med i framtiden.

(Applåder)

Anf. 70 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Som du vet, Mikael Oscarsson, kan Försvarsmakten ställa upp i dag. Man får begära det, men det finns redan bestämmelser för det. Förr var det räddningstjänstlagen som återropades, men det finns kvar. Det finns reglerat. Det finns noggranna bestämmelser för hur man begär hjälp från Försvarsmakten med helikoptrar och så vidare. Den lagen finns. Man kan kanske se över den, men den har ju fungerat. Förutsättningarna är bara att man begär hjälp – i tid.

Anf. 71 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Det jag avslutade med att säga, Roger Richtoff, var att det stora problemet i grunden inte är bristande lagstiftning eller författningsstöd. Myndigheter har rätt att begära stöd från varandra. Problemet är snarare olika myndigheters tendens att vilja skaffa egna resurser för alla tänkbara eventualiteter. Detta, Roger Richtoff, leder till misshushållning med statens medel. Det är det jag menar – vi måste bli mycket bättre på att utnyttja de resurser vi har.

Anf. 72 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Jo, Mikael Oscarsson, du inledde med att man skulle se över lagstiftningen. Du talade om det i talarstolen. Men okej.

Då har jag en fråga till dig: När du ser och läser om problemen som har funnits med bränder och annat, ser du då samma sak som jag ser – att MSB borde ha tydligare mandat att samordna verksamheten?

Nu är det ju länsstyrelserna som ska samordna mellan kommuner. Det fungerade så där vid branden, och man övar alldeles för lite.

Kan du kommentera det? Ser du inget behov av en myndighet som samordnar över landet?

Anf. 73 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är faktiskt så att det just nu, as we speak, pågår ett arbete som ska vara färdigt i juni, där Försvarsmakten och MSB tittar på en samsyn och hur man ska kunna återta planeringen.

Jag tror att både en och annan förändring kan behöva göras, vilket jag påpekade i mitt anförande. Det har legat nere i årtionden, så låt oss se vad man kommer fram till och vad som måste göras.

Det vi kan vara överens om är att civilförsvaret som det ser ut i dag inte är okej. Det finns en stor förbättringspotential, och med tanke på det allvarliga läge vi befinner oss i så hastar det.

Anf. 74 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Som vi har hört från tidigare talare handlar det här om beredskap för kris och krig. Det finns många stora frågor i det här betänkandet, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag tänkte börja med att berätta att jag i min profession för några år sedan jobbade på en förskola som förskollärare. Jag och min förskollärarkollega var tillsammans ute på gården när visslan tjöt, och när visslan tjöt släppte han allting, tog ett jätteskutt över staketet och försvann bort emot brandstationen. Där stod jag med alla barnen.

Han hade tur. Han hade rätt utbildning för att kunna vara brandman. Dessutom stämde han in på alla de regler som fanns och som fortfarande finns. Han hade också en positiv arbetsgivare som sa att det är helt okej att du har ett jobb och ändå jobbar deltid som brandman.

Det här har inte fungerat så bra på senare tid när arbetsmarknaden har blivit mycket mer rörlig än vad den har varit tidigare och man åker långa sträckor. Man bor på ett håll, och man arbetar på ett helt annat.

Jag tror att vi måste börja tänka utanför boxen, och jag ser att det äntligen börjar hända. Vår regering jobbar nu med de här frågorna och kan kanske komma fram till andra beslut. Jag tror att det har varit svårt att få in forskningen i kåren. Man har gjort på det sätt som man alltid har gjort, man går till en utbildning man har fått förut, och så släcker man bränder på samma sätt.

I dag kan vi dock göra på andra sätt, och det gäller att hänga med för att göra på bästa möjliga sätt när man släcker bränder. Vi skulle kunna anställa betydligt fler kvinnor, och tack vare det skulle vi också kunna använda andra sätt att släcka bränder.

Jag har besökt räddningstjänsterna i mitt län, och där börjar man fundera över bland annat brandbomber till äldreomsorgen. Det innebär personalen i äldreomsorgen skulle kunna ha med sig en liten kula som de slänger in och som tar bort allt syre. På så sätt kan man få ett brandförlopp som tar slut mycket snabbare.

Det finns många sådana här saker som MSB jobbar med och där man utreder bättre funktioner. Det tar tid innan nya tankar sätter sig, men jag är mycket tacksam för att vi jobbar med de här frågorna, både när det gäller kvinnor och också när det gäller mångfald. Det är sådant vi behöver.

Utbildningen är en del i detta. Utbildningen måste finnas där de som vill ha den utbildningen kan få den. Alla är inte förtjusta i att resa. En del vill faktiskt utbilda sig på hemmaplan, både lokalt och regionalt, och vi måste titta även på dessa delar.

En annan fråga som vi har diskuterat här i dag handlar om den enskildes ansvar. Jag har också en historia om det från när jag var yngre och hade flyttat hemifrån. Mina föräldrar bor i en liten, liten by. En kall vinter

slog det till. Snön blev lite varmare, och det töade på tallar och granar. Allting rasade. Elstolpar, telefonstolpar – allt låg.

På tre dygn kunde jag inte nå mina föräldrar alls. Det gick inte att ta sig in, och vi var också förbjudna att göra det, eftersom elstolparna låg över vägen och man inte visste vad som skulle kunna hända om vi force-rade dem.

Det var tre svåra dygn. Jag visste inte om mina föräldrar hade mat. Men efter tre dygn visade sig att de hade mått gott. De hade skafferiet fullt med det de behövde. Det var inte så svårt.

Vem har ansvaret när det händer? Nu skjuter vi ansvaret från den beredskap vi har haft tidigare, där samhället har tagit ett stort ansvar, ut till den enskilde. Vi har diskuterat många gånger i försvarsutskottet om det är 72 timmar som gäller. Vi har till och med lyckats ta fram en broschyr. Är det så här det ska se ut? Men det finns ingen riktig riktlinje som säger att man ska klara sig ett visst antal timmar eller dagar. Det kan vara både kortare och längre tid, beroende på hur allvarligt läget är.

Jag tycker ändå att det är väldigt bra att vi har lyckats prestera en informationskrift ut till alla kommuner och länsstyrelser så att de kan börja jobba med frågan.

Det handlar också väldigt mycket om hur man ska kunna få ut den här informationen till medborgarna, och det tror jag är den svåraste delen. Informations-spridning är ju inte det vi är bäst på. Det måste vi jobba med.

Det kom ett tillkännagivande, och regeringen utreder även denna fråga. Vi är ivriga, och jag hoppas att även regeringen är det och snart levererar angående hur det här ska vara och hur vi ska klara oss.

I den här delen jobbar även våra 18 frivilliga försvarsorganisationer, varav 14 även jobbar åt MSB och frivilligheten. Vi måste vara rädda om dessa organisationer. De har ett tufft liv där ute, och jag vet att alla vi här i salen vurmar för frivilligorganisationerna och tycker att de ska hjälpa oss väldigt mycket.

Men det är inte alltid så det ser ut. De behöver ett stort kansli för att klara av sin medlemsvård och rekrytering. De måste ha en verksamhet, och de måste hela tiden sträva efter att sänka kostnader. Vi använder dem bara vid behov, men de behöver också träna och öva, inte bara under krisen utan också när det gäller ledarskap och de delarna, och de måste se sina brister och lära av dem, precis som vi alla gör.

Jag vill också passa på att ge MSB en eloge. Krisinformation.se och mobilappen har varit av avgörande betydelse; där har jag många gånger kunnat läsa att det har varit halt i stora delar av landet, att det har varit översvämningar eller stormar och andra varningar. Den har fungerat alldeles utmärkt. Jag tror att vi alla, när vi kan, måste ta ett ansvar för vad som informeras via den appen och också göra den välkänd för alla. När man kan få information i förväg kan man nämligen hantera en kris på ett betydligt bättre sätt än annars.

Jag skulle vilja ägna inte bara tio minuter utan mycket längre tid åt att tala om vår livsmedelsförsörjning. Tillsammans med LRF och lantbrukarna har jag varit ute på en mängd olika besök ute i länet ett antal måndagar. Detta resulterade i att jag till slut hade en journalist i mitt kök. När vi hade druckit kaffe en stund sa han: Öppna skafferiet, så får vi se hur länge du klarar dig. Jag öppnade skafferiet, och ni ska veta att jag klarar mig längre än 72 timmar. Jag klarar mig säkert en bra bit över 14 dagar,

för jag är beredd på det mesta. Men jag tror inte att de flesta har det på det viset.

Om vi ska få en försörjningsgrad i landet på livsmedel och vatten som gör att vi kan klara oss en längre tid måste vi också fundera över vad våra lantbrukare står inför. De har en mängd bekymmer som de måste klara, alltifrån priserna på mjölk och kött till jordbruksstödet, som borde betalas ut i tid de tider man har blivit lovad, och kommunikationerna mellan gårdarna, som heller inte är så enkel.

Man måste alltså ha ett visst antal djur eller leverera ett visst antal liter mjölk för att man ska kunna skicka iväg det; annars får man gå ihop med sina grannar. Det är alltid ett plus att samverka, tycker lantbrukarna, men det gäller att man har grannar som har samma mängd djur så att man kan få ihop en anseelig summa.

Det fattas alltså slakterier och mejerier i min del av landet, och vi borde fundera över hur vi skulle kunna lösa de bekymren. Det handlar också om storskaligheten som vi kan se i södra Sverige kontra den småskalighet som man ser i andra delar av landet, där det finns både diken och gärdesgårdar som stoppar upp och gör det betydligt svårare.

Vi har också problemen med rovdjur i vissa delar, till exempel där jag lever och bor. Rovdjuren förökar sig i den delen av landet där jag befinner mig.

Allt detta gör att väldigt många lantbruk bestämmer sig för att det inte är lönsamt längre. Jag har en nära bekant som lägger ned sitt lantbruk precis nu i dagarna. Det handlar om 35 kor som inte längre kommer att finnas i hennes bruk. Det betyder att vi får en mindre del.

Jag önskar att vi kunde ta ett stort ansvar för denna del så att vi på sikt kan trygga försörjningen. Jag vet att det finns lösningar. Det finns betydligt fler lösningar om vi bara orkar se lite utanför boxen. Jag hoppas att regeringen snart kommer att se till att alla får del av de lösningar som är på gång.

Anf. 75 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, som tar upp många viktiga frågor. Det är positivt att Åsa Lindestam lyfter upp de grundläggande försörjningsfrågorna och kopplar ihop det med krisberedskapsfrågorna på ett så bra sätt.

Efter förra årets förhandlingar på den militära sidan konstaterar vi bland annat att vi kommer att återkomma till de ekonomiska förutsättningarna för totalförsvaret och den civila sidan.

Mina frågor till Socialdemokraterna är: Var ligger ambitionsnivån utifrån den verklighet som målas upp i anförandena här i debatten men också kommande utmaningar som vi vet att vi måste hantera när det handlar om hur mycket pengar regeringen är beredd att anslå för detta arbete? Vilka konkreta målsättningar kan vi ta oss an i det kommande arbetet?

Den enskildes perspektiv är oerhört viktigt. Med den sårbarhet som finns, där transporter lätt kan skäras av och hamnar kan blockeras på olika sätt och av olika anledningar i kris- eller krigstid, går det väldigt fort att tömma de lager som finns på hyllorna i affärerna.

Det vore intressant att höra hur regeringen tänker analysera och ta sig an denna sårbarhet för att förebygga så mycket som möjligt och säkerställa

att transporter av livsmedel kommer fram och även vilka åtgärder som ingår i de lösningar som Åsa Lindestam beskrev för att kunna höja vår egen produktion av livsmedel, vilket är oerhört viktigt.

Anf. 76 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan!

Det är bra att få utveckla lite till här. Ambitionsnivån för vår regering är hög just nu. Jag vet att vårt statsråd Bucht jobbar hårt nu för att få till en livsmedelsstrategi, vilket vi aldrig haft tidigare. Han kommer att leverera denna strategi.

Om jag har förstått rätt har han satt som mål att öka livsmedelsproduktionen i Sverige, vilket gynnar allt det som vi i försvarsutskottet önskar. Det betyder att han tittar på alla de delar som Daniel Bäckström räknade upp – hur man transporterar, hur gårdarna är placerade och vilken gröda som odlas.

Livsmedelsstrategin är ännu inte presenterad; den är på väg. Men Bucht har varit ute i landet – jag har lyssnat till honom. Han beskriver många av de delar som vi behöver ta till oss. Jag har bjudit in honom till mitt län för att ta del av de problem och glädjeämnen som vi har. Jag tror att vi kan göra mycket mer. Detta gör vi på kort tid. Han har varit statsråd i ett och ett halvt år och redan hunnit så här långt. Han har lovat att leverera strategin.

För att gå tillbaka till dig, Daniel Bäckström, har ni suttit i regeringen i åtta år och inte lyckats med den delen. Vi har inte fått någon leverans när det gäller hur det ska vara, och vi ser att siffrorna bara har blivit sämre och sämre. Nu är vi tvungna att vända detta, och därför har statsrådet Bucht tagit itu med det.

Utifrån den snöstorm som var i New York för några veckor sedan kommer jag ihåg hur hyllorna såg ut. Det kan vi inte ha, utan vi måste se till att det löser sig på något vis så att människor har de livsmedel de behöver i affärerna.

Anf. 77 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Med rådande mjölkkras för svenska mjölkproducenter – vi är inne på femte kvartalet nu – är det oerhört allvarligt när staten inte kan gå in och säkerställa att utbetalningarna av EU-stöden sker. Det påverkar likviditeten kraftigt.

I en situation som redan är kännbar för Sveriges mjölkproducenter, sedan ett år tillbaka, blir det ännu kämpigare. Regelverken för EU-stöd har varit otydliga och fortsätter att förändras på olika sätt. Är det detta som Åsa Lindestam menar att regeringen tar ansvar för?

När det gäller att kunna säkra och utveckla produktionen i Sverige har vi olika verklighetsuppfattningar, för jag har ännu inte sett det kraftfulla ledarskapet från ministerns sida när det handlar om att konkret se till att man får förutsättningar.

Sedan går det alltid att återvända till tiden som varit. Det brukar regeringens företrädare ofta göra här i kammaren i stället för att lägga fokus på vad som faktiskt behövs för de kommande 8, 16 och 24 åren. Här saknar vi svaren, och därför är denna debatt oerhört viktig när det handlar om livsmedelsförsörjning, minskad sårbarhet och vilka praktiska åtgärder som samarbetsregeringen nu planerar att vidta.

Kommer Åsa Lindestam, när det gäller stödet till frivilligorganisationerna, att verka för att vi kan höja anslagen till dem i närtid så att de kan vara ett smörjmedel för att utveckla totalförsvarsförmågan och folkförankringen i arbetet, så att vi kan nå och engagera många fler svenskar i vårt gemensamma fokus?

Anf. 78 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Ja, Daniel Bäckström, jag tror att det är en mjölkkras. Jag ser den, också i min närhet. Det beror på att det EU-system som vi har i dag inte har fungerat som vi hade trott och tänkt. I stället ställer det till så att de kvoter man hade kunnat vara överens om inte finns längre. Det har också gjort att systemet med utbetalningar har ställt till det, för man har hittat nya regler.

Jag beklagar verkligen att lantbruket inte får det stöd som behövs ekonomiskt inom den tid som satts. Det tycker jag att det borde ha fått på något vis. Även om man inte har kunnat utbetala hela summan har jag förstått att man ändå hade kunnat betala ut en viss del. Det har man inte gjort, utan man har väntat.

Det finns ett datasystem som inte stöder de regler som gäller, så man jobbar för fullt för att förändra det. Om jag har fått rätt information kommer utbetalningarna att ske i maj, vilket är beklagligt, för det är mycket senare än vad man hade tänkt. Men så ser det ut just nu.

Ett kraftfullt ledarskap, sa Daniel Bäckström. Det tycker jag att vi har om vi kan leverera en livsmedelsstrategi som kan visa på de problem som finns. Leverans är att vara kraftfull som ledare. Där finns det brister på andra sidan men inte i den regering som sitter just nu.

Frivilligorganisationerna gör ett fantastiskt jobb. Det tror jag att vi är överens om. Bekymret med frivilligorganisationer är att försöka jobba tillsammans med dem som efterfrågar deras tjänster och samtidigt, när det inte är kris, kunna ha förmågan att såväl öva och träna som hålla ihop en hel medlemsorganisation. De finns i både stort och smått. Det blir ett bekymmer när de regler som vi har i dag, som gjordes för något år sedan, inte kan fungera fullt ut. Där finns lite att se över.

Anf. 79 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! När jag hör Åsa Lindestam säga att det kommer en livsmedelsstrategi så småningom kommer jag att tänka på det gamla goda uttrycket: Låt oss hoppas att kon inte dör medan gräset växer.

Herr talman! Totalförsvarspolitiken är otroligt mångfasetterad. Vi har rört oss från områden som apoteksreformen över Dubaifrågan här de senaste minuterna. Det tycks som om det finns tillfredsställelse för alla politiska intressen inom ramen för begreppet totalförsvar.

Jag har två stycken frågor till Åsa Lindestam. Vi hade ett studiebesök på MSB i utskottets regi för en vecka sedan. Då blev vi informerade om att inriktningen nu är att det ska bli en försvarsmaktsövning 2017, och sedan ska det bli en totalförsvarsövning 2024.

Åsa Lindestam har nu talat varmt om de ambitioner som finns i den nya regeringen på det här området. Då vill jag fråga: Är det en rimlig ambition att vi har en första totalförsvarsövning om jämnt åtta år från nu?

Den andra frågan gäller Försvarsmaktens stöd till det civila samhället, som flera talare har varit inne på. När jag strax efter branden i Västmanland

2014 besökte helikopterflottiljen i Luleå fick jag veta att det faktum att Försvarsmakten inte får vara dimensionerande i sitt stöd till det civila samhället har lett till att man exempelvis inte kan semesterplanera för att det ska bli skogsbrandsläckningar under sommaren, fast alla är fullt införstådda med att de kommer varje sommar, så att Försvarsmakten får rycka ut.

Är Åsa Lindestam beredd att vidta åtgärder för en översyn av den gällande stödförordningen, som reglerar de här förhållandena?

Anf. 80 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Ja, Allan Widman, det är sant att vi var på MSB och fick mycket god information om vad de är och vad de gör just nu. Det viktigaste för alla delar i totalförsvaret tror jag är att man får öva. Om man sätter en del längre fram eller gör mindre övningar nu och sammanför dem och ser vilka resultat det har gett och analyserar de brister som man har, tror jag att det är det bästa vi kan göra. Vi behöver öva i både stort och smått. Vi ser också de utvärderingar som har kommit, bland annat från branden i Västmanland men också från andra övningar. Det som är svårt för vår del är ledarskapet på högre nivå och hur ansvarsprincipen ska utnyttjas. Då tänker jag särskilt på branden i Västmanland.

Allt detta behöver vi veta mer om, hur det skulle kunna vara. Jag tror att vi alla funderade mycket när vi följde branden, när branden gick från en viss kommun till en annan kommun och över till en tredje och en fjärde, och det sedan också gick upp till en länsstyrelse. Det gäller hur man ska kunna klara de delarna. Man ser, vare sig det är skarpt läge eller övning, att det finns punkter där det fortfarande brister. De delarna måste vi på något sätt ta fatt i och försöka hitta den rätta lösningen för hur vi gör på bästa sätt.

Vi ser i andra länder att man har andra lösningar. Vi kanske måste se ut över världen och se om det finns ännu bättre lösningar. Jag har varit i Brasilien och tittat på hur de har hanterat vissa saker. Jag kan se att de i vissa delar ligger före oss. Jag tror att vi kan hämta hem mycket kunskap. Men vi måste absolut analysera det som har hänt.

Anf. 81 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! För 14 dagar sedan gjorde försvarskommittén ett annat studiebesök hos Totalförsvarets forskningsinstitut i Kista. Då var budskapet från myndighetens experter på Rysslandsfrågan mycket tydligt. Man sa att Ryssland just nu ställer om för krig. Vi diskuterade olika tidsperspektiv. När jag uttryckte oro för de kommande åren fanns det de på FOI som uttryckte oro för de kommande månaderna.

Nu säger Åsa Lindestam till mig – jag kan inte uppfatta svaret på annat sätt – att det är rimligt att ha en totalförsvärsövning år 2024, åtta år från i dag. Enligt min bedömning, herr talman, är det inte alls rimligt. Jag utgår från att Åsa Lindestam är beredd att tillsammans med andra i försvarskommittén medverka till att ambitionen på den här punkten höjs.

Slutligen ställde jag en fråga om Försvarsmaktens stöd till det civila samhället och exemplifierade med hur man tolkar den reglering som finns i stödförordningen om att Försvarsmakten inte får dimensionera sin verksamhet för civilt stöd och att det leder till att man inte ens kan göra en semesterplanering för att släcka skogsbränder.

I Försvarsberedningen var Åsa Lindestam tillsammans med mig och alla andra partier överens om att det borde ske en översyn. Nu måste jag på nytt fråga Åsa Lindestam: Ska en sådan översyn ske, eller bör den ske?

Prot. 2015/16:81

16 mars

-----

*Beredskap för
kris och krig*

Anf. 82 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det stämmer att vi var på besök hos FOI och fick mycket bra information även från dem, bland annat om Ryssland. Allan Widman kanske kommer ihåg när vi gjorde en resa och träffade personer i Moskva. De frågor som de hade till oss handlade bland annat om livsmedelsförsörjningen. Det var 2012–2013 som vi var där. Då diskuterade man livsmedelsförsörjning men också transporter med oss.

Nu drar Allan Widman slutsatsen att när man pratar om det i dag betyder det krig. Det kan vi återkomma till och resonera om, hur det skulle kunna vara. Jag är inte säker på att det är den slutsats som man alltid kan dra – om man pratar om livsmedelsförsörjning betyder det krig – för det pratar vi också om här och nu för Sveriges räkning, och det kan ändå inte betyda att vi ska ha ett krig. Jag tycker att slutsatsen är lite konstig. Men vi kan säkerligen återkomma och diskutera vad som händer där ute och vad vi borde göra.

När det gäller övningarna vill jag säga igen att jag tror att man måste öva många olika saker. Jag har inte en full lista på alla de övningar som gäller totalförsvaret. Den stora övning som du pratar om längre fram må vara, men det finns mängder av övningar innan dess som man gör tillsammans. Jag tror att alla de behövs för att lägga ihop vad som händer.

Anf. 83 JAKOP DALUNDE (MP):

Herr talman! Under de senaste åren har flera allvarliga naturkatastrofer inträffat i Sverige. En av de stora utmaningar som vi står inför, som en konsekvens av ett förändrat klimat, är ett mer extremt väder med ökade risker för naturolyckor. Under sommaren 2014 startade en brand i Västmanlands län som kom att bli den största branden i svensk modern historia. Det hade före branden varit mycket torrt med hög temperatur, och därför var det extremt stor brandrisk enligt SMHI:s riskklassdefinition.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap slår i en rapport fast att ett varmare klimat kommer att leda till en ökad brandrisk i Sverige. Framför allt kommer det varmare vädret att göra att brandsäsongen blir längre, med fler möjliga dagar för antändning. Myndigheten varnar också för att släckorganisationen inte kommer att räcka till om risken för flera parallella bränder ökar.

Men, herr talman, vi ser också andra exempel. I Målilla mellan Hultsfred och Mariannelund ledde skyfallet häromåret till höga vattennivåer i Emåns biflöde Brusaån och Silverån. Skyfallet där fick till följd att stora delar av östra Småland kom att läggas under vatten. Mälarens och Göta älvs utlopp samt Skåne är andra områden som är särskilt känsliga för stigande vattennivåer. De områdena är också några av Sveriges mest tätbefolkade. När de områdena drabbas av översvämningar hotar det stora och viktiga samhällsvärden. Det kan bli starka skador på våra samhällen.

Den ökade översvämningsrisken drabbar framför allt strandnära bebyggelse, vägar och järnvägar. Annan infrastruktur, som dammar, industri och jordbruk, är också utsatt. Dricksvattenförsörjningen riskerar att slås ut. Översvämning av elstationer kan också leda till långvariga elavbrott.

Kostnaderna för detta kan bli mycket höga, om vi står passiva inför detta och det blir allt fler katastrofer i form av skogsbränder, stigande vattennivåer och fler skyfall. Men, herr talman, om vi redan nu planerar för att rusta våra samhällen starka för detta kan vi vara resilienta mot ett förändrat klimat och spara både pengar och mänskligt lidande.

Alla samhällets sektorer och funktioner kommer att påverkas av ett förändrat klimat. Vägar, järnvägar, energisystem, kommunikationer, vatten och avlopp, jord- och skogsbruk, vård och hälsa samt ekosystem kommer att utsättas för nya förhållanden och påfrestningar.

Denna typ av väderrelaterade katastrofer har alltid förekommit, men klimatforskningen visar att extrema väder kommer att ske allt oftare och bli mer omfattande än tidigare. Detta visar FN:s klimatpanel mycket tydligt i sin senaste rapport.

Temperaturen har redan stigit med 0,7 grader, och utsläppen fortsätter att öka. Globalt ser vi att följden blir ett allt varmare och blötare klimat som leder till fler översvämningar, ökad smittspridning, fler skogsbränder och mer frekventa värmeböljor.

Vid FN:s tredje världskonferens om katastrofriskreducering i Sendai i Japan förra året medverkade Sverige tillsammans med 187 andra länder till ett nytt ramverk för katastrofriskreducering – Sendai Framework for Disaster Risk Reduction. Detta nya ramverk syftar till att göra världen säkrare mot naturolyckor och katastrofer genom att reducera risker och arbeta förebyggande när det gäller konsekvenserna av naturolyckor. Målet med detta arbete är att förluster i liv, egendom och hälsa samt i ekonomiska, strukturella och sociala tillgångar ska minska påtagligt till 2030.

Men hur arbetar vi i Sverige med detta? Många kommuner och lands-
ting har påbörjat ett viktigt arbete på detta område – att skydda sina samhällen mot naturolyckor. Men det blir alltmer tydligt att många har svårt att klara av dessa investeringar rent finansiellt.

Herr talman! Därför är jag mycket stolt över att regeringen nu satsar på att bygga ut detta stöd, i ett första steg med 80 miljoner, till kommunernas arbete med förebyggande satsningar på att skydda våra samhällen mot naturolyckor. Detta är alltså ett första steg, och jag ser fram emot att regeringen kommer tillbaka med ytterligare satsningar under mandatperioden.

Anf. 84 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Det är oerhört viktiga områden som Jakop Dalunde belyser i sitt anförande. En tanke slog mig i fråga om kopplingen till det säkerhetspolitiska läget, klimatförändringarna och de konsekvenser som till exempel svälten i Etiopien efter ett år av mycket allvarlig torka kan ge för Nordafrika, för folkvandring och inför kommande vårsädd där många saknar utsäde. Det är ett exempel av många som bekräftar det som Jakop Dalunde tar upp om att detta är oerhört stora utmaningar.

Som jag nämnde tidigare i debatten har jag själv en viss erfarenhet av hur det är att stå med vatten över huvudet i bygder där mycket kraftiga regn förorsakar stora översvämningar. Kopplat till både inflödet till Väneren och angränsande utflöden är detta en oerhört stor problematik, och den tycks återkomma. Regleringen, både det stora systemet och de mindre dammarna, följer inte alltid med. Det tar tid att vända när en översvämning väntas och inträffar.

Det är oerhört positivt att det finns pengar för kommuner att söka till åtgärder. Jag ska nämna Arvika som ett exempel. Där har man tagit investeringsbeslut om drygt 100 miljoner för att bygga in och säkerställa den inre hamnen med en stor damm. Detta har man, vad jag förstår, gjort utan statlig medfinansiering.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Jakop Dalunde. Hur mycket räknar Miljöpartiet med att det kan behöva betalas ut från staten för att man faktiskt ska få till förebyggande åtgärder när det finns risk för översvämningar i närtid?

Anf. 85 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Bäckström för den utmärkta frågan. Jag uppskattar också kopplingen till omvärlden. Vi från Miljöpartiet brukar ofta bli anklagade för att vi stoppar in klimatet så fort vi ska tala om någonting.

Man kan till exempel titta på den arabiska våren, som man skulle kunna säga började i Tunisien med att en man tände eld på sig själv i protest mot regeringens arbete och verksamheten där. Det var såklart en protest mot själva politiken. Men skälet till att denna protest ägde rum just då skulle man, enligt många forskare i dag, kunna härleda till att det på grund av klimatförändringarna blev allt svårare att leva på landsbygden i Tunisien. Detta ledde till en urbanisering och en större utsatthet koncentrerad till en viss stad, som sedan blev en grogrund för denna typ av revolt.

Man skulle också kunna göra en liknande passus när det gäller kriget i Syrien. Skälet till revolten mot Asadregimen var såklart i huvudsak den repressiva politik som regeringen har fört. Men att revolten skedde just där och då beror på, säger många forskare i dag, att klimatförändringarna leder till förtorkning på landsbygden och att det blir svårare att ha jordbruk. Det blir en urbanisering och en kritisk massa för revolt i de stora städerna.

Jag är helt övertygad om att vi, om vi inte hejdar klimatförändringarna, kommer att se liknande effekter i land efter land runt om i världen. Vi måste därför göra allt vi kan för att stoppa klimatförändringarna, så att vi inte behöver se den typen av revolter där mänskligt liv blir omöjligt.

Anf. 86 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Det är oerhört viktigt att vi jobbar med klimatförbättrande åtgärder globalt och också lokalt här i landet. Men den kortsiktiga frågan är hur riksdagen och vi som utskottsrepresentanter för dessa frågor tänker när det handlar om att stötta det lokala arbetet här och nu för att kunna möta de redan pågående klimatutmaningarna när det handlar om bland annat översvämningar.

I bygder som Gillbergadalen har jordbrukare under vissa perioder stora arealer under vatten. Det påverkar både produktionen och värdet på marken, och inte minst innebär det en osäkerhet för jordbrukarna om huruvida de kan bedriva sin verksamhet. Det påverkar också kommuners möjligheter att planera. Den fysiska investering som behöver göras är ofta mycket stor för att dimensionera verksamheterna.

Ansvarsprincipen har ofta diskuterats här i kammaren. Vem ska ta ansvar för det som behöver göras? Ofta sägs det att det är den som får den största effekten som behöver ta det. Men ibland handlar det om grannens

pump, om grannkommunens vatten som passerar eller om vårt vatten som passerar någon annanstans. Det är svårt att definiera var ansvaret ligger.

Vi kan ändå konstatera att staten har ett jätteansvar i förhållande till helhetsperspektivet. Staten har också ett ansvar för att säkerställa att aktiviteter som innebär konkreta åtgärder genomförs.

Det är många kommunföreträdare runt om i landet som har samma frågeställningar just nu. Då är det oerhört viktigt att veta vad Miljöpartiet tänker när det gäller dimensionering av pengar, för att man under de närmaste åren ska kunna möjliggöra att detta blir konkret.

Jag skulle vilja skicka med Jakop Dalunde en annan fråga: Hur minskar vi sårbarheten på landsbygden? Det handlar om att utveckla matproduktionen. Det handlar också om att utveckla den småskaliga energiproduktionen. Då är det intressant att få veta: Hur tänker ni i fråga om småskalig vattenkraft?

Anf. 87 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Ledamoten Bäckström frågade vem som har ansvar. Jag ska svara på den faktiska frågan, men jag vill först göra något slags historisk passus.

Vi hade en borgerlig regering i åtta långa år. Deras huvudsakliga politikinriktning handlade om att sänka skatterna och därmed minska möjligheterna att satsa resurser från statens sida på att stödja kommunerna. De valde också att göra ganska omfattande förändringar i socialförsäkrings-systemet på statlig nivå, vilket i stor utsträckning kom att belasta kommunernas sociala arbete och göra deras arbete mycket svårare och försämra deras ekonomiska förutsättningar att bedriva ett arbete i detta sammanhang.

Då ska jag övergå till själva frågan: Vad gör vi? I budgeten för 2015, som regeringen lade fram hösten 2014, fanns det substantiella satsningar på att stärka kommunernas arbete för skydd mot naturolyckor. Denna budget valde Centerpartiet tillsammans med de andra borgerliga partierna och Sverigedemokraterna att rösta emot. Därför blev det inga satsningar för 2015. Det var beklagligt.

Därför är jag mycket glad över att budgeten för 2016 går igenom, och där finns det 80 miljoner till kommunerna för att stärka deras arbete för skydd mot naturolyckor. Jag ser fram emot att kunna stärka detta ytterligare i budgeten för 2017 och för 2018.

Om Centerpartiet vill samarbeta om denna typ av satsningar vore det ypperligt välkommet.

Anf. 88 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 19.

Vi debatterar ett motionsbetänkande med 21 olika punkter om beredskap för kris och krig. Många olika delar av den totala beredskapen belyses. Jag kan säga några ord om makronivån – den totala beredskapen.

Jag är glad att vi nu inte längre är ensamma om att förespråka ett invasionsförsvar. I dag finns det majoritet i kammaren för att vi ska återta invasionsförsvaret. Försvarets viktigaste uppgift är åter att försvara Sverige med första utgångspunkt i vårt land-, luft- och sjöterritorium.

Jag är besviken över att politiker innan SD kom till riksdagen avvecklade invasionsförsvaret. Det kostar nämligen att hålla en ojämn säkerhetspolitisk kurs – att först avveckla och sedan återta. Lika illa är det att det civila försvaret avvecklades. Det är resursslöseri nu när vi ska återta det civila försvaret, men vi kan inte backa bandet. Låt oss därför satsa både resurser och tankekraft på att återta invasionsförsvaret och det civila försvaret.

Försvarsberedningen menar att det nya civilförsvaret kan bli ganska billigt och ledas genom nätverkande mellan myndigheter. Stopp och belägg, säger vi – det kommer aldrig att fungera optimalt att leda det civila försvaret i större kriser genom nätverkande mellan myndigheter. Det måste finnas ansvariga chefer som övas regelbundet. Dessa chefer är då civila befälhavare, precis som de militära befälhavarna. Vi anser att myndigheten Civilförsvarsstyrelsen ska återtas, med befälhavare på samma nivåer som den militära organisationen samt även i ett finmaskigare nät. Andra hörnspelare i civilförsvaret är beredskapslager och driftvärn.

Vi väntar och väntar på att regeringen ska presentera sitt förslag till nytt civilt försvar, herr talman. Kan vi inte ens få veta när förslaget kommer?

Den stora bilden, helheten, är viktig, men detaljerna i vår beredskap för kris och krig är också viktiga. Därför ska jag tala om varför vi tycker att det är riktigt att titta vidare på ett antal yrkanden i betänkandet.

På grund av ökande terrorism har folksamlingar och trängsel blivit ett problem. Stadsplaneringen bör ta fasta på detta, och rätten till tillgänglighet bör kompletteras med en rätt till frångänglighet. Man ska i så liten utsträckning som möjligt tvingas vistas i trängsel och på svårutrymda platser. Larm som signalerar utrymning bör inte ha endast ljud utan även ljus.

Ett tillfälle då man inte önskar frångänglighet är när blåljusfordon behöver komma snabbt fram i bostadsområden. Det finns olika system med taggar som funkar på de flesta bomlås och bommar som brandbilar kan knäcka. Det finns bommar som kan köras förbi om man utnyttjar förberedd terräng. Icke förty finns det anledning att se över möjligheten att ta fram ett nationellt låssystem för vägbommar.

Antalet katastrofer ökar globalt. Sverige är förskonat på så vis att våra naturkatastrofer är av mindre magnitud än på andra ställen. Vi bör dock ta höjd ekonomiskt för att större katastrofer kan ske även i Sverige. Såväl stat, landsting och kommuner som privata ska därför kunna ge bidrag till särskilda fonder avsedda för ersättning vid naturkatastrofer i Sverige.

I händelse av ett storskaligt militärt angrepp på Sverige kommer naturligtvis all infrastruktur att utsättas för svåra påfrestningar. Denna känslighet kan vi behandla på olika sätt. Vi kan ha redundanta system, vi kan skydda våra anläggningar och vi kan ha lokala ersättningssystem.

Ett lokalt ersättningssystem som bör prövas är särskilda reservkraftnät, strategiskt placerade och med viss radie. Forskning visar att särskilda reservkraftnät med en viss radie är kostnadseffektiva när det finns flera samhällsviktiga verksamheter nära varandra. När det gäller den storskaliga produktionen av el i kärnkraftverk och vattenkraftverk bör skalskyddet mot fredstida och krigstida sabotage utvecklas.

Om vi ser tillbaka så långt som till när vi satte upp vårt civilförsvar förra gången, på 1950-talet, var nästan 900 000 människor placerade i ci-

vilförsvaret. 450 000 människor var placerade i det allmänna civilförsvaret, 120 000 var placerade i hemskyddet och 200 000 var placerade i verk-skyddet. 3 miljoner människor skulle kunna evakueras ur våra städer vid krig.

I mitten av 1980-talet blev befolkningsskyddet ett kommunalt ansvar. Den lednings- och undsättningsorganisation som övades med hjälp av pliktlagar uppgick år 1990 till 200 000 personer. Våra föräldrar och far- och morföräldrar byggde ett starkt civilförsvaret som nu har avvecklats helt. Man ska tänka sig noga för innan man avvecklar något helt.

De 65 000 skyddsrum vi har kvar kostade 200 miljarder kronor att bygga. De är fortfarande en resurs att värna. En skyddsrumavgift skulle möjliggöra tätare besiktningar av skyddsrummen.

Anf. 89 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Jag noterar bland motionerna i betänkandet att sverigedemokraten Kent Ekeröth har föreslagit att varken polis eller brandkår ska tillåtas att bedriva riktade kampanjer i syfte att rekrytera personer från minoritetsgrupper eller av ett visst kön. Jag skulle vilja fråga varför man föreslår detta.

Om ambitionen är att ta bort fokus på ökad etnisk mångfald och ökad andel kvinnor, vilka konsekvenser kommer det att få för jämställdhets- och mångfaldsarbetet ute i landets samtliga kommuners räddningstjänster? Det är ändå så att vi har 3,8 procent kvinnor bland räddningstjänstpersonalen, och det är en siffra som behöver stiga. Om man då föreslår att det ska vara samma antagningskriterier för kvinnor och män som söker sig till räddningstjänster är min fråga vad det får för konsekvenser för antalet sökande framöver.

Anf. 90 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vår grundsyn är att vi inte bör diskriminera vid antagningar. Det viktiga med dessa funktioner, som exempelvis brandkår, är ju att vi söker funktion. Brandmän utsätts för väldiga påfrestningar; de måste ha bra kondition, vara starka och klara att jobba hårt under lång tid. Vi är jättegglade för de tjejer som klarar proven, men det finns ju ingen anledning att sänka villkoren för antagning. Då sänker vi nämligen kvaliteten på brandkår och räddningskår, vilket vi inte vill.

Sedan vet jag också att väldigt många kvinnor inte vill bli kvoterade till tjänster. Man vill veta att man får en tjänst för att man är bäst för platsen. Det gäller även invandrare – man vill inte kvoterats in. Kvoterings-tänkandet tror jag är en återvändsgränd, och den tycker jag att Centerpartiet borde lämna.

Anf. 91 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Som jag uppfattade förslagen i motionen och i tänket från Sverigedemokraterna handlar det om att styra hur myndigheterna ska jobba med mångfaldsarbetet. Man vill begränsa myndigheternas möjlighet att driva särskilt riktade projekt för att kunna inbjuda fler att inspireras av att söka sig till det polisiära yrket och också till räddningstjänsten.

Man bedriver ett arbete bland annat i Malmö som kallas Risk, Räddningstjänsten i samarbete med kidsen. Det är ett resultat av en samverkan mellan högstadieskolor i Malmö och Räddningstjänsten Syd. Det är ett exempel på en aktivitet för att nå fler med kopplingar till olika människor i Sverige. Över 20 procent av den svenska befolkningen har anknytning till utlandet.

Då är det oerhört viktigt att man har en bredd när det gäller språkkunskaper, inte minst i räddningstjänsten, som jobbar hårt för att hjälpa alla människor i Sverige. Man måste kunna kommunicera på olika språk vid insatser, inte minst kopplat till migrationsarbetet. Därför är det viktigt att det är fler inom räddningstjänsten som behärskar andra språk än svenska.

Sverigedemokraterna föreslår då att man ska begränsa myndigheternas möjlighet till riktade kampanjer. Det är anmärkningsvärt, anser jag. Det främjar inte det aktiva arbete som behövs. Kommunerna som arbetsplats ska ju präglas av demokratisk anda och goda villkor. Ibland krävs det en extra ansträngning för att nå vissa grupper och för att långsiktigt kunna utveckla det kommunala arbetet.

Anf. 92 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Att skapa mångkultur i något hänseende har ju aldrig varit vårt partis mål. Det är andra partier som står för det. Det utmärker Sverige att det finns partier som verkar för mångkultur. Länder som Tyskland, Frankrike och England har sagt att man inte längre verkar för mångkultur. Mångkultur är farligt.

Det vi vill verka för är en bra integration. Bra integration av människor som har invandrat sker framför allt på arbetsplatser och i skolor.

Det har förekommit experiment och lekstugor – tycker jag att man kan kalla det för – militärt, polisiärt och inom räddningstjänsten. Man sänker kraven för vissa vid antagandet. Det är klart olämpligt. Det ska vara samma villkor för alla. Vid antagning till det militära eller polisiära eller till räddningstjänsten – som har en angelägen uppgift att utföra – är det viktigt att man uppfyller de kriterier som inte är uppställda för skojs skull. Dessa kriterier anger vad man bör klara för att fungera i tjänsten.

Vi är inte för några lekstugor, nej.

Anf. 93 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Mycket klokt har sagts i debatten i dag. Man har pratat om det enskilda ansvaret, utbildning, behovet av fler övningar, livsmedelsförsörjning och annat.

Det som jag främst vill ta upp är min motion och reservation 9, som gäller att det behövs en översyn med syfte att identifiera ansvaret.

Riksrevisionens rapport visar att det behövs mer arbete med risk- och sårbarhetsanalys och fler övningar.

Åsa Lindestam var inne på livsmedelsförsörjning. Det behandlar jag i en annan motion och reservation 18. Åsa Lindestam sa att detta ska ingå i livsmedelsstrategin, men enligt det svar som jag har fått – och jag sitter i miljö- och jordbruksutskottet – ingår det inte i arbetet med en livsmedelsstrategi. Jag hoppas att Åsa Lindestam jobbar vidare med den frågan.

I texterna i betänkandet står en hel del om den skogsbranden och analyser av den. Jag kan dock inte hitta särskilt mycket text om de stora insatser som FRG-grupperna gjorde under denna händelse. FRG, det vill säga

Prot. 2015/16:81
16 mars

-----
*Beredskap för
kris och krig*

frivilliga resursgrupper, finns i många kommuner och utgör i dag en mycket viktig resurs för kommunerna. Civilförsvarsförbundet utbildar dessa personer. Man utbildar dem även i egenansvar. Utbildningsinsatserna omfattar 72 timmar. Man finns även ute i skolor, pensionärsföreningar, föräldraföreningar med mera och informerar om hur man klarar sig vid brist på el, vatten och värme.

I dagens flyktingsituation har det också visat sig att kommunerna har en otroligt stor hjälp av dessa FRG-grupper. Över 30 000 timmar har utförts av FRG-grupper i samarbete mellan kommunerna och Civilförsvarsförbundet under 2015 och fram till den sista februari i år.

Motionerna avstyrks med argumentationen att arbete pågår och att det inte finns någon anledning till ytterligare åtgärder. Det kan jag inte riktigt hålla med om.

Behovet av utbildade FRG-personer lär fortsätta att öka. Fler behöver utbildning. Men med tanke på MSB:s minskade anslag till Civilförsvarsförbundet kommer nog inte denna utbildning att kunna öka under de närmaste åren, åtminstone inte i Civilförsvarsförbundets regi.

Åsa Lindestam var inne på att frivilligorganisationerna är illa ute, och det kan jag bara hålla med om. Därför tycker jag att den här frågan är mer akut än att vi ska vänta på utredningen som vi inte ens vet när vi får, vilket jag har förstått under debatten.

För att inte förlänga debatten vill jag säga att jag naturligtvis står bakom alla M-reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 9. För tids vinnande låter jag bli att yrka bifall till reservation 18, trots att jag gärna hade gjort det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

Kriminalvårdsfrågor

§ 7 Kriminalvårdsfrågor

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU21
Kriminalvårdsfrågor
föredrogs.

Anf. 94 PETER LÖBERG (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till vår reservation 8 avseende medverkan i behandlingsprogram. I övriga delar yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Det betänkande som vi har framför oss handlar om kriminalvårdsfrågor. Vi har ett verksamhetsår bakom oss. Nu har man börjat det andra året på resan som ny myndighet. Kriminalvården har efter många års omorganisation genomfört sitt fulla hela år 2015 som ny myndighet med alla platser och pusselbitar på plats.

Lite allmänt har det varit ett år som har präglats av både motgångar och framgångar. Droganvändningen på anstalterna är fortsatt låg. Screeningarna och stickproverna har gett resultat och visar att man jobbar på rätt sätt. Det är låg nivå på missbruket av narkotika och alkohol på fängelserna.

Andelen rymningar fortsätter att ligga på en låg nivå. Förra året var antalet rymningar noll från klass 1- och 2-anstalter. Övriga avvikelser eller rymningar från transportsystemet eller klass 3-anstalter har också legat på en konstant låg nivå.

Våldet inne på anstalterna har tryckts tillbaka, inte minst med hjälp av att man aktivt har använt sig av avskildhet. Över 13 000 beslut om avskildhet har fattats, och det är en höjning jämfört med tidigare år. Men det visar också att man proaktivt jobbar för att se till att anstaltsmiljön ska vara trygg med goda förutsättningar för behandling och umgänge fångarna emellan. Det är naturligtvis förutsättningen för att man ska lyckas med sitt huvuduppdrag.

Gemensamt här i kammaren och i samband med Riksrevisionens rapport har vi funderat och kliat oss i huvudet inför det faktum att återfallsfrekvensen i brott fortfarande ligger på alldeles för höga nivåer. Det är kanske i ljuset av det som man ska se förslaget till tillkännagivande som oppositionen har fått majoritet för i utskottet. Det är möjligt att det är där som svaret ligger.

Under tiden som är kvar ska jag lägga mer fokus på just den här frågan. Jag ska börja med att beskriva för kammaren vad det handlar om. Det är två delar. Den ena är att personer som är dömda för våldsbrott ska delta i ett behandlingsprogram. Vägran ska påverka beslut om permissioner och villkorlig frigivning. Den andra delen handlar om dem som är dömda för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående. Där ska det vara ett krav på att de ska genomgå ett behandlingsprogram för villkorlig frigivning.

Det finns saker och ting i det här som tål att fundera på. Det är ingen tvekan om den saken. Alla människor som befinner sig på anstalt har inte fullständig självinsikt om vilket vårdbehov de har. Man har inte känslan av att man själv är en förövare och att den som man har utsatt för ett brott egentligen är offret. Man klarar ännu inte att skapa ett nytt liv inom lagens ramar. Men, får vi tillägga, vi har i dag system som bygger på individuell prövning av varje individ.

Det finns fyra olika delar kring vilka man kan bygga en argumentation om att tillkännagivandet är lite onödigt, vilket vi tycker. Jag börjar med formfrågan.

Från utskottets sida har vi fått reda på att regeringen kommer att tillsätta en utredning och att kommittédirektiven ska handla om att titta på riskbedömningen för villkorlig frigivning. Det kanske föranleddes av ett annat rättsfall. Det vi har kunnat se under lång tid är att vi har övergett principen om tvångsvård i form av rättspsykiatrisk vård och i stället bytt ut den mot fängelsestraff. Väldigt många av dem som fått fängelsestraff skulle för 10–20 år sedan ha fått rättspsykiatrisk vård. Då hade de helt enkelt inte kommit ut, eftersom de inte varit färdigbehandlade, för att tala klartext. I dag har rättspolitikerna sakta men säkert gjort att fler och fler döms till fängelsestraff och färre och färre till vård. Det är ni alla i kammaren väl medvetna om. Men det innebär också att man har problem med att personer kommer ut med villkorlig frigivning men egentligen inte är mogna att komma ut i samhället när den villkorliga frigivningen är slut. Så ser vårt straffsystem ut, och det går tyvärr inte att komma undan från det.

Fokus är att detta ska bygga på risk, behov och mottaglighet. Det är fråga om obligatorisk behandling av alla inom en speciell grupp av förövare och dömda. Det står i kontrast till principen om individuell bedömning för uppnående av ett resultat. Här är den internationella och nationella forskningen överens. Individuell bedömning är mer framgångsrik än kollektiva beslut och generella metoder för en större grupp. Där har vi säkert också egentligen en samsyn, att döma av handlingarna. Sådan bedömning innebär också att man kan använda resurserna på rätt sätt. En person som inte har de här behoven och som kanske har en hög motivation ska man inte lägga krut på i samma omfattning som vid de svårare fallen med dem som har en längre resa att göra. Hur man använder resurserna är också en signal till Kriminalvården om de grundläggande principerna för vårdbehov.

Obligatorisk vård, eller till och med tvångsvård, som det kan vara fråga om i det här fallet, har dessutom också en delikat etisk aspekt. Vi har ett antal dockande lagstiftningar som handlar om psykiatri och tvångsvård och där man i decennier har hållit på och mejslat ut en lagstiftning som ska vara balanserad utifrån olika principer och vårdideologier. Där har det också i mångt och mycket funnits en samstämmighet. Bombmattor och generella lösningar tror jag kanske kan uppfattas som politiskt handlingskraftiga utifrån sett, men jag tror inte att det är rätt väg att gå. Vi har dessutom redan sysselsättningsplikt på anstalterna. Man har enligt fängelselagen skyldighet att under tiden man är där delta i olika aktiviteter, arbete, behandlingsprogram eller övriga sysselsättningar.

Vi har en situation där det kan klia lite i fingrarna för oppositionen. Det är en kronisk sjukdom för en opposition. Man ska ha det där kliet, annars är man ingen bra opposition. Det bygger på otålighet och på att man eventuellt kan få politiska poäng för att driva vissa teser. Men i det här fallet tror jag att det där kliet är onödigt. Jag tror att vi har en samsyn om att utredaren kan komma fram till slutsatser som vi kan vara politiskt överens om. Jag tror inte att de skarpa tillkännagivanden som ni gör är nödvändiga, utan att vi med gott samvete kan avvakta de utredningar som är på bordet eller som är på väg fram.

Med det har jag redovisat tre huvudargument och ett formargument för varför jag tycker att det här tillkännagivandet ska avslås.
(Applåder)

Anf. 95 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! I dag debatterar vi ett motionsbetänkande gällande kriminalvårdsfrågor. Vi moderater och Alliansen har lämnat många bra förslag gällande till exempel avhopparverksamhet, återfallsförebyggande arbete, radikalisering i fängelser med mera. Jag står bakom alla reservationer där vi moderater är med, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 5.

Vi moderater och övriga allianspartier vill ha skärpta regler när det gäller villkorlig frigivning för dem som återfaller i likartad brottslighet. Riksdagen tillkännagav detta till regeringen förra året, och regeringen har informerat om att den ska tillsätta en utredning i år med uppdraget att överväga ändringar gällande villkorlig frigivning. Därför har vi inte reserverat oss utan i stället lämnat ett särskilt yttrande.

Betänkandet innehåller ett tillkännagivande till regeringen om att överväga om personer som är dömda för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram. En vägran att delta skulle få konsekvenser för permissioner och villkorlig frigivning. Tillkännagivandet innefattar också att personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående och som vägrar att delta i behandlingsprogram inte ska få villkorlig frigivning.

Moderaterna vill ha en modern kriminalvård som är säker och meningsfull. Tiden på anstalt ska förbereda de intagna för att komma ut i samhället och kunna leva på rätt sida om lagen utan kriminalitet och missbruk. Kriminalvården har ett tungt ansvar för att minska återfallen i brott. Hittills har samhället misslyckats.

Jag tänker bland annat på Riksrevisionens rapport, som Petter Löberg också nämnde. Rapporten är en ganska dyster läsning, för det är väldigt många som återfaller i brott. Insatserna är för få och kommer för sent. Man vet inte vem som ska betala. Samverkan är dålig. Uppföljningen är kortsiktig. Det finns väldigt mycket kritik.

Rapporten visar att 40 procent återfaller i brott inom tre år. Av dem som suttit i fängelse återfaller 70 procent i brott. Det är alldeles för dåligt. Så här har det sett ut under lång tid. Därför måste man fundera på vad vi kan göra för att det ska minska. Återfallen i brott innebär väldigt mycket mänskligt lidande samt stora kostnader för samhället. Siffran torde egentligen vara ännu högre, för alla som begår brott åker inte fast.

Det som är viktigt att komma ihåg är att det finns oskyldiga brottsoffer bakom varje återfall i brott. Det kan vara oskyldiga barn eller vuxna som blir misshandlade eller våldtagna. Jag vet att det låter ganska hårt, men det är faktiskt verkligheten.

Häromdagen läste jag Kriminalvårdens årsredovisning för 2015. Av den framgår att endast 33 procent av klienterna med våldsproblematik deltagit i behandlingsprogram. Av samtliga som avslutat sin verkställighet inom Kriminalvården under 2015 är det bara 19 procent som fullföljt ett behandlingsprogram. Detta är en minskning med 5 procent från året innan. Det går alltså åt fel håll. Årsredovisningen visar också att endast 32 procent av unga dömda deltagit i behandlingsprogram. Det är en minskning med 7 procent jämfört med 2014. Det här är riktigt oroväckande, tycker jag.

Herr talman! Jag och några andra moderater besökte Norrtäljeanstalten för ett tag sedan. Jag tog upp det här i en annan debatt, men det är värt att ta det en gång till. Vi besökte en avdelning där det satt grova sexualbrottslingar. Den genomsnittliga tiden på denna avdelning var nio års fängelse. Där pratade vi med en man som var dömd till tolv års fängelse för att han hade våldtagit en liten flicka under fyra års tid. Mannen berättade att han först inte velat delta i något behandlingsprogram men att han sedan ändrat sig och ändå deltagit och blivit positivt inställd. Han sa att programmet på något sätt hade gett honom insikten att det som han hade gjort mot flickan var fel.

Han trodde också att det skulle hjälpa honom att avstå från att utföra sådana brott när han sedan blev frigiven. Även om han blev mer eller mindre tvingad till att gå i behandlingsprogram trodde han ändå att det skulle hjälpa och minska risken för återfall i brott.

På denna avdelning fanns det även många intagna som inte talade svenska över huvud taget. Då frågade vi hur man gör med dem när det gäller behandlingsprogram. Det fanns ingenting för dem som inte talar svenska. Det är också oroväckande. Tänk er någon som sitter tio elva tolv år i fängelse och sedan bara släpps ut utan någon som helst behandling! Det säger sig självt att det då är väldigt stor risk för återfall.

Förra veckan var jag också på studiebesök, då på frivården i Göteborg. Där diskuterade vi också behandlingsprogram. De hade sett att personer som hade deltagit i behandlingsprogram på anstalt lyckades betydligt bättre med frivårdsinsatser. De trodde också att även personer som var motvilliga till att delta i behandlingsinsatser skulle få en positiv effekt av de här behandlingarna.

Jag vill nämna en rapport som Brottsförebyggande rådet kom med i november 2015. Där kom de till slutsatsen att intagna på fängelse har alldeles för lite att göra. Det gäller både i yrkesutbildning och i behandlingsprogram. Så där finns en hel del att göra, för efterfrågan är alltså större än utbudet. Alla som vill gå på ett behandlingsprogram ska kunna få göra det.

I rapporten konstaterades även att hälften av dem som hade gått behandlingsprogrammen ansåg att risken för att de skulle återfalla i brott minskade, tack vare att de hade deltagit i behandlingsprogram. Därför är det väldigt viktigt att fler deltar och fullföljer. Som sagt var det bara 19 procent som fullföljde behandlingsprogrammen.

De som är dömda för grova sexualbrott och grova brott mot närstående och vägrar att delta i behandlingsprogram ska inte få villkorlig frigivning, enligt tillkännagivandet. Vissa menar att det inte ger någon effekt om man blir mer eller mindre tvingad. Men som jag sagt tidigare talar det tydligt för att det faktiskt har en positiv effekt.

Något som också kan vara lite motiverande, om man till exempel är dömd till tolv års fängelse, är att om man deltar har man möjlighet att komma ut efter åtta år. Om man inte deltar får man sitta hela strafftiden på tolv år. Det borde motivera till att gå behandlingsprogram om man får fyra år kortare tid på anstalt. De som vägrar har inte tagit sitt ansvar och fått insikt om de brott de har begått.

Som Petter Löberg nämnde har regeringen informerat om att en utredare ska utses under året som ska få i uppdrag att överväga om en vägran att delta i behandlingsprogram ska påverka villkorlig frigivning. Det tycker vi är en för svag skrivning, och jag är mycket glad över vår skarpare skrivning i tillkännagivandet.
(Applåder)

Anf. 96 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar justitieutskottets betänkande om kriminalvårdsfrågor, och Sverigedemokraterna är som vanligt den trygga hörnspelaren här i riksdagen som fortsatt står upp för handlingskraftiga och konsekventa åtgärder.

Vår grundinställning om hårdare krav bottnar inte enbart i ett humant perspektiv gentemot brottsoffer och dess anhöriga. Hårdare krav är också många gånger en förutsättning för att brottslingar ska kunna återanpassas till ett normalt samhällsliv efter avtjänat straff.

I kriminalvårdsfrågor har Sverigedemokraterna genom åren föreslagit ett brett batteri av både sakliga och principiella åtgärder. Det finns offentligt att läsa för den som är intresserad.

Vi har också tillsammans med Alliansen medverkat till flera tillkännagivanden, bland annat för en striktare reglering av villkorlig frigivning för den som återfaller i brott. Och ytterligare ett tillkännagivande kommer regeringen att få leva med efter den här debatten.

Herr talman! Det är tydligt att Sverigedemokraterna utgör garantin för hårdare krav och ett tydligare brottsofferperspektiv. Och det gläder mig lite att Alliansen mellan varven närmat sig Sverigedemokraternas politik i gemensamma alliansreservationer.

Utan att behöva ingå i en regering och utan att ingå i formella samarbeten avgör Sverigedemokraterna förslag som ställs mellan Alliansen och den rödgröna regeringen, och vi medverkar till att politiken går åt vårt håll. Men jag tror att vi skulle kunna åstadkomma mer.

Det finns områden där jag ser en vilja hos Alliansen som inte direkt stör oss, och det finns definitivt fler förslag från Sverigedemokraterna som jag tror att Alliansen skulle kunna leva med. Exakt hur vi kan lösa upp sådana här knutar framgent får vi nog återkomma till. Nu har i alla fall Sverigedemokraterna medverkat till att permissioner och villkorlig frigivning ska vara lite villkorat till huruvida intagna medverkar i olika behandlingsprogram.

Alliansreservationen, som fått vårt stöd, menar mer specifikt att regeringen ska överväga om de som är dömda för våldsbrott bör ha en skyldighet att medverka i behandlingsprogram och att en vägran ska kunna få konsekvenser för permissioner och villkorlig frigivning. Det är ett kanske något svagt formulerat krav, kan man tycka, att en regering får i uppdrag att överväga om någon bör göra någonting. Om reservationen endast hade bestått av detta tror jag nog att vi inte hade stött den. Men reservationen innehåller ett mer konkret krav som gör det lite mer upplyftande, nämligen att grova sexualbrottslingar och dömda för grova brott mot närstående ska delta i behandlingsprogram för att få permissioner och villkorlig frigivning.

Visst, om man utgår från att den automatiska villkorliga frigivningen är huvudregel, som den är i dag, ser jag en poäng med att undanta personer från denna huvudregel, om inte krav på motprestationer efterlevs. Det finns en poäng i resonemanget som kanske motiverar någon att genomgå en behandling. Men varför har vi egentligen en huvudregel som säger att den som döms till ett fängelsestraff per automatik ska få komma ut lite tidigare än vad straffet avser, alltså en huvudregel som säger att om du blir dömd till tio års fängelse behöver du bara sitta av lite mer än sex år? Bara där har vi ju satt bilden av ett rättssystem som inte riktigt står upp för sig.

Visst, jag har också hört justitieministern säga att det hittills varit lite för slapt med tvåtredjedelsfrigivningen. Regeringens svar nu på alla motioner som man avslår är att man ska tillsätta en utredning som syftar till att fler människor kanske ska sitta av det straff som de faktiskt är dömda till. Det är något som i Sverigedemokraternas värld skulle vara en självklarhet för samtliga personer som är dömda för brott.

Om man tycker att tvåtredjedelsfrigivningen i grunden är fel finns det faktiskt en reservation i betänkandet som vill slopa den, och den kommer från Sverigedemokraterna. Ni är välkomna att rösta på den – ju förr, desto

bättre. Men okej, vi är uppenbarligen inte riktigt där än. Alliansen vill ändå att den villkorliga frigivningen ska kunna äventyras för grova sexualförbrytare om de inte deltar i behandlingsprogram. Det kanske leder till att någon av dem avtjänar ett längre fängelsestraff och att någon av dem deltar i ett behandlingsprogram. Det är alltid något. Ni får vårt stöd i den här frågan tills vidare.

Men jag skulle vilja be er att se över hållningen till den villkorliga frigivningen generellt. Det finns liksom ingen logik i att stödja ett ologiskt förhållande till fängelsestraff. Blir du dömd till tio års fängelse ska du sitta tio år i fängelse. Vill man sedan motivera personer att genomgå ett behandlingsprogram finns det ju andra sätt att jobba på än att utgå från en ologisk tvåttredjedelsfrigivning.

Inom rättspsykiatri finns det exempelvis något som heter särskild utskrivningsprövning. Det betyder att du inte blir frisläppt förrän du är frisk. Att låta kriminalvården inspireras av det tror jag är en bättre utgångspunkt än att utgå från en ologisk tvåttredjedelsfrigivning.

Herr talman! Vi har också en reservation om elektronisk övervakning, kanske mer vanligt specificerat som fotboja. I dag används fotboja som ett alternativ till fängelse, och oftast döms det ut som ett bättre alternativ till kortare fängelsestraff. Men vi tror att det finns fler användningsområden för de elektroniska övervakningarna. Det har kommit siffror tidigare som visar att över hälften återfaller i brott av dem som har blivit dömda till fängelsestraff. Det sker oftast inom ett eller två år efter avtjänat straff, och det finns såklart en förklaring till det.

När man har avtjänat ett straff saknas ofta, av naturliga skäl, klara rutiner för att möta en normal tillvaro. Tillsammans med friheten uppstår också möjligheter, och med möjligheter uppstår risker. För många krävs det väldigt lite för att återigen halka snett.

Det gamla uttrycket ”tillfället gör tjuven” tror jag sammanfattar det här problemet lite grann, och har man det som utgångspunkt har man eventuellt också en lösning på det här problemet.

Sverigedemokraterna vill att den som har avtjänat en påföljd för brott mot person, narkotikabrott, stöld, rån eller grövre tillgreppsbrott direkt vid frisläppandet ska förses med elektronisk fotboja under en period som står i proportion till hur länge personen har suttit i fängelse.

Den korta sammanfattningen av varför vi föreslår det här tar mig tillbaka till uttrycket ”tillfället gör tjuven”. Genom vårt förslag tar vi helt enkelt bort tillfället genom elektronisk övervakning. Finns det inget tillfälle blir det heller ingen tjuv.

En bra förutsättning för att inte återfalla i brott är såklart att låta normala rutiner få fotfäste hos den som avtjänat ett fängelsestraff. Elektronisk övervakning efter avtjänat straff är hittills det bästa förslaget för att garantera just sådana förutsättningar.

Herr talman! Värt att nämna är att Centern och Liberalerna föreslår att elektronisk fotboja ska användas efter avtjänat straff men endast för dem som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående. Motiveringen är att dessa brottslingar kan utgöra ett hot mot sina brottsoffer även efter avtjänat fängelsestraff.

Vi sympatiserar med motivet och åtgärden. Ert förslag ryms vad gäller både motiv och faktisk åtgärd inom vår reservation om elektronisk övervakning.

Eftersom Sverigedemokraterna är större än Centern och Liberalerna tillsammans kommer vår reservation sannolikt att stå som huvudförslag mot regeringens. Ni är varmt välkomna att rösta på den om ni är beredda att stå bakom ett förslag som ställer mer krav på frikända förövare och har ett ännu bredare brottsofferperspektiv.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation om villkorlig frigivning och elektronisk övervakning.

Anf. 97 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Vi debatterar kriminalvårdsfrågor. Jag kommer att tänka på två saker när det gäller kriminalvården. Det är dels straff, dels att förhindra framtida brott. Det sistnämnda är speciellt viktigt för mig.

När jag läser betänkandet kan jag konstatera att det finns en ganska bred samsyn mellan regeringspartierna och oppositionen, bortsett från Sverigedemokraterna. Det finns förstås olika nyansskillnader, och det är alltid bra att oppositionen gör sitt bästa för att elda på regeringssidan så att det ska gå fortare – och helst ännu fortare än så.

Samtidigt är det viktigt när det gäller brott och straff, lagstiftning och kriminalvård att det vi gör grundar sig i vetenskap och forskning och får ta lite tid.

Därför upplevde vi regeringspartier att det var viktigt att få med informationen om den kommande utredningen om villkorlig frigivning i betänkandet.

Det var inte tänkt att offentliggöras just nu, men när det visade sig vara en central punkt menade vi att det var viktigt att vi delade med oss av informationen så att alla kan förstå att detta är på gång och att det är en diskussion som vi kommer att föra gemensamt.

Vi ska i lugn och ro se vad det egentligen handlar om. Vilka erfarenheter finns det? Vilken forskning finns det? Vilka metoder är mest effektiva för att nå bästa möjliga resultat för de straffade, alltså de som sitter inne, och för att förhindra att framtida brott sker?

Då hjälper det inte att kräva hårdare tag och mer och mer straff. Det finns länder som går i den riktningen, men det är inte så att kriminaliteten minskar där.

Eftersom jag inte är specialist – jag är varken jurist eller kriminalvårdare – föredrar jag att lyssna lite ödmjukt till forskning och vetenskap och till de professionella och ta till mig det.

Det är därför jag tycker att frågan om utredning är så viktig. Tyvärr har det här med utredningar blivit lite åsidosatt och snabbats upp lite för mycket på senare år, och därför är jag glad att denna utredning kommer. Då kan vi ta till oss vad som är bäst. Hur ser det ut med villkorlig frigivning? Hur kan man nyansera detta på ett sådant sätt att vi blir klokare?

Detta kan leda till nya lagförslag, vilket är precis det som oppositionen efterlyser. Det är ju det vi vill göra. Här menar jag att vi är ganska överens.

Men det räcker inte att lyssna på enstaka studiebesök. Det måste vara bredare än så. Att man ska titta på det är vi helt överens om. Det är inte det vi diskuterar. Som min kollega Petter Löberg har beskrivit är detta en väg framåt för att vi ska få en bättre kriminalvård i framtiden. Det gäller att inte vara för otålig, för då hamnar vi fel. Det kan vi vara säkra på.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation.

(Applåder)

Anf. 98 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Du sa att du inte var någon specialist, Mats Pertoft.

Vi hade ett uppmärksammat våldtäktsfall i Västsverige där gärningsmännen inte blev dömda för grov våldtäkt eftersom de våldtog i tur och ordning.

Snittstraff för våldtäkt av normalgraden är i Sverige ungefär två och ett halvt år. Straffskalan ligger på två till fyra år.

Man behöver inte vara specialist för att förstå att något är fel i vårt samhälle, speciellt eftersom vi till de låga påföljder som döms ut per automatik har tvåtredjedelsfrigivning.

Vad har Miljöpartiet för inställning till detta? Varför ska personer som är dömda för våldtäkt ges automatisk tvåtredjedelsfrigivning? Varför säger man att de har förtjänat detta och inte behöver sitta två eller tre år i fängelse utan får tvåtredjedelsfrigivning? Jag förstår inte varför.

Motivera gärna varför de ska ges automatisk tvåtredjedelsfrigivning när de har begått så här allvarliga brott och mot bakgrund av hur låg straffskalan redan är.

Anf. 99 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag förutsätter att Adam Marttinen inte var närvarande vid domstolsförhandlingarna, men det kanske han var. För egen del kan jag säga att jag tycker att våldtäkt är ett förfärligt och grovt brott. Jag är dock inte insatt i varför domarna har dömt som de har dömt. Jag kan därför inte uttala mig om det.

Men att regeringen aviserar att man vill göra en utredning om villkorlig frigivning är för att vi anser att saken bör ses över. Vi har inga färdiga lösningar, vilket Sverigedemokraterna verkar ha utan att ta till sig kunskap. Vi vill undersöka saker och ting för att sedan komma med väl underbyggda förslag i regering och riksdag.

Att ha enkla lösningar på allt och se världen i svartvitt är ingen framkomlig väg om man vill ta ansvar.

Anf. 100 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Man behöver inte vara specialist för att ha en uppfattning om vad som är rätt och fel i ett samhälle. Jag står här som folkvald representant för Sverigedemokraterna för att mina väljare tycker att vi har alldeles för låga straff i Sverige. Till dessa låga straff har vi dessutom en tvåtredjedelsfrigivning som ges per automatik till brottslingar som har begått allvarliga brott och vid sitt frikännande vid tvåtredjedelsfrigivningen också kan vara farliga för samhället.

Själva grunden till er utredning ligger i kända fall som har uppmärksamats, exempelvis Hagamannen. Jag förstår att ni vill göra något åt det, men Sverigedemokraterna har redan skarpa förslag om att ta bort den ologiska tvåtredjedelsfrigivningen.

Man behöver som sagt inte vara expert för att förstå konsekvensen av att ta bort tvåtredjedelsfrigivningen. Den blir helt enkelt att de som är dömda till tio års fängelse får sitta i tio år i stället för i strax över sex år.

Jag tycker att detta är en rimlig åtgärd, och jag förstår fortfarande inte varför regeringen håller på avtryckaren i denna fråga.

Anf. 101 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! I motsats till Adam Marttinen ser jag inte världen som svart och vitt. Jag inser att lagar, bestämmelser och straff är en komplicerad apparat som vi måste undersöka noggrant för att komma fram till bra förslag som är väl underbyggda och handlar om fakta och inte bara om känslor.

Men ser man världen som svart och vitt är allt enkelt. Då kan man göra detta direkt utan att vara medveten om vilka konsekvenser det får.

Att regeringen avser att sätta igång den här utredningen handlar om att vi ser det här som ett problem och något vi vill titta på för att sedan återkomma till riksdagen med konkreta förslag. Att säga att man redan nu vet klingar i mina öron väldigt populistiskt, väldigt ogenomtänkt och ganska dumt.

(Applåder)

Anf. 102 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! De samhällsekonomiska vinsterna av att kunna bryta en människas brottliga bana är betydande. Det betyder framför allt att färre utsätts för brott och det lidande som det innebär. För brottslingen kan rätt typ av kriminalvård innebära att ett liv i utanförskap och misär med ökad risk att själv drabbas av brott byts till ett, i brist på bättre ord, normalt liv med hög livskvalitet där man kan söka sina drömmar och vara delaktig i samhällslivet.

Att hitta lämpliga påföljder är en utmaning där många aspekter måste beaktas. Rättssäkerhet och likhet inför lagen är en sådan, och brottsoffrets och samhällets upprättelse är en annan. Men det är också viktigt för den som begår ett brott att det finns en chans att göra bot, att sona sitt brott. Tydlighet och förutsebarhet är önskvärt, samtidigt som olika straff kan vara mer eller mindre lämpliga för olika individer.

Herr talman! Jag tror att bristen på tydlighet är ett allvarligt tillkortakommande i många delar av tillvaron. Vi antar att alla begriper att kriminalitet är fel och att alla strävanden för en kriminell att ta sig ur och ifrån ett kriminellt liv är rätt. Innerst inne är det nog så för de allra flesta. Men om ingen reaktion sker och den som gör rätt aldrig gynnas blir det där bara fina tankar – något som i bästa fall låter snyggt i en riksdagsdebatt.

I utskottet har vi nu kommit överens om att regeringen ska överväga om personer som är dömda för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram. En vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för den intagnes möjligheter att få permission och villkorlig frigivning. Den intagnes medverkan i behandlingsprogram ska vara ett krav för villkorlig frigivning för personer som har begått vissa typer av brott.

Herr talman! Att delta i behandling är ett sätt att göra rätt och kan bli en viktig del i att göra rätt för sig. Det bör enligt min uppfattning uppmuntras. I denna punkt vill jag därför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr talman! Det är en hel del kloka förslag som behandlas i detta betänkande, och jag tror att flera av dem kommer att vinna majoritet efter en tids debatt och diskussion.

Ett förslag som i dag förenar riksdagens båda liberala partier, Liberalerna och Centerpartiet, är det som vi anför i vår gemensamma reservation 15. Vi vill stärka offrets skydd vid frisläppande av fängelsedömda. Under fängelsestraffet har förövaren suttit inlåst och har därmed inte kunnat bryta

mot kontaktförbud. Det finns i dag ingen möjlighet att besluta om fotboja i samband med frisläppandet av förövaren, även om han eller hon bedöms vara farlig för omgivningen eller det finns en uttalad hotbild mot till exempel en exfru eller expartner. Vi vill att förövare som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående också ska kunna få kontaktförbud med fotboja direkt efter fängelsestiden. Jag vill därför även yrka bifall till reservation 15.

Herr talman! I kriminalvårdsdebatter hör man ibland kraftigt förenklade eller till och med populistiska argument. De är konstruerade för att slå an de strängar hos oss som upprörs över vedervärdiga brott. Jag tror dock att vi måste hålla huvudet kallt och inte falla till föga för våra aldrig så väl motiverade känslor inför allvarliga och hemska brott.

Centerpartiets kriminalvårdspolitik kan beskrivas på samma sätt som vår rättspolitik i övrigt. Vi ska vara stenhårda mot kriminalitet men inte mot andra.

(Applåder)

Anf. 103 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Hur känns det egentligen att sitta inlåst? Hur mår man när man sitter inlåst? Hur känns det att sitta i ett utrymme som inte är mycket större än talmannens skrivbord? Hur känns det att dra fingrarna längs den vita skrovliga väggen och längs det lilla handfatet, sätta sig ned på sängen och känna den lite toviga filten? Man är hungrig. Den där mackan till frukosten var ju inte så stor eller så god. Lampan släcks, och så tänds den igen. Knappen sitter utanför den låsta dörren, så det kanske var någon som tryckte fel. Undrar vad klockan är, undrar när jag får prata med mamma och undrar när advokaten ringer.

Du har ingen tidsuppfattning där inne. Du vet inte hur länge du har varit där. Du har ingen aning om hur länge du ska vara där.

Så här såg situationen ut för 120 barn år 2011. De satt nämligen häktade. 80 procent av de här barnen satt häktade med restriktioner. Det innebär att de inte får ha någon kontakt med andra. De får inte ringa samtal, inte läsa tidningar och inte träffa någon annan person.

Att häkta barn är någonting som vi i Sverige är världsmästare på. Vi är bäst i klassen på att häkta barn. Enligt FN:s tortyrkommitté och Europarådets tortyrkommitté vinner vi den här tävlingen år efter år. Vi är också världsmästare på att isolera barn och alltså hålla dem helt instängda i upp till 22 timmar per dygn.

Det här är inte en tävling som vi vill vinna. Det är inte en tävling som det är bra att vara bäst i.

Vi ska komma ihåg när det gäller isolering att barn som sitter isolerade drabbas mycket hårdare än vuxna. De mår psykiskt och fysiskt sämre, och de mår känslomässigt mycket sämre. FN påpekar att risken för självmord är ganska stor bland barn i häkte. Därför vill Vänsterpartiet att alla barn som sitter häktade ska ha rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dag.

Det här med att vara världsmästare tar vi allvarligt på. Det pågår mycket arbete ute hos våra myndigheter för att minska isoleringen och de långa häktningstiderna. Det är mycket bra. Åklagarmyndigheten och Kriminalvården tar allvarligt på det här och jobbar med de här frågorna.

Vi tycker från Vänsterpartiets sida att det är oerhört viktigt att vi inte bara jobbar med policyer och utredningar som kan ge direktiv, utan vi behöver också lagförslag. Det är därför som vi måste förbjuda häktning av barn.

Jag får riktigt mycket ilska. Man får onda tankar i den där cellen – riktigt, riktigt onda tankar. Man blir konstig, kall och avstängd.

Det är så det känns att vara barn och sitta i häkte. Det är så det känns att vara barn och vara isolerad. Men barn behöver ibland häktas. Man behöver faktiskt ibland se till att barn inte kan göra sig av med bevismaterial eller lägga sig i en förundersökning. Då måste det finnas alternativ. Det här vill vi att regeringen utreder. Ett alternativ skulle till exempel kunna vara ett Sishem. Vi tror att Sishemmen har den här kompetensen. De har en kompetens när det gäller vad barn behöver när de sitter inlåsta, och de har också kompetens att ta hand om barn, till skillnad från häktespersonal.

Vi måste se till att sluta häkta barn. Vi måste också se till att de som sitter häktade har rätt till mänsklig kontakt.

Man blir inte snällare för att man sitter här. Det fattar vem som helst. Om man bara umgås med kriminella under många år blir man ju inte mindre kriminell.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 104 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Hur känns det att vara inlåst? Hur känns det när lampan tänds från utsidan? Säkert känns det inte alls trevligt.

Men hur känns det att bli våldtagen? Hur känns det att bli misshandlad och hamna i rullstol? Det tänker jag faktiskt mer på.

Jag har tidigare berättat att jag jobbat som utredare på ungdomsroteln i Göteborg. Där träffade jag många 16-, 17- och 18-åringar. Det var inga duvungar. Många av dem var mer eller mindre yrkeskriminella.

Linda Snecker säger att de är barn. Ja, det kanske de är i lagens mening, men många av dem har begått grova brott gång på gång i flera år och förstört oskyldiga människors liv.

Många av dessa ungdomar tillhör olika gäng. Det är den stora anledningen till att många av dem har restriktioner. De ska inte kunna förmedla sig med omvärlden. De ska inte kunna prata med varandra och förstöra utredningen.

Man ger inte restriktioner åt ungdomar under 18 år för skojs skull. Det görs för att man måste klara upp brott. Det sker för de oskyldiga människor skull som blivit utsatta för grova brott. Det är dem jag tycker synd om i första ledet, men det verkar inte Linda Snecker göra.

Anf. 105 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Eftersom du, Ellen Juntti, har jobbat i den här verksamheten vet du hur det är att utreda barn. Du är riksdagsledamot och sitter i ett av riksdagens tyngsta utskott. Då vet du också hur lagstiftningen ser ut.

Vi har inte en lagstiftning som går ut på öga för öga, tand för tand. Det är inte brottsoffret som får besluta vilket straff den tilltalade ska få, men det låter lite som om det är detta som Ellen Juntti är inne på.

Min fråga är: Varför vill Moderaterna häkta barn? Varför vill Moderaterna inte lyssna på årtionden av kritik från FN:s tortyrkommission och Europarådets tortyrkommission, om att vi, som jag sa, är världsmästare på att häkta barn? Varför vill Moderaterna ha fler restriktioner när inte ens åklagaren vill det? Åklagaren har ju gjort utredningen och har checklistor eftersom åklagaren tydligare ska motivera varför man ger restriktioner. Varför tycker inte Moderaterna att det är bra? Varför tycker ni inte att åklagarens åtgärder är bra? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 106 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Det handlar inte om öga för öga, tand för tand, men vi vill att om någon har begått ett grovt brott mot någon oskyldig och mer eller mindre förstört livet för den personen ska det finnas förutsättningar att bedriva förundersökningar och utreda brottet utan att de blir förstörda. Det handlar om upprättelse för brottsoffret.

Därför vill vi att gärningsmän, om det behövs, ska sitta häktade. Det är inte för skojs skull. Det handlar inte om att det ska ske i fler fall eller vara oftare eller med restriktioner utom i de fall då det behövs. Men om det behövs restriktioner för att man ska klara upp ett allvarligt brott ska det vara möjligt med restriktioner och häktningar.

Sedan är det åklagaren som beslutar om restriktioner. Det är inte Moderaterna. Om nu fler personer har fått restriktioner handlar det om att åklagaren har beslutat om det. Linda Snecker säger att inte ens åklagare egentligen vill ha fler restriktioner. Jo, det vill åklagarna. Annars skulle de som sitter häktade inte ha restriktioner. Det är i första instans ingen annan än åklagare som beslutar om restriktioner. Där har alltså Linda Snecker fel.

Som vi ser det är huvudsyftet med häktning och restriktioner att brottsoffer får den upprättelse de behöver, och då måste man göra allt för att klara upp allvarliga brott.

Anf. 107 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! År 2013 satt 119 15–17-åringar häktade. 47 av dem satt isolerade med restriktioner. Som jag sa fick 80 procent restriktioner år 2011.

Vi har en otroligt stor andel restriktioner i Sverige. Detta får vi återkommande kritik för från FN och Europarådet.

Ja, vi måste ibland häkta barn. De måste ibland sitta med restriktioner, men de ska inte göra det i ett häkte. Ett häkte är ingen plats för ett barn. Jag blir väldigt orolig när jag hör Moderaterna, för ni missar att vi måste ha ett barnperspektiv även i kriminalvården. Vi måste se barn som barn.

Den som är under 18 år är ett barn. Man har inte samma känslomässiga mognad som en vuxen. Man kan vara kriminell och begå hemska handlingar, men man är inte mindre människa för det. Man kan begå kriminella handlingar, men man är fortfarande lika mycket människa.

All nationell och internationell forskning visar att människor som sitter med långa fängelsestraff blir institutionaliserade. Börjar man redan som ung 15–16-åring sitta med restriktioner, vad bygger det för bild av en själv? Det bygger bilden att man är kriminell, och då vill man fortsätta på den kriminella banan. Det vill inte Vänsterpartiet.

Vi vill att man ska bryta den kriminella livsstilen redan när man är ung. Därför ska man inte umgås i dessa miljöer. Man ska tas bort från häktet och placeras någon annanstans. Det betyder inte att det ska vara mjukare och mindre, men det ska vara professionella personer som kan arbeta med barn.

Vi ska införa barnkonventionen som lag. Det låter på Ellen Juntti som om detta vore något som Moderaterna är emot.

Anf. 108 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Vi har nyligen kunnat läsa om det uppmärksammade våldtäktsfallet i Västsverige, där ett par män våldtog en kvinna i grupp. I tingsrätten blev en av personerna dömd för grov våldtäkt till fyra års fängelse – straffskalan är mellan fyra och tio år. Domen överklagades sedan till hovrätten, och då dömdes personen i stället till tre års fängelse, eftersom rätten menade att gärningsmännen hade våldtagit kvinnan i tur och ordning och inte i grupp, och då var brottet inte längre att anse som grovt. Man gick alltså från fyra år på straffskalan för grovt brott från fyra till tio års fängelse till tre år på straffskalan för brott av normalgraden, som är mellan två och sex år. Det är fortfarande ganska lågt, kan jag tycka.

Till detta kommer tvåtredjedelsfrigivningen, som innebär att gärningsmannen, om han inte gör något större väsen av sig i fängelset och kanske har slips på sig varannan söndag, gör vänsterpartisterna så imponerade att de vill frige honom efter två tredjedelar av strafftiden. Jag frågar: Varför?

Anf. 109 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag vet hur det är att vara brottsoffer. Jag vet hur det är att sitta i samma förhandlingsrum som en man som har skickat sex-sms om att man ska bli våldtagen och om att han ska göra saker som jag inte ska säga i det här rummet, herr talman. Jag vet hur det är. Dessutom var han en sympatisör till ditt parti, Adam Marttinen.

Jag har den erfarenheten. Men jag tycker ändå att vi har ett system i Sverige som fungerar bra.

Jag ska berätta om den villkorliga frigivningen. Den har vi i Sverige eftersom vi inte har ett straffsystem som går ut på öga för öga, tand för tand. Det är inte jag som brottsoffer som ska bestämma straffet för den som har hotat mig om våldtäkt under fem års tid. Jag har inte kompetensen att göra det. Den har domare i ett rättssystem.

När den här personen kommer ut efter fängelsestraffet – nu har han överklagat till hovrätten – är jag glad för att den villkorliga frigivningen finns. Då vet jag nämligen att den person som har hotat att våldta mig och suttit i fängelse för det – det kanske bara blir några veckor – är på tårna, för om den personen gör något nytt mot mig eller någon annan kommer han direkt att åka in igen utan pardon. Det tycker jag är ett bra system.

Anf. 110 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det var faktiskt ett ganska tydligt svar från Vänsterpartiet och Linda Snecker. Man tycker att det är helt okej att de personer som begår allvarliga brott och som kanske fortfarande är farliga för samhället när de ska bli frikända ska få gå fritt i samhället och kanske möta de brottsoffer som de har utsatt exempelvis för våldtäkt eller grov våldtäkt. Det tycker Vänsterpartiet är helt okej.

Som jag sa: Om man inte gör något större väsen av sig och om man bara sköter sig i fängelset ska man enligt Vänsterpartiet och Linda Snecker belönas med att frigges när man har avtjänat två tredjedelar av straffet. Jag behöver kanske inte förtydliga mig ännu mer i den frågan. Vi tycker såklart att det är fel. Vi tycker att utgångspunkten självklart ska vara att man ska sitta av den tiden i fängelse som man har blivit dömd till.

Men, som sagt, nu när jag har exemplifierat det här våldtäktsfallet tycker jag att alla kvinnor i Sverige kan ta med sig att Vänsterpartiet tycker att det är helt OK att våldtäktsmännen går fria efter tvåtredjedelsfrigivningen utan att de har behövt göra någon form av prestation i fängelset över huvud taget.

Sverigedemokraterna tycker att det är fel. Vi välkomnar det tydliga svaret, men vi välkomnar inte den politiska ståndpunkten från Vänsterpartiet i den här frågan.

Anf. 111 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag blir inte imponerad av någon som kommer ut, som du tycker klär sig i slips, Adam Marttinen. Jag blir inte heller imponerad av dig klädd i slips. Man står för det man står för.

När det gäller den villkorliga frigivningen måste du klara av att intellektualisera debatten. Du måste klara av att lyssna på vad vi menar. Den man som hotade mig med våldtäkt, som sympatiserade med ditt parti, kommer att bli dömd. Han kommer att bli dömd till fängelse. Även dömda personer kommer ut ur fängelse. När människor kommer ut ur fängelse ska de vara behandlade. De ska inte vilja återkomma till den kriminella banan.

Vi vet att man institutionaliseras av att sitta länge i fängelse. Man blir inte mindre brottsbenägen för att man umgås med andra kriminella. Man blir inte mer anpassad till det vardagliga samhället för att man sitter av långa fängelsestraff.

Men det här vill inte Sverigedemokraterna förstå. Ni vill bara plocka politiska poäng. Du står här och säger att alla kvinnor ska lyssna på dig när det är jag som har blivit hotad med våldtäkt. Det är jag som ändå kan intellektualisera och föra en politisk debatt. Vi måste ha ett system där det inte är öga för öga och tand för tand som gäller. Det handlar om ett kriminalvårdssystem som faktiskt återrehabiliterar människor, så att de fungerar i det vardagliga samhället. Men det här vill inte Sverigedemokraterna förstå. Ni vill inte förstå det här.

Villkorlig frigivning finns till för att man ska vara på tårna när man kommer ut. Man ska veta att man åker in igen om man gör minsta lilla fel. Det är ett oerhört mycket bättre system än att man ska sitta av hela tiden och sedan kunna göra bus direkt när man kommer ut.

Anf. 112 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Jag vill först och främst för formens skull yrka bifall till samtliga reservationer som Liberalerna har men i synnerhet till reservation 15, som vi har tillsammans med Centerpartiet, om elektronisk övervakning.

Det är rätt kul att avsluta och avrunda den här debatten om Kriminalvården, där Liberalerna får bifall av en majoritet i utskottet när det gäller att man ska tvinga personer att ingå i ett behandlingsprogram som krav för villkorlig frigivning. De som har dömts för väldigt grova sexualbrott ska

man kunna tvinga att delta i ett program om det finns stora risker för att de ska utsätta andra människor för fara vid frisläppandet.

Jag vill ändå göra några kommentarer när det gäller häktestider och Nationellt forensiskt centrum, som ingen har berört. Det står i betänkandet att analysverksamheten är viktig. Det är stora problem med långa handläggningstider. Man får inte fram analyser. Det kan gälla vapen. Det kan gälla mordvapen. Det kan gälla andra typer av instrument. Regeringen har sagt att man är beredd att titta på det här, och i dag fick jag faktiskt ett svar från inrikesministern där det bara hänvisas till Statskontorets uppföljning. Det fanns inte ett enda förslag för att verkligen korta handläggningstiderna trots att det har väldigt stor påverkan på uppklaringsfrekvenser och möjligheten att faktiskt lagföra människor i domstolsprocessen.

När det gäller elektronisk fotboja finns den möjligheten sedan 2011 vid kontaktförbud, utvidgat kontaktförbud och särskilt utvidgat kontaktförbud. Men den tillämpas inte i punkt 2 och 3. Kriterierna för att tillämpa elektronisk fotboja är alldeles för högt ställda.

Här har vi från Liberalerna bokstavligen jagat regeringen. Den 16 mars förra året hade Liberalerna en debatt med Morgan Johansson. Han sa då att han skulle återkomma med ett förslag om att se över reglerna för elektronisk fotboja. Men det kom aldrig något förslag. Sedan har andra i Alliansen också jagat regeringen. Och i dag läser jag i ett TT-telegram – det passar bra med tanke på dagens debatt – att regeringen nu vill se över reglerna för fotboja. Det är en passiv regering. Det är en senfärdighet som inte är bra för de offer och de människor som skulle behöva det här extra skyddet ute i samhället.

Detta har också en koppling till det tillkännagivande som justitieutskottet föreslår. Jag har hört att majoritetspartierna tycker att det är onödigt. I betänkandet står det att regeringen har för avsikt att och eventuellt vill se över den här frågan. Men det var precis så man sa för ett år sedan när det gäller elektroniska fotbojor. Det kom ingenting. Vi tänker inte ta några risker, herr talman. Det är mycket bra att riksdagen gör detta tillkännagivande, förhoppningsvis om några minuter.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 mars

MJU6 Naturvård och områdesskydd

Punkt 1 (Nationalparker och naturreservat)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

241 för utskottet

75 för res. 1

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 24 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 14 KD

För res. 1: 75 M

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Intrångsersättning)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

294 för utskottet

21 för res. 2

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 44 SD, 24 MP, 20 V, 17 L, 14 KD

För res. 2: 21 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Lotta Finstorp (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Natura 2000-områden och marina skyddade områden)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

272 för utskottet

44 för res. 3

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 75 M, 24 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 14 KD

För res. 3: 44 SD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU11 Biologisk mångfald

Punkt 1 (Biologisk mångfald och ekosystemtjänster)

1. utskottet

2. res. 1 (C, M, L, KD)

Votering:

190 för utskottet

126 för res. 1

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 M, 44 SD, 24 MP, 20 V

För res. 1: 74 M, 21 C, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Cecilia Magnusson (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Mål m.m. för rovdjurspolitiken)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

296 för utskottet

20 för res. 2

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 75 M, 44 SD, 24 MP, 21 C, 17 L, 14 KD

För res. 2: 20 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 3 (Förebyggande arbete mot rovdjursangrepp)

1. utskottet

2. res. 3 (M, SD)

Votering:

198 för utskottet

118 för res. 3

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 M, 24 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 14 KD

För res. 3: 74 M, 44 SD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Vargfrågor)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

253 för utskottet

44 för res. 4

19 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:81

16 mars

Prot. 2015/16:81
16 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 75 M, 24 MP, 21 C, 1 V, 17 L, 14 KD
För res. 4: 44 SD
Avstod: 19 V
Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 mars

FiU19 Grönbok om finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU23 Unga lagöverträdare

Punkt 8 (Utred fler brott av personer under 15 år)

1. utskottet
2. res. 8 (M, C, L, KD)

Votering:

189 för utskottet

127 för res. 8

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 24 MP, 20 V

För res. 8: 75 M, 21 C, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Straffrabatten för unga lagöverträdare)

1. utskottet
2. res. 9 (M)
3. res. 10 (SD)

Förberedande votering:

75 för res. 9

45 för res. 10

196 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

198 för utskottet

91 för res. 9

26 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 SD, 24 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 14 KD

För res. 9: 75 M, 16 SD

Avstod: 26 SD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 5 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU11 Genomförande av mätinstrumentdirektivet och direktivet om icke-automatiska vågar

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU6 Integration

Punkt 1 (Integration)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 3 (C)

5. res. 4 (L)

6. res. 5 (KD)

Förberedande votering 1:

17 för res. 4

14 för res. 5

284 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

21 för res. 3

17 för res. 4

277 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

44 för res. 2

20 för res. 3

252 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Staffan Danielsson (C) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Förberedande votering 4:

75 för res. 1

44 för res. 2

197 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

145 för utskottet

75 för res. 1

96 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:81
16 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 24 MP, 20 V
För res. 1: 75 M
Avstod: 44 SD, 21 C, 17 L, 14 KD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Särskilt om instegsjobb)

1. utskottet
2. res. 6 (M, C, L, KD)

Votering:

189 för utskottet

126 för res. 6

1 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 24 MP, 20 V

För res. 6: 75 M, 20 C, 17 L, 14 KD

Avstod: 1 C

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

FöU7 Beredskap för kris och krig

Punkt 12 (Krisberedskapssystemet)

1. utskottet
2. res. 9 (L, M, C, KD)

Votering:

170 för utskottet

127 för res. 9

19 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 24 MP, 1 V

För res. 9: 75 M, 21 C, 17 L, 14 KD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Daniel Sestrajcic (V) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 13 (Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps nationella krishanteringsförmåga)

1. utskottet
2. res. 11 (M)

Votering:

241 för utskottet

75 för res. 11

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 24 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 14 KD

För res. 11: 75 M

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:81

16 mars

Punkt 17 (Livsmedelsförsörjning)

1. utskottet

2. res. 19 (SD)

3. res. 20 (C)

4. res. 21 (V)

Förberedande votering 1:

22 för res. 20

20 för res. 21

273 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 20.

Förberedande votering 2:

47 för res. 19

21 för res. 20

248 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 19.

Huvudvotering:

152 för utskottet

44 för res. 19

120 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 22 MP, 16 L, 14 KD

För res. 19: 44 SD

Avstod: 1 S, 75 M, 2 MP, 21 C, 20 V, 1 L

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Arhe Hamednaca (S) och Roger Haddad (L) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU21 Kriminalvårdsfrågor

Punkt 1 (Häktades rätt till mänsklig kontakt)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

296 för utskottet

20 för res. 1

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 75 M, 44 SD, 24 MP, 21 C, 17 L, 14 KD
För res. 1: 20 V
Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Förbud mot att placera barn i häkte)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

296 för utskottet
20 för res. 2

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 75 M, 44 SD, 24 MP, 21 C, 17 L, 14 KD
För res. 2: 20 V
Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Återfallsförebyggande arbete)

1. utskottet
2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

189 för utskottet
127 för res. 5

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 24 MP, 20 V
För res. 5: 75 M, 21 C, 17 L, 14 KD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 12 (Medverkan i behandlingsprogram)

1. utskottet
2. res. 8 (MP, S, V)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 18 (Avskaffa villkorlig frigivning)

1. utskottet
2. res. 13 (SD)

Votering:

272 för utskottet
44 för res. 13

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 75 M, 24 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 14 KD
För res. 13: 44 SD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 19 (Elektronisk övervakning)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

3. res. 15 (C, L)

Förberedande votering:

45 för res. 14

38 för res. 15

233 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Arhe Hamednaca (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

234 för utskottet

44 för res. 14

38 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 75 M, 24 MP, 20 V, 14 KD

För res. 14: 44 SD

Avstod: 21 C, 17 L

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Socialavgifter*Socialavgifter*

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU12

Socialavgifter

föredrogs.

Anf. 113 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Vi ska nu i kammaren debattera frågor som rör socialavgifter, och jag börjar med att yrka bifall till vår reservation.

Sedan 2006 är det 90 000 fler personer över 65 år som arbetar. Att fler äldre väljer att jobba är ett resultat av en aktiv politik. Alliansregeringen gjorde det billigare att anställa personer över 65 år, och det förstärkta jobb-skatteavdraget för äldre ökade drivkrafterna för att jobba längre.

Nuvarande regering går åt andra hållet och föreslog i sin budgetproposition i höstas att införa en särskild löneskatt för personer som fyllt 65 år. Detta minskar incitamenten till ett längre arbetsliv och riskerar att motverka den goda utveckling vi sett på senare år.

Moderaterna står för en annan väg. Att erfarna medarbetare vill jobba längre ska inte straffa sig. Det ska löna sig. Möjligheten att jobba längre bör omfatta så många som möjligt. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknads-politik stärker förutsättningarna för ett längre arbetsliv.

Vi blir allt äldre och friskare, och många vill därför jobba längre. Fortsatt arbete kan förbättra livskvaliteten för många. Att fortsätta vara med och bidra, att tjäna lite extra pengar eller att vi helt enkelt trivs med vårt jobb är viktiga faktorer att ta tillvara.

Vi har dessutom en allt äldre befolkning, där färre ska försörja allt fler. Därtill börjar allt fler jobba senare i livet. Ett längre arbetsliv behövs för att vi ska kunna finansiera välfärden på sikt.

Men för att äldre ska kunna stanna kvar på arbetsmarknaden krävs det också att arbetsgivare är villiga att anställa dem och att samhället ser äldre människors kompetens. Politiken bör därför utformas så att personer som vill och kan jobba längre ges verktyg och möjlighet till detta.

I en undersökning som AMF har gjort visar resultatet på att andelen pensionärer som har velat jobba längre har ökat de senaste åren, från 16 procent 2010 till 19 procent.

I en enkät som Pensionsmyndigheten har genomfört i samarbete med Pensionsåldersutredningen framgår att av ålderspensionärerna 61–70 år som inte arbetar skulle en femtedel egentligen vilja arbeta – och ca 25–40 procent av pensionärerna säger att de gärna skulle ha arbetat längre om attityderna mot äldre varit mindre negativa.

De få studier som finns om åldersdiskriminering visar på att diskrimineringen av äldre i arbetslivet är omfattande. Negativa fördomar och attityder motverkas rimligtvis bäst om fler äldre arbetar, och därför behöver vi sänka trösklarna för dem som vill och kan fortsätta jobba.

Att i det här skedet straffbeskatta driftiga äldre och tvinga ut dem från arbetsmarknaden, som regeringen nu gör, är fel väg att gå. Snarare behöver trösklarna sänkas ytterligare för att göra gruppen äldre ännu mer attraktiv på arbetsmarknaden. Det gör vi bäst genom att bland annat hålla nere arbetsgivaravgifterna för att anställa äldre.

Vi har därför i vår budgetmotion föreslagit att det ska vara lägre skatt på att jobba mer redan från 64 års ålder i stället för från dagens 65 år. Vårt förslag innebär att 70 000 64-åringar får sänkt skatt, och sysselsättningen beräknas öka med mellan 1 000 och 4 000 personer.

När regeringen vill göra det dyrare att anställa personer över 65 år vill Moderaterna att arbete för äldre ska löna sig än mer. Att jobbskatteavdraget förstärks redan samma kalenderår som man har uppnått pensionsåldern stärker drivkrafterna för att stanna kvar på arbetsmarknaden.

Herr talman! Regeringen påstår att de för en politik för jobb och företagande samtidigt som de föreslår och genomför reformer som de vet kommer att dämpa sysselsättningen. Det är allvarligt att regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster är drygt 40 gånger så omfattande som deras satsningar på företagande.

Som om det inte vore nog för regeringen att höja skatten för att anställa äldre höjer regeringen dessutom arbetsgivaravgiften för att anställa unga.

Om man höjer skatten på ungdomsjobben, och om kostnaden för arbetsgivaren blir densamma för en ung och oerfaren person som för en erfaren person, blir valet för arbetsgivaren ofta givet. Det kommer att slå hårt mot ungdomar och försvåra för dem att få sitt första jobb och ett inträde på arbetsmarknaden. Det kommer att leda till ökad ungdomsarbetslöshet och slå hårt mot inte minst ungdomsintensiva branscher såsom besöksnäringen och detaljhandeln. Nästan hälften av de anställda i hotell- och restaurangbranschen och knappt en tredjedel av de anställda i detaljhandeln

är under 26 år, och de höjda arbetsgivaravgifterna motsvarar, bara inom handeln, kostnaden för att anställa 14 000 personer. Dessutom är företag i dessa branscher inte sällan viktiga utifrån en integrationsaspekt, då de utgör en viktig väg in på arbetsmarknaden för utrikesfödda och andra grupper som har svårare att få en anställning.

Att regeringen nu föreslår att fördubbla arbetsgivaravgiften för den här gruppen, drabbar dem som har svagast ställning på arbetsmarknaden.

Herr talman! Regeringen gör det nu dyrare att anställa både yngre och äldre samtidigt som deras inkomstskatthöjningar drabbar över 1 miljon löntagare. Det hotar att bromsa den breda jobbtillväxt som vi nu ser och som Alliansen faktiskt har lagt grunden för.

Det är för mig fortfarande fullständigt obegripligt hur ekvationen går ihop. Hur menar regeringen att höjda skatter för att anställa både yngre och äldre på arbetsmarknaden ska leda till fler jobb?

(Applåder)

Anf. 114 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Vi ska nu i kammaren debattera SfU12 Socialavgifter. Jag vill inledningsvis fortsätta med föregående talares ämne, som jag för övrigt instämmer ganska mycket i. Jag vill tala lite om äldres möjligheter och incitament att stanna kvar i arbetslivet i stället för att gå i pension.

I en kommittémotion från Moderaterna föreslås att de sociala avgifterna för äldre ska sänkas. Jag tycker i sak att det är en bra idé, men anser framför allt att det sätter fingret på en större fråga där man kan göra det omtalade konstaterandet att vi i framtiden måste arbeta högre upp i åldrarna än i dag. Vi är antagligen inte oense om att så måste bli fallet. När medelåldern ökar är det naturligt att även den genomsnittliga åldern för att sluta arbeta höjs. Men hur ska vi politiker se till att så sker så smidigt och friktionsfritt som möjligt?

Jag vill inte påstå att jag har något mirakulöst svar på den frågan, och jag tror inte heller att det finns ett enskilt enkelt svar. Men en sak är jag helt säker på, och det är att jag för min del hellre ser stimulerande åtgärder för arbetsgivare och arbetstagare än att man ska tvinga människor att arbeta i högre ålder genom att höja pensionsåldern.

Utsikterna att få gehör för denna fråga i just detta ärende bedömer jag själv som ringa, sannolikt obefintliga. Och eftersom Sverigedemokraternas politik innebär helt andra, och mycket mer omfattande och långtgående, förbättringar för våra äldre i stort, lämnar jag frågan därhän för tillfället. Jag ser fram emot att föra den debatten vid det tillfälle då den framöver är ännu mer aktuell.

Herr talman! För idrottsutövare och andra som får ersättning från en ideell förening med idrott som huvudverksamhet finns det i dag ett undantag från att betala sociala avgifter för denna ersättning. Undantaget gäller för upp till ett halvt prisbasbelopp per år.

Det är bra. Inte minst i våra moderna stillasittande tider är det önskvärt att människor ägnar sig åt idrott. Det är odiskutabelt så att samhället som helhet gagnas av att människor rör på sig, och att stimulera detta är försvårbart av såväl direkt ekonomiska som folkhälsofrämjande skäl.

Herr talman! Föreningar som ägnar sig åt friluftsliv på olika sätt, omfattas inte av denna regel om slopade sociala avgifter. Eller rättare sagt, de omfattas ibland, lite beroende på exakt vilken verksamhet de ägnar sig åt.

Man kan, om man vill, lite raljerande säga att de slipper sociala avgifter, men ”endast eller ibland under udda storhelger mellan tisdag och september”.

Det här menar vi sverigedemokrater är en dålig ordning av flera skäl. Det mest uppenbara är kanske den till synes mycket luddiga gränsdragningen mellan vad som är idrottslig verksamhet och vad som är friluftsliv.

Svenskt friluftsliv – som är en paraplyorganisation för Sveriges friluftsföreningar – uppger att det finns 1,8 miljoner svenskar som är medlemmar i en friluftsförening. Det är alltså en gigantisk folkrörelse vi pratar om. Det är en folkrörelse som i lika stor utsträckning som idrottsföreningar syftar till att främja fysisk aktivitet i olika former.

Vidare förvaltar friluftsföreningarna även andra värden, inte minst respekt och vördnad inför vår fantastiska natur. Men det gäller även insyn i och delaktighet i vårt gemensamma kulturarv. Omkring 300 000 barn i Sverige är medlemmar i en friluftsförening, barn som jag tror kommer att ha mycket goda förutsättningar att ta över förvaltandet av vår natur och våra seder kring vistelse i skog och mark när de en dag blir vuxna.

Men även om jag tycker att natur- och kulturaspekten är viktig är det ändå likabehandlingen jag tycker är det starkaste argumentet.

Det är inte rimligt att en verksamhet som ägnar sig åt att främja folkhälsa och fysisk aktivitet ska ha helt andra förutsättningar än en annan förening med precis samma syfte.

I en lång rad motioner, bland annat från mitt eget parti, föreslås att sociala avgifter ska slopas för ersättningar upp till ett halvt prisbasbelopp även för föreningar som sysslar med friluftsliv, så att vi får enhetliga regler för alla föreningar med närmast identiskt syfte och nytta.

Herr talman! Med detta sagt yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 115 PHIA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna. Det här betänkandet hanterar motioner från den allmänna motionstiden, och de handlar om nedsättning av socialavgifter för unga, äldre, små företag, företag i glesbygd och undantag för att betala socialavgifter.

Socialavgifter är detsamma som det som brukar kallas för arbetsgivaravgifter. De består av ålderspensionsavgift, efterlevnadsavgift, sjukförsäkringsavgift, föräldraförsäkringsavgift och arbetsskadeförsäkringsavgift. Vi pratar alltså om försäkringspremier för våra välfärdsförsäkringar, vem som ska betala och inte och i vilken omfattning. Är dessa försäkringar allmänna? Ska alla vara med och betala?

Nedsättning av socialavgifter för unga infördes av den tidigare regeringen. Syftet var att minska arbetslösheten för unga. Men utskottet har tidigare konstaterat att nedsättningen av socialavgifter inte löste problemet med arbetslösheten för unga. Ungdomsarbetslösheten steg, och långtids-ungdomsarbetslösheten steg.

Utskottet påpekade att anledningen till att reformen misslyckades var att den största delen av resurserna satsades på dem som redan hade arbete eller på dem som skulle kunna få arbete utan någon nedsättning av socialavgifter. Endast en mycket liten del av nedsättningen riktades till dem som behövde den mest, det vill säga lågutbildade och de som på annat sätt stod

långt ifrån arbetsmarknaden. Kostnaderna steg, och ungdomsarbetslösheten steg.

Utskottet har konstaterat att det finns ett mycket stort behov av att satsa resurser på effektivare åtgärder som kan göra att just de ungdomar som står långt från arbetsmarknaden blir mer anställbara. Riksdagen har med anledning av detta faktum nyligen beslutat att ta bort nedsättningen av socialavgifter för unga.

Men vi har också en situation där antalet nyanmälda platser på arbetsmarknaden ökar. Arbetslösheten sjunker, särskilt sedan september–oktober 2015. Ungdomsarbetslösheten sjunker. Även långtidsarbetslösheten sjunker för närvarande. I februari i år var det 26 000 ungdomar färre i arbetslöshet jämfört med februari förra året. Det är ca 1 000 gymnasieklasser som har fått arbete. Helt fantastiskt! Tänk att som politiker få stå och ta varenda ungdom i hand och säga: Lycka till i ditt nya arbete!

Ungdomskontrakt, kunskapslyft, satsningar på utbildningsplatser i komvux och yrkesvux och så vidare är bättre insatser för att minska ungdomsarbetslösheten, för de syftar till att rusta unga för att vara anställbara för de nya arbetstillfällena som skapas, i stället för att arbetsgivare slipper betala premien för våra välfärdsförsäkringar.

Herr talman! I samband med att riksdagen beslutade om statens budget för 2016 återinfördes den särskilda löneskatten för dem som har fyllt 65. Det är en prioritering vi gör. Om man skapar fler arbetstillfällen och om fler människor vill arbeta efter att de fyllt 65 år är en förutsättning att det finns fler arbeten. Det är en god förutsättning. Och det är många arbetsgivare som vill ha människor med erfarenhet. Men vi har också en stor utmaning i att se till att människor orkar gå till 65. Det vet vårt utskott kanske bättre än andra utskott.

Undantaget för socialavgifter för idrottsföreningar bör inte utökas. Utskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat att alla ideella organisationer ska behandlas lika. För socialförsäkringssystemets legitimitet är det enligt vad utskottet tidigare sagt viktigt att så långt som möjligt upprätthålla sambandet mellan de socialavgifter som betalas och de förmåner som de avser att finansiera. Återigen: Det är våra välfärdsförsäkringar.

Inkomster i samband med idrottsutövning bör, precis som alla andra inkomster, grunda för rätt till socialförsäkringsförmåner och därmed föranleda att socialavgifter betalas. Det undantag som nu finns för Riksidrottsförbundet bör ses över. Gör man det blir det ju lika. Att man bör titta över det sas vid ett flertal tillfällen under hela förra mandatperioden av dåvarande regeringspartier. Vi säger samma sak den här gången. Det är samma svar, även om regeringspartierna har bytts.

Herr talman! Med detta sagt vill jag återigen yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 116 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Phia Andersson nämner i sitt anförande socialavgifterna för unga men också socialavgifterna för äldre. Jag skulle vilja ta en ögonblicksbild och stanna lite i diskussionen vad gäller den så kallade löneskatten för äldre.

Bilden att det behöver vara fler som arbetar längre är gemensam för oss. Statsminister Stefan Löfven har framhållit detta, liksom socialförsäkringsminister Annika Strandhäll. Även arbetsmarknadsminister Ylva Johansson har framhållit att vi behöver vara fler som jobbar längre. Vår bild är densamma.

Inför budgetarbetet i höstas skrev pensionärsorganisationerna i sitt remissvar till regeringen att de var särskilt emot den höjda löneskatten, med argumentet att äldres möjlighet att få anställning skulle försämrast drastiskt. Man menade också att det finns en risk för att införandet av en löneskatt för äldre inverkar negativt på äldres möjlighet att fortsätta förvärvsarbete efter uppnådd pensionsålder.

Dessutom har regeringens egen myndighet, Ekonomistyrningsverket, tidigare slagit fast att en särskild löneskatt kommer att leda till minskad efterfrågan på äldre arbetskraft. Det går stick i stäv med ambitionen att få fler att arbeta längre.

Hur ser Socialdemokraterna på äldres insatser på svensk arbetsmarknad? Ser man behovet? I så fall, hur ska Socialdemokraterna och regeringen få äldre att fortsätta arbeta om man försämrar villkoren för äldre?

Anf. 117 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater ser gärna att man kan arbeta efter 65 år och att det finns förutsättningar för det. Däremot tycker vi inte att arbete hela tiden ska subventioneras åt arbetsgivaren. Det är ändå så att arbetet är lika mycket värt om en 65-åring med lång erfarenhet gör det.

Jag har läst i motionerna, bland annat från Moderaterna, när det gäller det här med socialavgifter och löneskatt för äldre. Man säger att vi skulle få fler händer i vården. Men det är klart att vi hade många som jobbade efter 65 år i vården långt innan ni gjorde sänkningen.

Man kan inte ständigt subventionera och ge bidrag till arbetsgivare för att de ska anställa. En 65-åring är lika mycket värd på arbetsmarknaden som en 64-åring. Det är vårt sätt att se på det, och det är därför vi gör den prioritering vi gör.

Anf. 118 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Phia Andersson nämner att Socialdemokraterna vill ge förutsättningar för äldre att vara kvar på arbetsmarknaden. Jag måste säga att jag blir lite förvånad. Det Socialdemokraterna gör med det här förslaget är nämligen att ta bort en av de viktigaste förutsättningarna.

Sverige behöver den kompetens och erfarenhet som finns hos 40-talister och 50-talister. Till exempel är ingenjörers, sjuksköterskors och många andra erfarna yrkesmänniskors kompetens svår att hitta ersättning för i dag. Inom vissa branscher skriker man efter välutbildad arbetskraft när de anställda börjar närma sig pension. Det råder exempelvis en akut brist på behörig personal inom vården och skolan. Här gör många äldre en jätteviktig insats för välfärden. Det har också tillkommit många särskilda veteranföretag, där pensionerade erbjuder tjänster av olika slag, vilket är ett värdefullt tillskott inte minst inom tjänstesektorn.

Under Alliansens regeringstid mer än fördubblades antalet personer som jobbar efter 65 år. Med det här förslaget stimulerade vi människor att fortsätta arbeta med högre jobbskatteavdrag och med lägre löneskatt. Vi gjorde det också billigare och enklare att starta och driva företag.

Det här är inget som det går att bortse från. Och jag har fortfarande inte fått svar på min fråga som jag ställde i min första replik: Hur ser Socialdemokraterna på äldres insats på arbetsmarknaden? Hur ska regeringen få äldre att fortsätta arbeta om man försämrar villkoren? Jag fick faktiskt inget svar på hur ni på andra sätt, eftersom ni tar bort de villkor som finns i dag, vill stimulera människor som vill och kan att arbeta längre.

Anf. 119 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker visst att jag svarade på det. Jag tror att äldre fortsätter att arbeta på arbetsmarknaden även om man inte subventionerar arbetsgivaren. Det är ju precis det vi pratar om, att det är arbetsgivaren som får en lägre avgift.

När vi pratar om våra välfärdsförsäkringar heter det alltid att det är bidrag om den som behöver pengar från en sådan försäkring får det. Men om man sänker avgiften för den och låter någon slippa att betala premien, då är det helt plötsligt en drivkraft. Det är väldigt märkligt.

Om man höjer löneskatten är det ju arbetsgivaren som får en lägre avgift. Jag förstår inte hur det skulle påverka den pensionär som vill fortsätta arbeta att inte gå till jobbet.

Om vi förstärker våra välfärdsförsäkringar i det här landet, allihop tillsammans, kommer alla att få det bättre.

Anf. 120 RICKARD PERSSON (MP):

Herr talman! Vi har redan haft en debatt för inte så länge sedan om socialavgifter för unga. Nu liksom då kan jag bara konstatera att det var en dålig reform med dålig träffsäkerhet. Den största delen av pengarna gick till de ungdomar som redan hade ett jobb eller ändå skulle få det utan stimulanspengar. Endast en mycket liten del gick till dem som verkligen behövde det bäst.

När vi diskuterade detta den gången i kammaren sa jag och många andra att alla regeringens egna expertorgan konstaterat, även under den tid Alliansen satt i regeringsställning, att det var en dålig reform med dålig träffsäkerhet.

Finanspolitiska rådet konstaterade att lägre arbetsgivaravgifter för alla ungdomar var en dyr och ineffektiv åtgärd för att sänka ungdomsarbetslösheten. Ekonomistyrningsverket uttalade gällande nedsättningen av socialavgifterna att effekterna på sysselsättningen sannolikt är små och att den minskar kostnaderna för anställningar som i hög grad skulle ha blivit av ändå.

Detta faktum kvarstår nu liksom för några månader sedan.

Även en myndighet som praktiskt arbetar med arbetslöshet och arbetsmarknad, Arbetsförmedlingen, säger att forskningen om effekterna av arbetsgivaravgiftssänkningen på sysselsättningen i allmänhet visar på försumbara effekter när det gäller ungdomarna.

Denna reform, som kostade cirka 14 miljarder kronor per år, uppskattas ha gett cirka 6 000–10 000 nya jobb för ungdomar. För samma summa skulle man ha kunnat anställa ungefär 32 000 lärare eller sjuksköterskor om deras genomsnittslön var 30 000 kronor i månaden. Det visar bara hur ineffektiv denna reform var. Jag tycker att det är bra märkligt att de borgerliga partierna ändå vill behålla en reform som ger en så dålig utdelning per skattekrona.

Vidare konstaterade utskottet att det finns ett mycket stort behov av att satsa resurser på effektivare åtgärder som kan göra att just de ungdomar som står längst från arbetsmarknaden blir mer anställbara. Och regeringen har redan vidtagit ett antal åtgärder och kommer att vidta fler åtgärder för ungdomar. Till exempel är en delegation för större genomslag för arbetsmarknadspolitiska insatser mot ungdomsarbetslösheten på lokal nivå inrättad av regeringen. Och jag säger nu som jag sa tidigare att vi kommer att satsa på traineejobb riktade till arbetslösa ungdomar inom vissa delar av välfärdssektorn. Traineejobben är viktiga både för att motverka ungdomsarbetslöshet och för att öka personaltätheten i välfärdssektorn och därmed höja kvaliteten i verksamheten.

I budgetpropositionen för 2015 avsatte regeringen medel för fler utbildningsplatser inom vuxenutbildningen – detta för att möjliggöra för ungdomar som erbjuds traineejobb att kombinera arbete med relevant yrkesutbildning.

Här har undantaget för att betala arbetsgivaravgifter för friluftorganisationer tagits upp. Genom en höjning av anslaget 1314 med 20 miljoner kronor per år från och med 2016 och framåt vill regeringen bland annat stärka friluftorganisationernas stöd till skolans verksamhet med friluftsdagar och utomhuspedagogik samt satsningar på utevistelse för barn och unga, naturkontakt, fysisk aktivitet, mångfald och integration. Detta anslag får i dag användas för utgifter för statsbidrag till just friluftorganisationer. Det tycker jag är bra. Summan skulle ungefär motsvara kostnaden för undantaget för att betala socialavgifter.

Vi får väl se vad detta får för effekter och hur detta hanteras av aktuella organisationer. Om friluftorganisationerna fortsatt anser sig så pass missgynnade ser åtminstone vi en möjlighet att regeringen, inte nu men framöver, tar ett initiativ till översyn av gällande regler. Det var något som utskottet föreslog redan 2010 men som den tidigare regeringen inte hörsamade.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionen.

Anf. 121 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Rörande friluftorganisationerna tackar jag för beskedet. Jag kände till detta. Jag är också glad att man öppnar för att kanske göra någonting mer i framtiden om man inte tycker att detta räcker.

Men jag förstår inte riktigt resonemanget rörande socialavgifter för äldre. Det som var det stora problemet med sänkningen av socialavgifter för unga, vilken jag själv stod och talade emot här i talarstolen, var just att det gick till dem som hade jobb. Det var väldigt få som fick jobb genom den här stimulansåtgärden. Men det är ju precis det som det ska göra i fallet äldre. Det är ju inte så att det är arbetslösa människor i 65-årsåldern som ska få ett nytt jobb, utan det handlar om att människor som befinner sig på arbetsmarknaden blir mer attraktiva att ha kvar på arbetsmarknaden därför att det blir lite billigare. Förhoppningsvis kan de dessutom få lite högre lön. Det är som att jämföra äpplen och päron att prata om sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga när det inte är det som ligger på bordet i dag.

Det var ingen fråga, men du kan väl reflektera över det, Rickard Persson.

Prot. 2015/16:81

16 mars

Socialavgifter

Anf. 122 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad jag ska svara på denna lilla reflektion från Linus Bylund.

Vi har stora utmaningar framför oss. Det gäller migrationen. Det gäller den ökade ohälsan. Det gäller byggandet av bostäder. Det gäller en mängd områden.

Vi kan inte ha en skattesänkarpolitik för allt och alla. Varför ska vi då sänka skatten för arbetsgivarna?

I framtiden kommer de äldre att bli eftertraktade. Det börjar de redan bli på ett helt annat sätt än hittills. Vi kommer att ha en arbetskraftsbrist och behöver då dessa människor med stor och lång erfarenhet. De kommer att vara attraktiva, och då behövs det ingen skattesänkarpolitik för arbetsgivarna i det avseendet.

Anf. 123 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår vad du menar, Rickard Persson, men jag tycker att du har fel. Det är ingen som förespråkar sänkta arbetsgivaravgifter för äldre för att det ska bli en skattesänkning primärt, utan det är för att fler ska arbeta.

Jag vet att synen på skatt skiljer sig lite. Man tror att om man skattar hur mycket som helst blir det mer pengar, och om man sänker skatten blir det mindre pengar. Men så är det inte.

Du talar om stora utmaningar med integration och så vidare, Rickard Persson. Det är jättebra, och jag håller med. Men en stor utmaning vi har framöver är att människor måste arbeta längre än i dag. Då måste det finnas en stor palett av åtgärder för att få till det, helst på frivillig väg. Men det känns inte som att regeringen har fokus på det.

Vad ska man göra när det inte går att få folk att arbeta frivilligt? Kommer man att höja pensionsåldern i lagen? Hur är det tänkt att det ska lösas?

Anf. 124 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! När det gäller det sista du sa, Linus Bylund, är det en diskussion som vi kommer att föra och som alla tvingas förhålla sig till vad gäller en generell höjd pensionsålder.

Då ska vi ha två tankar i huvudet samtidigt. En debatt kommer att handla om att en del inte kommer att orka jobba till 65. En annan kommer att handla om att många vill jobba efter 65 eftersom äldre människor blir friskare och vill vara ute i arbetslivet.

Jag tror att det finns stora möjligheter för dem att vara det eftersom deras arbetskraft kommer att efterfrågas. För det behövs det inga stimulanspengar till företagen med tanke på den demografi vi har i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

Anf. 125 ISAK FROM (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera MJU10 Skogspolitik, som är ett motionsbetänkande. Det finns två tillkännagivanden i betänkandet. S, MP och V har också två reservationer som jag står bakom, men för att inte uppta kammaren med mer obefogad borgerlig oro och strunt yrkar jag inte bifall till dem.

Herr talman! Klimatavtalet i Paris var en verklig väckarklocka för alla länder. Grunden är ett hållbart samhälle och ett samhällsbyggande med bioekonomi som kan ersätta fossila råvaror med förnybara alternativ. Det är nu dags att gå från ord till handling och snabbt börja arbetet med att ersätta fossila råvaror med förnybara alternativ.

Råvaror som inte reproduceras i naturen skadar klimatet och kommer förr eller senare att ta slut. Vi lever på en ändlig planet.

Skogen och svenskt skogsbruk fyller här en viktig roll eftersom förnybara produkter från skogsråvara kan bli Sveriges globala bidrag för att dämpa klimatförändringen.

Men lösningen består inte i att elda upp skogen i stället för oljan. Samhället behöver lyfta blicken och inse att det inte bara är energin som ska ersättas.

För att leva i framtiden behöver vi människor goda livsbetingelser såsom mat, rent vatten och ren luft. Skogen kan bidra med allt det.

För att utvecklas behövs det många fler saker. Energi är en sådan, men det behövs också råvaror att tillverka grejer av. Skogen kan bidra med allt det.

Trä kan och ska primärt användas för att substituera sådana saker som i dag görs av olja, stål och betong. De flesta vet att trä är ett av de mest klimatsmarta byggnadsmaterialen – förutom möjligen dagens konservativa byggföretag. Men det vill vi ändra på.

Skog kan dessutom via förädling i bioraffinaderier ersätta allt vi i dag gör av olja, till exempel kläder och färg.

Herr talman! Det är därför skogen inte enbart ska ses som ett sätt att lösa framtida energibehov. Men det finurliga med produkter skapade från skogsråvara är att de kan eldas upp när de inte längre behövs eller har gått sönder.

I framtiden kan vi vara säkra på att vi kommer att få se helt nya produkter från skogen. Det lär bli många grejer och klimatsmarta produkter som vi i dag inte ens vet att vi efterfrågar eller behöver.

Grunden för ett hållbart samhällsbyggande med bioekonomi är att ersätta fossila råvaror med förnybara alternativ. Här har skogen en nyckelroll. Den växande skogen kan genom fotosyntesen binda all den koldioxid vi släpper ut.

Genom att exportera varor från skogen som ersätter fossila produkter i andra länder får vi inte enbart intäkter till landet. Vi kan även påverka andra länders klimatarbete – länder som inte har samma tillgång på skog – på ett positivt sätt. Vi kan helt enkelt exportera klimatnytt.

Samtidigt behöver politiker, forskare, företag, myndigheter och skogsbruk bli bättre på att berätta för allmänheten om alla insatser som behöver göras för att bejaka skogens alla värden.

De viktiga samtal som pågår inom det nationella skogsprogrammet lyfter också fram skogens rekreativvärden på helt nya sätt. Det finns många idéer om att ta till vara och utveckla miljöhänsynen för att bejaka och beakta skogens friluft- och kulturmiljövärden.

Det som görs i det nationella skogsprogrammet är att hitta möjligheter och förutsättningar för ett hållbart, långsiktigt skogsbruk.

Den borgerliga gruppen vill gärna fastna i den tidigare landsbygdsministerns lösningar. Borgerligheten är lite rädd för parallella processer. Man är särskilt rädd för översynen av skogsvårdslagen.

Låt mig nämna några andra viktiga parallella processer som vi inte ska glömma.

En process gäller sjysta villkor för arbetstagarna i skogen.

När jag förra året talade om motsvarande betänkande tog jag upp några av de skamligheter som GS-facket fann vad gäller utnyttjandet av migrantarbetare i Sverige.

Mellan 2007 och 2014 har totalt 25 arbetstagare och 47 egenföretagare omkommit i arbetsplatsolyckor inom skogsbruk, jordbruk och fiske.

Regeringen, under ledning av Arbetsmarknadsdepartementet, jobbar nu vidare med detta. I samråd med Arbetsmiljöverket, länsstyrelserna och Naturvårdsverket ska tillsynen inom de gröna näringarna förbättras. Dessutom ska arbetsvillkoren för de utländska arbetstagarna förbättras. Dessa arbetstagare är viktiga för att vi ska få det skogs- och miljöunderhåll som vi behöver.

Herr talman! En annan process är att regeringen jobbar vidare med att öppna vägnätet för tyngre fordon upp till 74 tons bruttovikt. Trafikverket har lämnat en rapport till regeringen med anledning av regeringsuppdraget om tyngre och längre lastbilar för att minska klimatpåverkan och förbättra transportmöjligheterna för skogen. Det är under ledning av Anna Johansson, och ambitionen är att vi ska kunna fatta beslut i närtid. Det är också en parallell process.

En annan parallell process är kompetensförsörjningen. Söktrycket till jägmästarprogrammet sjunker, och naturbruksgymnasierna upplever många problem med att få elever.

Det är tyvärr Gy 2011 som spelar in här, och jag förstår att det inte finns majoritet för att ändra den. Men, herr talman, vi måste förbättra det här och komma överens om att ge långsiktiga förutsättningar och stärka dem som vill göra sitt yrkesval och utbilda sig på naturbruksgymnasierna.

Den här regeringen vill också förbättra möjligheterna till riskkapital. Statens kapital ska inte ligga på hög, utan det ska ut till företagen. Det ska ut till nya företag, men så är det inte i dag. Det är därför som regeringen presenterar propositionen *Staten och kapitalet*. Där presenterar man också möjligheter till försöksanläggningar i skogen och såddkapital i tidiga skeden.

Herr talman! Det är många faktorer som har betydelse för skogen. Jag hoppas att vi här inne och i miljö- och jordbruksutskottet kan komma överens om breda riktlinjer för att få skogen att vara den klimatmotor som vi så väl behöver. Det behövs också att vi kommer överens om långsiktiga

spelregler för att få nya investeringar, god skogsvård och en klimatnytta till gagn för samhället och för kommande generationer.
(Applåder)

Anf. 126 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Skogen, vårt gröna guld, som vi nu har förmånen att debattera har betytt oerhört mycket för Sverige genom historien, inte minst för skapandet av vårt välstånd. Att vi i dag är ett rikt välfärdsland är mycket tack vare de värden som vi har kunnat skapa genom att nyttja kraften i älven, genom att bryta malmen i berget och inte minst genom att bruka skogen.

Ibland i den politiska debatten kan man få intrycket att detta är just bara historia, att skogsbruket och skogsindustrin inte längre betyder särskilt mycket för den svenska ekonomin och att framtiden enkom handlar om tjänsteproduktion. Så ser inte verkligheten ut. Faktum är att skogsindustrin har ett exportvärde på omkring 120 miljarder per år och att omkring 55 000 människor är direkt sysselsatta i industrin. Därutöver skapar industrin indirekt tiotusentals ytterligare jobb. Enligt branschorganisationen Skogsindustrierna har uppemot 175 000 arbetstillfällen skogen som bas.

Blickar vi framåt ser vi att skogsbruket och skogsindustrin har en fantastisk potential att bidra med såväl nya jobb och ökat välstånd som produkter och material som bidrar till ett mer hållbart samhälle. För våra möjligheter att skapa ett biobaserat samhälle och en biobaserad ekonomi är skogen helt fundamental.

Herr talman! Vad kan då skogen ge oss i framtiden? Ja, det är nog bara fantasin som sätter gränserna. Vi ser hur träbyggandet ökar och utvecklas, hur bioraffinaderier växer fram och hur det gröna guldet kan ge oss allt från insatsmedel i betong till textilier, gröna kemikalier och drivmedel.

För att ta vara på skogens alla värden behövs en sammanhängande politik. Dagens skogsvårdslag med dess två jämställda mål om miljö och produktion lägger en bra grund. Sedan dagens lagstiftning beslutades 1993 har vi sett en rätt fantastisk utveckling i det svenska skogsbruket. Virkesförrådet har ökat samtidigt som hänsynen till såväl miljömässiga som sociala värden har ökat. Dessa framsteg har inte tvingats fram utan gjorts med frivillighet som grund och möjliggjorts av en lagstiftning som skapar förutsättningar för en mångfald såväl i brukandet som i naturen.

Alltför ofta hör jag dock kollegor från andra partier raljera i den här talarstolen över att vi har en skogspolitik med frihet utan ansvar. Jag finner det provocerande. Visst finns det skogsägare som missköter sig, självfallet begås det misstag i brukandet och ja, körskadorna behöver minska. Men generellt sett tar Sveriges 330 000 skogsägare ett mycket stort ansvar genom att bruka skogen hållbart.

För varje träd som avverkas i Sverige planteras två nya, och vid varje avverkning tas miljöhänsyn genom kantzoner intill vatten och gamla träd och död ved som lämnas kvar. Inte bara miljömässiga hänsyn tas utan också sociala.

Tack vare miljöcertifieringarna inom skogsbruket blir också de frivilliga avsättningarna allt större. Alla de skogsägare som väljer att certifiera sin skogsfastighet åtar sig att avsätta minst 5 procent av sin produktiva skogsmark för miljöändamål. I dag uppgår de frivilliga avsättningarna till totalt 1 350 000 hektar produktiv skogsmark. Jag måste säga, herr talman,

att jag tycker att det är fantastiskt. Vilka andra företagare väljer att helt frivilligt och utan ersättning avstå så mycket som 5 procent av sin produktion?

Herr talman! För att ytterligare utveckla det svenska skogsbruket måste vi bygga vidare på den framgångsrika utveckling och politik som vi sett sedan nuvarande skogsvårdslag trädde i kraft. Dessvärre tycks den nuvarande regeringen gå i andra tankar.

Alliansen tog initiativ till ett nationellt skogsprogram i syfte att skapa fler jobb med skogen som bas och för att skapa en dialogprocess om skogens alla värden – de sociala, miljömässiga och ekonomiska. Detta var en konkret åtgärd för att ta svensk skogspolitik framåt och för att bygga vidare på det framgångsrika arbete som pågår.

Den nuvarande regeringen arbetar vidare med programmet, och det är bra. Mindre bra är att man är otydlig om inriktningen och att regeringen har tappat tempo i arbetet. Regeringen uppvisar ett bristande ledarskap, vilket gör just att man har sackat efter. Möten med det nationella programrådet ställs in, och svåra frågor eller frågor där olika synpunkter finns verkar man sopa under mattan eller väja för. Det är oroande.

Det nationella skogsprogrammet har rätt utformat potential att bli ett viktigt verktyg för att utveckla skogsbruket och skogsindustrin. Vi i Alliansen vill att programmet ska bidra till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi.

Det är bra att en majoritet i miljö- och jordbruksutskottet därför, på Alliansens initiativ, har ställt sig bakom förslaget om att göra ett tillkännagivande om detta och tydliggöra för regeringen vilken inriktning som det nationella skogsprogrammet ska ha samt att arbetet med programmet ska ske just utan parallella processer.

Det är tyvärr så, herr talman, att regeringen har initierat en parallell process som på allvar stör arbetet i det nationella skogsprogrammet genom att tillsätta en utredare som ska se över skogsvårdslagen.

Från Moderaternas sida ser vi inte behovet av en översyn av skogsvårdslagen i nuläget utan är i stället bekymrade över att utredningen fått i uppdrag att utreda ett antal frågeställningar som kan leda till att beslut om skogsbruket i allt större utsträckning avgörs i domstolar i stället för på den enskilda skogsfastigheten. Det skulle inte gynna den svenska skogspolitiken.

Herr talman! Vad som också skulle vara olyckligt är om beslutanderätten över den svenska skogspolitiken flyttade från Sverige till EU och Bryssel. Jag är en sann Europa- och EU-vän. EU är oerhört viktigt för att vi ska kunna tackla gränsöverskridande utmaningar, riva hinder för handel, skapa fri rörlighet och ge Europa en stark röst internationellt. För att EU ska kunna vara starkt är det dock viktigt att EU just fokuserar på den typen av frågor som inte kan lösas på ett bra sätt på nationell nivå. Skogsbruket är inte en sådan fråga.

Skogsbruket i EU:s 28 medlemsländer ser väldigt olika ut. Egentligen är det bara ett fåtal av EU:s medlemsländer som har ett skogsbruk att tala om. Att EU:s skogsareal ökade med 50 procent när Sverige och Finland klev in i unionen säger väl egentligen det mesta.

Regeringen måste fortsätta värna vår nationella beslutanderätt över skogsfrågor, och därför är jag glad att utskottet vill bifalla det moderata yrkandet om att göra ett tillkännagivande till regeringen om just detta. Beslut om svenskt skogsbruk ska inte fattas i Bryssel utan av Sveriges 330 000 skogsägare inom ramen för den lagstiftning som vi har i Sverige.

Herr talman! Ett arbete som ständigt måste vara pågående och prioriterat är arbetet med regelförenklingar. Därför vill jag yrka bifall till reservation 4. I den reservationen lyfter vi från Alliansen fram behovet av ett fortsatt förenklaringsarbete. Vi vill se tydliga målsättningar och konkreta åtgärder. Dessvärre ser vi inget av detta från regeringens sida, utan regeringens översyn av skogsvårdslagen riskerar snarare att leda till ökat regelkrångel och mer byråkrati. Det är helt fel väg.

Moderat skogspolitik präglas av höga ambitioner vad beträffar såväl miljö som produktion och av en övertygelse om att ambitionerna bäst nås genom en politik som präglas av tilltro och frihet under ansvar för Sveriges skogsägare.

(Applåder)

Anf. 127 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Johan Hultberg, för anförandet! Jag hade förmånen att också få höra Johan Hultberg förra veckan när vi debatterade biologisk mångfald. När jag nu hör honom debattera skogen känns det som om det hackar lite.

Förra veckan, när det gällde biologisk mångfald, kändes det som om han tyckte att det behövdes många insatser på många olika områden för att förstärka den biologiska mångfalden. Men i skogsdebatten framstår det som om det i alla fall inte är så när det gäller skogen.

Annars känns det som om Moderaterna mest är oroliga och lite bekymrade. Det kan ha att göra med att man tappade regeringsmakten och nu måste förhålla sig till det. Johan Hultberg framför att många av de nationella programråden har blivit framflyttade eller inställda.

Jag kan säga till Johan Hultberg att jag tror att jag har varit på fem programråd, men jag har aldrig sett Johan Hultberg på något av dem. Det måste alltså vara något annat som också har missats, tänker jag.

Men det pågår ju flera parallella processer för att vi också fortsättningsvis ska kunna exportera skogen. Vi måste ha sjysta arbetsvillkor. Vi måste ha transporter som fungerar. Vi måste ha utbildade människor som ska jobba i skogen. Är det också sådana parallella processer som Johan Hultberg tycker inte så gärna borde ingå i det nationella skogsprogrammet? De som deltar i det nationella skogsprogrammet tycker att de frågorna är väldigt viktiga.

Anf. 128 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det går naturligtvis inte att nå alla politiska mål med bara ett enda verktyg. Det nationella skogsprogrammet syftar till att ta ett samlat grepp om många frågeställningar och utifrån det arbete som görs i det nationella skogsprogrammet gå vidare med konkreta åtgärder.

Bakgrunden till det nationella skogsprogrammet är det arbete som vi gjorde i Miljömålsberedningen och den proposition som regeringen lade fram om biologisk mångfald och ekosystemtjänster, som vi debatterade i

förra veckan. I förra veckan skickade vi en tydlig uppmaning till regeringen om att faktiskt gå vidare med de konkreta åtgärder som den strategin innehåller för att nå målen om biologisk mångfald som vi har enats om i den här kammaren. Den uppmaningen vill jag gärna upprepa.

Det krävs mycket riktigt många åtgärder för att förbättra miljöhänsynen inom skogsbruket och skapa bättre biologisk mångfald totalt sett. Frågan är bara om man kan tvinga fram en ökad mångfald i skogsbruket och med lagstiftning driva fram den bästa miljöhänsynen. Jag är tveksam.

Jag tror att en modell, baserad på frihet under ansvar och en skogspolitik som lägger en grundplatta men inte i detalj styr den enskilda skogsbrukaren, är den bästa modellen och den bästa vägen framåt. Det finns rätt mycket empiri som talar för det.

Sedan den nuvarande skogsvårdslagen sjösattes 1993 har miljöhänsynen inom skogsbruket tagit stora och viktiga steg framåt. Vi ser nu hur skogsägare helt frivilligt avsätter enormt stora arealer produktiv skogsmark just för att man vill bidra i arbetet för den biologiska mångfalden och för bevarandet av värdefulla miljöer.

När nu regeringen går fram med en översyn av skogsvårdslagen, som riskerar att ta oss till samma situation som vi debatterade förra veckan – alltså där frågor ska avgöras i domstol – är jag väldigt bekymrad.

Anf. 129 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jo, det är väl så att Moderaterna mest är bekymrade.

Jag är också bekymrad. Det sker ett generationsskifte bland skogsägarna. Allt färre skogsägare är som den gamle mannen med Helly Hansen-tröja, gummistövlar och Husqvarnamotorsåg i handen, som bodde på sin fastighet och skötte den exemplariskt. Många ärver fastigheter. Många säljer dem vidare. Väldigt många bor inte på sin fastighet och känner inte till den så noga. I många fall säljer de avverkningsrätter till företag, som i sin tur säljer dem vidare. Annars kanske någon uppköpare köper upp den och tar in en entreprenör.

Är det då inte rimligt att man tydliggör ansvarsfördelningen, just för den enskilde skogsägarens skull, så att den enskilde skogsägaren kan vara säker på att inte åka dit om entreprenören kör sönder hans mark? Eller att man tydliggör vad som ska ingå i en upphandling och vad det är för straffvärde som körskadorna egentligen betingar?

Nu tyder mycket på att det nationella skogsprogrammet kommer att vara färdigt långt innan utredningen om skogsvårdslagstiftningen ska vara klar. Man har nu flyttat fram det till den sista mars 2017. Men de här delarna, och vem som egentligen har talerätt, är väl viktiga frågor att utreda och tydliggöra? Särskilt för skogsägarna är det viktigt att veta vem som är skyldig om det skulle hända något. Är det inte så, Johan Hultberg?

Anf. 130 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det är ganska hedrande att Isak From försöker försvara utredningen av skogsvårdslagen. Jag tror i ärlighetens namn inte för en sekund att Socialdemokraterna egentligen önskade den översynen. Jag är rätt övertygad om att det är en eftergift för att Miljöpartiet numera sitter i regeringen. Det faktum att man först behövde ett år på sig för att komma fram till vilka utredningsdirektiv som skulle gälla och därefter ytterligare

ett antal månader för att enas om vem som skulle få uppdraget att genomföra den vittnar om att regeringspartierna har oerhört svårt att komma överens.

Jag är verkligen bekymrad, Isak From. En av de saker jag är bekymrad över är vem det är som styr. Vem styr inriktningen, och vad vill regeringen? Det är väldigt oklart. Man får olika svar beroende på vilken minister man frågar.

Hade det varit Isak From och Socialdemokraterna som styrt över svensk skogspolitik tror jag faktiskt inte att vi hade haft så mycket att debattera om. Jag tror att vi har en ganska stor samsyn moderater och socialdemokrater emellan om att skogen är viktig för Sverige och att vi måste ha en skogspolitik med balans mellan miljö och produktion, så att vi når både målen om full sysselsättning och våra högt uppsatta miljömål.

Men nu har vi ett miljöparti som är angeläget om att gå in och detaljstyra och som hyser stor misstro mot Sveriges skogsägare. Detta gör mig bekymrad när nu översynen av skogsvårdslagen är påbörjad.

Det som också gör mig bekymrad är att regeringens tempo får en snigel att framstå som en sprinter. Jag vet inte hur många gånger vi här i kammaren debatterat frågan om längre och tyngre fordon, men först nu agerar regeringen, och då med ett halvdant förslag som bara tillåter större vikt men inte längre fordon, vilket är bekymmersamt.

Nu har man också förslag om en kilometerskatt, vilket skulle ha varit ett enormt bakslag och en stor kostnadsökning för den svenska skogsindustrin. Tror man att vi kan öka exporten genom att göra det dyrare att få ut produkterna på marknaden?

Anf. 131 ANDERS FORSBERG (SD):
Herr talman!

Du trotsiga tall, som sträcker
mot himlen din smärta topp,
jag känner din stolta strävan,
ditt anande starka hopp.

Jag vill först yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 1, Skogspolitikens övergripande inriktning, och reservation nr 8, Genomförandet av EU:s naturvårdsdirektiv. Men vi står givetvis bakom Sverigedemokraternas samtliga reservationer.

Gustaf Fröding belyser väl i dikten *I skogen* svenskarnas djuprotade relation till skogen. Skogen är en del av vår nationella identitet. Den svenska skogen är en angelägenhet för hela Sverige. Skogsbruket är en av våra viktigaste näringar och utgör en viktig länk i den kedja som håller ihop hela landet. I ett nationellt perspektiv utgör en skogsindustri i absolut världsklass en viktig hörnsten för den svenska ekonomin. I slutändan bygger denna industri på en god tillgång till råvara av högsta kvalitet. Samtidigt har skogen betydelse på många fler sätt än att den levererar råvara till skogsindustrin, inte minst vad det gäller biologisk mångfald, kulturarv, turism och friluftsliv.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill bevara och utveckla det svenska skogsbruket, men då måste det vara ekonomiskt lönsamt att bruka skogen även i framtiden. Vi är övertygade om att just den svenska skogsbruks-

modellen med två övergripande och jämställda skogspolitiska mål – miljömålet och produktionsmålet – är det förhållningssätt som även fortsättningsvis kommer att kunna garantera ett ekonomiskt bärkraftigt och miljövänligt svenskt skogsbruk. Därför är det av yttersta vikt att arbetet med det nationella skogsprogrammet fortlöper och att regeringen undviker att fortsatt försämra skogsägarnas och skogsbrukets villkor.

Hälften av Sveriges skogar ägs av familjeskogsbrukare som ger den naturliga mångfald i skogsbrukandet som vi eftersträvar. Vi i Sverigedemokraterna tror på rätten att äga, bruka och själv råda över sin egen skog. Det är det som vi anser bäst motiverar och stimulerar skogsägarna till att på bästa sätt utveckla sitt skogsbrukande.

Herr talman! Definitionen av skyddad skog är någonting som man kan diskutera. För oss är det så att skogar som är värdefulla för natur- och kulturvården kan skyddas på olika sätt. Det kan handla om formellt skydd eller mer informellt, som till exempel de frivilliga avsättningar som många skogsägare gör.

Ingen skulle förneka att naturreservaten, till exempel, bidrar till en stor artrikedom. Men även kvarlämnade småbiotoper, sparade döda och ensamma träd, kantzoner och skogsklädda myrar är viktiga naturskogselement för artrikedomen. Antalet arter ökar inte heller linjärt med den skyddade arealens storlek.

Samtidigt anser vi att det finns ett problem med att den svenska definitionen av skyddad skog inte medger ändamålsenliga jämförelser med den areal som skyddas i många andra länder. Sverige tenderar vid sådana jämförelser att uppvisa betydligt lägre värden än vad som stämmer med sanningen.

Man kan gå till statistiken enligt Skogsstyrelsen. När det gäller formella avsättningar, just det som regeringen tar upp, är det ungefär 7 procent av skogsmarken. När det gäller de frivilliga avsättningarna närmar man sig 4 procent. När det gäller den generella hänsynen är det 6 procent. Dessutom finns den improduktiva skogsmarken, som i dag är ungefär 14 procent och enligt lag inte får avverkas.

Man kan summera de siffrorna. 31 procent av den svenska skogsarealen är då skyddad genom olika former av frivilligt eller formellt skydd. Det här är någonting som jag anser att vi måste ta till vara.

Herr talman! Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Dessa områden är viktiga för att missgynnade eller hotade arter ska kunna överleva. Vi har inget att invända mot att de områdena har den betydelsen. Däremot saknar vi ett tydligt och öppet resonemang kring vilka konsekvenser nyckelbiotopsbegreppet kan få för enskilda markägare. Markägare som i dag får en nyckelbiotop utpekad på sin mark kan hamna i en situation där det blir omöjligt att sälja virke. Dessutom blir de utan någon som helst ekonomisk kompensation.

Till saken hör att även om Skogsstyrelsen inte beslutar om att skapa ett formellt skydd för en möjlig nyckelbiotop kvarstår den i förteckningen över nyckelbiotoper. Nya ställningstaganden kring möjliga nyckelbiotoper görs mycket sällan, och rutiner för att ta bort dem ur registret saknas. Det gör att det område som inte längre uppvisar tillräckligt intressanta naturvärden eller där till exempel habitatet är överrepresenterat bland befintliga nyckelbiotoper ändå ligger kvar som skyddat.

Det är en stor brist i arbetet som drabbar enskilda markägare ekonomiskt men också riskerar att påverka många skogsägares intresse för att bedriva ett ambitiöst naturvårdsarbete.

Herr talman! Brukandet av skogen får inte innebära att delar av det svenska kulturarvet hotas. Mot den bakgrunden ser vi med oro på de uppgifter som visar att nästan hälften av de inventerade forn- och kulturlämningarna har påverkats eller skadats i olika grader när det gäller skogsbruk.

För att komma till rätta med dessa missförhållanden anser vi att det behövs tydliga rutiner, utbildning samt information i hela avverkningskedjan. Skogsbruket måste involveras och engageras i olika åtgärder som krävs för att minska de här skadorna. Mot den bakgrunden vill vi att Skogsstyrelsen ska utöka sin rådgivning inom skogsbruket kring natur- och kulturmiljövårdsåtgärder.

För att man ska nå fortsatt framgång är vi också övertygade om att man måste få ut kunskapen om var de olika kulturlämningarna finns i skogslandskapet. Fornlämningarna är inte lätta att finna. För ett otränat öga kan det vara helt omöjligt. Därför kan man använda till exempel de moderna digitala möjligheter som finns. Med moderna it-verktyg kan redan kända och registrerade forn- och kulturlämningar enkelt föras över till skogsbruksplaner och till skogsmaskinernas navigationsutrustning.

Herr talman! Det finns en del övrigt att önska när det gäller genomförandet av EU:s så kallade naturvårdsdirektiv i Sverige och hur Sverige har valt att rapportera det här till EU. Rapporteringen har främst hanterats av Artdatabanken och Sveriges lantbruksuniversitet och utan erforderlig insyn från andra som kan ha intresse av att veta mer om det naturvårdsarbete som bedrivs i skogen och dess betydelse för hotade arter och livsmiljöer.

Mot bakgrund av att det finns oklarheter i redovisningen och i rapporteringen anser vi inte att det är lämpligt att använda detta för att utvärdera vare sig miljömålet Levande skogar i stort eller huruvida vissa naturtyper i Sverige har en gynnsam status eller inte. Vi bör sätta upp mål för bevarandet utifrån våra egna definitioner i Sverige av naturtyperna. Och det handlar om det naturvårdsarbete som bedrivs utifrån våra egna mål. De befintliga definitionerna av EU-habitaten bör man då bortse ifrån.

Herr talman! För närvarande pågår ett arbete inom EU med att ta fram en ny skogsstrategi. Vi i Sverigedemokraterna känner en oro för att en sådan strategi kan bli det första steget mot en framtida gemensam skogspolitik inom EU, vilket med stor sannolikhet skulle kunna få betydande negativa konsekvenser för Sverige och för den svenska skogsbruksmodellen.

Redan i dag påverkas förutsättningarna för att bedriva en nationell skogspolitik av flera EU-direktiv och förordningar som berör skogsbruket. Ifall EU får ett allt större inflytande i dessa frågor leder det till ett större fokus på detaljstyrning och att ytterligare administrativa och byråkratiska hinder tillkommer. Sverige måste enligt oss fortsätta värna den nationella beslutanderätten.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill ta till vara skogsägarnas intressen så att skogsbruk kan bedrivas över hela landet. Det handlar till exempel om sänkta skatter på drivmedel till jord- och skogsbruksmaskiner men även om minskad byråkrati kring skötsel och avverkning av skog. En sådan politik får skogen att växa samtidigt som vi ökar skogsbrukets bidrag till företagsamhet och sysselsättning på landsbygden.

Vi i Sverigedemokraterna anser att Sverige utgör en helhet, och vi tror att det som är bra för landsbygden är bra för hela landet. Staden och landsbygden behöver varandra. Vi anser också att ett livskraftigt skogsbruk är en förutsättning för en levande landsbygd. Landsbygdens villkor och de gröna näringarna utgör därför kärnan i vår Sverigevänliga politik.

Anf. 132 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman!

Har du nån skog i din himmel, du Gud,
till att gå i en finer kväll
En tocken där gammel skog, du vet
med smørsopp å kantarell.

Så lyder inledningen på den värmländska poeten Gunnar Ehnes dikt *Kvällsböna*, som ofta kan läsas i dödsannonserna i våra tidningar. Att de raderna ofta finns med när vi tar avsked av våra nära och kära är för mig ett tecken på hur viktig skogen är för många. Det är en sådan där gammal skog att gå i, med olika träd i olika åldrar och med stigar, svampställen, ridvägar, gläntor och porlande bäckar. Ja, det är den som många av oss uppskattar och mår så gott av att vistas i. Vi hoppas att den också ska finnas i Guds himmel.

Herr talman! I fredags debatterade jag skog i P4 Värmland. Vi pratade om skogslagstiftningen och skogens betydelse för rekreation och friluftsliv. Utgångspunkten för debatten var att det nu är fyra år sedan de boende i samhället Storfors i östra Värmland blev av med sin skog och sina kantarellställen. Det var också kampen om den tätortsnära skogen i Storfors som blev avstampet för DN-journalisten Zarembas artikelserie – *Skogen vi ärvde* – som våren 2012 satte fart på skogsdebatten i Sverige.

För Storforsborna blev det en dyrköpt erfarenhet av att det som står i skogsvårdslagen om att sociala värden ska värnas bara är tomma ord, i likhet med det som står i branschens egenstyrda miljöcertifiering FSC och PEFC. I verkligheten behöver inte skogsbolagen ens tala om för dem som använder skogen att den ska bort, att stigarna, bäckarna, svampställena nästa vecka kommer att förvandlas till ett kalhygge.

Herr talman! När de boende i Storfors inte kunde förmå den miljöcertifierade ägaren Bergviks skog att spara skogen försökte de få dem att göra en hyggesfri avverkning. Inte heller det ville Bergvik göra. För Bergvik och många andra skogsägare var inte hyggesfritt skogsbruk något alternativ.

Men glädjande nog har det ändå hänt en del sedan 2012 vad gäller skogsbruksmetoder. När Skogsstyrelsen nyligen skickade ut en enkät till landets kommuner om hur de brukar de kommunägda skogarna visade det sig att 40 procent brukade eller ville bruka sina skogar hyggesfritt. Ett exempel är Göteborgs kommun, som brukar alla sina 5 000 hektar med hyggesfria metoder.

Även bland privata skogsägare växer intresset för modernare och hållbarare skogsbruksmetoder. När Skogsstyrelsen i Värmland ordnade en studiedag om hyggesfritt ute i fält för några månader sedan kunde de inte ta emot alla skogsägare som var intresserade.

Det är bra att Skogsstyrelsens alla distrikt har fått ett speciellt uppdrag att informera om alternativa brukningsmetoder. Det är tydligt att det behövs mer resurser för att möta efterfrågan hos skogsägarna, och jag anser att det också vore bra att införa ett ekonomiskt stöd till intresserade skogsägare, precis som det tidigare har funnits alla möjliga stöd, till exempel plantstöd till dem som vill plantera igen sina åkrar med granplantor.

Det behövs också mer riktade insatser mot skogsentreprenörerna. I dag är det nämligen bara 9 procent av skogsägarna som själva gör avverkningar i sina skogar. Vi andra anlitar hjälp, och jag och många med mig vet hur svårt det är att få tag i en entreprenör som kan göra något annat än att kalhugga.

Herr talman! Att använda andra skogsbruksmetoder är en viktig del för att öka miljöhänsynen i skogen. Det finns mycket annat som också måste göras. Naturvårdsverket skriver i sin fördjupade utvärdering av miljömålen, som kom i höstas, att det finns stora brister i dagens skogsbruk. Naturvårdsverket skriver: Skogar med höga naturvärden, exempelvis nyckelbiotoper och andra värdekärnor, avverkas eller riskerar att avverkas. Hänsynskrävande biotoper och vattendrag skadas i alltför hög utsträckning i samband med avverkningar, och skadenivåerna på forn- och kulturlämningar är fortsatt höga. Det råder brist på arealer gammal skog med bibehållen skogskontinuitet, liksom på flerskiktade skogar och tillgång på död ved av olika kvaliteter och i olika miljöer.

Politiska styrmedel som styr med sikte på miljömålet Levande skogar, bättre miljöhänsyn vid avverkningar, ökad tillämpning av hyggesfria brukningsmetoder och ett långsiktigt och kostnadseffektivt skydd av skog är saker som Naturvårdsverket föreslår. Det är bra att regeringen lyssnar på vår myndighet och gör just detta. Det borde också den borgerliga oppositionen och Sverigedemokraterna göra.

Herr talman! Klimatfrågan har börjat användas som argument för att vi måste ha ett ännu mer intensivt skogsbruk med gödning, kraftigare markberedning och ett högre uttag. Även de för många arter så viktiga rötterna och stubbarna ska ut ur skogen, för det är allt fler avverkningar av allt yngre träd som ska rädda oss från klimatförändringarna – i alla fall oss i Sverige. Hur resten av världen, de länder som inte har någon skog, ska göra kan man fråga sig.

Men här i Sverige har ett av våra miljömål, målet Begränsad klimatpåverkan, börjat användas som ett argument för att andra miljömål, till exempel våra mål Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och Myllrande våtmarker inte längre är lika viktiga.

Men det håller inte. Det håller inte att försöka lösa ett problem genom att skapa nya. Det är viktigt att komma ihåg det som också ingår i definitionen av vårt klimatmål, som ju grundar sig på FN:s klimatkonvention. Det står: ”Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras.” Det är viktigt att komma ihåg.

Herr talman! Vårt intensiva skogsbruk har redan orsakat mycket problem. Förstörda skogsmarker, våtmarker och sumpskogar, införande av contortatallen och hormoslyr är bara några exempel. Jag är glad över att vi nu har en regering som vill skydda våra sista gammelskogar, vill öka miljöhänsynen i skogsbruket och främja alternativa skogsbruksmetoder.

Jag och Miljöpartiet välkomnar också arbetet i det nationella skogsprogrammet. Vi ser fram emot att representanter från skogsägarna, miljöorganisationer, friluftslivet med flera tar ett gemensamt grepp för att utforma en mer varierad skogsskötsel med större naturhänsyn.

Det är också bra att det nu görs en rättslig översyn av skogsvårdslagen. Hovrättslagman Charlotta Riberdahl har fått i uppdrag att föreslå förtydligande av lagstiftningen på tre punkter. Det handlar om vem eller vilka som är ansvariga för en avverkning, vem som ska kunna överklaga en avverkning och om det ska vara straffbart att lämna oriktiga uppgifter. Det är tre för mig helt naturliga saker att bringa ordning och reda i.

Avslutningsvis, herr talman: Skogsfrågor och skogspolitik är något som ständigt måste vara under diskussion och förändring. Det finns alltid ämnen som bör diskuteras mer och sakskalet som talar för en förändring av skogens skötsel. Diskussionens fokus har skiftat genom tiderna och påverkat skogspolitik och lag. Dagens diskussion om skogen handlar om klimat, om sociala värden, om alternativ till kalhyggesbruk och om att klara svenska och internationella miljömål. Politiken behöver anpassas till dessa utmaningar.

(Applåder)

Anf. 133 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag får tacka Stina Bergström för anförandet. Stina nämnde ett antal saker kring kontinuitetsskogsbruket, bland annat att Miljöpartiet eller Stina Bergström vill stödja kontinuitetsskogsbruket på något vis.

Om vi tittar på SLU:s undersökningar ser vi att ett kontinuitetsskogsbruk har ungefär 40 procent sämre avkastning. Vad är det för typ av stöd som Stina Bergström vill se? Hur ska det se ut? Och varför skulle det behövas ett stöd? Är det så att kontinuitetsskogsbruket inte kan stå på egna ben, eller vad är det man vill uppnå? Det vore intressant om Stina Bergström ville förklara lite mer.

Min andra fråga gäller regeringens översyn av skogsvårdslagstiftningen. Man kan diskutera om det är farligt eller inte, men jag hajade till otroligt mycket, och jag tror att många med mig och framför allt skogsägarna gjorde det, när man ska gå in och börja titta på skogsvårdslagstiftningen och vem som ska kunna överklaga och då börjar prata om Århuskonventionen. Det är ju helt orimligt att man till exempel skulle kunna ge i det här fallet miljöorganisationerna talerätt när det gäller skogsavverkningar. Det anser Sverigedemokraterna och jag personligen är direkt förkastligt.

Frågan blir då: Vilka är det Stina Bergström ser som har skäl att kunna överklaga?

Anf. 134 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att när det gäller huruvida ett hyggesfritt skogsbruk skulle ge en sämre ekonomisk avkastning på sikt finns det forskning som visar på olika siffror. Men jag kan tänka mig att det är någonting som man behöver titta mer på.

När det gäller stöd till hyggesfria skogsbruksmetoder finns det pengar och ett uppdrag till Skogsstyrelsen att i varje distrikt ha en person som är ansvarig för detta och som alltså informerar och har studiedagar för intresserade skogsägare. Jag har varit ute i en del av distrikten och pratat om det

här, och vi ser också att det finns ett behov av mer resurser till detta så att man kan ha mer information, eftersom intresset växer.

Jag kan förstå att när man diskuterar avkastning finns det skogsägare som känner att de inte riktigt vågar satsa. Eftersom en ambition från både tidigare miljömålsberedningar och vår regering har varit att höja andelen kontinuitetsskogsbruk kan ett sätt vara något slags morot – jag vet inte riktigt hur stödet ska utformas – för dem som är intresserade. Det är precis som det tidigare har funnits stöd för mer kalhyggesbruk. Då har skogsägarna fått stöd till det.

När det gäller den rättsliga översynen av skogsvårdslagen har domstolarna i norr givit miljöorganisationer rätt att överklaga ett beslut om avverkning av fjällskog. Jag får nog fortsätta diskussionen i nästa omgång.

Anf. 135 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret!

Som parti har Sverigedemokraterna inga problem med hur man vill bruka skogen. Enligt skogsvårdslagen finns egentligen inga problem om skogsägarna vill bedriva ett kontinuitetsskogsbruk. Det är intressant när man kan utveckla de olika modellerna av skogsbruket.

Men frågan uppstår när man ensidigt talar om att detta är lösningen på allt. Det tror jag verkligen inte. Om vi ska ha ett livskraftigt och konkurrenskraftigt svenskt skogsbruk kommer vi att se den formen av trakthyggesbruk i framtiden också.

Det framgår tydligt i forskningen – SLU och Skogforsk – att avkastningen är ungefär 40 procent sämre. Med utvecklade metoder kan man säkert se de andra delarna.

Stina Bergström nämner att det är fråga om ett alternativ. Möjligtvis är det ett alternativ i stället för att skapa fler naturreservat. Det kan jag tänka mig. Annars är det inte intressant. Det gäller speciellt som regeringen har ambitionen att undanta enorma arealer ny skogsbruksmark, ungefär en och en halv miljon hektar. Jag skulle hellre se att man öppnar möjligheten att bedriva ett frivilligt skogsbruk.

Anf. 136 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag sa att jag ser kontinuitetsskogsbruk som lösningen på allt. Jag sa att det är viktigt att fortsätta att skydda skog. Det är inte så att jag ser kontinuitetsskogsbruk som ett alternativ till att avverka skogar som absolut ska lämnas.

Vid undersökningar av skogsägare har ungefär 40 procent av dem sin skog av andra anledningar än att få ut så mycket pengar som möjligt. Det kan vara för friluftsliv. Jakt blir än viktigare och kan vara en anledning till att de köper skogsskiften. Eller så vill de ha skogen kvar. De vill inte ha kalhyggen. Då är lösningen att avverka så att man tar ut virke, massaved, och har kvar träd.

Jag vill fortsätta att svara på den fråga jag fick tidigare, och jag antar att Anders Forsberg fortfarande är intresserad av Århuskonventionen och rätten att överklaga.

Miljöorganisationer har givits rätt att överklaga beslut som Skogsstyrelsen har fattat om att få avverka fjällnära skogar. Det fanns en rättstvist som pågick i många år och som i slutändan gav miljöorganisationen rätt i att det inte var riktigt att avverka skogen. Nu ska man titta på om det är i

enlighet med Århuskonventionen att miljöorganisationer och allmänhet ska ha rätt att överklaga när Skogsstyrelsen inte fattar beslut. Om du lämnar in avverkningsanmälan och Skogsstyrelsen inte fattar något beslut finns inget beslut att överklaga. Jag ser det som en viktig del att få ordning och reda i.

Prot. 2015/16:81

16 mars

Skogspolitik

Anf. 137 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Stina Bergström pratade mycket i sitt anförande om kalhyggen. Jag höll, herr talman, på att få kal hjässa när jag lyssnade på Stina Bergström eftersom jag ville slita mitt hår. Den beskrivning som Stina Bergström ger av det svenska skogsbruket i den här debatten och gav i förra veckan när vi diskuterade biologisk mångfald och naturvård är främmande från verkligheten. Då talade Stina Bergström om skövling. I dag låter det som att skogsägarna inte tar någon hänsyn och att det inte finns några skogsägare som lyssnar in grannarnas synpunkter när de planerar sitt skogsbruk och så vidare. Den bilden känner jag inte igen mig i, och jag blir bekymrad över den beskrivningen av skogspolitiken.

Jag har några konkreta frågor, Stina Bergström. Du nämnde i ditt anförande att Miljöpartiet vill ge ett ekonomiskt stöd till kontinuitetsskogsbruk. Då hade det varit intressant om Stina Bergström inledningsvis kunde ge en definition av vad som ska stödjas. Vad är enligt Stina Bergström kontinuitetsskogsbruk? Är det dimensionshuggning? Är det luckhuggning? Är det blädning? Vad är det som är kontinuitetsskogsbruk eller hyggesfritt skogsbruk? Bergström har använt båda begreppen, och därför är jag lite förvirrad.

Är detta regeringens politik? Är det Miljöpartiets, Stina Bergströms eller regeringens politik att stödja enskilda typer av skogsbruksmetoder?

Herr talman! När vi införde den nuvarande skogsvårdspolitiken lämnade vi en politik som tidigare innehållit regleringar och detaljkrav på skogsägare till förmån för en modell där skogsägare i större utsträckning själva får bestämma över sitt brukande utifrån en ramlagstiftning. Nu tycks Miljöpartiet återigen vilja ha en mer detaljerad lagstiftning där vi till och med här i kammaren ska ha åsikter om vilken brukningsmetod skogsägaren ska använda och ge ekonomiskt stöd för det.

Vad är Miljöpartiets åsikter? Är det mer detaljreglering som är vägen framåt?

Anf. 138 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Tack, Johan Hultberg, för frågorna!

Om Johan Hultberg hade lyssnat på det förra replikskiftet hade han hört att Anders Forsberg och jag pratade mycket om hur jag tänker i fråga om stödet. Jag svarade att jag inte precis kan säga hur det ska vara utformat.

Vår regering har sagt att man vill se fler skogsbruksmetoder. Det är både Miljöpartiets och regeringens ambition att det inte ska finnas bara *ett* sätt att bruka skogen i Sverige, utan det ska finnas fler.

Det är helt rätt som Johan Hultberg säger att det finns flera olika former av hyggesfritt skogsbruk. Det är att göra det lite enkelt för sig att bara säga hyggesfritt skogsbruk. Där finns många metoder, och det finns de som är riktigt dåliga och de som är bättre.

Precis som jag sa i det förra replikskiftet finns det ett stöd till Skogsstyrelsen för att bedriva information. Jag tycker att man ska utöka stödet till att också ge stöd till skogsägare som är intresserade. Men hur stödet ska vara utformat i detalj vill jag inte säga.

Johan Hultberg sa att han kände sig bekymrad över min beskrivning av verkligheten. Det är många som är bekymrade över att de ser samma verklighet som jag. Jag vet inte om Johan Hultberg har läst Zarembas bok, men för många blev det nog en väckarklocka när han var ute i Sverige och pratade med dem som lever i den verkligheten mitt i det intensiva skogsbruket. Jag har själv levt på landet i över 30 år, och jag har sett hur skogsbruket har förändrats. Det är något som bekymrar mig mycket.

Anf. 139 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, skogsbruket har förändrats. Jag skulle vilja säga att skogsbruket har förändrats till det bättre. I dag är hyggesstorlekarna mycket mindre. I dag är miljöhänsynen inom skogsbruket mycket större. I dag är de frivilliga avsättningarna fantastiskt mycket större. I dag är också den skog som skyddas genom naturreservat, genom nationalparker eller andra formella metoder också mycket större. Utvecklingen är på de allra flesta punkterna positiv.

Hänsynen vid brukandet ökar. Det finns mer död ved i skogarna, och det blir en ökad lövinblandning. Det finns mer av gammal skog och så vidare. Självklart finns fortfarande problem, och självfallet görs fortfarande misstag.

Men diskussionen i kammaren måste handla om hur vi får skogsbruket att bli ännu mycket bättre. Jag tror inte att det är med hjälp av ökad detaljreglering eller att vi i kammaren vet bäst hur Sveriges 330 000 skogsägare ska utforma sitt brukande. Man ska vara extremt försiktig med att peka ut olika skogsbruksmetoder som bättre eller sämre. Det är därför det ska finnas en ramlagstiftning som ger frihet för Stina Bergström, mig och alla andra som har eller skulle vilja ha en skogsfastighet att utforma vårt brukande.

Jag tror nämligen att det är just när vi har mångfald i brukandet som vi också får mångfald i naturen, och jag tycker att det är jättebra att Skogsstyrelsen informerar och sprider kunskap om olika skogsbruksmetoder – Lübeckmodellen eller traditionellt trakthyggesbruk. Vi behöver sprida kunskap om alla modeller och alla metoder så att skogsbrukarna kan fatta kloka, välgrundade beslut och utforma sitt brukande på absolut bästa sätt utifrån både produktions- och miljöperspektivet.

Men jag blir, herr talman, uppriktigt sagt bekymrad över att vi har ett parti i Sveriges riksdag och i Sveriges regering som vill detaljreglera svenskt skogsbruk. Det var just det som ledde utvecklingen fel. Min fråga till Stina Bergström är därför om det är regeringens politik att stödja enskilda skogsbruksmetoder.

Anf. 140 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Johan Hultberg har roat sig med att ringa runt till olika skogsentreprenörer och fråga dem vilka sorters skogsbruk de kan erbjuda. Jag har själv gjort det, och de allra flesta säger: Det är klart att du ska avverka dina skogar med trakthyggesbruk. Det är det mest ekonomiska och det bästa och effektivaste sättet. Det är så du ska göra.

Att som skogsägare få information om olika skogsbruksmetoder är alltså inte så himla lätt, och precis som jag sa i mitt anförande är det i dag väldigt få skogsägare som själva brukar sina skogar. När det gäller avverkning och markberedning är det bara 9 procent som gör det själva.

Skogsstyrelsen har det här uppdraget. Det är jättebra att man jobbar med det och har jobbat med det än mer sedan 2012, där jag tog avstamp i mitt anförande. Jag ser inga svårigheter med att vi på något sätt skulle ge ett stöd till det här så som vi har stöd till annat som vi tycker att vi vill främja – och precis så som man tidigare haft stöd till dem som vill ställa om sina skogar från kontinuitetsskogsbruk till trakthyggesbruk. Det är ju så det har sett ut i historien.

Visst är det så att miljöhänsynen i skogen har ökat från 1993, när vi fick den stora skogsvårdslagen. Men vi har inte nått dit vi hoppades och trodde att vi skulle nå när vi fick den nya lagen.

I dag har vi 3,7 procent skog som är skyddad, som har ett långsiktigt skydd, och vi ska komma upp till 17 eller 20 procent enligt riksdagsbeslut. Vi har alltså en bra bit att gå.

Det är samma sak med död ved. Det är bra att död ved i skogen ökar från 2,8 till 3,9 procent, men för hundra år sedan hade vi 20 procent. Det är klart att det påverkar den biologiska mångfalden i skogen väldigt mycket. Vi behöver komma ännu högre.

Anf. 141 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Som ni noterar är jag inte Eskil Erlandsson. Han fick tyvärr förhinder, men jag tar gärna den här debatten i hans ställe. Jag talar väldigt gärna om skog.

”Bokskogen, vår viktigaste råvara, förklarar uttrycket Skånes gröna gruva. Alltjämt utnyttjas och förädlas allting ur boken – utom suset, har någon sagt.”

Citatet kommer från kemiföretaget Perstorps företagsbroschyr från 1946. Grunden i denna numera globala kemikoncern – som jag fick förmånen att besöka i måndags – är alltså skogen och dess råvaror, utifrån vilka man i företagets början utvann plast och olika kemikalier.

När jag stod i denna debatt för ett år sedan talade jag om den gröna kolatomen, det vill säga råvaror från åker och skog, och att den gröna kolatomen bör vara byggstenen i vårt samhälle. Citatet från 1946 visar att vi har gjort det, och vi kan göra det igen. Skogen kan åter bli Sveriges gröna guld.

Men detta sker ju inte av sig självt, herr talman. För att få till denna övergång till ett samhälle som bygger på den gröna kolatomen krävs det två saker.

Till att börja med, herr talman, behöver vi politik som skapar långsiktiga förutsättningar för innovation, produktutveckling och tillverkning av de produkter som baseras på skogen – textilier, byggmaterial, biodrivmedel och kemi.

Till stor del är det EU som skapar ramarna för de långsiktiga reglerna kring dessa frågor, och under de närmaste åren sker flera stora processer som rör skogen och dess produkter. Det handlar bland annat om skogsstrategi, cirkulär ekonomi, hållbarhetskriterier för fasta bränslen och statsstödsregler för bioenergi.

I dessa processer är det av yttersta vikt att regelverken blir så bra som det bara går och att förutsättningarna för svenskt skogsbruk och användningen av svensk skogsråvara inte försämrats. Därför är det mycket viktigt att riksdagen nu gör ett tydligt ställningstagande för att den svenska regeringen ska agera kraftfullt i EU för att nya regelverk och då framför allt den skogsstrategi som är under framtagande inte ska begränsa Sveriges makt över den egna skogen.

Det andra som behövs för en övergång till ett biobaserat samhälle, herr talman, är att skapa goda förutsättningar för svenska skogsägare att bidra med den råvara som vårt framtida samhälle behöver. I detta arbete spelar det nationella skogsprogrammet en mycket viktig roll.

Under Centerpartiets tid i regeringen tog vi initiativ till visionen om Skogsriket, en vision som legat till grund för det arbete med ett nationellt skogsprogram som regeringen nu går vidare med.

Det nationella skogsprogrammet är en viktig plattform för dialog om hur skogen och dess värdekedja kan utgöra stommen i en biobaserad samhällsekonomi och hur skogen kan bidra till fler jobb och tillväxt på landsbygden i hela landet.

Men det nationella skogsprogrammet ska även adressera målkonflikter och underlätta avvägningar, för även om svenska skogsägare gör ett gott jobb när det gäller hänsyn och naturskydd finns det absolut utmaningar som vi måste ta tag i.

Därför menar vi att det är mycket viktigt att arbetet med att ta fram ett nationellt skogsprogram och den dialog som däri sker inte får förekommas av andra utredningar eller parallella översyner. Ska dialogprocessen vara meningsfull måste alla skogens aspekter kunna behandlas inom ramen för det nationella skogsprogrammet. Det bör inte kringgås av parallella utredningar eller processer.

När vi stod här för ett år sedan var många skogsägare oroliga för vad som skulle hända med den översyn av skogsvårdslagen som regeringen aviserat. Efter lång väntan är utredningen nu igång, men oron har inte minskat.

Utredaren ska bland annat titta på ansvarsfördelning vid avverkningsanmälning samt talerätten och möjligheten för intresseorganisationer att överklaga beslut i skogsvårdslagen.

I mitt anförande om naturvård förra veckan talade jag om hur en långsiktigt fungerande naturvård kräver legitimitet i besluten och acceptans hos dem som berörs. Detta gäller inte minst skogen.

För mig som centerpartist är äganderätten och brukanderätten grundläggande principer och vägledande för ett fungerande samhälle. Det man äger vill man också vårda. Att skogspolitiken bygger på frihet under ansvar är därför en styrka, anser jag och Centerpartiet.

Jag är rädd att den utredning som regeringen tillsatt riskerar att ytterligare begränsa äganderätten och brukanderätten.

Herr talman! Att regeringen rundar de dialogprocesser som pågår i nationella skogsprogrammet och går vidare med denna utredning är därför mycket olyckligt. Jag är glad att utskottet tar ställning för att arbetet i det nationella skogsprogrammet ska baseras på de två jämställda målen och att inga parallella processer bör ske.

Herr talman! Ett annat viktigt sätt att skapa förutsättningar för en stark skogsnäring är att minska regelbördan för svenska skogsägare snarare än att öka den.

Enligt min och Centerpartiets uppfattning bör ett mål vara att så långt det är möjligt minska regelbördan för all företagsamhet men inte minst för den småskaliga, som i dag tyngs av regler och krångel. Det är ett arbete som måste ske fortlöpande och även innefatta samordningen av myndigheters arbete för att så långt som möjligt minimera dubbelarbete.

Myndigheterna har här en viktig roll att vara stödjande och uppmuntrande mot de människor som vågar satsa på sitt företagande. Ett led i detta är att grundläggande uppgifter om företaget och dess verksamhet bara ska lämnas på ett ställe för att kraftigt minimera den administrativa bördan för företagen och underlätta kontakten med myndigheterna.

Jag står såklart bakom utskottets förslag till beslut på alla punkter, med undantag för de punkter där Centerpartiet har reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till Alliansens reservation 4 och Centerpartiets reservation 5.

Herr talman! Låt det fossilbaserade samhället bli en parentes i vår historia, och låt oss i stället skapa förutsättningar för övergången till ett samhälle som bygger på den gröna kolatomen från vår skog genom fortsatt ägandeskap över skogsfrågorna, genom frihet under ansvar som vägledande princip och genom mindre krångel för skogsföretagarna!
(Applåder)

Anf. 142 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Kristina Yngwe, för anförandet!

Kristina Yngwe låter väldigt förhoppningsfull när det gäller skogen, det gröna guldet. Men i motionerna och i majoritetstexten om det nationella skogsprogrammet står det att skogsprogrammets inriktning bör omfatta ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syfta till att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi.

Det är ju rimligt och någonting som vi är helt överens om. Men vi socialdemokrater tycker också att det är viktigt att kunna ta del av nationella skogsprogrammets arbete för utbildning, forskning, hållbara jobb, företagande och transporter. När man hör på Kristina Yngwe verkar det nästan som att detta är parallella processer som inte på något sätt får förekomma.

Känns det svårt, Kristina Yngwe, att nationella skogsprogrammet nu genomgår lite innovation och lyfter in andra för skogen viktiga frågor?

Anf. 143 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket för frågan, Isak From!

Givetvis finns det absolut inga nackdelar över huvud taget med att vi för en diskussion om viktiga frågor kring utbildning, arbetsrätt och arbetsmiljö, som Isak From nämnde tidigare. Men att tillsätta en utredning kan skapa oro hos skogsägarna runt omkring i landet. Det innebär ju en ganska stor påverkan när en del av processen pågår.

Som sagt skulle jag mycket hellre vilja se en diskussion om de frågor som det finns frågetecken för när det gäller skogsvårdslagen och det miljöarbete som behöver ske. Det finns ju saker som det behöver arbetas med, absolut. Men det bör ske inom ramen för den nationella dialogprocessen i

stället för att skapa oro och osäkerhet. Hur ska dessa grupper kunna sitta och diskutera när de inte vet om det kommer att införas tillståndsprövning för vissa skogsägare i framtiden?

Det är väldigt många runt omkring i landet som nu känner en jättestor osäkerhet inför om de kommer att kunna bruka sin skog. Samtidigt finns det en nationell dialoggrupp som ska diskutera om skogens framtid. Det är klart att det är väldigt oroväckande att ha en sådan process.

Det är roligt att Isak From begärde replik. Jag har faktiskt några frågor till Socialdemokraterna.

Isak From nämnde i sin inledning en annan parallell process, *Staten och kapitalet*, som är en proposition som har presenterats. Där lyfter man bort bland annat Inlandsinnovation, som jag antar att många i Isak Froms hemlän är intresserade av. Inlandsinnovation har varit viktig för att kunna utveckla företagsamhet, säkert också inom de gröna näringarna. Jag vill fråga hur Isak From ser på det.

Anf. 144 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Om det kommer nya frågor förutsätter jag att herr talman ger mig möjlighet att svara på dem.

Den ställdes en fråga om Fondinvest och Inlandsinnovation. Det framstår som att Centerpartiet mer vill värna Maud Olofssons lilla baby och spara pengarna. Det handlade ju om det. Riksrevisionen, Företagarna, Svenskt Näringsliv och många andra har kritiserat oss politiker för att det statliga kapitalet inte har kunnat användas.

Jag har träffat jättemånga skogsägare och entreprenörer i Västerbotten som var förhoppningsfulla när Inlandsinnovation lanserades. Ingen av dem har kunnat ta del av en krona från Inlandsinnovation.

Det vi nu gör är att vi öppnar upp för att fler ska kunna ta del av det statliga riskkapitalet. Fler nystartade företag i hela landet ska kunna ta del av det. Där är den stora skillnaden.

Jag hoppas att Centerpartiet släpper på prestigen. Jag hoppas också att Centerpartiet tillsammans med oss kan göra allvar av att titta på gymnasieskolan och naturbruksgymnasierna. Varför är det så få sökande? Våra unga är kloka. De vill ha flera vägar ut. De vill inte ha några inlåsningseffekter. Kan vi göra upp och skapa tilltro till gymnasieskolan så att fler ungdomar vågar söka naturbruksgymnasiernas nationella program? Då kan vi få utbildade unga människor som vill ta steget och göra insatser i jord- och skogsbruket. Kan vi ingå en överenskommelse med Centerpartiet utan gamla läsningar i Alliansen?

Anf. 145 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att Isak From tar upp detta med naturbruksgymnasieskolan. Just nu håller det på att arbetas fram en reform på det området. Bara för en vecka sedan ställde jag frågan till gymnasieministern om hur man ser på naturbruksgymnasiernas betydelse för landsbygdens utveckling, främst med fokus på jakt och fiske som väldigt många känner en stor oro för.

Jag har inte fått ett enda svar från regeringen. Svaret kom i går, men man vill inte säga om man tycker att det är viktigt eller inte. Om man inte

har någon inställning till hur viktiga naturbruksgymnasierna är för framtiden är det kanske bra att regeringen kommer med en synpunkt innan vi kan ta ställning.

Jag ber om ursäkt för att jag var så orutinerad att jag inte ställde min fråga i förra replikomgången, eftersom ledamoten inte har möjlighet att svara. Men vi kan se det som en cliffhanger eftersom detta är en fråga som regeringen inte heller har velat svara på. Jag hoppas att regeringen kommer med ett svar snart då vi får se hur Socialdemokraterna ställer sig.

För skogen har det varit väldigt viktigt med skogskonto under lång tid. Det är långa omloppstider som gör att man kan behöva hantera intäkter från skogen på ett annat sätt än i andra näringar. Nu har det föreslagits i en utredning att man ska ta bort skogskontot. Det är jag och Centerpartiet väldigt oroliga över. Det är oklart hur Socialdemokraterna och regeringen ställer sig i den frågan. Jag förväntar mig inte något svar här, men jag ser fram emot att Socialdemokraterna är tydliga med hur de ser på skogskontots framtid.

Anf. 146 JENS HOLM (V):

Herr talman! Älgen lever där. Björnen och lodjuret lever där också. Där växer lingon, blåbär, kantareller och färtickor. Vi vandrar där, vi joggar där, vi tältar där, vi leker där med barnen. Besökande från hela världen spenderar alltmer tid där. Jag talar förstås om skogen, skogen som vi alla tycker så mycket om. Jag instämmer i det som Anders Forsberg sa tidigare när han citerade Gustaf Fröding, att skogen är en del av den svenska folksjälén.

Samtidigt vill vi också att skogen ska vara en källa till biobränsle, papper, plankor för husbyggnad och en mängd andra nya smarta produkter i framtiden som alla ska vara tillverkade av träfiber från skogen. Det gäller att få ihop allt det här.

Enligt nu gällande lag, skogsvårdslagen, ska produktion väga lika tungt som miljöhänsyn. Jag vill hävda att så är inte fallet i dag. I Sverige har vi ett ensidigt fokus på produktion. Miljön kommer alltid i andra hand, och så gör också den sociala hänsynen.

Det finns rätt många konkreta exempel på det. Jag tycker att Stina Bergström från Miljöpartiet gav många konkreta exempel. Det handlar om att helt unika värdekärnor förstörs och om Skogsstyrelsens egen genomgång för ett par år sedan. Man konstaterade då att nästan 40 procent av de genomförda avverkningarna inte godkändes. Vid ytterst få tillfällen blev det någon form av påföljd.

Människor involveras ytterst sällan när en skog avverkas trots att vi enligt miljöbalken har krav på samråd som borde omfatta även skogsbruket.

Stina Bergström gav oss ett konkret exempel från Storfors i Värmland. När människor kom tillbaka efter sommaren var helt enkelt skogen borta.

Jag menar också att det här är resultatet av en konkret politik. Den tidigare borgerliga regeringen hade ett snävt fokus på ökad produktion. Vi har också fått alltmer av intensivodlingar som följd. Vi har fått ökad gödsling. Vi har fått främmande trädslag, dikning och stubbrytning i våra skogar. Det här är inte bra för den biologiska mångfalden. Det är inte bra för klimatet; man säger att skogen ska binda mer koldioxid. Och jag tror inte

att någon som har gått ut i en skog som drabbats av den här intensiva produktionen trivs där.

Det finns helt enkelt mycket att göra. Jag tror att ett av grundproblemen är principerna för skogsbruket i dag. Man har formulerat det som frihet under ansvar. Jag menar att man inte kan ha en sådan princip. Jag tycker att Kristina Yngwe från Centerpartiet var något på spåret då hon talade rätt ensidigt om den privata äganderätten. Bara för att man äger en skog har man inte rätt att hantera den hur som helst, ska man komma ihåg. På vilka andra politikområden applicerar vi principen om frihet under ansvar? Vi skulle aldrig göra så på trafikområdet. Vi skulle aldrig göra så inom energipolitiken eller vid bostadsbyggandet. Men just då det gäller skogspolitiken är det frihet under ansvar som ska råda.

Det är bra att skogsvårdslagen nu ses över, även om jag måste säga att det har tagit väldigt lång tid att komma dithän. Jag hoppas att den processen kommer att leda till bättre skrivningar som underlättar för skonsammare skogsbruksmetoder. Överlag hoppas jag att hänsynen i hanteringen av vår skog kan stärkas med en ny skogsvårdslag.

Jag tycker också att det har tagits bra steg vad gäller budgeten, som vi i Vänsterpartiet stöder tillsammans med regeringspartierna. Här har vi nu den största satsningen på flera decennier på ökat skydd av skog. Det här är självklart bra för den biologiska mångfalden och bra när vi vill skydda arter från utrotning. Det är också bra med mer biologisk mångfald och skydd av skog i en framtid då det kanske blir mer av extremt väder. På så sätt får vi mer motståndskraft, mer resiliens i skogen.

Det är också bra med mer skydd av skog för snabbt växande näringar. Jag tänker här särskilt på besöksnäringen, på turismen. Johan Hultberg från Moderaterna talade om skogsindustrin, som omsätter väldigt mycket pengar och skapar många viktiga arbetstillfällen för människor i Sverige. Johan Hultberg nämnde att skogsindustrin enligt sina egna uppgifter skapar 55 000 heltidsjobb varje år i Sverige. Det är mycket. Men turismen skapar närmare 170 000 jobb i Sverige varje år. Skogsnäringen omsätter ungefär 120 miljarder kronor varje år, sa Johan Hultberg från Moderaterna. Då vill jag påminna om att besöksnäringen omsätter ungefär dubbelt så mycket, drygt 200 miljarder kronor varje år. Det här är en snabbt växande näring.

En viktig del av besöksnäringen är just skogen. En stor del av de utländska besökarna vandrar i och besöker våra svenska skogar och inte minst våra nationalparker, som har mer än 2 miljoner besökare varje år, varav hälften är utländska. Jag tycker att det är viktigt att vi fortsätter att se till att det finns en skog att besöka ifall vi tycker att besöksnäringen är någonting som är viktigt att satsa på.

Jag tycker som sagt att det är bra att skogsvårdslagen ses över. Jag skulle önska att vi också hade konkreta insatser för att främja alternativ till kalhyggesbruket. Det är bra att vi avsätter mer pengar till skydd av skogen. Jag skulle också i framtiden vilja se en särskild satsning på gröna jobb i skogen, vilket fanns för några år sedan. Människor som tidigare varit arbetslösa i många år skulle där få utföra viktiga arbetsuppgifter, som att röja i skogen och överlag underlätta för människor att komma ut i skog och mark.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag ta upp ett av de två tillkännagivanden som finns i betänkandet. Det handlar om att EU inte ska lägga sig i svensk skogspolitik. Jag håller helt och hållet med. Men jag tycker att det är att slå in en redan öppen dörr. Detta är en fråga som vi har varit överens om över partigränserna. Bryssel ska helt enkelt inte lägga sig i svensk skogspolitik. Den ska vi bestämma över själva.

(Applåder)

Anf. 147 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag hade väl i ärlighetens namn inte tänkt ta replik, men Jens Holm är skicklig på att provocera upp mig i talarstolen, så nu står jag här ännu en gång.

Inledningsvis kan jag konstatera att Jens Holm även i den här debatten, som så många gånger förr, hänvisar till Skogsstyrelsens polytaxinventeringar. Men Skogsstyrelsen själv har konstaterat att den inventeringsmetoden inte höll måttet. Att resultaten inte var tillförlitliga skriver man uttryckligen i den utvärdering som man gjort av metoden. Därför har man upphört med metoden. Jag tycker att det är rätt allvarligt, herr talman, att Jens Holm återigen bygger sin argumentation på underlag som myndigheten själv inte tycker är tillförlitliga. Vi behöver bra inventeringar i skogsbruket, så att vi kan ha en saklig debatt i den här kammaren utifrån de faktiska förhållandena. Men den inventeringen gav tyvärr inte det underlaget.

När det gäller avsättning av skog kan jag konstatera att Alliansen säkerställde att avsättningstakten för värdefull skog närapå fördubblades, inte minst tack vare den så kallade Sveaskogslösningen, där vi använde statlig mark som ett verktyg för att snabba upp tempot. Många skogsägare vill gärna avsätta skog för naturhänsyn, men man vill få annan skog att bruka i utbyte. Tack vare Sveaskogslösningen kunde vi höja tempot.

Herr talman! Jag och Jens Holm är överens om att vi behöver fortsätta att utveckla skogsbruket och miljöhänsynen inom skogsbruket. Men tror Jens Holm verkligen att vägen framåt är detaljbeslut och mer pekpinnar i den här kammaren?

Anf. 148 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det finns ett antal saker som jag tycker att vi behöver lagstifta tydligare om vad gäller skogsbruket. Jag skulle inte vilja kalla det för detaljstyrning, utan jag skulle vilja kalla det för att det här området ska ta sitt ansvar för att vi uppnår våra miljömål, precis som alla andra politikområden borde göra.

Jag tycker till exempel att det borde vara självklart med en möjlighet att tillgripa sanktioner vid brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen, att det borde finnas krav på obligatoriska samråd vid slutavverkningar, att det behöver avsättas pengar för alternativa skogsbruksmetoder och – även om det inte är en lagstiftningsfråga – att vi ska ge ett uppdrag åt Sveaskog att arbeta mer med hyggesfria skogsbruksmetoder. Det är nämligen väldigt mycket som faktiskt inte sker.

Jag skulle vilja fråga Johan Hultberg vad han anser om dagens anmälningsplikt vid avverkningar. Jag tror att Johan Hultberg själv är skogsäga-

re, så han känner säkert väl till att man ska göra en anmälan före en avverkning. Då har Skogsstyrelsen möjlighet att villkora anmälan och ställa krav på hur avverkningen ska gå till.

För ett par år sedan gjordes drygt 60 000 anmälningar, och det var ett par promille eller inte ens det utan åtta stycken som villkorades. Tycker Johan Hultberg att det är en lämplig nivå? Tycker inte Johan Hultberg att någonting behöver göras utifrån de siffrorna?

Anf. 149 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag hade så gärna varit skogsägare. Tyvärr består mitt totala skogsinnehav av en hängbjörk på tomten. Men i framtiden hoppas jag få möjlighet att bruka och äga en skogsfastighet, för skogen är fantastisk som källa för rekreation och möjlighet att gå ut på promenader, och för egen del springer jag gärna i den. Den är också en källa för ekonomisk tillväxt och möjlighet att skapa jobb och välstånd i vårt land genom traditionella produkter. Vi får fram skoglig råvara till att bygga hus, göra papper eller andra produkter av. Men den är en källa för ekonomisk tillväxt också, precis som Jens Holm lyfte fram i sitt anförande, i form av den infrastruktur som turistnäringen har att utgå ifrån.

Herr talman! Då kan jag väl bara rätta Jens Holm som blandade ihop äpplen och päron i sitt anförande. Exportvärdet för skogsindustrin, som jag talar om, är 120 miljarder, och exportvärdet för turistnäringen är omkring 100 miljarder, så det är i ungefär samma härad. Jens Holm talade om det totala värdet, om jag uppfattade det rätt, eller omsättningen för näringen. Vi ska hålla isär de olika begreppen där.

När det gäller anmälningar om slutavverkning tycker jag att det är bra om Skogsstyrelsen kan öka tillsynen och göra det i större utsträckning. Men jag tycker att det är rimligt att det är just skogsägaren som bestämmer när han eller hon vill göra en avverkning och att den inte ska bli föremål för domstolsprocess, på samma sätt som jag inte tycker att det är rimligt att en jordbrukare ska behöva anmäla till domstol om han eller hon ska göra en skörd av höstvetet. Det är i grunden samma sak. Det är bara det att omloppstiderna i skogsbruket är fantastiskt mycket längre. Därför har vi också en lagstiftning som säger att man måste ta omfattande naturhänsyn inom skogsbruket. Och jag vill med en dåres envishet hävda att de allra flesta skogsägare tar det ansvaret med råge.

Anf. 150 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tror att jag och Johan Hultberg skiljer oss åt avseende hur vi anser att svenskt skogsbruk ser ut i dag. Vi i Vänsterpartiet tycker att vi behöver ta ett större politiskt ansvar. Jag förstår inte riktigt varför skogsindustrin ska vara ett område där vi ska ha så låga ambitioner rent lagstiftningsmässigt.

Herr talman! Jag tycker att det är lite illustrativt när Johan Hultberg jämför en avverkning av en kanske flera hundra år gammal skog med skörd av höstvetet som kan växa upp året därpå. Jag skulle säga att det är en ganska stor skillnad mellan dessa två.

Vad sedan gäller statistiken över turismen tycker inte jag att jag blandar äpplen och päron. De pengar som spenderas i besöksnäringen redovisas i statistiken som exportintäkter. Min poäng var att besöksnäringen är en snabbt växande näring. Det är lite tröttsamt i de här diskussionerna att

man nästan bara talar om skogsindustrin som att den skulle ha någon sorts förstahandsrätt när det gäller hur vi brukar skogen. Jag tycker att det är en bred samhällsfråga.

Nu tillstod Johan Hultberg att turist- och besöksnäringen är otroligt viktig för Sverige, och det tycker jag är väldigt bra.

Anf. 151 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Så här långt fram i debatten har mycket sagts, och många är engagerade i just skogspolitiken.

Jag får väl börja med att vara lite formell här och yrka bifall till förslaget i betänkandet, förutom under punkt 3 om regelförenkling, där jag yrkar bifall till reservation 4 som Liberalerna har tillsammans med övriga allianspartier. Där är vi tydliga med att regelförenklingsarbetet ska fortsätta för företag i allmänhet och i det här sammanhanget för företag som jobbar i skogen i synnerhet.

Det finns två tillkännagivanden. De rödgröna har svarat i en reservation att det här är något som man redan tycker. Men med tanke på dagens debatt kan jag nog tycka att riksdagen ska lägga fast det som står i det första tillkännagivandet, att de nationella skogsbolagen ska bygga på två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet, och att de har en given plats. Det handlar i grunden om hållbarhet och om en växande biobaserad samhällsekonomi.

Herr talman! Det har uttryckts här på lite olika sätt – och jag kan bara instämma i det – att alla svenskar, åtminstone de absolut flesta, har mer eller mindre ett förhållande till skogen. Det handlar mycket om friluftsliv. En del springer som Johan Hultberg gör, medan andra kanske bara nöjer sig med att plocka en och annan kantarell och lite blåbär. Men icke förty förstärker skogens biologiska mångfald i båda fallen skogens värde.

Upplevelseturismen har diskuterats här på slutet. Det är en starkt växande bransch i Sverige, och det måste naturligtvis också tas med i beräkningen.

Men skogen är så mycket mer. Man kan egentligen inte överdriva skogens betydelse för Sverige. Det har tidigare nämnts att den är vårt gröna guld, och vi kan väl utan att darra på manschetten säga att skogen de facto gör oss rika på många sätt. Siffran 120 miljarder i exportvärde nämndes. Det är lite drygt 10 procent av det totala svenska exportvärdet, så det är klart att skogen har en väldigt betydelse för Sverige som land.

Vidare har skogen fått en alltmer framträdande roll när vi diskuterar klimatfrågan och i klimatperspektivet. När man pratar om skog och klimat kan det handla om skövling av regnskogar, som är ett jätteproblem. Men det handlar i allra högsta grad också om våra egna skogar här i Sverige. Då handlar det om skogens roll som kolsänka och naturligtvis också om möjligheten att utnyttja skogen som råvara för att ersätta råvaror som vi nu har av fossilt ursprung – det vi kallar substitution.

Normalt sett använder vi skogen till byggnation, papper och bränsle. Men vi kommer också till stor del att använda skogen till kemikalier. När man till exempel besöker kemiklustret i Stenungsund säger de att för deras del kan de lika väl ta sina atomer från skogen. Det är inte så att de måste ha fossila atomer, för kolatomer är kolatomer, och kolkedjor är kolkedjor. De har väldigt starka visioner om ren kemi till 2030.

Vidare har textilier och mycket annat framtiden för sig i skogen. Vi har också biobränslen till fordon. Flyget och vägtrafiken behöver ju den typen av bränslen. Det kanske snarare är så att vi i framtiden måste prioritera vad vi ska använda skogen till. Den kanske inte räcker till allting.

Som läget är nu är Sverige ett land där skogen ger oss unika möjligheter. Finland och Sverige har väl ungefär samma förutsättningar.

Herr talman! Som jag sa möts våra två tillkännagivanden med att det egentligen är helt onödiga saker. Jag vet inte riktigt hur Isak From uttryckte sig om det i början – det har jag glömt bort – men jag tycker att det var lite nedlåtande.

Med tanke på den osäkerhet som sprids när regeringspartierna talar om detta är det verkligen på sin plats att riksdagen lägger fast vissa saker, och så får regeringen förhålla sig till det.

Det handlar om den centrala delen i skogspolitiken, och det är balansen mellan de två jämställda målen produktionsmålet och miljömålet. Men jag uppfattar inte att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som jag är fullt medveten om inte tillhör regeringen, talar om samma sak.

Isak From talade om parallella processer och tog då även upp detta med tyngre och längre fordon. Jag har i många år suttit i trafikutskottet, och jag har inte uppfattat att det fanns någon regeringspolitik där Socialdemokraterna och Miljöpartiet jobbade tillsammans för tyngre och längre fordon. Snarare har Miljöpartiet varit en konsekvent motståndare till detta.

Låt mig därför ställa en fråga till Isak From: Är detta regeringspolitik?

Jag vet att det jobbas mycket med tyngre fordon, men skogsindustrin är nog lika intresserad av längre fordon. Det gällde inte minst i projektet En trave till, som ofta omtalas som mycket framgångsrikt. Där var det längden på fordonet som var det viktiga.

När det gäller miljöhänsyn måste vi givetvis ha avsatta och skyddade skogsområden. Det håller Liberalerna helt med om, och det ingår också i vår politik.

Alternativa brukningsmetoder ska givetvis inte motarbetas. Det finns många skogsägare som utnyttjar alternativa avverkningsmetoder när det är bra.

Låt mig lyfta upp en rapport som Skogsforsk har tagit fram inom forskningsprogrammet Smart hänsyn. Man har sammanställt 120 studier från Sverige, Norge, Finland och Baltikum och konstaterar att den allmänna naturhänsyn som tas vid avverkning har gett resultat för den biologiska mångfalden. Man konstaterar också att denna hänsyn inte nödvändigtvis ska vara lika överallt och att man ska fokusera på att koncentrera miljöhänsynen.

Ett exempel är högstubbar. Om man lämnar tre högstubbar på varje hygge blir det för få högstubbar överallt för vissa insektsarter.

Det finns stora möjligheter att utveckla miljöhänsynen vidare även inom kalhyggesbruket.

Det finns alltså mycket att göra på den sidan också. Den rapporten och det sättet att arbeta måste vi jobba vidare med. Vi kan dock konstatera att den miljöhänsyn som har tagits har gett resultat.

Även jag och Liberalerna vill lyfta fram skogsägarna som de verkliga nyckelpersonerna som känner sin skog. Det viktiga är att vi med hjälp av dialog och information gör skogsägarna medvetna om värdet av de hänsynsregler man har att förhålla sig till.

Med tanke på de många frivilliga avsättningar som görs och den framgång som de hänsynsregler vi har trots allt har haft så fungerar ju detta. (Applåder)

Prot. 2015/16:81
16 mars

Skogspolitik

Anf. 152 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag lyssnade noga på Lars Tysklinds anförande och noterade att Lars Tysklind inte talade om det som hans allianskamrater talade mycket om, nämligen den rättsliga översynen av skogsvårdslagen som nu görs.

Låt mig därför helt kort fråga Lars Tysklind: Vilken av de tre punkterna som hovrättsman Charlotta Riberdahl har fått i uppgift att göra en översyn av tycker Lars Tysklind är den värsta?

Anf. 153 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag tackar Stina Bergström för frågan och svarar att jag inte har någon anledning att gradera dem.

Även om jag inte nämnde det i mitt anförande har jag fullständig samsyn med mina allianskamrater om att den översyn som görs av skogsvårdslagen känns som en parallell process i sammanhanget.

Fokus ska ligga på att få fram skogsprogrammet och att skapa långsiktiga regelverk som man har att hålla sig till i skogen.

Det är inte lagstiftningen som är problemet, utan det är att man inte har tydliga riktlinjer för vad som gäller. Det handlar mycket om kunskap och forskning.

Anf. 154 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Charlotte Riberdahl ska titta på tre saker. För det första handlar det om vem som är ansvarig för en avverkning. Anledningen till det är att vi har rättsfall som visar att det är oklart. Vi har entreprenörer som skyller på skogsägare och skogsägare som skyller på entreprenörer när avverkningar har gått fel. Det är svårt att utse vem som är skyldig eftersom lagen är otydlig.

För det andra är det märkligt att det inte finns någon lagparagraf i skogsvårdslagen som säger att det är straffbart att lämna oriktiga uppgifter. Man kan alltså göra en avverkning och säga att det inte finns några biotoper eller några gamla kultur- eller fornminnen och sedan inte straffas för det. I miljöbalken finns däremot sådana bestämmelser.

Lars Tysklind och jag sitter ju i Miljömålsberedningen, och en tidigare miljömålsberedning tyckte att man skulle se över om inte sådana här bestämmelser skulle föras in i skogsvårdslagen. Det kommer alltså därifrån.

För det tredje handlar det om rätten att överklaga en avverkning. När det gäller Änokdeltat i norra Sverige fick Naturskyddsföreningen rätt av Förvaltningsrätten i Luleå att överklaga den avverkningen. Lägre rättsinstans tyckte inte att man skulle ha det. Här har vi alltså en oklarhet om vad som egentligen gäller i Århuskonventionen.

Det är dessa tre saker vi behöver få ordning och reda i.

Jag vill därför fråga: Vad ser Lars Tysklind och Liberalerna för problem med detta? Är det att Naturskyddsföreningen och andra ska ha rätt att överklaga avverkning av gammelskogar och fjällnära skogar? Eller är det att man ska reda ut vem som är ansvarig för en avverkning? Eller är

det att man ska kunna lämna oriktiga uppgifter utan att bli straffad? Vilket är det?

Anf. 155 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag får upprepa mitt svar att jag inte tänker gradera dem.

Rätten att överklaga enligt Århuskonventionen utvidgades till att gälla även friluftorganisationer. Det domstolsutslag som Stina Bergström hänvisar till visar ju att domstolen har gjort bedömningen att de hade rätt att överklaga. Det visar att den lagstiftning som finns fungerar. Det behövs förstås alltid prejudikat. Inte förrän domstolsutslagen börjar komma i högre instans vet vi exakt vad som gäller. Det gäller även nuvarande lagstiftning.

Fokus behöver dock inte ligga på att vi ska stifta nya lagar, utan fokus ska ligga på att vi enligt den inriktning vi har lagt fast sedan länge ska ha balanserade miljömål och produktionsmål. Men när jag hörde Stina Bergströms anförande kände jag inte att denna balans fanns, och därför känns det ännu mer befogat att vi har ett tillkännagivande i riksdagen om detta.

Anf. 156 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Som jag har förstått Liberalernas skogspolitik anser ni, Lars Tysklind, att så kallade produktionshöjande metoder för att skogen ska växa snabbare och producera mer är en bra sak.

Jag undrar därför vad Liberalerna anser om var och en av följande produktionshöjande metoder: gödsling, ökad dikning, stubbrytning och fler främmande träslag.

Anf. 157 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är en lite märklig fråga. Jag känner inte igen det som något från Liberalernas politik över huvud taget. Att produktionshöjande åtgärder skulle bestå av gödsling, dikning och vad det var mer – antagligen menar Jens Holm, om jag förstår frågan rätt, att det är stora miljöintrång, och det är naturligtvis inte något som vi tycker är bra.

Jag tycker alltså inte att någon av de här metoderna känns alldeles lockande.

Anf. 158 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det tycker jag var bra att höra, för jag tycker att man ska vara ytterst försiktig med gödsling. Jag förstår inte riktigt vitsen med det när det påverkar miljön så mycket i andra änden. Samma sak gäller med uppdikning och med stubbrytning, som jag tycker att vi borde kunna förbjuda helt och hållet. Införande av snabbväxande främmande träslag tycker jag också är en dålig idé.

Samtidigt är det så, Lars Tysklind, att de här fyra metoderna eller aspekterna som jag har tagit upp ofta brukar härledas till just produktionshöjande metoder. Det finns säkert fler metoder som man kan använda sig av för att se till att skogen ger ökad avkastning, men jag tycker att det faktiskt är viktigt, om man som parti pläderar för produktionshöjande metoder, som jag trodde att Liberalerna gjorde, att man vet vad man talar om. Man bör framför allt också veta vad det kan ge för konsekvenser för skogen och den biologiska mångfalden.

Men som jag har förstått av svaret från Lars Tysklind har Liberalerna en kritisk, kanske rent av en helt negativ, hållning till gödsling, dikning, stubbrytning och fler främmande träslag i den svenska skogen. Det tycker jag är bra.

Prot. 2015/16:81

16 mars

Skogspolitik

Anf. 159 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag är lite förundrad över Jens Holms fråga, och jag blir ännu mer förundrad när han nu talar om att Liberalerna pläderar för produktionshöjande metoder.

Vad jag möjligtvis har sagt vid något tillfälle är att vi inte per definition behöver ha ett motsatsförhållande mellan ökad avkastning av skogen och ekologiska hänsyn. Med tankegången med jämställda produktionsmål och miljömål ska man kunna balansera detta. Det är inte så himmelens svart eller vitt som Jens Holm försöker framställa det som.

Att Liberalerna skulle ha pläderat för de här metoderna tycker jag känns märkligt, och jag vet inte i vilket sammanhang det skulle ha skett. Jag har inte mer att tillägga.

Anf. 160 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Lars Tysklind, för anförandet! Det finns en reservation från de borgerliga partierna som handlar om regelförenklingar. Ett av de första besluten som alliansregeringen tog när man kom till makten efter 2006 var att besluta om vad man kallade regelförenklingar. Det innebär att man lade ned Arbetslivsinstitutet och kraftigt sänkte anslagen till Arbetsmiljöverket.

Mellan 2007 och 2014 har 25 arbetstagare och 47 egenföretagare omkommit i arbetsplatsolyckor inom jord- och skogsbruk och fiske.

Det här är nu en parallell process som den S-ledda regeringen jobbar med. Är det också en sådan här skadlig parallell process? Den är viktig för skogen, för dem som jobbar i skogen och för företagarna. Är det rimligt att man tillskjuter pengar till Arbetsmiljöverket? Är det rimligt att man faktiskt tar fram riktlinjer och information till de utländska arbetstagare som kommer hit och vill jobba? Det är också en sådan parallell process som det i Lars Tysklinds anförande framstod som att man är väldigt rädd för.

Precis som jag sa i mitt anförande är arbetet med hållbara transporter också någonting som den här regeringen sätter högt. Det gäller både fungerande järnvägstransporter och hållbara lastbilstransporter, och kombinationen däremellan – så korta lastbilstransporter som möjligt och så mycket timmer och produkter som möjligt på järnvägen – är viktig.

Det är också en parallell process. Är Lars Tysklind emot den också?

Anf. 161 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! När det gäller det sista med hållbara transporter har Socialdemokraterna fått med sig Miljöpartiet och börjat tänka lite transportslagsövergripande, och det tycker jag bara är glädjande. Det har nog under en lång tid funnits en majoritet i den här riksdagen för både längre och tyngre fordon, men Socialdemokraterna har inte direkt varit behjälpliga i att få fram detta. I det arbete som har gjorts tidigare har Miljöpartiet, som är regeringskollega med Socialdemokraterna, de facto varit helt emot detta.

Det var det min fråga gällde, alltså om det är regeringspolitik. Det är ju glädjande om Miljöpartiet nu har svängt i den frågan. Det borde Isak From, som regeringsföreträdare i det här sammanhanget, veta.

Sedan tycker jag att det blir lite märkligt när man först säger att man lade ned Arbetslivsinstitutet och att Arbetsmiljöverket fick mindre anslag och sedan drar en parallell till antalet dödsfall. Det är klart att det är otroligt tragiskt att ett sextiotal personer har omkommit, men kopplingen är inte direkt solklar.

Vikten av en god arbetsmiljö borde vi väl vara överens om allihop. Det kallar jag inte en parallell process över huvud taget, utan det är någonting som gäller hela näringslivet.

Anf. 162 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Vad regeringen har aviserat är att man särskilt ska titta på de gröna näringarna just eftersom vi också har ett antal fall där facken och Arbetsmiljöverket har funnit att immigrantarbetare har utnyttjats och fått jobba i Sverige under slavliknande förhållanden.

Precis som jag sa i mitt tidigare inlägg framförde alliansregeringen att det var viktiga regelförenklingar man införde när man drog ned på anslagen. Man skulle förenkla för företagen. Men vi ser också resultatet nu. Antalet dödade och skadade har ökat. Det måste vi göra någonting åt.

Jag ställde en fråga till Kristina Yngwe, och jag kan ställa den till Lars Tysklind också. Vi ser att antalet sökande till naturbruksgymnasierna tyvärr sjunker. Vi ser också att jägmästarprogrammen inte alls har så många sökande som de skulle behöva ha. Det här är ett gemensamt bekymmer. Vi vill se över Gy 2011 för att ge möjlighet för studenterna att faktiskt få högskolebehörighet. Kan Liberalerna, man har ju bytt namn, tänka sig att erkänna att Gy 2011 faktiskt inte var någon jättebra idé och lösning när det gäller de yrkesförberedande programmen? Program efter program tappar i antalet sökande. Det här är skadligt för hela landets ekonomi. Det är skadligt för skogsnäringen på sikt.

Anf. 163 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! När det gäller det sistnämnda med Gy 2011 och högskolebehörighet var det inte så att man inte kunde få högskolebehörighet om man önskade detta. Jag har besökt denna typ av gymnasium, och det har funnits möjlighet till högskolebehörighet.

Det som jag tror är den största faktorn till att ungdomar inte söker handlar om framtidstro och om man kan utvecklas inom de gröna näringarna. Om man omgärdar dem med en fruktansvärd massa regler och lagar ökar man inte framtidstron. Mycket kring den gröna näringen handlar om egenföretagande och frihet under ansvar, om jag nu använder det slitna uttryck som har använts här under debatten i dag.

Jag vill ännu en gång säga att jag beklagar att Isak From gör en tydlig koppling till regelförenklingsarbetet här. Jag är den förste att beklaga att människor har omkommit i sitt arbete, men kopplingen är definitivt inte solklar. Jag beklagar att han uttrycker sig på det sättet.

Anf. 164 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag under punkt 2, om nationellt skogsprogram. Jag yrkar också bifall till allianspartiernas reservation under punkt 3, om regelförenkling.

Det är en förmån för mig att få stå här på min födelsedag och tala om skogen. Skogen har en enorm betydelse för vårt land, men också för oss som enskilda individer. Exportintäkterna från skogsindustrin ligger på över 120 miljarder per år. Totalt står skogsindustrin för 10–12 procent av den svenska industrins produktionsvärde, förädlingsvärde och sysselsättning. Det handlar alltså om tusentals arbetstillfällen som finns till tack vare skogen. Utan att överdriva kan vi därför säga att det som är bra för skogen också är bra för vårt land.

Sedan lång tid tillbaka bedrivs i Sverige ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Hänsynen till miljö och kulturvärden är stor.

Skogen har en stor betydelse för oss som enskilda. Att ta en promenad i skogen speciellt nu under våren är något helt fantastiskt – att se hur knoppar spricker ut, höra örönbedövande fågelkvitter och känna skogslukten. Det är något jag inte vill vara utan. Barn och gamla, kvinnor och män, vi kan alla om vi vill ta del av de enorma möjligheter av vederkvickelse som finns i skog och mark.

Skogen är också en resurs för innovationer. Alltifrån nya drivmedel, material till klädtillverkning till material till att göra konstgjorda öron – det är sant! – kan tillverkas av skogsråvaror.

Herr talman! Skogen kallas ibland för jordens lungor. Detta beskriver skogarnas viktiga roll för att producera syre, som alla vi människor och djur behöver för att kunna andas. Samtidigt binder skogarna koldioxid. Det bygger på en fortsatt tillväxt i den svenska skogen.

Att det avverkas och att det planteras ny skog innebär att en del av människans utsläpp av koldioxid tas tillbaka från atmosfären. Därigenom bidrar skogen till att motverka den globala klimatförändring som utsläppen av växthusgaser orsakar.

Skogen är full av naturvärden. Växter och djur finner sin hemvist i de olika naturliga biotoperna i skogen. Skogens naturvärden har ofta vuxit fram genom ett ansvarsfullt skogsbruk där skogsägaren sett sig som en förvaltare som ska lämna skogen vidare till kommande generationer. Vi kristdemokrater kallar det för förvaltarskapstanken.

Vi kan alltså se hur frihet under ansvar har fungerat under lång tid i den svenska skogen. Tidvis har skogsvårdslagen varit alltför detaljreglerande, men tack vare Bildtregeringen i början av 1990-talet har skogsägarna återfått mycket av sin frihet.

Vi har under den senaste alliansregeringen sett hur skogsägarna gjort stora frivilliga avsättningar av värdefull naturskog. Detta kompletterades med avsättningar av statlig skogsmark. Påtvingade intrång i äganderätten ska undvikas.

Herr talman! I november tillsatte regeringen en utredning med uppgift att se över skogsvårdslagen. Utredaren ska enligt direktivet bland annat ”identifiera behov av att tydliggöra bestämmelserna om överklagande av beslut i skogsvårdslagen”. I klartext betyder det att det ska vara möjligt för allmänheten att överklaga markägarens beslut om avverkningar.

Jag vill lyfta fram alliansens gemensamma uppfattning, det vill säga att det är mycket viktigt att det nationella skogsprogrammet ska baseras på två jämställda mål: produktionsmålet och miljömålet. Skogsprogrammets inriktning ska omfatta ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syfta till att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi.

Det är viktigt att vi fortsätter arbetet med att minska skogsföretagarnas regelkrångel.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

§ 13 Cirkulär ekonomi

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2015/16: MJU13
Cirkulär ekonomi (KOM(2015) 614)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

§ 14 Kommunala frågor

Finansutskottets betänkande 2015/16: FiU26
Kommunala frågor
föredrogs.

Anf. 165 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Då har vi kommit till kvällens sista ärende. Jag kommer att tänka på när jag var grabb. På söndagar, när mamma hade bestämt att vi skulle göra det extra festligt, satt man där och pillade bort de bästa bitarna ur efterrätten, dem som man skulle spara till sist.

Men kvällens bakelse har fått en lite besk eftersmak. Vi kan konstatera att när det gäller kommunala frågor och synen på det överskott i välfärden som de privata välfärdsföretagen genererar så har vi lite olika uppfattning. Utskottets majoritet vill nu rikta ett tillkännagivande till regeringen att välfärden mår bra av vinstjakt och kommersialisering.

Dessutom är det så att många av dem som nu väljer att rikta ett tillkännagivande till regeringen inte ens besvärar sig med att komma till riksdagens kammare för att försvara sitt ställningstagande. I debatten saknar vi i första hand Sverigedemokraterna, som först var emot vinster i välfärden men efter taffel med några av de privata välfärdsföretagen nu gör gemensam sak med de borgerliga partierna. Men att komma till riksdagens kammare och försvara sin ändrade uppfattning, att vinstjakten är förträfflig, vill man inte. Jag tycker att det är både obegripligt och oansvarigt.

När välfärden började berikas med andra deltagare än enbart offentliga utförare, på 1990-talet, var utgångspunkten att vi skulle bana väg för fler idéburna aktörer. Det handlade om ideella organisationer, kooperativ eller

stiftelser. Vid det tillfället kunde inte någon av de ansvariga politikerna förutse en utveckling där välfärden så småningom skulle utvecklas till en handelsvara där snabba klipp styr verksamheten.

Det finns anledning att för en stund stanna upp och reflektera över den utveckling, den marknadsiering av vår gemensamma välfärd som vi nu har sett.

Jag har uppfattningen att organiseringen av vår gemensamma välfärd ska utgå från elever och lärare men också utifrån de seriösa privata aktörerna, till exempel friskolor som berikar skolvärlden med nya spännande pedagogiska inriktningar.

Skolan ska handla om elever, rätten till en bra utbildning och goda kunskapsresultat. Omsorgen och vården ska handla om trygghet och omhändertagande. Det är på något sätt grunden i det som vi menar när vi talar om den svenska modellen. Den har utvecklats utifrån en allmännyttig princip. De resurser vi avsätter tillsammans till gemensamma angelägenheter ska också användas till det de är tänkta, alltså att vi gemensamt bidrar efter förmåga och att välfärden finns där när den behövs, fördelad efter behov.

Jag vill påstå att välfärdspolitikerna i grunden är en fråga om frihet. Den frigör människor från den ekonomiska underordningens nödtvång. Välfärden gör att man inte är beroende av egna ekonomiska tillgångar för att få del av skola, vård och omsorg. Och man måste inte ge upp stora delar av sitt eget liv för att ta hand om närstående som behöver sådana tjänster och inte kan köpa dem på marknaden.

Vård, skola och omsorg är viktiga för människors möjligheter och liv. Livschanserna blir mindre när de inte finns. Det betyder att man antingen måste betala själv för att få tillgång till nyttigheterna eller att man hänvisas till andra – familj, släkt och vänner – för att få hjälp. Om man inte har pengar nog för att köpa eller inte har en familj som kan ställa upp med hjälp får man helt enkelt avstå.

Därför vill jag nog påstå att det inte stämmer, som en del borgerliga företrädare tycks hävda, att skattefinansierad välfärdspolitik inskränker och passiviserar. Det verkligt frihetsinskränkande och det verkligt passiviserande är vanmakten i att inte kunna göra några egna val utan hela tiden vara underkastad ett ekonomiskt nödtvång eller underordnad andras behov och andras intressen.

Välfärdspolitikerna handlar om jämlikhet men lika mycket om frihet. I det ligger också att lyfta fram den betydelse kommunerna har och vikten av att kommunerna ges tillräckliga ekonomiska förutsättningar för att klara sina uppgifter inom välfärdspolitikerna. Vi vet att kommunerna är en ryggrad i den svenska välfärdsmodellen. De är en plattform för välfärden genom sitt planmonopol för att utveckla och bygga bostäder, genom skolan och genom den sociala omsorgen. Ja, det är genom detta som den svenska modellen har utvecklats.

Välfärdsmodellen är i grunden som ett hus som står på en solid grund. Men det förutsätter att man håller efter huset, underhåller det och bygger vidare. Om man inte gör det kommer huset att förfalla.

Ändå utmärker sig Sverige i dag, herr talman. Välfärden är satt under attack. Inte någonstans i vår värld har välfärden blivit så styrd efter marknadens principer, med så många kommersiellt vinstdrivande bolag i den offentligt finansierade skolan och med så många vinstdrivande företag i

den offentligt finansierade välfärden. Det är till och med så att de borgerliga partiernas systerpartier – brittiska Tories, norska Høyre och den danska högern – stundom använder Sverige som avskräckande exempel.

Långtgående privatiseringsreformer bidrar till en nedmontering av kvalitet och likvärdighet, till läraryrkets sjunkande status och till ett fritt fall i kunskapsresultat.

Varför den borgerliga Alliansen och Sverigedemokraterna, som värnar om en mångfald av utförare och att verksamheten inom välfärdssektorn även fortsättningsvis kan bedrivas i olika drifts- och ägarformer, vill förhindra att vissa angelägna saker ens utreds står skrivet i stjärnorna. Det är faktiskt inte rimligt att vi har tydligare regler för att driva en korvkiosk än för privata utförare inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Jag vill påstå att välfärden måste styras utifrån ett antal viktiga principer för att på något sätt vara en del av den svenska modellen, så som vi känner den. Det handlar om krav på demokratisk styrning och insyn. Det ska ges möjlighet till överskott i verksamheten men inte till ohemula vinster. Det handlar om att vi utgår från den allmännyttiga principen att gemensamma medel används till gemensamma angelägenheter och inte delas ut till skatteparadis. På så sätt värnar vi också en verklig valfrihet i välfärden för individen. Det är en välfärd som underlättar för idéburna aktörer att driva verksamhet inom välfärdssektorn.

Då kan vi också använda våra gemensamma resurser på effektivaste sätt. Då används de till just den verksamhet de är avsedda för och på ett sådant sätt att de kommer brukarna, patienterna och eleverna till godo. Då kan vi garantera att offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster utformas så att de verkligen säkrar likvärdighet, kvalitet, behovsstyrning och öppenhet och ger grund till den frihet och frigörelse som alla människor är förtjänta av.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till den reservation i betänkande FiU26 *Kommunala frågor* som är undertecknad av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet: reservation 1, Valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter.
(Applåder)

Anf. 166 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att förvarna om att jag kommer att använda mer än anmäld talartid.

Under Alliansens regeringstid såg vi hur det skapades en stor mängd nya företag inom välfärdssektorn och hemtjänstsektorn. Det fanns flera skäl till detta. Lagen om valfrihet, LOV, uppmuntrade till en mångfald inom välfärden samtidigt som det fria skolvalet efter hand har gjort att antalet fristående skolor har växt. Inom sektorn hushållsnära tjänster har såväl RUT-avdraget som de sänkta arbetsgivaravgifterna för unga gjort att allt fler företag startats och att mångfalden och valfriheten stärkts, samtidigt som många har fått arbete. RUT-sektorn är i dag en viktig del av välfärden för många, inte minst alla de äldre som på detta sätt för en rimlig summa kan komplettera kommunens hemtjänst.

Efter regeringsskiftet har många mörka moln börjat hota den positiva utvecklingen. Signaler från politiken är viktiga. Begränsningen av taket för RUT-avdrag har kanske inte i sak betytt så mycket i kronor för de flesta som köper de här tjänsterna. Men signalen att politiken vill begränsa dessa

avdrag har redan gjort att antalet jobb blivit mindre, och Skatteverket bekräftar att antalet utförda tjänster minskat.

Inom välfärdssektorn är situationen ännu värre. Den tillsatta utredningen om begränsning av eller förbud mot vinster i välfärdsföretagen har redan fått ödesdigra konsekvenser. Bankerna har redan blivit mer restriktiva med lån, vilket motverkar både nystart av företag och att befintliga företag kan växa och investera. Även möjligheten att locka privat investeringskapital minskar av samma anledning. Få vill satsa pengar i en verksamhet om man inte kan få tillbaka insatsen plus en skäligen avkastning. I en förlängning innebär detta att företagen i välfärdssektorn drar sig för att nyanställa trots att de har behov av detta.

Enligt en undersökning som är utförd av Vårdföretagarna bland organisationens medlemmar säger två av fem företag att de avstår från investeringar och/eller nyanställningar. Vi får också signaler om att osäkerheten om framtiden gör att ägare till de små välfärdsföretagen, som alla värnar om, ger upp. Ägarna försöker i stället sälja verksamheten till stora koncerner. Detta slår givetvis mot den mångfald som alla vi politiker säger oss vilja värna.

Herr talman! Ungefär 250 000 personer eller mer än en femtedel av alla anställda i den svenska välfärden arbetar i privata eller andra fristående verksamheter. Det talas mycket om stora koncerner och riskkapital. Men den privata delen av välfärdssektorn består av ungefär 55 000 företag. Av dessa företag är 93 procent små, med färre än 20 anställda.

Välfärdssektorn är en tydligt kvinnodominerad bransch. Inom vård och omsorg är över 80 procent av personalen kvinnor. Andelen kvinnliga företagsledare inom den privata vård- och omsorgssektorn är 54 procent. Det kan vi jämföra med 28 procent i näringslivet som helhet. Inom äldreomsorgen är två tredjedelar av företagsledarna kvinnor. Det är obegripligt att en regering som vill kalla sig feministisk är beredd att slå undan benen för en av de sektorer i privat sektor där allra flest kvinnor arbetar och där det är en så hög andel kvinnliga företagsledare.

Låt mig som svar till Niklas Karlsson vara extremt tydlig. Moderaterna står bakom den svenska modellen med en offentligt finansierad välfärd. Denna har ett brett folkligt stöd. Just den gemensamma finansieringen kommer ofta på första plats när folk får svara på frågan om vad den svenska välfärdsmodellen är. Men den näst viktigaste frågan är faktiskt rätten att själv få välja skola, vårdcentral eller äldreboende utifrån egna önskemål. Det är också viktigt.

Insikten om att en mångfald av olika aktörer bidrar till att utveckla nya idéer och hitta nya smartare och effektivare arbetssätt har vi länge haft ett brett stöd för i politiken, från höger till vänster, möjligen med undantag för Vänsterpartiet. Vi har i Sverige haft en relativt bred politisk samsyn om värdet av detta. Tyvärr har nu regeringen valt att slå in på en annan väg.

Herr talman! Det var för drygt ett år sedan som S-MP-regeringen och Vänsterpartiet tillsatte utredningen om vinstbegränsning i välfärden. Trots att den kallades för Välfärdsutredningen hade utredningsdirektivet inte på något sätt fokus på hur Sverige bättre ska kunna säkra kvalitet, tillgänglighet och prisvärdhet i välfärden. Fokus var i stället att genomföra breda inskränkningar av valfriheten i välfärden och begränsa möjligheten för fristående verksamheter att verka inom offentlig sektor.

Det var med anledning av dessa direkt destruktiva utredningsdirektiv som Alliansen för mindre än ett år sedan tog initiativ till ett tillkännagivande från riksdagen med en alternativ inriktning. Vi menade att regeringen måste fokusera på det centrala i välfärdsutmaningarna, nämligen hur vi på bästa sätt säkrar kvalitet, tillgänglighet och valfrihet i välfärden.

Sedan Alliansens utskottsinitiativ röstades igenom i riksdagen för ett knappt år sedan har regeringen kommit med tilläggsdirektiv till den ursprungliga utredningen. De nya direktiven innehåller vissa viktiga anpassningar till riksdagens beslut. Särskilt viktigt var det att man beslutade att stryka den del som innebar att lagen om valfrihetssystem inom primärvården skulle avskaffas. Man har också en del skarpare skrivningar om kvalitets- och tillståndskontroll som saknades tidigare.

Kärnan i det ursprungliga utredningsdirektivet finns dock kvar, och rent konkret handlar det om ett mycket långtgående krav på vinstbegränsning som kraftigt skulle försvåra för många företag att driva och utveckla sin verksamhet och att få pengar till nyinvesteringar och innovation. Osäkerheten kring många välfungerande välfärdsverksamheters framtid består.

Med anledning av att vi fortfarande ser stora problem med utredningsdirektivet har vi valt att ännu en gång lyfta frågan i ett tillkännagivande som finansutskottets majoritet beslutade om nyligen. Med detta tillkännagivande vill vi från riksdagens sida förtydliga för regeringen att vi inte bara vill se en utredning utan också skarpa åtgärdsförslag i riksdagen som fokuserar på att stärka kvaliteten i välfärden och värna och utveckla valfrihet och mångfald.

Bland de viktigaste punkterna finns införandet av en generell tillståndsplikt för alla utförare i välfärden oavsett driftsform, där det ställs tydliga krav på samtliga ägare och ledning. Vi tycker att det är självklart att varje aktör som vill bedriva verksamhet inom skola, vård och omsorg ska kunna visa att man har ekonomiska förutsättningar och uppfyller vissa kunskaps- och kompetenskrav. Sedan får man utforma detta på ett sätt som värnar om de mindre aktörerna, till exempel kooperativ. Vi anser också att det ska finnas tydliga sanktionsmöjligheter kopplade till tillståndsplikten.

Det är av stor vikt att tillståndsplikt även gäller offentligt drivna verksamheter. Jag ska ge ett aktuellt exempel. När det gäller boende för ensamkommande flyktingbarn måste privat drivna HVB-hem ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg. Detta behöver inte kommunerna ha.

Just nu finns ett tusental kommunala HVB-hem och ca 300 privata HVB-hem. Vi ser nu hur kommuner startar HVB-hem utan att ställa de kvalitetskrav som Ivo, Inspektionen för vård och omsorg, ställer på de privata företagen. Det vill säga kommunerna konkurrerar med lägre kvalitet.

Herr talman! Vårt budskap är tydligt: Vi ställer oss positiva till förslag som leder till en verklig förbättring av kvalitet i den offentligt finansierade välfärden och som utvecklar valfriheten. Lika tydligt kommer vi att fortsätta att i riksdagen avvisa alla förslag som förhindrar och försvårar valfrihet och mångfald. Jag vill i detta sammanhang också vara tydlig med att regeringen inte bara kan vifta bort riksdagens tillkännagivanden. Regeringen behöver uppenbarligen påminnas om att den ansvarar inför denna riksdag.

Herr talman! Jag ska nu beröra ett helt annat ämne i detta motionsbetänkande. Det gäller kommunernas tillsynsverksamhet och de avgifter som bekostar denna. Det finns ett antal motioner i denna fråga, och jag står själv för två av dessa. Alla motionerna har en sak gemensamt: De pekar på att kommunerna alltför ofta tar ut oskäligen höga tillsynsavgifter och att de företag som drabbas av dessa avgifter upplever ett stort mått av godtycke.

Kommunerna finansierar i dag stora delar av sin tillsynsverksamhet genom tillsynsavgifter som man tar ut från näringsidkare i olika branscher. Men det finns ingen lagreglering som säger att kommunen också måste genomföra tillsynsbesök. I vissa fall har kommuner tagit betalt för tillsynsverksamheten utan att ha gjort några besök över huvud taget. Detta är inte skäligt. En kommun borde inte få ta ut avgifter annat än i samband med att man faktiskt också gör ett besök.

I grunden är det ett problem i sig med avgiftsfinansiering av tillsynsverksamhet. I takt med att kommunerna försöker få resurserna att räcka till allt fler mer eller mindre viktiga ändamål ökar intresset av att avgiftsbelägga allt fler tjänster eller att höja avgifterna för de tjänster som redan är avgiftsbelagda. Skillnaderna i avgift mellan olika kommuner kan många gånger vara mycket stora.

En form av avgifter som är vanligt förekommande är just avgifter för myndighetsutövning i form av tillsyn, till exempel livsmedelstillsyn, miljökontroller och liknande. När dessa verksamheter i sin helhet avgiftsfinansieras saknas helt incitament för att utveckla effektiviteten i verksamheterna, och risken blir uppenbar att många onödiga tillsynsbesök görs, just för att man ska kunna ta ut ännu mer avgifter. Tillsynsverksamheten kan expandera helt utan invändningar från politiken, eftersom allt kan finansieras vid sidan av skatteintäkterna genom uttag av högre avgifter. För små näringsidkare kan detta bli mycket kostsamt.

Ett sätt att angripa detta vore att se över regelverket för avgiftsfinansiering av myndighetsutövning så att tillsynsverksamhet i huvudsak bekostas skattevägen. I samma ögonblick blir det mycket mer intressant för kommunerna att effektivisera verksamheten och att inte göra onödiga besök.

I betänkandet anförs att Statskontoret överlämnat en rapport till regeringen med förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering. Man konstaterar i denna rapport att den nuvarande avgiftsmodellen brister i både begriplighet och legitimitet.

Utskottet skriver i betänkandet att man vill avvakta regeringens beredning innan eventuella åtgärder vidtas. Detta är ett sedvanligt sätt att hantera enskilda motioner, men jag förutsätter att Statskontorets rapport inte bara blir en hyllvärmare på Regeringskansliet utan att man verkligen på allvar tar tag i dessa frågor. Det här är faktiskt en av de frågor som ständigt nämns när man träffar småföretagare och frågar dem vad de främst ser för problem med företagsklimatet. Jag tycker att det borde gå att hitta vägar framåt i bred politisk enighet i denna fråga.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis säga några ord om Moderaternas två övriga reservationer.

Reservation 2 avser förslag i en moderat partimotion, där vi lyfter frågan om framtidens kompetensförsörjning i välfärden. Vi vill se en kartläggning och sprida goda exempel för att få fler äldre och erfarna medarbetare i välfärden att vilja stanna kvar längre i sin profession.

I dagsläget får vi allt fler signaler både om att färre utbildar sig inom vård- och omsorgsyrkerna och att många lämnar yrket efter en tid för att göra något annat. Pressad arbetssituation, ständiga omorganisationer, begränsat medarbetarinflytande, dålig arbetsledning, låg lön och ibland orimliga arbetstider med delade turer eller deltidstjänster som inte går att leva på är några av de förklaringar vi brukar få. Men det handlar också om att man inte ser någon möjlighet att göra karriär och att möjligheten till kompetensutveckling är begränsad.

Moderaterna har genom åren tagit ett antal initiativ för att den offentliga sektorn ska bli en bättre arbetsgivare. Bland annat har vi uttalat på partistämmor att moderata kommunpolitiker bör verka för att fler erbjuds heltidstjänster och att vi minskar användningen av delade turer. Lägre skatt för dem med låga inkomster är också viktigt, liksom översyn av löneläget för vissa yrkesgrupper. Det är också centralt att kommunerna tar frågan om arbetsledning och medarbetarinflytande på allvar.

Jag vill särskilt tydligt markera att Moderaterna ser medarbetarna som välfärdssektorns viktigaste resurs. Det gäller såväl dem som arbetar inom offentligt driven verksamhet som dem som finns i privata företag eller kooperativ inom välfärdssektorn.

I reservation 3, även det från en moderat partimotion, framhålls att modern teknik och innovationer kan medföra stora möjligheter för såväl brukare som utförare i välfärden. Inte minst i glesbygd kan modern teknik förbättra tillgängligheten till välfärdstjänster, men det kan också göra att all välfärdsverksamhet blir mer effektiv och lättillgänglig.

Mot den bakgrunden vill vi moderater se en bättre samverkan mellan kommuner, landsting och regioner kring investeringar i it samt att det tas fram en nationell strategi för att tillvarata innovationer i välfärdens verksamheter.

Herr talman! Moderaterna står givetvis bakom sina två reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till punkt 1 i utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservation 1.

Anf. 167 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det blev ett långt anförande, men det är naturligtvis så, Jan Ericson, att det hjärtat är fullt av kan man prata om väldigt länge. Samtidigt är det i begränsningen mästaren visar sig, så du ska få en chans till.

Mycket av det Jan Ericson säger kan jag instämma i. Jag tycker att det är bra att Moderaterna nu väljer att driva frågan om heltid som en rättighet och deltid som en möjlighet och att vi ska avskaffa de delade turerna. Där har vi en lång väg att vandra, och både Jan Ericson och jag har många partivänner som har en hemläxa att göra hemma i kommunerna. Jag delar alltså Jan Ericsons uppfattning om att så ska det vara.

Däremot blir jag lite nyfiken. Det är tydligt vilka intressen vi företräder. I Jan Ericsons anförande hörde vi mycket om villkoren för företagen; hur många företag som har startats, vilka förutsättningar företagen har och vilka förutsättningar företagen kommer att ha i framtiden. Men inte med ett ord nämner Jan Ericson eleverna i skolan. Han pratar inte om patienterna i sjukvården eller brukarna i omsorgen.

Då uppstår frågan om frihet. Om välfärden handlar om frihet och frigörelse för människor, att lyckas i livet, att må bättre, att få ett gott liv, om man inte pratar om eleverna och patienterna, om man bara pratar om företagen, undrar jag vilken frihet Jan Ericson pratar om. Frihet för vem?

Prot. 2015/16:81

16 mars

Kommunala frågor

Anf. 168 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Niklas Karlsson har nog inte lyssnat så noga, men det kanske var för att anförandet var så pass långt att han somnade till lite grann.

Jag sa särskilt, riktat som svar till Niklas Karlsson, att jag vill vara tydlig med att den svenska modellen med offentligt finansierad välfärd är den viktigaste frågan för svenska folket. Men den näst viktigaste frågan är faktiskt rätten att själv få välja skola, vårdcentral och äldreboende. Det är precis det som modellen är för svenska folket, det vill säga att du själv ska kunna både välja bort något som inte fungerar och välja något som du tror fungerar extra bra.

Det kan till exempel vara så att du har ett barn med särskilda behov som behöver gå i en speciell skola. Du kanske har en gammal sjuk mamma som behöver bo på ett speciellt boende för att hon ska må bra. Det är viktigt för oss att kunna välja vårdcentral, välja tandläkare eller något annat. Människor uppskattar detta – det visar alla mätningar. Det är precis poängen i vad jag säger.

Men om det inte finns några alternativ att välja mellan, då kan inte människor välja. Om vi slår undan benen på de verksamheter som finns i dag och som är populära finns det inte heller något att välja mellan. Därför är det viktigt att se helheten. Du måste se att de verksamheter som fungerar kan finansieras och att de kan utvecklas och investera. Då måste du kunna göra en viss vinst på de pengar du satsar i verksamheterna.

Det finns ett avkastningskrav på våra kommuner i dag. De ska gå med överskott. Men det låter ibland på oppositionen som att om man driver verksamheten i privat regi får man inte gå med överskott. Det är konstigt.

Anf. 169 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Här blir skillnaden mellan de borgerliga intressena och de intressen vi socialdemokrater företräder tydlig.

Jan Ericson pratar om överskott, och sedan förväxlar han det med vinstjakt. Det är inte så att socialdemokratien har sagt att man inte ska kunna göra överskott i verksamheten. God ekonomisk hushållning är att kommuner och landsting ska ha ett överskott på 2 procent i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag. Vi tycker att det är rimligt därför att det är god ekonomi.

När vi pratar om en allmännyttig princip är det just fråga om att få göra ett visst överskott på verksamheten. Men pengarna ska användas till vad de är tänkta för. De ska stanna i verksamheten. Det är något annat när avkastningskraven blir 10, 15, 20 upp till 25 procent och när vi ser företag dela ut miljarder till sina ägare och placera pengarna i skatteparadis.

Vi vänder oss mot vinstjakten och de ohemula vinsterna. Detta försöker Jan Ericson och Moderaterna dölja bakom ett resonemang om företagens rätt att etablera sig och att det bara handlar om valfrihet. Det finns ingen i Sveriges riksdag, i den här kammaren, som säger att vi inte ska ha valfrihet inom välfärden. Vi säger bara att det ska vara en allmännyttig

princip som ska styra. De ohemula vinsterna är vi inte intresserade av. Vi tycker att de pengarna ska användas till just patienterna, brukarna och eleverna.

Jan Ericsons och Moderaternas intresse är i första hand att företagen ska göra dessa stora vinster. Förklara och säg som det är!

Anf. 170 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Det är precis vad jag gör. Jag säger som det är.

Niklas Karlsson säger att det går bra att få 2 procent i överskott. Men om ett privat företag får ett överskott på 2 procent är det helt plötsligt en ohemul vinst. Det är mycket konstigt.

Jag undrar vilka företag som får de 10, 20, 25 procenten i vinster i välfärdssektorn som Niklas Karlsson pratar om. Jag har inte stött på några sådana. Det ser inte ut så i verkligheten.

Jag ska ge ett aktuellt exempel som jag fick ta del av i dag. I Farsta har Stockholms stad inrättat ett HVB-hem i ett övergivet demensboende. Där har man stoppat in 100 ungdomar i lokalerna – jämfört med det normala på ett HVB-hem som är 10–15 barn. Stockholms stad har samtidigt tvingat barnen att flytta från privata mindre HVB-hem som har godkänts av Inspektionen för vård och omsorg till detta nya jätteboende i Farsta, som inte är godkänt av Inspektionen för vård och omsorg. Ett sådant godkännande behöver inte kommunen ha.

Motivet är uppenbarligen ekonomiskt, eftersom kommunen får 1 900 kronor per person och dygn i ersättning för barnen på boendet. Om kommunen med hjälp av stordrift sänker kostnaden per plats till en lägre summa blir det en ren vinst för den röd-grön-rosa majoriteten i Stockholm.

Det är ett exempel på en kommunal vinstjakt som skulle ha förhindrats om Stockholms stad hade varit tvungen att få tillstånd från Ivo för sin verksamhet. Det är därför jag menar att det är så oerhört viktigt att kräva tillstånd för både offentliga och privata aktörer så att vi kan få stopp på den ohemula vinstjakten från den röd-grön-rosa majoriteten i Stockholms stad. (Applåder)

Anf. 171 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Den svenska modellen är en världsunik framgång, som bland annat bygger på ett högt skatteuttag för att finansiera vår gemensamma välfärd. För att den svenska modellen ska upprätthållas och tilliten bestå måste vi också kunna försäkra alla som lever här att skatterna används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Att skatter avsedda för att finansiera sjukvård, äldreomsorg och utbildning i stället går till privata bolags ägares vinster kan inte på något sätt anses vara effektivt eller ändamålsenligt.

Under hösten och vintern har situationen spetsats till ytterligare när många privata aktörer kunnat sko sig på flyktingkrisen genom att ge sig in i asylmottagande och starta familjehemsbolag för ensamkommande flyktingbarn. Än en gång ser vi hur ett illa utvecklat marknadssystem låter privata bolag sko sig på vår gemensamma välfärd.

Att tillförsäkra medborgarna att skattepengar går till det de är avsedda för och att skattemedlen i huvudsak ska återinvesteras är avgörande för att komma bort från de problem som vinstjakten fört med sig, där barn väljs bort, där utbildningsnivå, arbetsvillkor och bemanning med mera påverkas

negativt. Det är genom att stoppa vinstjakten och sätta kvaliteten i fokus inom skola, vård, äldreomsorg, flyktingmottagande, men också i fråga om HVB-hem, sfi och missbruksvård, som vi kan få den nödvändiga kvalitetshöjning som de borgerliga säger sig värna.

I dag avger de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna tillsammans ett tillkännagivande till regeringen. Vad tillkännagivandet innebär är inte helt lätt att förstå. Jag försökte lyssna på Jan Ericson, men det var inte helt solklart. Jag ska ändå försöka mig på en sammanfattning av tillkännagivandet.

Min sammanfattning skulle låta som följer: Vi är arga på att regeringen har gjort upp vinstöverenskommelsen med Vänsterpartiet, eftersom det innebär att våra kompisar, riskkapitalisterna, inte längre kan tjäna storkovan på att bedriva skolor och äldreboenden med dåliga arbetsvillkor och ibland till och med bara knäckebröd till barnen.

Särskilt Sverigedemokraterna är tydliga i och med att tillkännagivandet för dem bara krävde några trevliga trerättersmiddagar för att de skulle byta åsikt i frågan före och efter valet. Man kan väl se att SD försöker komma in i de finare salongerna, och då är nya vänner i näringslivet alltid ett välkommet tillskott.

Sverigedemokraterna är ett helt eget kapitel i dagens debatt. Först missar man justeringen för betänkandet. Sedan skickar man hela ärendet på ny beredning och ser till att debatten hamnar på den här timmen på dygnet i kammaren så att talmannen får jobba över, bara för att hjälpa sina kompisar, riskkapitalisterna, att få som de vill. Och sedan när det är dags för debatt har man inte ens möjlighet att vara här och försvara sin nya kärlek. Troligtvis beror det på att man just nu sitter på Operakällaren och kåkar middag med Timbro.

I praktiken kommer tillkännagivandet inte att ha någon betydelse. Vänsterpartiet och regeringen är överens om tågordningen i vinstöverenskommelsen. Utredningen som tillsatts av regeringen är en fortsättning på en överenskommelse mellan oss och regeringen och har som huvuduppdrag att titta på olika sätt att få överskott i privata bolag att återinvesteras i stället för att tas ut som vinst. Utredningen är på upploppet. Ilmar Reepalu, tidigare kommunalråd i Malmö, ska presentera sitt betänkande i november i år, varpå en proposition kommer att läggas på riksdagens bord under 2017.

Vill ni här i riksdagen inte stoppa vinstjakten som incitament i välfärden kan ni vänta er en tuff debatt i valrörelsen 2018, för åtta av tio svenskar håller med oss i Vänsterpartiet i den här frågan.

Välfärden har skadats på många plan av att bolag som i första hand drivs av vinstintresse har släppts fria att rumstera om i vår vård, skola och omsorg. Inte minst har det ökat ojämlikheten.

Både inom skolan och vården syns en ökad segregation eftersom de privata bolagen överetableras i områden där elever kan få hjälp hemma av utbildade föräldrar och där människor är friskare och mer välbärgade. Det är lättare att tjäna pengar när man kan ha färre lärarledda lektioner och i stället skicka hemuppgifter till eleverna som föräldrarna får hjälpa till med, och det är enklare att tjäna pengar på förkylningar än på krigstrauman och förslitningsskador.

De borgerliga partierna ville ha andra utredningsdirektiv. Det är knappast förvånande. Deras huvuduppgift är ju att kratta för marknaden. De har stark tilltro till att det är marknadslösningar som driver samhället framåt, och de går med skyggglappar och ser inte att deras marknadslösningar inom vård, skola och omsorg skapar segregation och ökade klyftor.

Det är märkligt att de inte ens vill låta regeringen utreda hur skattepengar ska kunna komma verksamheten till del och hur eventuella vinster ska kunna återinvesteras, detta trots att det är regeringen som äger utredningsmakten.

Jag tycker att det är en urholkning av demokratin som sker i dag och har skett tidigare med de här negativa tillkännagivandena i riksdagen. Jag anser att det är en farlig väg för vår demokrati. Det är tydligt att det är så väldigt viktigt att möjliggöra fortsatta vinstuttag, med alla konsekvenser det får, att borgarna och Sverigedemokraterna till och med undergräver grundlagarna. Vad gör de inte för riskkapitalisternas skull?

Vänsterpartiet är en garant för att överenskommelsen om vinster i välfärden inte ska tunnna ut på vägen utan verkligen bli den efterlängta vändning av privatiseringssvågen som många i Sverige ser fram emot.

Det är få gånger borgerliga företrädare är så ivriga som när de försvarar rätten att plocka ut privata vinster ur skattemedel, oavsett vilka konsekvenser det får för den svenska modellen eller för kvalitet, tillit och effektivitet.

Vänsterpartiet kommer att noga bevaka att Valfärdsutredningen inte tillåter några kryphål för fortsatt privat vinstjakt i välfärden. Vare sig det gäller vårdcentraler, skolor eller äldreboenden ska vi vara trygga med att alla i Sverige bemöts rättvist utifrån sina behov, inte utifrån de privata bolagens vilja att plocka ut vinster.

Vänsterpartiet anser att den kommunala välfärden behöver mer resurser. Därför driver vi på för 10 miljarder i tillskott till välfärden i den budget vi just nu förhandlar om med regeringen. Det vore ett välbehövligt tillskott till den kommunala äldreomsorgen och skolan.

Om vi samtidigt skulle få stopp på vinstjakten i välfärden, ja, då skulle det äntligen finnas resurser både för att ge alla barn en bra skolgång och för att min farmor ska ha det bra på äldreboendet.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 172 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag begärde replik eftersom vi nu har hört ett antal anföranden som har handlat mycket om synen på vinsterna i välfärden.

Det som Håkan Svenning från Vänsterpartiet anför är helt annorlunda än det som vi tidigare har hört från Jan Ericson från Moderaterna.

Jan Ericson sa i sitt replikskifte med mig att han inte hade sett företag inom välfärdssektorn som hade avkastningskrav på 10, 15 eller 20 procent. Han visste inte var detta fanns utan menade att i välfärdssektorn är det 2 procent som gäller, precis som för offentlig verksamhet, kommuner och landsting.

Jag påstår att det finns företag med krav på 25 procents avkastning. Jag vet att *SVT Nyheter* har gjort reportage om detta. Där citerar man Johan Hähnel från *Academedias*, som säger: "Våra investerare väntar sig en avkastning på 25 procent varje år." Jag menar att Moderaterna har fel. Men om de inte ser de här problemen i välfärden, om de inte ser att det finns

företag som har de här avkastningskraven eller om de försöker blunda för detta, då är det inte konstigt att de drar de slutsatser de gör.

Nu vill jag fråga Håkan Svenneling och Vänsterpartiet: Vilken uppfattning har ni? Ser ni de ohemula vinsterna? Ser ni vinstjakten? Eller delar ni den bild som Moderaterna gett uttryck för?

Anf. 173 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Nej, jag delar inte den syn som Moderaterna har på vinsterna i välfärden.

Jag tycker att ända sedan 1991, då de borgerliga genomförde en del lagändringar och började skapa de här marknadslösningarna i välfärden, har en långsam process pågått där vinstjakten som incitament hela tiden har stegrats och stegrats.

Från början var det några borgerliga entreprenörer med väldigt tydligt fokus på att ändra hur välfärdslogiken funkade i Sverige och ändra de politiska systemen. Det var inte så viktigt att göra vinst; det viktiga var att ändra systemen och incitamenten. Det började i några få kommuner med några få företag, lite fotvård och så vidare.

Men situationen har förändrats. Under 2000-talet och framför allt sedan den borgerliga regeringen tog makten 2006 har vi sett hur välfärdsmarknaden har utvecklats till att bli favoritplatsen för riskkapitalister i världen.

Vi ser att det är effektivt för stora bolag att investera i svensk välfärd och säga: Här kan vi som investerare tjäna de största pengarna. Det är inte på börsen i någon del av världen, utan det är i svensk välfärd som vi vet att det är vinst. Vi vet att det är vinst för att det alltid kommer att finnas människor som är i behov. Om jag äger ett assistansföretag vet jag att det alltid kommer att finnas människor som enligt lagen om stöd och service, LSS, kommer att ha rätt till assistans. Det betyder att det offentliga alltid kommer att betala mig pengar, och därigenom kommer jag att kunna göra en stor vinst.

Därför har vi sett ett antal bolag, framför allt de stora bolagen, göra enormt stora vinster. Jag tycker att det är en skrämmande utveckling vi har sett, framför allt de sista tio åren. Jag vore väldigt glad om riksdagen kunde ändra den utvecklingen och gå i en annan riktning.

Jag tror inte att vore omöjligt ens för en moderat att säga att det vore bra om man fick stopp på vinstjakten och att pengarna i huvudsak ska återinvesteras i verksamheten. För mig är det en ganska grundläggande princip – säger vi som politiker att det här är pengar till skolan, då ska de också gå till skolan.

Anf. 174 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattar Håkan Svennelings inlägg som att han och Vänsterpartiet delar synen att man i välfärden ska ha någon form av allmännyttig princip som styr verksamheten. Man ska tillåta överskott, men de ska inte vara ohemula. De gemensamma medel vi avsätter till gemensamma angelägenheter ska också användas som det är tänkt.

Anf. 175 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Niklas Karlsson för hans fråga och för debatten.

Anf. 176 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Det dök upp en del frågeställningar under Håkan Svennelings anförande.

Det låter på Håkan Svenneling som att de här välfärdsbolagen vadar i miljarder i vinster, men riktigt så ser det faktiskt inte ut.

När det gäller till exempel skolsidan vet vi att många av skolbolagen har gått med ganska stor förlust de senaste åren snarare än med vinst. Det kanske är tur att de har haft vinster tidigare år så att de över huvud taget överlever.

Det låter också på Håkan Svenneling som att välfärdsföretagen är lite som grisen Särimner. Man kan använda de här pengarna till nästan hur mycket som helst. Men om man tittar på de faktiska vinsterna i de här bolagen ser man att det i genomsnitt bara är med några få procent per år som de går med vinst, och det mesta av detta återinvesteras. Skulle de stackars pengarna räcka till att revolutionera hela välfärdssektorn i Sverige, anställa massor av människor, förstärka kommunernas ekonomi och så vidare? Jag förstår inte var Håkan Svenneling får tag i alla de här pengarna.

Sanningen är ju också att riskkapitalbolagen som Håkan Svenneling nämner är stora koncerner som bedriver en väldans massa olika sorters verksamhet, däribland i välfärdssektorn. Men det är ofta en mindre del. Man kan alltså inte titta på hela koncernen, som kanske ägnar sig åt att bygga bilar eller kylskåp eller sälja it-tjänster och har en sektion för välfärdstjänster. Man kan inte baka ihop alla de vinsterna och säga att det är vinster som görs på de gamla och de sjuka, som vänstern gör i sin retorik. Man måste faktiskt bryta ned det och se vad välfärden belöper sig på, och då ser man att det är ganska lite pengar.

Håkan Svenneling utlovar ytterligare 10 miljarder till kommunerna. I höstas gav vi dem 10 miljarder. I dag har många kommuner svårt att veta vad de ska använda pengarna till; det säger de själva. Behöver de 10 miljarder till?

Anf. 177 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Ja, jag skulle våga säga att det vi ser är att kommuner och landsting definitivt behöver 10 miljarder till i långsiktigt tillskott.

Man behöver stärka välfärden på lång sikt för att kunna satsa på att anställa fler människor som jobbar inom vår äldreomsorg, inom vår skola och inom vår välfärd. Framför allt sjukvård ser vi ett stort behov av. Då skulle vi få en bättre välfärd, menar jag.

Satsar vi på en utbyggd välfärd samtidigt som vi stoppar vinstjakten i välfärden tror jag att vi får fram resurser på ett betydligt bättre sätt än i dag.

Vi ser en skola där skolresultaten sjunker, vi ser en äldreomsorg där gamla lämnas ensamma och vi ser en sjukvård som i går med förlust i princip över hela landet. Man kan inte erbjuda den vård som skulle behövas till alla patienter.

Då behöver man ta tag i problemen och faktiskt se dem. Men när man hör Jan Ericson undrar man om han har missat all form av medierapportering om hur stora koncerner med riskkapital ser till att ta ut stora pengar, placera dem i skatteparadis för att undvika att betala skatt i Sverige och sedan sälja bolagen vidare och göra stora vinster på försäljningen.

Det har kanske varit lite sämre under de senaste åren. Det är framför allt en sak som har varit väldigt tydlig för skolorna, och det är att gymnasieskolan inte längre är lika full med elever. Då uppstår det en ökad konkurrens, och det blir en tuffare miljö att göra vinster i.

Det intressanta är att när man lägger ut allting på riskkapitalbolag och företag som har vinstjakt som huvudintresse, då är det inte elevers undervisning som står i fokus. Då försöker man inte att möta de minskade elevkullarna på bästa sätt, utan då är det konkurrens som gäller. Genom att erbjuda datorer i stället för bra undervisning försöker man locka till sig elever. Det är det som är vinstjakten, och den vill jag ha stopp för.

Anf. 178 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Man kan instämma i Håkan Svennelings bild av att det finns ganska stora brister både inom äldreomsorg och inom skola i många kommuner. Det finns också många kommuner som sköter det här ganska bra. I grunden är det ju kommunpolitikernas ansvar att prioritera vad man lägger pengarna på.

De bästa skolorna finns knappast i de kommuner där Vänsterpartiet är med och styr, utan det är oftast i alliansstyrda kommuner som man har de bästa skolresultaten. Det ligger kanske någonting i att man får den skola och den äldreomsorg som man röstar för när man går till valurnorna.

Jag konstaterar att grisen Särinner lever. Håkan Svenneling tror fortfarande att de överskott som man kan göra i välfärdsbolagen kan räcka till väldigt mycket förbättringar i kommunerna. Jag tvivlar på det. Dessa bolag får ju samma pengar per elev eller per patient som kommunens eller landstingets verksamhet får. Det är samma pengar per insats, per elev eller per person.

Om de riskkapitalbolag som Håkan Svenneling nämner lyckas att gå med vinst innebär det inte nödvändigtvis att pengarna blir över om kommunen tar tillbaka verksamheten. Då har man ju samma kostnad i alla fall, fast man får ingen vinst. Jag är inte så säker att det blir några pengar över till kommunen. Det handlar om hur man prioriterar och hur kommunerna leder sitt arbete så att de lägger pengarna på rätt saker.

Sedan konstaterar jag att Håkan Svenneling återigen blandar äpplen och päron genom att se riskkapitalbolagen som välfärdsbolag. Men många av riskkapitalbolagen är inte välfärdsbolag, utan de ägnar sig åt många olika verksamheter. Alla är inte seriösa – det kan jag skriva under på – men man kan inte säga att de har gjort sina vinster bara på välfärden. Det ska vi nu komma åt genom tillsyn över och kontroll av dessa bolag.

Anf. 179 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! När den borgerliga regeringen satt vid makten valde man att inte räkna upp stödet som kommunerna får enligt den kommunala utjämningen. Det kallas statsstödet. Varje år skulle stödet vara detsamma som det hade varit året innan. Det betyder att man långsamt urgröpte välfärden i kommuner och landsting. Man gav hela tiden samma pengar, men det blev ju mindre pengar i och med att värdet på pengarna sjönk.

Samtidigt sänkte man skatten med 140 miljarder kronor. Det gjorde att man hade mindre pengar att använda för satsningar, mindre pengar att fördela till vår gemensamma välfärd. Det är någonting som vi behöver ändra på.

Vi behöver en annan ekonomisk politik som ser ut på ett annat sätt. Vi behöver värna vår välfärd mer i kommuner och landsting. Därför behöver vi från statligt håll som rikspolitiker ta vårt ansvar att se till att kommunerna har förutsättningar att bedriva välfärden.

Jan Ericson tror att det beror på att hans kollegor i allianskommuner att det går lite bättre där. Jag menar att det här är en del av den segregation som vi nu ser. I kommuner där många röstar på Alliansen är man lite mer välbärgad. Man har välutbildade föräldrar och mår lite bättre. Därför finns också större möjligheter att se till att ens barn gör bra ifrån sig i skolan.

Jag ser detta väldigt tydligt i min egen hemkommun, Karlstad. Det är en stor kommun som är ganska välmående, men i den lilla kranskommunen Hammarö, som ligger utanför Karlstad, är villorna lite dyrare. Det krävs lite mer pengar på kontot för att du ska ha råd att bo där. Där är skolan bättre, och det beror inte på att skolan i sig är bättre. Skolresultaten är bättre, men inte skolan. Det beror på att föräldrarna har större förutsättningar att ge sina barn stöd i deras utbildning.

Det är inte ett sådant samhälle som jag vill ha. Jag vill ha ett Sverige som håller ihop, ett Sverige där klyftorna och skillnaderna minskar. Då behövs det tydlig offentlig styrning och inte hålla på med en vinstjakt i välfärden som vi gör i dag.

Anf. 180 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Det är en ynnest att få vara sist på talarlistan denna kväll. Vi får se om debatten fortsätter en liten stund till.

Vi som är politiker i kommuner och i riksdagen har en stor makt eftersom vi beslutar om hur medborgarnas inbetalda skatter ska användas. En av de största utgiftsposterna är välfärdstjänster av olika slag.

Vård, skola och omsorg betalas med skattepengar, men det betyder inte att staten behöver utföra dessa tjänster. Det kan lika gärna privata företag och ideella organisationer göra.

Det var inte bättre förr, vilket man kan få intrycket av från en del debattörer. Inom vården har det blivit mycket bättre än förr. Med fler val är det du som patient eller brukare, och inte politiker och systemet, som styr över vilken vård du ska ha. Att fler valmöjligheter för medborgarna dessutom ger högre löner och en bättre arbetsmiljö för dem som jobbar inom vården är en bonus.

Regeringen tillsatte för drygt ett år sedan en utredning för att reglera valfriheten i välfärdssektorn. Det var en utredning vars huvudsakliga syfte var att begränsa valfriheten för svenska folket genom att göra det omöjligt för privata utförare att tillhandahålla välfärdstjänster.

Vi har alla tagit del av exempel där privata utförare inte har lyckats ta det ansvar som det för med sig att vara verksam inom välfärdssektorn. Att det behövs reglering är uppenbart. Alliansen tillsatte 2012 en särskild utredare med uppdrag att utreda vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på dem som äger och driver företag inom välfärdssektorn. Men det är en stor skillnad på att reglera en marknad så att den fungerar bättre för såväl brukare som utförare, vilket är det som Centerpartiet och Alliansen vill, jämfört med regeringens uppdrag åt en utredare att hitta vägar för att sätta stopp för privat utförd välfärdsverksamhet och därmed för mångfald och valfrihet.

För mig är det viktigt att all verksamhet ska drivas med kloka och tydliga kriterier och kontinuerlig uppföljning, oavsett om den är kommunal, regional, statlig eller privat.

Jag, som alla andra i den här salen just nu, är uppvuxen under ett socialdemokratiskt styre i Sverige där märkligt få människor ifrågasatte att stat, landsting och kommuner var de enda som kunde erbjuda vård och omsorg.

Numera kan även företag och ideella organisationer driva verksamheter inom vård och omsorg. I många socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting har man förstått att det svenska folket inte accepterar att det bara finns en vara på hyllan. I dag vill människor kunna välja och välja bort. Tyvärr finns det fortfarande för många röda bastioner i Sverige som inte vill att deras invånare ska få tillgång till mångfald och valfrihet.

Vi i Centerpartiet vill se ännu fler aktörer och ännu mer konkurrens. Då kan vi förbättra tillgängligheten och kvaliteten.

De rödgröna partierna ropade under hela valrörelsen högt att vinster som bygger på offentliga medel måste bort. Det är anmärkningsvärt att om detta är problemet så är sjukvården ett av de sista områdena som borde kritiseras. För sjukvården är inte den bransch som får mest skattepengar. Mest skattepengar går till byggbranschen, följt av it och läkemedel. Byggbranschen får mer skattepengar än privat vård, skola och omsorg ihop. Och it-branschen får mer skattepengar än hela den privata sjukvårdsbranschen. Från den rödgröna sidan verkar det vara helt i sin ordning att göra stora vinster på att bygga ett sjukhus, men det är inte okej att göra en vinst på att driva sjukhuset.

Vill man ha valfrihet och mångfald för medborgarna måste det finnas flera olika utförare som får göra vinst för att överleva och kunna utveckla verksamheten. Detta vill uppenbarligen inte regeringen se.

Herr talman! Den viktigaste kommunala frågan är resurser, resurser såväl i form av personer som av skattemedel. För att skapa tillväxt i våra kommuner är det såklart helt avgörande att skattebasen utvecklas positivt. Utan resurser kan vi inte förverkliga folkviljan.

Under Alliansens sista år i regeringsställning var det all-time-high för de kommunala skatteintäkterna. För år 2015 ser det ut att bli ännu högre. Att skatteintäkterna ökar för varje år är ingen naturlag. Det kräver politiska reformer som sätter resursskapandet högst på den politiska dagordningen.

Hur skapas då skatteintäkter? Regeringen verkar tro att det sker genom att man höjer skatterna, medan Centerpartiet och Alliansen tror att de totala skatteintäkterna ökar genom att man skapar förutsättningar för tillväxt.

Jag kan konstatera att det blev mycket bättre för företagare under alliansregeringen. Vi hann inte med allt vi ville, och det finns alltid saker som kunde ha gjorts bättre. Men jag delar den oro som Sveriges företagare känner för den sittande regeringen. Det är företagen som kan skapa jobben som ger oss morgondagens välfärdsresurser.

Vi vet alla vad som händer i framför allt mindre kommuner, landsbygdskommuner, när jobben försvinner. Snabbt kan en ond spiral starta som riskerar att leda till utflyttning och försämrade skatteintäkter. Det finns studier som visar att det om 20 år kommer att vara över 200 kommuner som har en försörjningsbörda där varje person ska försörja sig själv och mer än en person till. Detta gap kan inte fyllas med höjda skatter.

För kommunernas ekonomi är det avgörande att vi har effektiva offentliga tjänster och att mer skatteintäkter genereras genom att fler arbetar. Jag tvivlar inte på vare sig önskan eller viljan hos den samlade riksdagen. Vi vill alla ha mer resurser för att satsa på välfärd, tillväxt och jobb. Men jag tvivlar på att regeringen har den förmåga som behövs för att kunna genomföra de reformer som i sin tur genererar de resurser som vi behöver till välfärden.

Herr talman! För en till två generationer sedan följde svenska folket de dekret som den socialdemokratiska sociala ingenjörskonsten formulerade. Få ifrågasatte den rådande sanningen. Jag, som har gått i skolan på 70-talet, fick i stället lära mig att ifrågasätta allt och stå på egna ben. Det är ödets ironi att den skola som Socialdemokraterna formulerade har skapat en svensk befolkning som enligt den världsomfattande studien World Values Survey är extrem. Vi ligger längst ute i det yttersta hörnet. Genom den socialdemokratiska skolan, där alla lärde sig att ifrågasätta allt och inte tro på någon, har vi fått en sådan befolkning. Den svenska befolkningen har blivit individualister, vilket man inte ska förväxla med egoister. Vi tror inte på någon. Vi tror inte på auktoriteter.

Detta måste man förhålla sig till, oavsett vilken politisk färg man har. Att backa in i framtiden, som Socialdemokraterna vill, är inget som svenska folket vill. Socialdemokraternas tondövhet och längtan tillbaka till en svunnen tid kommer att drabba dem själva. Individens valfrihet har kommit till Sverige för att stanna för evigt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 181 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska erkänna att jag först inte hade tänkt ta replik, men jag gjorde det ändå när jag hörde Peter Helanders höga tonläge. Peter är ganska ny i riksdagen. Jag är också ny, men Peter är ännu lite nyare. Han efterträdde Anders Ahlgren, som jag tidigare haft en del debatter med i den här kammaren. Jag ska inte säga att vi var överens om allt, men han var en hedersman, och han hade många kloka synpunkter. Just i de kommunala frågorna var vi många gånger överens. Trots det höga tonläget hoppas jag att Peter Helander från Centerpartiet och jag också kan bli överens i en del frågor.

När jag hör det här anförandet känner jag att jag måste få säga någonting. Peter Helander framställer det som att socialdemokratin tycker att allting var bättre förr. Det är inte sant. Däremot säger vi att det inte är bäst just nu. Vi har en politik för att utveckla, förbättra och förändra. Det handlar inte om att ”backa in i framtiden”.

Vi har inte sagt att vi är emot valfrihet, tvärtom. I början av 90-talet var vi med och genomförde möjligheten att välja skola, vård och omsorg. Vi värnar den friheten. Vi vill inte sätta stopp för privata alternativ i välfärden. Det har vi aldrig velat göra. Däremot säger vi att vi inte tycker att det är okej att man har så stora övervinster i välfärden. Vi tycker att välfärden ska styras av en princip som bygger på allmännyttiga villkor, det vill säga att de resurser vi gemensamt avsätter till gemensamma angelägenheter ska användas till just detta.

När jag hör de borgerliga företrädarna förstår jag att de inte vill lyssna på detta. Eller så lyssnar de på det men struntar i det av rent politisk-taktiska eller retoriska skäl. Det får Peter Helander själv svara för, jag vet inte.

Men svara mig på frågan, Peter Helander: Tycker du och Centerpartiet att det är okej att vi har en välfärd utan några som helst vinstbegränsningar, att resurserna inte används till det de är tänkta till och att man har en avkastning på 10–15–20 procent?

Anf. 182 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Niklas Karlsson för den frågan. Jag uppfattade det som att de direktiv ni gav till Ilmar Reepalu med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet handlade om att begränsa välfärdsvinsterna skarpt, men det kanske Niklas Karlsson kan säga mer om själv. Sedan har ni luckrat upp skrivningen lite grann, vilket vi är tacksamma för, men ni har inte kommit ända fram.

När det gäller stora övervinster skulle jag vilja säga att jag inte heller tycker att pengar ska försvinna till skatteparadis. Det är jag helt övertygad om att nästan ingen i riksdagen tycker.

Men om det kostar 1 miljon att driva en välfärdsverksamhet och man lämnar över den till en privat utförare som levererar samma eller högre kvalitet till en kostnad av 800 000 och gör 200 000 kronor i vinst, var är då felet? Om den offentliga verksamheten kostar 1 miljon kanske den inte är tillräckligt effektiv. Vem ska vi skylla på då? Är det så att den offentliga verksamheten alltid är den som ger mest för pengarna?

Vinster i välfärdssektorn uppstår på grund av att vi har betalat för mycket pengar för en verksamhet som vi tror har en viss kostnad. Antagligen har vi lagt den nivån beroende på vad vi själva har för kostnad i den offentliga verksamheten. Självklart ska pengarna användas till det som vi vill, men vi måste vara duktiga på att ställa krav och följa upp.

Anf. 183 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra denna replik från Peter Helander och Centerpartiet. Nu är det inte samma höga tonläge. Lyssnar man riktigt noga hör man att det egentligen är någonting annat Peter Helander säger i repliken än i huvudanförandet. Ska någon lyssna på den här debatten är det bäst att lyssna på replikskiftet. Jag tycker att Peter Helander hamnade mer rätt nu.

Det är inte så att de direktiv som regeringen lämnade till Välfärdsutredningen handlade om att man skulle ta bort vinsterna eller att man kraftigt skulle begränsa dem. Det var 32 direktiv. De handlade om att man skulle stärka kvaliteten och likvärdigheten. Man sa också att det är rimligt med överskott i verksamheten. Så fungerar all verksamhet, också kommunal och offentlig verksamhet. 2 procent är det rättesnöre vi har för offentlig verksamhet i kommuner och landsting, just för att vi ska ha en god ekonomisk hushållning. Vi har en allmännyttig princip som har gällt på bostadsmarknaden under väldigt många år. Där har man begränsat vinstuttaget för de allmännyttiga bostadsbolagen. De har tillåtits göra överskott, men inte ohemula vinster.

Nu hör jag Centerpartiet och Peter Helander säga att det nog ändå inte är rimligt att man har övervinster i välfärden och delar ut pengar som placeras i skatteparadis. Skönt! Säg det igen! Vi är helt överens. Och om vi

har en intellektuell och ödmjuk inställning – båda två naturligtvis – tror jag faktiskt att vi har förutsättningar att bli överens och också göra någonting bra av detta.

Låt mig avsluta med att säga något om produktivitet. Om det visar sig att alternativa utförare, som privata företag, kooperativ och stiftelser, kan utföra verksamheten med samma kvalitet för mindre pengar är det alldeles utmärkt. Den offentliga välfärden måste också syssla med ökad produktivitet. Det är som den gamle socialministern Gustav Möller sa: Varje ineffektivt använd skattekrona är en stöld från de fattiga.

Anf. 184 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om det. Pengar måste användas effektivt. Därför är det märkligt att vi ska stifta en lag här i riksdagen som begränsar företags möjlighet att göra vinst. Om ett företag kan driva en verksamhet för 700 000 som det kostar 1 miljon att driva för det offentliga, hur ska vi då reglera det? Er verksamhet måste kosta minst 900 000, så ni får köpa lite mer möbler och fixa så att ni inte går med så mycket i vinst! Är det så vi ska säga?

Hur ska man reglera det här?

Ni är inne på fel sätt att möta problemet. Vi måste bli duktiga på att upphandla verksamheten, ställa krav och följa upp att vi använder pengarna på rätt sätt. Att gå in och begränsa företagets möjligheter att tjäna pengar blir ett ineffektivt sätt.

Jag kan hålla med om, som Niklas Karlsson sa tidigare, att företagen inom välfärdssektorn inte är något självändamål. Vi vill ha företag inom välfärdssektorn för att medborgarna ska få det bättre. Vi tror ju på det. Men jag är inte helt säker på att Socialdemokraterna och deras stödpartier tycker likadant. I alla fall lät det inte så i ett replikskifte alldeles nyligen. Man måste se till att pengarna används rätt. Men att gå in och begränsa företagen och bara bedriva det här i statlig verksamhet är inget som jag tror på.

Anf. 185 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack, Peter Helander, för ett intressant inlägg!

Det dök upp många tankar i huvudet när jag hörde Peters inlägg. Framför allt funderade jag kring hur det blir fler anställda när företaget blir privat, för Peter var orolig för att det inte skulle finnas jobb på landsbygden. Det man ser i välfärden är att det är färre som är anställda i privata välfärdsbolag än i de offentliga och att det är ett sätt att göra vinst att minska sin bemanning.

Det som jag vill vara tydlig med här är att vi tycker att det ska finnas flera typer av utförare, men att det handlar om att återinvestera eventuell vinst och framför allt att vinstjakten som incitament ska få ett slut.

Peter sa också något väldigt intressant i sitt inlägg. Han sa: Att det behövs mer reglering är uppenbart. Då tänkte jag glida in på en ganska konstitutionell fråga. Om det behövs reglering, är det då inte bättre att regeringen utreder vilken reglering som behövs och presenterar förslaget för riksdagen och att vi utifrån det sedan får säga ja eller nej?

Nu går Centerpartiet och övriga Alliansen tillsammans Sverigedemokraterna in på en väg där man säger: Nej, vi vill att man ska utreda det på det här sättet. Alliansen har själv suttit vid makten i åtta år och då inte hunnit med allting som man ville men ändå sett vart det har varit på väg –

att vinstjakten har tagit över som incitament i välfärden är tydligt. Ändå gjorde man ett negativt tillkännagivande förra året där man sa i vilken riktning man ville att utredningen skulle gå. Men man är inte ens nöjd med det, utan man gör också ett tillkännagivande i år. Då är jag lite orolig för vart vi är på väg. När ska regeringen få utreda förslag utan att riksdagens borgerliga majoritet lägger sig i och talar om i vilken riktning man ska gå? Är det inte bättre att regeringen får utreda hur vinstjakten ska se ut än att vi hela tiden lägger oss i och petar från riksdagens sida?

Anf. 186 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling!

Jag är glad att du säger att det ska finnas fler utförare, för det var inte riktigt det jag hörde från talarstolen nyss och som jag uppfattade som ett mycket vänsterinspirerat, socialistiskt tal, vilket jag som kommunalråd i en kommun sällan hör. Men jag är glad att få komma hit till riksdagen och få höra riktiga vänstertal. Det är trevligt att kunna delta i en sådan debatt.

När det gäller att göra vinst på att minska bemanningen kommer vi återigen till frågan om hur kommuner och landsting ställer krav i sina upphandlingar. Vi bestämmer ju vad vi vill ha levererat av en utförare. Det är på så sätt vi ska styra.

Om det är så att man kan leverera en bra verksamhet, bättre än den kommunala verksamheten, genom att ha färre anställda och de anställda har bra arbetsvillkor, då är det ju vi som gör fel i det offentliga. Det är då vi slösar bort skattepengar och inte använder dem på ett optimalt sätt. Men den kontrollen har vi aldrig. Vi behöver privata utförare också för att kunna jämföra med den offentliga verksamheten.

Du sa i ditt anförande att det inte är demokratiskt att en majoritet i riksdagen uttrycker sin åsikt. Då undrar jag: Är det verkligen Vänsterpartiets inställning att vad riksdagen tycker är inte demokratiskt? Är det Vänsterpartiets hållning till demokrati?

Anf. 187 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag börjar med den sista funderingen: Vad är demokrati i riksdagen? Demokrati i riksdagen är när man fattar beslut som innebär att man till exempel antar en budget eller stiftar en ny lag. Men frågan är om det alltid är så att riksdagen ska besluta exakt vad regeringen ska göra.

Enligt grundlagen har regeringen makten att utreda och komma med förslag. Du och jag har rätten att väcka motioner, men vi har ju inte rätten att skriva en ny lagtext och lägga den på riksdagens bord, utan det är något som regeringen har rätten till.

Jag tror att det är viktigt att se att välfärden ser lite olika ut, men att det är viktigt att ta bort vinstjakten som incitament i välfärden generellt. Därför tycker jag att det är viktigt att den här utredningen kommer till viktiga och bra slutsatser och att vi får en proposition på riksdagens bord som vi kan debattera och ta ställning till, så att vi kan få ett stopp på vinstjakten i välfärden.

I går hade vi besök av en organisation som heter STIL på Vänsterpartiets gruppmöte. Det är en organisation som jobbar för personlig assistans och som såg till att vi fick en lagstiftning som heter lagen om stöd och service, LSS, som infördes i början på 90-talet. De var tydliga med att de

inte är emot vare sig privata eller offentliga utförare. För dem är det viktigaste att de får en bra och personlig service, att de får rätten till sitt eget liv, att de som medborgare ska kunna engagera sig i partier eller föreningar, ha möjlighet att utvecklas som personer och kunna leva jämställda liv.

Det blir så tydligt att när man har vinstjakten som incitament betyder det att människor inte får den service som de vill ha. Då tummar man lite på den personliga servicen, på utflykten som de vill göra. Man pressar de anställda som blir färre och får färre timmar. Det blir hela tiden en jakt efter timmar och minuter. Det är det som vinstjakten har lett till i välfärden.

Anf. 188 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Om vi ska prata vinstjakt i välfärden så är finessen med att ha flera utförare, mångfald, att om du inte är nöjd som brukare, patient eller äldre så väljer du ett nytt företag. Du väljer någon annan som du är nöjd med. När Håkan Svenneling beskriver det låter det som att det bara blir allt sämre, att de som använder tjänsterna bara får lida för det och att personalen råkar ut. Men hela vitsen med mångfald är ju att du ska kunna välja vart du ska gå för att få dina tjänster utförda. Det är det som är hela vitsen med mångfald.

Håkan Svenneling hade ett vänsterpatos i sitt anförande, och jag uppskattar patos. Men det lät i alla fall inte som att han vurmade för mångfald och valfrihet. Det lät mer som att det var bättre förr när staten organiserade allting och vi medborgare inte ens ifrågasatte att staten gjorde allting.

I dag har vi kommit till en ny punkt i Sverige där vi alla uppskattar valfriheten, även om det är lite jobbigt att välja elbolag ibland. Men vi uppskattar att vi kan välja och välja bort. Vi kan också välja att inte välja.

Detta är något som jag tror att medborgarna vill, så jag säger återigen att valfriheten har kommit för att stanna i Sverige. Och vi behöver många utförare för att kunna ha en valfrihet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Redogörelse

2015/16:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling

EU-dokument

KOM(2016) 128 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster

§ 16 Beslut om förlängd motionstid

Prot. 2015/16:81

16 mars

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för prop. 2015/16:132 *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* skulle förlängas till *onsdagen den 6 april*.

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 mars

2015/16:490 En mer jämställd asylpolitik

av *Fredrik Schulte* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:491 Giftiga kemikalier från brandskum i dricksvatten

av *Kristina Yngwe* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:492 Sämre ekonomi för ålderspensionärer

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:493 Ettåriga uppehållstillstånd

av *Fredrik Malm* (L)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 mars

2015/16:980 Biståndet till Afghanistan

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:981 Översynen av tobakslagen

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:982 Befrielse från bränsleskatt

av *Per Lodenius* (C)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:983 Pengar till nya företag i Skåne-regionen

av *Annika Qarlsson* (C)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:984 Irans behandling av politiska fångar

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:985 Vårropsodling

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:986 Kollektivavtal och den svenska modellen

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 mars

2015/16:913 Torka och hunger i Somaliland

av *Hans Linde* (V)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:905 Ett nationellt antidopningsinstitut

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:906 Dalabanans framtid

av *Solveig Zander* (C)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:909 Snuset och livsmedelslagen

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:912 Snus som livsmedel

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:924 Id-kontrollernas effekt på resandet mellan Ystad och Bornholm

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:921 Normkritisk verksamhet

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:929 Anslag till underhåll av järnvägssträckan Boden–Bastuträsk

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:928 Sjöfartsstödet

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:927 Delaktighet i vården

av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:934 Hjälp till flyktingar som är fast vid den jordanska gränsen

av *Sofia Damm* (KD)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:939 Legitimation för kuratorer

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:942 Lokförarlicens

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:936 Resandeströmmar mellan Sverige och Danmark

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:944 Upprustning av Ostkustbanan

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:951 Förebyggande åtgärder mot ökat spelberoende

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

Prot. 2015/16:81

16 mars

-----

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.19.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanrådets början till och med § 5 anf. 34 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 62 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 94 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 11 anf. 123 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 160 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Aktuell debatt om vägen in på arbetsmarknaden.....	1
Anf. 1 JAN BJÖRKLUND (L)	1
Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 3 ANNA KINBERG BATRA (M).....	3
Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	4
Anf. 5 MARIA FERM (MP)	6
Anf. 6 ANDERS W JONSSON (C)	7
Anf. 7 JONAS SJÖSTEDT (V).....	9
Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L)	11
Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD)	12
Anf. 10 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	14
Anf. 11 ANNA KINBERG BATRA (M).....	15
Anf. 12 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	16
Anf. 13 MARIA FERM (MP)	17
Anf. 14 ANDERS W JONSSON (C)	18
Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V).....	19
Anf. 16 JAN BJÖRKLUND (L).....	20
Anf. 17 JAKOB FORSSMED (KD)	21
Anf. 18 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	22
Anf. 19 ANNA KINBERG BATRA (M).....	23
Anf. 20 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	23
Anf. 21 MARIA FERM (MP)	24
Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C)	24
Anf. 23 JONAS SJÖSTEDT (V).....	25
Anf. 24 JAN BJÖRKLUND (L).....	26
Anf. 25 JAKOB FORSSMED (KD)	26
Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	27
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	28
§ 3 Ärenden för bordläggning	28
§ 4 Genomförande av mätinstrumentdirektivet och direktivet om icke-automatiska vågar	28
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU11	28
(Beslut fattades under § 10.)	28
§ 5 Integration.....	29
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU6	29
Anf. 27 HANIF BALI (M).....	29
Anf. 28 PAULA BIELER (SD).....	31
Anf. 29 HANIF BALI (M) replik.....	34
Anf. 30 PAULA BIELER (SD) replik	34
Anf. 31 HANIF BALI (M) replik.....	35
Anf. 32 PAULA BIELER (SD) replik	36
Anf. 33 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	36
Anf. 34 FREDRIK MALM (L)	38
Anf. 35 PAULA BIELER (SD) replik	41
Anf. 36 FREDRIK MALM (L) replik.....	41
Anf. 37 PAULA BIELER (SD) replik	42
Anf. 38 FREDRIK MALM (L) replik.....	42

Anf. 39	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	43
Anf. 40	ANNELIE KARLSSON (S)	46
Anf. 41	HANIF BALI (M) replik	49
Anf. 42	ANNELIE KARLSSON (S) replik	50
Anf. 43	HANIF BALI (M) replik	50
Anf. 44	ANNELIE KARLSSON (S) replik	51
Anf. 45	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	51
Anf. 46	ANNELIE KARLSSON (S) replik	52
Anf. 47	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	53
Anf. 48	ANNELIE KARLSSON (S) replik	53
Anf. 49	FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	54
Anf. 50	ANNELIE KARLSSON (S) replik	54
Anf. 51	FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	55
Anf. 52	ANNELIE KARLSSON (S) replik	55
Anf. 53	PAULA BIELER (SD) replik	56
Anf. 54	ANNELIE KARLSSON (S) replik	56
Anf. 55	PAULA BIELER (SD) replik	57
Anf. 56	ANNELIE KARLSSON (S) replik	58
Anf. 57	MARCO VENEGAS (MP)	58
Anf. 58	PAULA BIELER (SD) replik	59
Anf. 59	MARCO VENEGAS (MP) replik	60
Anf. 60	PAULA BIELER (SD) replik	60
Anf. 61	MARCO VENEGAS (MP) replik	60
Anf. 62	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	61
Anf. 63	PATRIK BJÖRCK (S)	63
	(Beslut fattades under § 10.)	63
§ 6	Beredskap för kris och krig	64
	Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU7	64
Anf. 64	ALLAN WIDMAN (L)	64
Anf. 65	LOTTA OLSSON (M)	65
Anf. 66	ROGER RICHTOFF (SD)	67
Anf. 67	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	69
Anf. 68	HÅKAN SVENNELING (V)	71
Anf. 69	MIKAEL OSCARSSON (KD)	74
Anf. 70	ROGER RICHTOFF (SD) replik	76
Anf. 71	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	76
Anf. 72	ROGER RICHTOFF (SD) replik	76
Anf. 73	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	76
Anf. 74	ÅSA LINDESTAM (S)	77
Anf. 75	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	79
Anf. 76	ÅSA LINDESTAM (S) replik	80
Anf. 77	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	80
Anf. 78	ÅSA LINDESTAM (S) replik	81
Anf. 79	ALLAN WIDMAN (L) replik	81
Anf. 80	ÅSA LINDESTAM (S) replik	82
Anf. 81	ALLAN WIDMAN (L) replik	82
Anf. 82	ÅSA LINDESTAM (S) replik	83
Anf. 83	JAKOP DALUNDE (MP)	83
Anf. 84	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	84
Anf. 85	JAKOP DALUNDE (MP) replik	85
Anf. 86	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	85

Anf. 87 JAKOP DALUNDE (MP) replik	86
Anf. 88 MIKAEL JANSSON (SD)	86
Anf. 89 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	88
Anf. 90 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	88
Anf. 91 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	88
Anf. 92 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	89
Anf. 93 GUNILLA NORDGREN (M).....	89
(Beslut fattades under § 10.)	90
§ 7 Kriminalvårdsfrågor	90
Justitiekammarens betänkande 2015/16:JuU21.....	90
Anf. 94 PETTER LÖBERG (S)	90
Anf. 95 ELLEN JUNTTI (M)	92
Anf. 96 ADAM MARTTINEN (SD)	94
Anf. 97 MATS PERTOFT (MP).....	97
Anf. 98 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	98
Anf. 99 MATS PERTOFT (MP) replik.....	98
Anf. 100 ADAM MARTTINEN (SD) replik	98
Anf. 101 MATS PERTOFT (MP) replik.....	99
Anf. 102 JOHAN HEDIN (C).....	99
Anf. 103 LINDA SNECKER (V)	100
Anf. 104 ELLEN JUNTTI (M) replik	101
Anf. 105 LINDA SNECKER (V) replik	101
Anf. 106 ELLEN JUNTTI (M) replik	102
Anf. 107 LINDA SNECKER (V) replik	102
Anf. 108 ADAM MARTTINEN (SD) replik	103
Anf. 109 LINDA SNECKER (V) replik	103
Anf. 110 ADAM MARTTINEN (SD) replik	103
Anf. 111 LINDA SNECKER (V) replik	104
Anf. 112 ROGER HADDAD (L).....	104
(Beslut fattades under § 10.)	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 mars	106
MJU6 Naturvård och områdesskydd	106
MJU11 Biologisk mångfald	107
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 mars	108
FiU19 Grönbok om finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag	108
JuU23 Unga lagöverträdare.....	108
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
NU11 Genomförande av mätinstrumentdirektivet och direktivet om icke-automatiska vågar	109
AU6 Integration	109
FöU7 Beredskap för kris och krig	110
JuU21 Kriminalvårdsfrågor.....	111
§ 11 Socialavgifter	113
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU12	113
Anf. 113 TINA GHASEMI (M).....	113
Anf. 114 LINUS BYLUND (SD).....	115

Anf. 115	PHIA ANDERSSON (S)	116
Anf. 116	TINA GHASEMI (M) replik	117
Anf. 117	PHIA ANDERSSON (S) replik	118
Anf. 118	TINA GHASEMI (M) replik	118
Anf. 119	PHIA ANDERSSON (S) replik	119
Anf. 120	RICKARD PERSSON (MP)	119
Anf. 121	LINUS BYLUND (SD) replik	120
Anf. 122	RICKARD PERSSON (MP) replik	121
Anf. 123	LINUS BYLUND (SD) replik	121
Anf. 124	RICKARD PERSSON (MP) replik	121
	(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	121
§ 12	Skogspolitik	122
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU10	122
Anf. 125	ISAK FROM (S)	122
Anf. 126	JOHAN HULTBERG (M)	124
Anf. 127	ISAK FROM (S) replik	126
Anf. 128	JOHAN HULTBERG (M) replik	126
Anf. 129	ISAK FROM (S) replik	127
Anf. 130	JOHAN HULTBERG (M) replik	127
Anf. 131	ANDERS FORSBERG (SD)	128
Anf. 132	STINA BERGSTRÖM (MP)	131
Anf. 133	ANDERS FORSBERG (SD) replik	133
Anf. 134	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	133
Anf. 135	ANDERS FORSBERG (SD) replik	134
Anf. 136	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	134
Anf. 137	JOHAN HULTBERG (M) replik	135
Anf. 138	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	135
Anf. 139	JOHAN HULTBERG (M) replik	136
Anf. 140	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	136
Anf. 141	KRISTINA YNGWE (C)	137
Anf. 142	ISAK FROM (S) replik	139
Anf. 143	KRISTINA YNGWE (C) replik	139
Anf. 144	ISAK FROM (S) replik	140
Anf. 145	KRISTINA YNGWE (C) replik	140
Anf. 146	JENS HOLM (V)	141
Anf. 147	JOHAN HULTBERG (M) replik	143
Anf. 148	JENS HOLM (V) replik	143
Anf. 149	JOHAN HULTBERG (M) replik	144
Anf. 150	JENS HOLM (V) replik	144
Anf. 151	LARS TYSKLIND (L)	145
Anf. 152	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	147
Anf. 153	LARS TYSKLIND (L) replik	147
Anf. 154	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	147
Anf. 155	LARS TYSKLIND (L) replik	148
Anf. 156	JENS HOLM (V) replik	148
Anf. 157	LARS TYSKLIND (L) replik	148
Anf. 158	JENS HOLM (V) replik	148
Anf. 159	LARS TYSKLIND (L) replik	149
Anf. 160	ISAK FROM (S) replik	149
Anf. 161	LARS TYSKLIND (L) replik	149
Anf. 162	ISAK FROM (S) replik	150

Anf. 163 LARS TYSKLIND (L) replik	150
Anf. 164 MAGNUS OSCARSSON (KD)	151
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	152
§ 13 Cirkulär ekonomi	152
Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2015/16:MJU13.....	152
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	152
§ 14 Kommunala frågor	152
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU26	152
Anf. 165 NIKLAS KARLSSON (S)	152
Anf. 166 JAN ERICSON (M)	154
Anf. 167 NIKLAS KARLSSON (S) replik	158
Anf. 168 JAN ERICSON (M) replik.....	159
Anf. 169 NIKLAS KARLSSON (S) replik	159
Anf. 170 JAN ERICSON (M) replik.....	160
Anf. 171 HÅKAN SVENNELING (V)	160
Anf. 172 NIKLAS KARLSSON (S) replik	162
Anf. 173 HÅKAN SVENNELING (V) replik	163
Anf. 174 NIKLAS KARLSSON (S) replik	163
Anf. 175 HÅKAN SVENNELING (V) replik	163
Anf. 176 JAN ERICSON (M) replik.....	164
Anf. 177 HÅKAN SVENNELING (V) replik	164
Anf. 178 JAN ERICSON (M) replik.....	165
Anf. 179 HÅKAN SVENNELING (V) replik	165
Anf. 180 PETER HELANDER (C).....	166
Anf. 181 NIKLAS KARLSSON (S) replik	168
Anf. 182 PETER HELANDER (C) replik	169
Anf. 183 NIKLAS KARLSSON (S) replik	169
Anf. 184 PETER HELANDER (C) replik	170
Anf. 185 HÅKAN SVENNELING (V) replik	170
Anf. 186 PETER HELANDER (C) replik	171
Anf. 187 HÅKAN SVENNELING (V) replik	171
Anf. 188 PETER HELANDER (C) replik	172
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	172
§ 15 Bordläggning.....	172
§ 16 Beslut om förlängd motionstid	173
§ 17 Anmälan om interpellationer	173
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	173
§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor	174
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.19.	175